EESTI TARBIJATE KOOPERATIIVIDE
VABARIIKLIK LIIT

MATERJALIDE KOGUMIK

RIIKLIKU JA KOOPERATIIVSE KAUBANDUSVÕRGU TÖÖ KONTROLLIMISE KÜSIMUSTE KOHTA .

TALLINN 1953

EESTI TARBIJATE KOOPERATIIVIDE VABARIIKLIK LIIT

MATERJALIDE KOGUMIK

RIIKLIKU JA KOOPERATIIVSE KAUBANDUSVÕRGU TÖÖ KONTROLLIMISE KÜSIMUSTE KOHTA

KOOSTAJAD: V. A. GRIGORJEV, V. N. SILVANOV

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

TALLINN 1953

Originaali tiitel:

Сборник Материалов

по вопросам контроля за работой государственной и кооперативной торговой сети

Госторгиздат — 1952

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
22046

TOIMETUSELT

Nõukogude Valitsus ja kommunistlik partei osutavad väsimatut hoolt meie riigi töötajate materiaalse heaolu tõusu eest. Partei XIX kongressi direktiivide projektis viienda viisaastaku plaani kohta leidis oma selge väljenduse stalinlik hoolitsus töötajate heaolu ja kultuurilise taseme kõrvalekaldumatu tõusu eest.

Nõukogude kaubandus, seatud elanikkonna vajaduste igakülgseks kaupadega rahuldamiseks, areneb aastast aastasse: kasvab kaubandusvõrk, laieneb sortiment ja paraneb kaupade kvaliteet, tõuseb ostjate teenindamise kultuur, suureneb ja spetsialiseerub kaubandusvõrk, kaubanduslikud ettevõtted seadistatakse uusimate seadistega.

Meie sotsialistlikus ühiskonnas on nõukogude tarbija huvid kaitstud riigi poolt. Nõukogude riik määrab kindlaks kauplemise korra ja eeskirjad ning vastutuse nende rikkumise eest.

Nõukogude riigi igakülgne hoolitsus elanikkonna kasvavate nõudmiste rahuldamiseks ilmneb ka riikliku ja ühiskondliku kontrolli organiseerimises kaubandusliku seadusandluse täitmise üle ja võitluses seatud kaubanduslike eeskirjade rikkujatega. Nende ülesannete täideviimine on pandud Riikliku Kaubandusinspektsiooni töötajatele, NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kohalike organite inspektsioonidele ja kaubanduslikele organisatsioonidele, kohalike töörahva saadikute kaubanduskomisjonidele, tarbijate kooperatsiooni revisjoni-, kaupluse- ja sööklakomisjonidele, ametiühingu ühiskondlikele kontrolöridele, riikliku ja kooperatiivse kaubanduse organisatsioonide ja ettevõtete juhtivatele töötajatele.

Käesolev kogumik on käsiraamatuks riikliku ja kooperatiivse kaubanduse kontrollorganite töötajatele ning ühiskond-

liku kontrolli esindajatele, kes on kutsutud pidama alalist võitlust kõikide rikkumiste ja kuritarvituste vastu kaubanduses.

Kogumikku on sisse võetud juhendavad materjalid üldeeskirjade ja kauplemise korra küsimuste ning nende täitmise üle kontrolli organiseerimise kohta, riikliku distsipliini järgimise kohta kaubanduslikes ettevõtteis.

Arvamused ja ettepanekud palutakse saata aadressil: Moskva, Kirovi t. 47, Gostorgizdat.

RIIKLIK KAUBANDUSINSPEKTSIOON

NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI RIIKLIKU KAUBANDUSINSPEKTSIOONI KOHTA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 949, 16. novembrist 1950. a.

Väljavõte

Käsen:

1. Kehtestada NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni põhimäärus (lisa nr. 1).

Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülematel ja riiklikel kaubanduse peainspektoritel tutvustada kogu inspektorite aparaati uue NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni põhimäärusega.

2. Kinnitada linnade ja suurte rajoonikeskuste nimekiri, kus asutatakse riikliku kaubanduse vaneminspektori ametikoht (lisa nr. 2)[1].

10. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblastite, kraide ja vabariikliku alluvusega linnade kaubandusosakondade juhatajatel teha teatavaks kõikidele riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide kaubanduslikele ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni põhimäärus.

Lisa nr. 1
NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirja nr. 949, 16. novembrist 1950. a., juurde

NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI RIIKLIKU KAUBANDUSINSPEKTSIOONI (GOSTORGINSPEKTSIA) PÕHIMÄÄRUS

I Riikliku Kaubandusinspektsiooni ülesanded

1. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riiklik Kaubandusinspektsioon kontrollib kõigi riiklike ja kooperatiivsete kau-

[1] Käesolevasse kogumikku seda nimekirja ei ole võetud.

banduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete, arvestamata nende ametkondlikku alluvust, poolt kaubandusliku seadusandluse täitmist, ja nimelt:

a) kontrollib määratud jaehindadest ja juurdehindlustest kinnipidamist;

b) kontrollib ostjatele kaupade õiget väljastamist puhtas kaalus ja täies mõõdus ning ostjaga müüdud kauba eest õigesti arvestamist;

c) kontrollib kaalu- ja mõõduriistade seisukorda ja õiget kasutamist;

d) kontrollib jaevõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kaubanduslike eeskirjade järgimist;

e) vaatab läbi ostjatelt saabunud kaebused korratuste ja kuritarvituste kohta kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis.

II. Riikliku Kaubandusinspektsiooni organisatsioon

2. Riiklik Kaubandusinspektsioon kuulub NSV Liidu Kaubandusministeeriumi koosseisu.

Riikliku Kaubandusinspektsiooni funktsioonide täitmine on pandud Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele ja tema kohalikele organitele.

3. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsust juhib NSV Liidu Kaubandusministri asetäitja — Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülemana.

Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid asuvad vahetus alluvuses Riiklikule Kaubandusinspektsioonile ja on sõltumatud kohalikest kaubanduslikest organitest.

4. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusel on järgmised organid:

a) oblastilise jaotusega liiduvabariikides (välja arvatud VNFSV) — Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklik valitsus, eesotsas valitsuse ülemaga;

b) oblastilise jaotuseta liiduvabariikides, samuti autonoomsetes vabariikides, kraides ja oblastites, Moskva, Leningradi ja Kiievi linnas — riiklikud kaubanduse peainspektorid;

c) linnades ja suurtes rajoonikeskustes nimekirja järgi, mis kinnitatud NSV Liidu kaubandusministri poolt (määratud koosseisude piires) — Riikliku Kaubandusinspektsiooni vaneminspektorid, alludes Riikliku Kaubandusinspektsiooni peainspektoritele;

d) Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklikul valitsusel, riiklikel peainspektoreil ja riiklikel vaneminspektoreil on kaubanduslike inspektorite koosseis.

5. Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemate ja nende asetäitjate, riiklike kaubanduse peainspektorite ja nende asetäitjate, samuti Riikliku Kaubandusinspektsiooni vaneminspektorite ja inspektorite kohale määramine ja töölt vabastamine toimub NSV Liidu kaubandusministri poolt.

6. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusel ja tema kohalikel organeil on aparaat, kooskõlas kehtestatud korras kinnitatud koosseisu määrakutega.

7. Riiklik Kaubandusinspektsioon tõmbab oma tööle kaasa ametiühingu-organisatsioonide ühiskondliku kontrolli, kaupluse- ja sööklakomisjonid.

8. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele pannakse:

a) Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite töö juhtimine ja kontroll;

b) Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemate ja riiklike kaubanduse peainspektorite otsuste läbivaatamine järelvalve korras, samuti nende otsuste peale esitatud kaebuste läbivaatamine;

c) Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite operatiiv- ja finantstegevuse arvestus ning nendes dokumentaalrevisjonide läbiviimine.

9. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusel ja tema kohalikel organeil on pitsat NSV Liidu riigivapi kujutusega.

III. Riikliku Kaubandusinspektsiooni õigused ja kohustused

10. Kaubandusliku seadusandluse rikkumise juhtude avastamisel on Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülemal, Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülematel, riiklikel kaubanduse peainspektoritel ja vaneminspektoritel linnades ning suurtes rajoonikeskustes õigus:

a) anda üle materjalid uurimisorganeile kohtulikule vastutusele võtmiseks ja tõsta küsimus vastavate organisatsioonide juhatajate ees nende isikute kõrvaldamiseks oma kohalt, kes võimaldasid jaehinna rikkumist ja kauba sordilisuse vahetamist, valemõõtmist, valekaalumist ja ostjatega vale arvestamist, kauba-materiaalsete väärtuste ja rahaliste vahendite omastamist ja raiskamist ning teisi kuritarvitusi;

b) trahvida rikkumiste eest, millel ei ole kriminaalkorras karistatavate tegude tunnuseid, kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhtivaid töötajaid (juhatajad, direktorid, nende asetäitjad, osakondade ja sektsioonide juhatajad jne.), samuti müüjaid (materiaalselt vastutavaid isikuid) rahatrahviga kuni 250 rublani, mis nõutakse vastuvaidlematus korras sisse kinnipidamise teel nende töötajate töötasust;

c) tõsta kõrgemate organisatsioonide ees küsimus süüdlaste distsiplinaarkorras karistamise kohta;

d) jaehinna rikkumise juhtudel, kui ei ole võimalik ostjaile neilt rohkem võetud summasid tagastada, teha otsus nende summade kandmiseks riigieelarvesse, teatades sellest NSV Liidu Rahandusministeeriumi organeile summade sissenõudmiseks.

Otsus summade kandmiseks riigieelarvesse üle 50 tuhande rubla kinnitatakse NSV Liidu kaubandusministri poolt Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülema ettepanekul;

e) anda kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise organisatsioonidele ja ettevõtetele kirjalikus vormis (kontrollaktide puhul tehtud otsustes, kontrollžurnaalides jne.) kohustusi kindlaks tähtajaks kõrvaldada avastatud kaubanduslike eeskirjade rikkumised;

g) inventeerida vajalikel juhtudel nendes kaubanduslikes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, kus avastatakse ostjatele valemõõtmise ja -kaalumise ning hinnakõrgendamise fakte, kaupade jäägid ja kassa sularaha, kõrvaldada tarvitamiselt mitteõiged või tembeldamise jäljenditeta kaalu- ning mõõduriistad, võtta ära originaaldokumente, mittekvaliteetsete produktide ja teiste kaupade proove kui kuritarvituse tõendeid, vormistades iga kord sellise võtmise vastava aktiga;

f) saata vajaduse korral äravõetud mittekvaliteetsete ja võltsitud kaupade proovid spetsiaalseks uurimiseks ja ekspertiisiks, kandes ekspertiisikulud kontrollitavale ettevõttele.

11. Riikliku ja kooperatiivse kaubanduse organisatsioonid ja ettevõtted on kohustatud esitama Riikliku Kaubandusinspektsiooni organitele nende nõudmisel kõik vajalikud dokumendid, andmed ja seletused, mis seotud teostatava kontrollimisega.

12. Linnade ja suurte rajoonikeskuste kaubanduse vaneminspektorite, riiklike kaubanduse peainspektorite ja Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemate otsuste peale trahvide määramise ning vahendite riigieelarvesse kand-

mise kohta võivad isikud, kes panid toime rikkumisi, edasi kaevata kahe nädala jooksul, arvates otsuse saamise päevast, Riikliku Kaubandusinspektsiooni vastavale kõrgemale organile, nende otsusega mittenõustumise juhtudel aga NSV Liidu kaubandusministrile, kelle otsus on lõplik.

Kaebused kuuluvad läbivaatamisele seitsme päeva jooksul, arvates nende saamisest.

Otsusele edasikaebamise juhtudel selleks määratud tähtajal peatatakse trahvisummade riigieelarvesse kandmise või trahvi määramise sissenõudmine ning vahendite äravõtmine kuni selle küsimuse kohta otsuse saamiseni kõrgemalt instantsilt.

13. Riikliku Kaubandusinspektsiooni töötajad, kes on avastanud kuritarvitusi ja muid rikkumisi või on teadlikud nendest rikkumistest ja kuritarvitustest, kuid ei võta tarvitusele seaduslikke abinõusid, võetakse distsiplinaar-, kuriţahtlikel juhtumitel aga kriminaalvastutusele kui oma teenistuskohustuste mittetäitmise eest.

INSTRUKTSIOON NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI RIIKLIKU KAUBANDUSINSPEKTSIOONI KOHALIKE ORGANITE TÖÖ KOHTA

Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 243, 31. märtsist 1951. a.

Väljavõte

I. Riikliku Kaubandusinspektsiooni ülesanded

1. Kooskõlas põhimäärusega[1] kontrollib NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riiklik Kaubandusinspektsioon kõigi riiklike ja kooperatiivsete kaubandusliike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete, arvestamata nende ametkondlikku alluvust, poolt kaubandusliku seadusandluse täitmist, ja nimelt:

a) kontrollib määratud jaehindade ja juurdehindluste järgimist;

b) kontrollib ostjatele kaupade õiget väljastamist puhtas kaalus ja täies mõõdus ning ostjaga müüdud kauba eest õigesti arvestamist;

c) kontrollib kaalu- ja mõõduriistade seisukorda ja õiget kasutamist;

---

[1] Vt. lk. 5.

d) kontrollib jaevõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kaubanduslike eeskirjade järgimist;

e) vaatab läbi ostjatelt saabunud kaebused korratuste ja kuritarvituste kohta kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis.

2. Täites Riiklikule Kaubandusinspektsioonile pandud ülesandeid kõik riiklikud kaubandusinspektorid ja kohalike organite juhatajad:

a) kontrollivad määratud jaehindade ja juurdehindluste järgimist toidu- ja tööstuskaupade kohta, kaubahinna vastavust sordile ja kvaliteedile (ГОСТ, ОСТ, ВТУ), õiget hinnakujundamist ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, hinnalipikute olemasolu kaupadel ja nendel märgitud hindade õigsust, samuti seinahinnakirjade olemasolu põhimiste kaubaliikide kohta;

b) peavad võitlust ostjatele valemõõtmise, valekaalumise ja valearvestamise vastu, kontrollides väljastatavate kaupade puhta kaalu ja täismõõdu õigsust, ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes koostise ja valmistoodangu väljatuleku normidest kinnipidamist, kassa varustamist vahetusrahaga ja müüdud kaupade eest ostjatega õiget arvestamist;

c) kontrollivad kaalu- ja mõõduriistade õigsust ja seadusepärasust, seda, et kõigis kaubanduslikes ettevõtetes, kus see seatud normide järgi on ette nähtud, oleksid kassa- ja doseerimisaparaadid, oleksid ostjatele kasutamiseks kontrollkaalud vajalike vihtide komplektiga;

d) kontrollivad töö eeskirjade järgimist kauplustes, sööklates, väikejaemüügivõrgus, komisjonikauplustes, kokkuostupunktides ja elanikkonnalt ostetud asjade müügi kauplustes, üksikute toidu- ja tööstuskaupadega kauplemise eeskirjade järgimist, samuti muude kaubandust reguleerivate eeskirjade järgimist.

Peavad võitlust nõukogude kaubanduse printsiipide moonutamise vastu (kaubanduse kinnine vorm, kaupade peitmine ja müük nimekirjade ja sedelite alusel kõrvalruumidest, ladudest ja baasidest ning muudel mitteseaduslikel teedel) ja kaupade väljastamisnormide rikkumise vastu;

e) vaatavad läbi ostjatelt saabunud kaebused korratuste ja kuritarvituste kohta kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, kontrollivad kaebuste ja ettepanekute raamatute ning kontrollžurnaalide olemasolu kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, nende pidamise korrasolekut, ettevõtete administratsiooni poolt kaebuste ja ettepane-

kute õigeaegset läbivaatamist ning nende poolt tarvitusele võetud abinõusid.

3. Ühes NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi sanitaar-epideemiavastase teenistuse ja NSV Liidu Kaubandusministeeriumi sanitaarteenistuse organitega kontrollivad Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorid kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt sanitaar- ja hügieenieeskirjade täitmist, mis on kauplemise eeskirjade lahutamatuks osaks ja eriti:

a) sanitaaržurnaalide olemasolu kaubanduslikes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis ning töötajate käimist arstlikul järelevaatusel;

b) müügisaali, köögi, kõrvalruumide, kaubandusliku inventari ja seadistuse ning sanitaarerii riietuse puhtuse seisukorda;

d) tinutatud vasknõude kvaliteeti, nõude pesemist, samuti keedetud joogivee olemasolu, pesunõusid jm.;

d) spetsiaalsete seadiste ja abinõude olemasolu toiduainete hoidmiseks riknemise, mustumise jne. eest;

e) kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajate isikliku hügieeni järgimist;

g) sanitaar-eeskirjade ja instruktsioonide täitmist toiduainete veol ja hoidmisel.

II. Riikliku Kaubandusinspektsiooni organid

4. Riiklikule Kaubandusinspektsioonile pandud ülesannete täitmiseks kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö kontrollimisel Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusel on kohtadel järgmised organid:

a) oblastilise jaotusega liiduvabariikides (välja arvatud VNFSV) vabariiklikud. valitsused, eesotsas valitsuse ülemaga, kes vahetult allub Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele, andes viimasele aru oma tööst;

b) oblastilise jaotuseta liiduvabariikides, VNFSV autonoomsetes vabariikides, kraides ja oblastites ning Moskva ja Leningradi linnas riiklikud kaubanduse peainspektorid vahetu alluvusega Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele, andes viimasele aru oma tööst;

c) autonoomsetes vabariikides ja liiduvabariikide oblastites (välja arvatud VNFSV ja Kiievi linn) — riiklikud kaubanduse peainspektorid vahetu alluvusega Riikliku Kaubandusinspektsiooni vastava vabariikliku valitsuse ülemale, VNFSV

piiridesse kuuluvates oblastites aga — riiklikud kaubanduse peainspektorid, vahetu alluvusega vastava krai riiklikule kaubandusinspektorile;

d) linnades ja suurtes rajoonikeskustes (nimekirja järgi) — riiklikud kaubanduse vaneminspektorid, alluvusega vabariigi, krai, oblasti riiklikule kaubanduse peainspektorile, andes viimasele aru oma tööst.

5. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikel organeil on oma koosseisus riiklikke inspektoreid ja tehnilist personali määral, mis on ette nähtud koosseisu määrakus.

6. Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemate ja nende asetäitjate, riiklike kaubanduse peainspektorite ja nende asetäitjate, samuti vaneminspektorite ja inspektorite kohtadele määramine ja töölt vabastamine toimub NSV Liidu kaubandusministri poolt Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülema ettepanekul.

Tehniliste töötajate töölevõtmine ja vabastamine toimub vabariikide, kraide, oblastite ja linnade Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemate ja riiklike kaubanduse peainspektorite poolt.

7. Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad ja riiklikud kaubanduse peainspektorid:

a) viivad läbi oma töö Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse plaani, NSV Liidu kaubandusministri ülesannete, samuti oma plaani järgi, mis on koostatud kohapeal üleskerkinud küsimusi arvestades;

b) juhivad inspektorite tööd ning jälgivad nende poolt Riikliku Kaubandusinspektsiooni ees seisvate ülesannete ja kohustuste täitmist, mis on pandud nende peale Riikliku Kaubandusinspektsiooni põhimäärusega ja käesoleva instruktsiooniga;

c) vaatavad läbi inspektorite poolt esitatud kontrollimisaktid ja muud materjalid ning ettepanekud abinõude kohta avastatud kaubandusala seaduste ja eeskirjade rikkumiste kõrvaldamiseks ning abinõud rikkumistes süüdi olevate isikute mõjustamiseks ja teevad vastava otsuse kontrollmaterjalide alusel;

d) vaatavad läbi järelevalve korras neile alluvate riiklike kaubanduse pea- ja vaneminspektorite (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) otsused kui ka nende otsuste peale esitatud kaebused;

e) võtavad tarvitusele abinõusid inspektorite kvalifikatsiooni tõstmiseks ja kontrollimise töö kogemuste vahetamiseks;

g) peavad operatiivarvestust inspektsiooni töö kohta kooskõlas asjaajamise ja statistilise aruandluse instruktsioonidega.

8. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid esitavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele määratud tähtaegadeks statistilisi ja kirjalikke aruandeid tehtud töö kohta möödunud kuul, kvartalis, poolaastal, aastal, samuti ettekandeid, õiendeid ja informatsioonilisi kirju läbiviidud kontrollimiste tagajärgede kohta. Riiklikud kaubanduse peainspektorid oblastites ja autonoomsetes vabariikides, mis kuuluvad liiduvabariigi koosseisu (välja arvatud VNFSV) ja VNFSV kraidesse kuuluvates oblastites, samuti riiklikud kaubanduse vaneminspektorid linnades ja suurtes rajoonikeskustes esitavad aruanded tehtud töö kohta vastavatele vabariigi, krai ja oblasti inspektsiooni ülematele ja riiklikele kaubanduse peainspektoritele vastavais vabariikides, kraides ja oblasteis. Kirjalikes aruannetes ja ettekannetes, peale üldistuste ja konkreetsete faktide, kontrollimise käigus avastatud rikkumiste ja kuritarvituste, nende iseloomu ja põhjuste analüüsi teatatakse ettevõetud abinõudest rikkumiste ja kuritarvituste kõrvaldamiseks, samuti esitatakse ettepanekud nendest hoidumiseks ja vajaduse korral esitatakse küsimus kehtivate kaubandusala eeskirjade muutmise või täiendamise kohta.

9. Vabariiklike valitsuste ülemad ja riiklikud kaubanduse peainspektorid kontrollivad perioodiliselt kohtadel neile alluvate Riikliku Kaubandusinspektsiooni organite tööd, kuulavad nende aruandeid ja osutavad neile töös praktilist abi.

10. Vabariiklike valitsuste ülemad ja riiklikud kaubanduse vaneminspektorid on otsesteks krediitide käsutajateks, mis on avatud Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite ülalpidamiseks, kannavad vastutust eelarve finants- ja kassadistsipliini järgimise, riigivahendite õige kulutamise, neile usaldatud varanduse säilitamise, raamatupidamise õige korraldamise eest ja on kohustatud määratud tähtaegadeks esitama Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülemale kvartali ja aasta finantsaruanded määratud vormi kohaselt.

11. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid kooskõlastavad oma töö kohalike direktiivorganitega, töörahva saadikute nõukogude alaliste komisjonidega, süstemaatiliselt informeerivad neid tähtsamatest kontrollimistest, vajaduse korral teevad neile ettepanekuid vaadata läbi ja võtta vastu otsused kaubanduses esinenud puuduste ja rikkumiste kõrvaldamiseks.

12. Riikliku Kaubandusinspektsiooni töötajad, kes on avastanud kuritarvitusi ja muid rikkumisi või olles teadlikud nendest rikkumistest ja kuritarvitustest, kuid ei võtnud tarvitusele seaduslikke abinõusid, võetakse distsiplinaar-, kuritahtlikel juhtumitel aga kriminaalvastutusele kui oma teenistuskohustuste mittetäitmise eest.

III. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite kohustused

13. Riiklik Kaubandusinspektsioon täidab temale pandud ülesandeid, viies läbi komplekseid, retkelisi, teistkordseid, vastastikuseid kontrolle kauplustes, poodides, telkides, kioskides, müügilaudadel ja teistes väikejaemüügi ettevõtteis, sööklates, puhvetites ja teistes ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kaubastute, tööliste varustusosakondade, trustide, kontorite, tarbijate kooperatiivide ja tarbijate kooperatiivide rajooniliitude ladudes ning baasides ja teistes riikliku ja kooperatiivse kaubanduse organisatsioonides NSV Liidu Kaubandusministri ja Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülema ülesannetel, Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite tööplaanide, samuti ostjate kaebuste ja avalduste alusel.

14. Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad, riiklikud kaubanduse pea- ja vaneminspektorid (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) peavad hoolega ette valmistuma igaks kontrolliks, märkides objektid, määrates kindlaks kontrollimise ajad, välja töötama meelespead- kavad inspektoritele ja kontrollimisele kaasatõmmatud ühiskondlikele kontrolöridele, kaupluse- ja sööklakomisjonide liikmeile ning korraldama instrueerimisnõupidamise eelseisva kontrolli küsimuste kohta.

15. Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorid teostavad vahetult ostjatele väljastatud, samuti kaubanduslikes ettevõtetes eelnevalt pakitud kaupade kontroll-ülekaalumisi ja -mõõtmisi, kontrollivad ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis roogade õiget valmistamist (kooskõlas kinnitatud koostisnormidega), nii väljastamisel kui ka tarbijale etteandmiseks valmisolevaid.

Vajaduse korral teostavad inspektorid ise kontroll-ostmisi ja roogade kontroll-tellimisi.

16. Kaubanduslikke jae-ettevõtteid ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid, kaubanduslike ettevõtete baase ja ladusid kontrollitakse ettevõtte administratsiooni esindaja, materiaalselt

vastutava töötaja ja vajaduse korral erapooletu isiku juuresolekul.

17. Kõikide kontrollimistel avastatud rikkumiste ja kuritarvituste kohta koostatakse akt kahes eksemplaris ühise numbri all.

Akti mõlemad eksemplarid kirjutatakse alla kontrollija poolt, isiku poolt, kes võimaldas rikkumisi või kuritarvitusi, administratsiooni esindaja või materiaalselt vastutava isiku poolt ja vajaduse korral samuti erapooletute isikute poolt, kes on avastatud rikkumiste, kuritarvituste tunnistajaks.

Juhtudel, kui rikkuja, materiaalselt vastutav isik või administratsiooni esindaja keeldub aktile allakirjutamisest, kirjutab kontrollija akti, et need isikud on tutvunud akti sisuga ja loobusid alla kirjutamisest, mis tõestatakse erapooletu isiku allkirjaga.

Ettevõtetes, kus on kontrollžurnaalid, tehakse neisse märge kontrollimisel avastatud rikkumiste ja akti koostamise kohta.

18. Aktid koostatakse määratud vormikohastel blankettidel (arvestatakse kui range aruandluse alused blanketid), kirjutatakse tindiga või keemilise pliiatsiga. Määrimisi või tõestamata parandusi aktis ei lubata. Kui on vaja teha aktis parandus või juurdekirjutus, tehakse selle kohta märkus akti lõppu, millele kirjutavad alla kõik aktile allakirjutajad.

Aktis peab olema märgitud: akti koostamise kuupäev, aeg ja koht, kontrollija perekonna-, ees- ja isanimi ning ametikoht, kontrollitava ettevõtte täielik ja täpne nimetus ning aadress ja organisatsiooni nimetus, kelle koosseisu ettevõte kuulub, andmed isikute kohta, kes viibisid kontrollimise juures (perekonna-, ees- ja isanimi, teenistuslik seisund, elukoht), avastatud rikkumiste olemus kontrollijate poolt rikkumise avastamise asjaolude ja aja märkimisega, andmed rikkujate ja teiste isikute kohta, kes on vastutavad rikkumiste ja kuritarvituste eest.

19. Üks eksemplar aktist jäetakse reeglipäraselt isikule, kes vastutab kontrollitud ettevõtte töö eest, teine eksemplar hoitakse Riikliku Kaubandusinspektsiooni toimikus.

Akti uurimisorganeile saatmise vajadusel saadetakse sinna originaal, kontrollitud ettevõttesse jäetakse aga akti ärakiri.

Olenevalt rikkumise iseloomust saadetakse akti ärakiri kõrgemale kaubandusorganisatsioonile.

20. Pärast akti koostamist ja allakirjutamist peavad kontrollijad nõudma rikkumist võimaldanud isikult ja teistelt isikutelt, kes on vastutavad selle eest, kirjalikku seletust kõigi

aktis fikseeritud rikkumiste või kuritarvituste faktide kohta, mis lisatakse aktile ja on selle lahutamatu osa.

Rikkuja poolt kirjaliku seletuse andmisest keeldumise, samuti mitteküllaldase ja mitteselge kirjaliku seletuse saamise korral võib riiklik kaubandusinspektor rikkuja üle kuulata, samuti isikud, kelle seletused võivad olla kasulikud asja selgitamiseks. Iga selline ülekuulamine vormistatakse protokolliga, milles peab olema märgitud: millal ja kelle poolt ning mis otstarbel toimus ülekuulamine, ülekuulatava isiku perekonna-, ees- ja isanimi, ametikoht ja elukoht ning tema seletuse sisu. Protokoll kirjutatakse alla ülekuulamist teostanud riikliku kaubandusinspektori ja ülekuulatu poolt.

21. Aktis tarbijale valemõõtmise ja -kaalumise kohta märgitakse, missuguste kaalude (süsteem, mark, kandejõud, pass) või mõõtudega: meeter, mõõdukruus, mensuur jne. toimus kauba mõõtmine ja kaalumine tarbijale väljastamisel ja kontrollimisel ilmnenud väljastatud kauba õige kaal (mõõt).

Aktis äravõtmise kohta loetletakse ja kirjeldatakse täpselt äravõetud seadised (kaalud, vihid, mensuurid, kruusid, meetrid) ja vahendid, mille abil kunstlikult suurendati kaalu, fikseeritakse analüüsiks võetud produktide, kaupade ja roogade täpsed nimetused ja kogused, missugusesse nõusse on analüüsiks võetud proov asetatud, kuidas pakitud, plommitud jne.

Akti üks eksemplar antakse materiaalselt vastutavale isikule, kellelt võeti ära kauba-materiaalsed väärtused. Pärast kaalu-mõõduriistade ekspertiisi tulemusi toiduained ja kaubad, kui need ei ole asitõendid materjalide andmisel uurimisorganitele, samuti nõud ja taara, millesse need olid pakitud, tagastatakse vastuvõtjalt allkirja võtmisega äravõtmise aktile.

Akt kaubajääkide äravõtmise kohta koostatakse kooskõlas NSV Liidu Kaubandusministeeriumi 5. augusti 1949. a. käskkirjaga nr. 680 kinnitatud instruktsiooniga.

22. Tarviduse korral lisatakse kontrollaktile:

a) tarbijatele valemõõtmise, -kaalumise ja arvestamise faktide puhul — aktid äravõetud kaupade naturaalsete jääkide ja kassa sularaha kohta (kui toimus äravõtmine), hinnalipikud, kassatšekid;

b) kaupade hindade kõrgendamise faktide puhul — arvete, faktuuride, kalkulatsioonide originaaleksemplarid või ärakirjad: kassatšekid, hinnalipikud, tööndusliku kooperatsiooni kaupade osas aga — hindade kinnitamise dokumentide ärakirjad;

c) kaupade mitteseadusliku müümise faktide puhul — käskkirjade ja korralduste originaalid või ärakirjad, originaalsedelid ja teised dokumendid, mis olid kaupade mitteseadusliku müügi aluseks;

d) kaupade mitteseadusliku mahakirjutamise faktide puhul riknemise ja loomuliku kao näol — korralduste, aktide ja muude dokumentide originaalid või ärakirjad, mille alusel toimus mahakirjutamine;

e) produktide võltsimise või kaupade sordilisuse ümbervahetamise faktide puhul — aktid ja ekspertiisi ning laboratooriumi otsused uurimiste tagajärgede kohta.

Koos aktidega saadetakse vajaduse korral käibelt kõrvaldatud, pitseeritud ja akti kantud mitteseaduslikud ja mitteõiged kaalu- ja mõõduriistad ja igasugused vahendid, mille abil kunstlikult suurendati kaalu, kaupade näidised ja roogade proovid, mis võetud analüüsiks ja ekspertiisiks.

Originaaldokumentide äravõtmisel jäetakse nende asemele tõestatud ärakirjad.

23. Kui kontrollival riiklikul kaubandusinspektoril tekib kahtlus toiduainete kvaliteedi kohta, on inspektor kohustatud kohe kohale kutsuma NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi sanitaar-epideemiavastase teenistuse, riikliku toiduainete kvaliteedi inspektsiooni esindaja või kaubaekspertiisibüroo eksperdi nende toiduainete kõlblikkuse ja kvaliteedi määramiseks, vajaduse korral aga võtma toiduainete proovid ja saatma analüüsiks (ekspertiisiks), pannes ekspertiisi ja analüüsiga seosesolevad kulud kontrollitava ettevõtte kanda, vormistades sellise äravõtmise igal juhtumil vastava aktiga.

Võltsitud, ilmselt halvakvaliteediliste ja tarvitamiseks kõlblikkuses kahtlust äratavate toiduainete ja kaupade müügil oleku avastamise juhtudel on inspektorid kohustatud andma viibimata korralduse nende müügilt kõrvaldamiseks, ootamata ekspertiisi (analüüsi) tulemuste saamist.

24. Mitte korras või tembeldamata, samuti aegunud tähtajaga tembeldamisega ja muude mitteseaduslikkude kaalu- ja mõõduriistade avastamise juhtudel on inspektorid kohustatud need tarvitamiselt kõrvaldama ja pitseerima, vormistades kõrvaldamise iga kord vastava aktiga. Neil juhtudel, kui kõrvaldatud seadistel ei ole asitõendi iseloomu kuriteo kohta ega kuulu muu kontrollmaterjaliga üleandmisele uurimisorganeile, jäetakse need kontrollitud ettevõttesse ettevõtte administratsiooni

allkirja-kohustuse vastu anda need, olenevalt vajadusest, kontrollimiseks, tembeldamiseks või remonti.

25. Tarbijale valemõõtmise ja -kaalumise, hinnakõrgendamise ja teiste kuritarvituste faktide olemasolul on inspektorid kohustatud vajaduse korral võtma ära kaupade jäägid ja kassa sularaha kaubanduslikes ja ühiskondliku toitlustmise ettevõtteis, samuti originaaldokumendid, mis tõestavad kuritarvitust, vormistades igal juhtumil niisuguse äravõtmise vastava aktiga.

26. Avastades sanitaar- ja hügieeni-eeskirjade rikkumise juhtusid sellel alal, mis ei kuulu Riikliku Kaubandusinspektsiooni kompetentsi, on Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid kohustatud sellest kohe teatama NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi sanitaar-epideemiavastase teenistuse organeile spetsiaalse sanitaarse uurimise läbiviimiseks ja vajalike abinõude tarvitusele võtmiseks.

27. Uurimisorganeile üleandmisele kuuluvad materjalid õmmeldakse ja numereeritakse kronoloogilises järjekorras ning saadetakse uurimisorganeile viie päeva jooksul, arvates akti allakirjutamisest, milles tehti kindlaks rikkumine või kuritarvitus, või arvates sellest päevast, millal materjalid saabusid Riikliku Kaubandusinspektsiooni ametiisikule, kes on kompetentne saatma neid uurimisorganitele.

Materjalidele lisatakse vajalikud dokumendid ja Riikliku Kaubandusinspektsiooni otsus asja üleandmise kohta uurimisorganeile, vajaduse korral aga saadetakse ka kontrollimisel äravõetud asitõendid.

Saadetud materjalide ärakirjad õmmeldakse toimikusse samas korras ja hoitakse inspektsioonis alal.

28. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid peavad vahetut sidet uurimis- ja kohtuorganitega, taotlevad neile üleantud asjade uurimise ja läbivaatamise lõpetamist seaduses ettenähtud tähtajal, perioodiliselt viivad läbi kohtu- ja prokuratuuriorganitega läbivaatamata ja uurimisstaadiumis olevate asjade vastastikuseid inventeerimisi ja igakvartaliliselt kannavad ette Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele inventeerimiste tulemustest ja oma ettepanekud.

29. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid jälgivad, et kaubanduslikes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ostjatele teadmiseks ülesseatud teadaannetel kaebuste ja ettepanekute raamatu kohta oleks märgitud Riikliku Kaubandusinspektsiooni aadress ja telefoni numbrid.

Saabuvad kaebused ja avaldused (kirjalikud ja suulised) korratuste ja kuritarvituste kohta kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis ja nende läbivaatamise käik fikseeritakse spetsiaalses žurnaalis vormi järgi, mille on seadnud Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsus.

Vajaduse korral teatab inspektsioon kaebuse esitanud isikule, et on asutud kaebuse läbivaatamisele ja palub teda inspektsiooni kaebusega seoses oleva küsimuse täiendavaks selgitamiseks ja kontrollimisest osavõtmiseks. Kaebaja mitteilmumine ei peata kaebuse arutamist.

Kaebuse läbivaatamise tagajärgedest ja Riikliku Kaubandusinspektsiooni või tema ettepanekul vastavate organite poolt rakendatud abinõudest teatatakse viibimata kaebusi esitanud isikutele, üksikutel juhtumitel aga kirjeldatakse kohalikes ajalehtedes ning tehakse teatavaks koosolekutel ja nõupidamistel kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise töötajatele.

IV. Riikliku kaubandusinspektsiooni organite õigused

30. Vabariiklike valitsuse ülemad ja riiklikud kaubanduse peainspektorid, nende asetäitjad, riiklikud kaubanduse vaneminspektorid linnades ja suurtes rajoonikeskustes vaatavad läbi viie päeva jooksul inspektorite poolt esitatud kontrollimisaktid ja muud materjalid ning teevad nende alusel otsused.

Otsustes kirjeldatakse lühidalt kontrollimisel avastatud rikkumisi ja kuritarvitusi, millal, mis põhjusel ja kelle süü tõttu need leidsid aset, määratakse rikkumistes ja kuritarvitustes süüdiolevate isikute mõjustamise abinõud ja antakse kohustuslikud juhtnöörid, jaehindade rikkumise faktide avastamistel aga märgitakse summa, mis kuulub kandmisele riigieelarvesse.

Otsusesse tehakse samuti märge, mis kohustab kaubandusliku ettevõtte (organisatsiooni) juhatajaid teatama kirjalikult inspektsioonile Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohustuslike juhtnööride ja ettepanekute täitmise kohta nende poolt; teatatakse: kellele, millise aja jooksul ja mis osas võib otsusele edasikaevata.

31. Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt jaehindade rikkumise ja kaupade sordilisuse ümbervahetamise, tarbijale valemõõtmise, valekaalumise ja valearvestamise, kauba-materiaalsete väärtuste ja rahaliste vahendite omastamise ning raiskamise ja teiste kuritarvituste faktide kindlakstegemise juhtumitel Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad, riiklikud

kaubanduse peainspektorid, nende asetäitjad ja riiklikud kaubanduse vaneminspektorid linnades ja suurtes rajoonikeskustes annavad materjalid määratud korras üle uurimisorganitele neid rikkumisi ja kuritarvitusi lubanud isikute kriminaalvastutusele võtmiseks ja tõstavad küsimuse vastava organisatsiooni juhatajate ees nende töötajate kõrvaldamiseks oma ametikohtadelt.

Märkus. Juhtudel, kui kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ala töötajate poolt lubatud valemõõtmise, valekaalumise ja hinnarikkumise faktid kandsid üksikjuhtumite iseloomu, nende täieliku tähtsusetuse puhul ja ilma kasusaamise eesmärgita, asja uurimisorganitele üle ei anta. Niisugustel juhtumitel tõstetakse küsimus kõrgemate organisatsioonide ees süüdlastele isikutele distsiplinaarkaristuste määramiseks.

32. Rikkumiste eest, mil ei ole kriminaalselt karistatavate tegude tunnuseid, Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad, riikliku kaubanduse peainspektorid, nende asetäitjad ja riiklikud kaubanduse vaneminspektorid linnades ja suurtes rajoonikeskustes määravad kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhtivatele töötajatele (juhatajad, direktorid, nende asetäitjad, osakondade ja sektsioonide juhatajad jne.), samuti müüjatele (materiaalselt vastutavad isikud) rahalisi trahve summas kuni 250 rublani, mis nõutakse sisse vastuvaidlematus korras kinnipidamise teel nende isikute töötasust. Eriti võib trahvi määrata:

a) kaupade hindade (hinnalipikute) ja põhimiste kaupade seinahinnakirjade puudumise eest;

b) kaalu- ja mõõduriistade kasutamise eeskirjade mittejärgimise eest, kui see ei toonud kaasa tarbijale valemõõtmist või valekaalumist;

c) kauplemise aegade ja ühele isikule väljastatavate kaupade piirnormide rikkumise eest;

d) kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kaebuste ja ettepanekute raamatu puudumise, nende pidamise korra mittejärgimise, kaebuste ja ettepanekute raamatu ostjale mitteandmise eest esimesel nõudmisel, kaebuse läbi vaatamata ja vastamata jätmise ning nende puhul abinõude mitterakendamise eest;

e) vajalike mõjutamisabinõude mitterakendamise eest ostjatega jämedalt käituvate kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ala töötajate suhtes ning muude toimingute eest, mis alandavad nõukogude kaubandustöötajate au ja väärikust;

g) sanitaar- ja hügieeni-eeskirjade, samuti sanitaarse järelevalve organite ettekirjutuste mittetäitmise eest, kui see mittetäit-

mine ei toonud endaga kaaas raskeid tagajärgi ja märkimisväärset materiaalset kahju;

h) kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kontrollimisel avastatud muude seatud tööeeskirjade rikkumiste eest, kui need rikkumised ei osutunud süstemaatilisteks ja massilisteks, ei pandud toime kasusaamise eesmärgil ega toonud kaasa tarbijaile valemõõtmisi, valekaalumisi ja valesti arvestamisi.

33. Kõigil juhtumitel, kui kaubanduslike eeskirjade rikkumine, riiklike hindade kõrgendamine, tarbijaile valemõõtmine, valekaalumine ja valearvestamine ning muud rikkumised kannavad süstemaatilist, massilist iseloomu ning on tingitud kontrolli puudumisest kaubandusliku ettevõtte ja organisatsiooni juhatajate poolt, nende korraldamisjõuetusest ja tegevusetusest, tõstavad vabariiklike valitsuste ülemad, riiklikud kaubanduse pea- ja vaneminspektorid (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) koos vahetute rikkujate vastutuselevõtmisega üles küsimuse kõrgema organisatsiooni ees nendele juhatajatele distsiplinaarkaristuse määramise kohta, kuritahtlikel juhtudel aga annavad materjalid üle uurimisorganeile nende kriminaalvastutusele võtmiseks.

34. Materjalide üleandmisel uurimisorganitele või trahvi määramisel ei ole samaaegselt lubatud tõsta küsimust nendesamade isikute distsiplinaarkorras karistamiseks.

35. Jaehinna rikkumise juhtude avastamisel ja kui ei osutu võimalikuks tarbijailt rohkem võetud summade neile tagastamine, Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad, riiklikud kaubanduse pea- ja vaneminspektorid (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) teevad otsuse summade kandmiseks riigieelarvesse, teatades sellest Rahandusministeeriumile summade äravõtmiseks.

Summade üle 50 tuh. rbl. kandmine riigieelarvesse kinnitatakse NSV Liidu kaubandusministri poolt Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülema esildusel, kellele läbivaatamiseks Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad ja riiklikud kaubanduse peainspektorid esitavad oma otsused ja kogu vajaliku materjali, mis on seotud vahendite võtmisega riigieelarvesse.

36. Linnade ja suurte rajoonikeskuste kaubanduse vaneminspektorite, riiklike kaubanduse peainspektorite ja Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemate otsuste peale trahvide määramise ning vahendite riigieelarvesse kandmise asjus võivad ettevõtted (organisatsioonid) või isikud, kes teostasid rikkumist, edasi kaevata kahe nädala jooksul, arvates otsuse saa-

mise päevast, Riikliku Kaubandusinspektsiooni vastavale kõrgemale organile, nende organite otsusega mittenõustumise juhtudel aga NSV Liidu kaubandusministrile, kelle otsus on lõplik.

Kaebused kuuluvad läbivaatamisele seitsme päeva jooksul, arvates nende saamisest.

Edasikaebamise juhtudel seatud tähtaegadeks trahvide sissenõudmine ja vahendite äravõtmine peatatakse kuni kõrgema instantsi lahenduseni.

37. Vabariiklike valitsuste ülematel, riiklikel kaubanduse pea- ja vaneminspektoritel (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) ei ole õigust muuta või tühistada nende poolt vastuvõetud otsuseid määratud trahvide või riigituludesse kandmise kohta. Selliste otsuste peale tulnud kaebused on nad kohustatud hiljemalt kahe päeva joooksul saatma koos kõigi vajalike materjalidega ja oma otsusega järelevalve korras läbivaatamiseks vastavale riiklikule kaubanduse peainspektorile, vabariikliku valitsuse ülemale või Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse ülemale.

38. Üksikute isikute kaebusi ettevõtte ja organisatsiooni juhatuse poolt neile Riikliku Kaubanduinspektsiooni ettepanekul määratud distsiplinaarkaristusega mittenõustumise kohta Riiklik Kaubandusinspektsioon arutamisele ei võta ja selliste kaebuste läbivaatamine peab toimuma kooskõlas tööseadusandlusega.

39. Kaubanduse eeskirjadesse puutuvate seadusesätete, käskkirjade ja instruktsioonide rikkumise faktide avastamisel püüavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorid kohapeal avastatud rikkumised kohe kõrvaldada ja annavad kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise organisatsioonidele ning ettevõtetele kirjalikus vormis (kontrollimisaktide puhul tehtud otsustes, kontrollžurnaalides ja spetsiaalsetes kirjades) neile kohustuslikud korraldused avastatud rikkumiste kõrvaldamiseks määratud tähtajaks.

40. Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorid on õigustatud ja kohustatud vajaduse korral nõudma riiklikelt ja kooperatiivsetelt kaubandusorganisatsioonidelt ja ettevõtetelt kõikide andmete, seletuste ja dokumentide esitamist, mis on seotud läbiviidavate kontrollimistega.

41. Neil juhtumitel, kui kontrollimisel avastatud rikkumistel on üldine tähendus mitte ainult antud oblastis, krais ja vabariigis ning puudutavad NSV Liidu ja VNFSV Kaubandusministeeriumi, Tsentrosojuzi ja Tsentropromsoveti ning muude ministeeriumide ja ametkondade peavalitsusi ja kesk-majandusorganeid,

tõstavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid need küsimused viimaste ees Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsuse kaudu.

42. Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülemad, riiklikud kaubanduse pea- ja vaneminspektorid (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) peavad arvestust vastuvõetud otsuste üle trahvide määramise ja korralduste üle distsiplinaarkaristuste määramiseks, samuti kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise organisatsioonidele ja ettevõtetele antud kohustuslike juhendite üle ja rakendavad vajalikud abinõud nende õigeaegseks täitmiseks.

43. Otsuste täitmise üle, millega kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise organisatsioonide ning ettevõtete juhatajatele pandi ette rikkumises süüdiolevaile isikuile määrata distsiplinaarkaristus, peavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorid ranget kontrolli. Kui organisatsiooni (ettevõtte) juhataja viie päeva jooksul otsuse saamisest ei määra temale alluvale isikule distsiplinaarkaristust või ei esita inspektsioonile motiveeritud vastulauset karistuse määramise vastu, võtavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid tarvitusele vajalikud abinõud kõrgemate organisatsioonide ja kohalike direktiivorganite kaudu, isikute suhtes aga, kes põhjendamatult on kõrvale hoidunud otsuse täitmisest, tõstavad küsimuse nende vastutusele võtmiseks.

44. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kontrollimiste materjalid esitatakse nende poolt vajaduse korral arutamiseks tootmisnõupidamistele ja kontrollitud ettevõtete ning organisatsioonide töötajate koosolekuile.

45. Riikliku Kaubandusinspektsiooni vabariiklike valitsuste ülematel, riiklikel kaubanduse pea- ja vaneminspektoritel (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) on õigus esineda inspektsiooni nimel, samuti informeerida laia avalikkust koosolekutel, ajakirjanduses läbiviidud kontrollimiste tulemustest.

V. Riikliku Kaubandusinspektsiooni organite vahekord NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kohalike organitega ja teiste organisatsioonidega

46. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid alluvad Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele ja on sõltumatud kohalikest kaubandusorganitest — liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministeeriumidest, kraide, oblastite ja linnade kaubandusosakondadest.

47. Vabariiklike valitsuste ülemad, kaubanduse pea- ja vaneminspektorid (linnades ja suurtes rajoonikeskustes) peavad vajaduse korral informeerima NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kohalike organite juhatajaid, teisi ministeeriume ja ametkondi, kel on kaubandusvõrk, samuti tarbijaskooperatsiooni liite, tööndus- ja metsatööndusskooperatsiooni nõukogusid ning invaliidide kooperatsiooni liite kaubandusvõrgu ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kontrollimise tagajärgedest.

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kohalikud organid, tarbijas-, tööndus- ja invaliidide kooperatsiooni organid peavad seoses läbiviidava kontrolliga esitama Riiklikule Kaubandusinspektsioonile kontrollimiseks vajalikud materjalid.

VI. Ühiskondliku aktiivi osavõtt Riikliku Kaubandusinspektsiooni tööst

48. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid tõmbavad kaasa oma töösse ametiühingute organisatsioonide ühiskondliku kontrolli, kaupluse- ja sööklakomisjonid.

49. Ametiühingute organisatsioonide ühiskondlikud kontrolörid, kes tegutsevad ÜAÜKN sekretariaadi poolt 30. juunil 1948. a.[1] kinnitatud ühiskondlike kontrolöride põhimääruse alusel, tõmmatakse Riikliku Kaubandusinspektsiooni organite poolt vabriku-tehase kohalike komiteede kaudu kaupluste, sööklate ja muude kaubanduslike ning ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kontrollimisele, mille juurde nad on kinnistatud kontrollimiseks, ja kontrollivad tehase (vabriku, kohaliku) komitee poolt väljastatud tõendite alusel.

Enne Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt organiseeritud kontrollimise algust ühiskondlikke kontrolöre instrueeritakse riiklike inspektorite poolt.

Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid koos oblasti ametiühingute nõukogudega organiseerivad samuti kaubanduslike ettevõtete üheaegseid massilisi kontrollimisi, tõmmates kaasa sellistele kontrollimistele ametiühingu laia aktiivi.

50. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid tõstavad vabriku-tehase kohalike komiteede ees küsimuse nende poolt ühiskondlike kontrolöride hulgast paremate aktivistide, tööliste varustamise komisjonide ja vabriku-tehase kohalike komiteede kontroll-revisjonikomisjonide liikmete eraldamiseks kontrollimise tööks Riikliku Kaubandusinspektsiooni ülesannetel ja

[1] Vt. lk. 28.

juhtimisel mitmesugustes kaubanduslikes, ettevõtetes, sõltumata sellest, milliste ettevõtete juurde nad on kinnistatud pidevaks ühiskondlikuks kontrollimiseks.

Selleks eraldatud aktivistidele annavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid välja ühekordsed tõendid-käsundid õigusega kontrolli läbiviimiseks, samuti akti blanketid nende koostamiseks kaubanduseeskirjade rikkumiste avastamisel.

Märkus. Vajaduse korral võib tõendi-käsundi välja anda tähtajaks mitte üle 3 kuu. Tõend-käsund ja akti blanketid antakse ühiskondlikele kontrolöridele välja allkirja vastu ja kontrollimise lõpetamisel või tähtaja möödumisel peavad need tagastama Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikule organile, kellele ühiskondlik kontrolör annab aru ülesannete täitmisest.

51. Punktides 49 ja 50 tähendatud korda rakendatakse ka Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite poolt vastavate kooperatiivsete organisatsioonide kaudu kaupluse-, sööklaja revisjonikomisjoni, kes tegutsevad Tsentrosojuzi juhatuse poolt 26. mail 1949. a. kinnitatud põhimääruse [2] alusel nende töö kohta, kaasatõmbamisel kontrollimistest osavõtmiseks.

52. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid tõmbavad samuti kaasa oma töösse ühiskondlikud kontrolörid, kes kontrollivad sõjaväekaubastu süsteemi kuuluvate kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete tööd.

53. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid osutavad vajalikku abi ametiühingute ja kooperatiivorganisatsioonide ühiskondlikele kontrolöridele, kaupluse- ja sööklakomisjoni liikmetele kaupluste ja sööklate töö kontrollimise metoodika ja tehnika õpetamisel ning kontrollimise materjalide vormistamisel.

54. Juhtudel, kui ühiskondlikud kontrolörid, kaupluse-, söökla- ja revisjonikomisjonide liikmed, kes on eraldatud pidevaks tööks Riikliku Kaubandusinspektsiooni ülesannete alal, ei täida oma ülesandeid kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö kontrollimisel, teatavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid sellest vabriku-tehase kohalikule komiteele või kooperatiivsele organisatsioonile, kes nimetatud aktivistid eraldas, kontrolöride poolt oma seisundi kuritarvitamise avastamise faktide korral aga tõstavad küsimuse nende kõrvaldamiseks kontrollimistöölt.

55. Eesmärgiga ergutada ametiühingute ja kooperatiivorganisatsioonide poolt Riiklikule Kaubandusinspektsioonile abiks eraldatud ja kontrollimistöös eriti silmapaistnud aktiviste-kontro-

[2] Tarbijaskooperatiivi kauplusekomisjoni põhimäärus vt. lk. 33. Sööklakomisjoni põhimäärus — lk. 37.

lõre esitavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid, kooskõlas vastavate ametiühingute ja kooperatiivorganisatsioonidega, sellised aktivistid Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele autasustamiseks aukirjaga.

56. Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikud organid võtavad vastu vabriku-tehase kohalikelt komiteedelt ühiskondlike kontrolöride poolt koostatud aktid nende poolt kaubanduseeskirjade rikkumiste avastamise kohta ja kui aktid on koostatud kooskõlas seatud nõuetega ja on tõendava jõuga, määravad süüdiolevatele isikutele rahatrahvi, samuti rakendavad muid abinõusid vastavalt Riikliku Kaubandusinspektsiooni õigustele ja kohustustele.

Aktid, mis on koostatud seatud nõudeid mitte järgides ja mil ei ole tõestavat jõudu, tagastatakse täiendavaks vormistamiseks. Erandjuhtumeil võetakse sellised aktid vastu Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt järgnevaks täiendavaks kontrollimiseks, isikutelt seletuse saamiseks, kes on süüdi rikkumises, ning vajalike abinõude rakendamiseks.

Märkus. Ühiskondlike kontrolöride akte kontrollimisel avastatud kuritarvituste või kriminaalselt karistatava iseloomuga rikkumiste kohta, mis kuuluvad üleandmisele prokuratuuriorganeile, Riikliku Kaubandusinspektsiooni organid reeglipäraselt vastu ei võta. Sellised aktid, vastavalt ühsikondliku kontrolöri põhimäärusele, saadavad vabriku-tehase kohalikud komiteed vahetult prokuratuuriorganeile

II jagu

ÜHISKONDLIK KONTROLL

ÜHISKONDLIKUST KONTROLLIST KAUBANDUSLIKE JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETE TÖÖ ÜLE

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 19, 11. jaanuarist 1951. a.

Väljavõte

Seoses ühiskondliku kontrolli seisukorra kontrollimisega kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle ÜAÜKN presiidium oma määruses 28. novembrist 1950. a. märkis, et paljude kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhatajad ei kasuta ära kõiki võimalusi elanikkonna täielikumaks ja kultuursemaks teenindamiseks.

Arvestades, et õigesti organiseeritud ühiskondlikul kontrollil on suur tähtsus kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise seisukorra ning elanikkonna teenindamise parendamiseks, käsen:

Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblasti (krai, linna) kaubandusosakondade juhatajatel, samuti Riikliku Kaubandusinspektsiooni valitsuste ülematel ja riiklikel kaubanduse peainspektoritel:

1. Osutada ametiühingute organisatsioonidele igakülgset kaasabi ühiskondliku kontrolli takistusteta teostamiseks.

2. Organiseerida praktilist abi ametiühingute organisatsioonidele ühiskondlike kontrolöride väljaõpetamises kontrollimise tehnikas kaupluste ja sööklate töö üle, eraldades kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ala kvalifitseeritud spetsialiste nendega instruktiivsete õppuste, seminaride ja loengute läbiviimiseks.

3. Tõmmata kaasa ühiskondlikke kontrolöre, tööliste varustamise komisjonide ja kontroll-revisjonikomisjonide liikmeid vabriku-tehase ja kohalike komiteede juures:

a) osa võtma Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt läbiviidavatest kontrollimistest;

b) osa võtma revisjonitööst, mida viivad läbi ametkondlikud revidendid;

c) osa võtma ühiskondliku toitlustamise ettevõtete pooltoodete ja valmistoodangu prakeerimise komisjonidest;

d) osa võtma ühiskondliku toitlustamise ettevõtete tehnoloogiliste ja tarbijate konverentside tööst, samuti üksikute küsimuste arutamisest kulinaarnõukogude poolt;

e) osa võtma kauba-materiaalsete väärtuste jääkide inventeerimisest, hindade muutmisel ja ootamatute revideerimiste puhul.

4. Ühiskondlike kontrolöride poolt kaubanduse eeskirjade rikkumiste, ostjate petmise ja teiste kuritarvituste avastamise kohta koostatud aktide alusel Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikkudel organitel teha otsused ja võtta süüdlased vastutusele.

5. Seada sisse kontroll Riikliku Kaubandusinspektsiooni ja ametiühingute kontrolöride ettepanekute täitmise üle ja arutada läbi koos vabriku-tehase kohalike komiteedega ühiskondlike kontrolöride poolt kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töös avastatud puuduste kõrvaldamise küsimused.

6. Pidama süstemaatilist võitlust tarbijate kultuurse ja tähelepaneliku teenindamise eest, määrama distsiplinaarkaristusi kaubandustöötajaile, kes võimaldavad tarbijate teenindamiseks määratud korra rikkumisi.

KAUBANDUSLIKU VÕRGU, ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETE JA ABIMAJANDITE TÖÖD KONTROLLIVATE ÜHISKONDLIKE KONTROLÖRIDE PÕHIMÄÄRUS

Kinnitatud ÜAÜKN sekretariaadi poolt 30. juunil 1948. a.

Väljavõte

1. Ühiskondlikud kontrolörid sööklate, kaupluste ja abimajandite töö üle valitakse tsehhi või vahetuse, väikese töötajate arvuga ettevõtetes või asutistes aga tööliste ja teenistujate üldkoosolekutel.

Kontrolörid valitakse tähtajaks 6 kuud ning töötavad kontroll-revisjonikomisjoni või vabriku-tehase kohaliku komitee tööliste varustamise komisjoni vahetul juhtimisel.

2. Ühiskondlike kontrolöride arv määratakse vabriku-tehase (kohaliku) komitee poolt sõltuvalt töö mahust ja vastavalt kontrollitavate kaupluste, telkide, sööklate, einelaudade ja abimajandite arvule.

3. Ühiskondlikele kontrolöridele pannakse järgmised kohustused:

I. Kaubandusvõrgu osas

a) kontrollida leiva-saiatoodete, toidu- ja tööstuskaupade õigeaegset vedu kauplustesse, nende õiget vastuvõtmist ja hoidmist;

b) jälgida müüdavate kaupade kvaliteeti;

c) kontrollida iga päev nõutavate kaupade pidevat müügilolekut;

d) jälgida seda, et kaupade müük toimuks ainult leti kaudu;

e) süstemaatiliselt kontrollida kaalude ja vihtide ning teiste mõõduriistade õigsust, samuti nende õigeaegset tembeldamist; jälgida, et kaupade väljastamine ostjatele toimuks täie kaalu ja mõõduga;

g) jälgida seda, et kauplustes väljapaistvale kohale oleks üles riputatud kaupade hinnakiri määratud hindade märkimisega ja et kaupade ning produktide väljapanekutele oleksid asetatud hinnasedelid; mitte lubada määratud hindade rikkumist ja madalama sordi kaupade müüki kõrgema sordi hindadega;

h) jälgida kaubanduse sanitaar-eeskirjade järgimist kauplustes, telkides, müügilaudadel.

II. Sööklate ja einelaudade osas

a) kontrollida sööklates ja einelaudades produktide ja roogade õigeaegset kättesaamist ja kohaletoomist, samuti produktide määratud varude olemasolu vajalikus sortimendis;

b) jälgida roogade sortimenti, nõudes iga päev mitmekülgsete roogade valmistamist — liha, kala, tangu, juurvilja jne.;

c) jälgida produktide õiget hoidmist söökla lao- ja abiruumides, kiirelt riknevate produktide määratud realiseerimisaegade järgimist;

d) kontrollida produktide õiget panekut katlasse; jälgida valmistatavate toitude kvaliteeti, samuti jälgida seda, et jaotamisele läheks sama kogus portsjoneid, mis oli valmistatud; kontrollida väljastatavate roogade kaalu;

e) jälgida, et sööklates oleks õigeaegselt üles riputatud menüü iga roa toiduainete koostise, kaalu märkimisega, valmistoidu kaalu (väljatulekuga) ja hinnaga;

g) kontrollida valmistatavate roogade kalkulatsioonide õigsust, kas kõik toiduained, mis kalkulatsiooni märgitud, on toidu valmistamise juures sisse pandud, kas ei rikuta toiduainete määratud hindu, samuti toorainete juurdehindlust;

h) kontrollida sööklates ja einelaudades sanitaar-eeskirjade järgimist, katelde ja kastrulite õigeaegset tinutamist, kõrvalruumide sanitaarset seisukorda, nõude pesemise kvaliteeti jne.

III. Abimajandite osas

(Selle osa teksti siin ära ei tooda)

4. Ühiskondlikud kontrolörid kontrollivad kaupluste ja sööklate kindlustatust peenrahaga ning ostjatega arvestamise õigsust, taotlevad kaupluste ja sööklate töötajailt külastajatega viisakat käitumist, kiiret teenindamist ja tähelepanelikku suhtumist, jälgivad kaebuste raamatu määratud kasutamise eeskirjade järgimist, tööliste, teenistujate ja nende perekonnaliikmete kaebuste puhul administratsiooni poolt abinõude õigeaegset tarvitamiselevõtmist.

5. Kontrolli teostamiseks ühiskondlikud kontrolörid kinnistatakse kaupluste, sööklate, einelaudade, abimajandite juurde ja perioodiliselt külastavad neid mitte harvem kui aegadel, mis määratud kontroll-revisjonikomisjoni või tööliste varustamise komisjoni poolt.

6. Ühiskondlikud kontrolörid täidavad oma kohustusi tööst vabal ajal.

7. Ühiskondlikud kontrolörid kontrollivad kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise nii põhi- kui ka abiettevõtteid.

8. Ühiskondlikel kontrolöridel on õigus nõuda kaupluste, ladude, sööklate ja abimajandite töötajatelt seletusi nende ettevõtete töös avastatud puuduste kohta, samuti tutvuda rahaliste ja kaubaliste dokumentidega ning kõrgemate organite korraldustega kaupluste, sööklate ja abimajandite töö küsimuste kohta.

9. Kauplustes, ladudes, sööklates ja abimajandites puuduste avastamisel rakendavad ühiskondlikud kontrolörid nende ettevõtete juhatajate kaudu vajalikke abinõusid avastatud puuduste kõrvaldamiseks.

10. Toiduainete ja kaupade müügieeskirjade rikkumiste avastamisel ja teiste mitteseaduslikkude tegevuste kohta ladude, kaupluste, sööklate ja abimajandite töötajate poolt koostavad ühiskondlikud kontrolörid aktid ja annavad need aktid vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele saatmiseks prokuratuurile või Riiklikule Kaubandusinspektsioonile.

11. Ühiskondlikud kontrolörid võtavad osa kauplustes, sööklates ja abimajandites korraldatavatest koosolekutest, kus arutatakse küsimusi seoses nende töö ja tööliste ning teenistujate teenindamise parendamisega.

12. Vabriku-, tehase- ja kohalikud komiteed annavad ühiskondlikele kontrolöridele kontrollimise õiguse kohta spetsiaaltõendid kehtivusega 3 kuud, märkides sellele kaupluse, söökla või abimajandi, mille juurde kontrolör on kinnistatud.

13. Ühiskondlikud kontrolörid annavad igas kvartalis aru oma tööst vahetuste, tsehhide tööliste ja teenistujate koosolekutel.

AMETIÜHINGUTE KESKKOMITEEDE POOLT ÜAÜKN PRESIIDIUMI MÄÄRUSE 28. NOVEMBRIST 1950. A. «AMETIÜHINGUTE ÜHISKONDLIKU KONTROLLI SEISUKORRAST KAUBANDUSLIKE JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETE TÖÖ ÜLE» TÄITMISEST

Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu sekretariaadi määrus 14. juulist 1951. a.

Väljavõte

ÜAÜKN elamu-olustiku osakonna poolt läbiviidud kontrolli tulemusel tehti kindlaks, et kommunaal-elamu ehitamise, söetööstuse, rasketööstuste ehitamise ettevõtete, raskemasinaehituse, metsa ja parvetuse, geoloogiliste uurimistööde, toidu-, liha- ja piimatööstuse, värvilise metallurgia, autotranspordi ja lennukitöötajate tööliste ametiühingute keskkomiteed ei kindlustanud ÜAÜKN presiidiumi määruse 28. novembrist 1950. a. «Ametiühingute ühiskondliku kontrolli seisukorrast kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle» täitmist.

ÜAÜKN sekretariaat määrab:

4. Kohustada ametiühingute keskkomiteesid kindlustama vabriku-tehase- ja kohalike komiteede pidevat ühiskondlikku kontrolli neile ametiühingu nõukogu poolt kinnistatud kaupluste, telkide, sööklate, einelaudade ja juurviljahoidlate töö üle, samuti ühe kuu jooksul kindlustama kõikides ettevõtetes tööliste varustamise komisjonide ja puuduva koguse ühiskondlike kontrolöride valimise.

Oblastite ja rajoonide komiteede juures asuvad tööliste varustamise komisjonid on kohustatud süstemaatiliselt kontrollima vabriku-, tehase- ja kohalikkude komiteede tööd ühiskond-

liku kontrolli teostamises sööklate ja kaupluste töö üle ning osutama neile vajalikku abi selles töös.

5. Vabrikute-, tehaste ja kohalikkude komiteede ühiskondlikud kontrolörid peavad nõudma kauplustes ja sööklates neile määratud kaupade ja roogade sortimentmiinimumi järgimist ning valmistatavate toitude kvaliteedi tõstmist; kontrollima kaalude ja vihtide õigsust, kaupade ja roogade väljastamist puhtas kaalus ja täies mõõdus; jälgima kauplustes määratud jaehindade järgimist, roogade kalkulatsioonide õigsust sööklates ja einelaudades, sanitaar-eeskirjade järgimist, olemasolevate külmutusseadmete korrasolekut ning otstarbekohast kasutamist; võitlema kaupluses leiduvate kaupade «leti alla» peitmisega.

6. Kohustada ametiühingute keskkomiteesid rakendama abinõusid selleks, et ametiühingute oblastite, rajoonide, vabrikute-, tehaste ja kohalikud komiteed organiseeriksid tihedamini Riikliku Kaubandusinspektsiooni abiga kaupluste ja sööklate massilisi kontrollimisi, samuti et eraldataks ühiskondlikke kontrolöre ja komisjonide liikmeid pidevaks tööks Riiklikus Kaubandusinspektsioonis kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kontrollimise alal.

Ühiskondlike kontrolöride poolt esitatud aktid kauplustes ja sööklates avastatud rikkumiste kohta peavad vabriku-tehase-komiteed kohe üle andma Riikliku Kaubandusinspektsiooni ja prokuratuuriorganeile nõukogude kaubanduse eeskirjade rikkujate vastutusele võtmiseks. Ametiühingute organisatsioonid peavad samuti nõudma kaubanduse ettevõtete juhatajate karistamist, kes rikuvad NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirja ametiühingute organisatsioonide ühiskondlikele kontrolöridele kaasaaitamise kohta nende töös.

7. Panna ette ametiühingute keskkomiteele kindlustada kolmanda kvartali lõpuks kaupluste ja sööklate ühiskondlike kontrolöride väljaõpetamise 1951. a. plaani täitmine. Ametiühinguorganisatsioonid peavad ühiskondlike kontrolöride väljaõpetamiseks kaasa tõmbama Riikliku Kaubandusinspektsiooni töötajaid.

8. Kohustada ametiühingute nõukogude presiidiume süstemaatiliselt ära kuulama oma istungitel ametiühingute nõukogude juures asuvate ametiühingute kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete ühiskondlike kontrollkomisjonide aruandeid nende töö kohta ÜAÜKN presiidiumi 28. novembri 1950. a. määruse täitmisel.

TARBIJATE KOOPERATIIVI KAUPLUSEKOMISJONIDE PÕHIMÄÄRUS

Kinnitatud Tsentrosojuzi juhatuse määrusega 26. maist 1949. a.
(istungi protokoll nr. 41)

I. Üldeeskirjad

Eesmärgiga tõmmata kaasa liikmeid pidevale kontrollile kauplustes nõukogude kaubanduse eeskirjade järgimise üle ning eesmärgiga tõmmata kaasa liikmeid võitlusesse kuritarvituste, riisumiste ning tarbijate petmise vastu kooperatsioonis, organiseeritakse kõikide rajoonikaupluste, peakaupluste ja kaupluste juurde kauplusekomisjonid.

2. Kauplusekomisjonid valitakse lahtisel hääletamisel koosseisus 3—5 inimest tähtajaks 6 kuud:

a) tarbijate kooperatiivides, mida juhitakse liikmete üldkoosolekute poolt — liikmete üldkoosolekul;

b) tarbijate kooperatiivides, mida juhitakse volinike koosolekute poolt — liikmete piirkondlikel koosolekutel hilisema kinnitamisega volinike koosolekutel;

c) rajooniliitudes (rajoonikaupluste juures) — rajooniliidu volinike koosolekutel.

3. Ei või valida kauplusekomisjoni liikmeiks antud kaupluse juhataja või müüjate sugulasi.

4. Kauplusekomisjon on tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivi rajooniliidu) juhatuse, kes juhib kauplusekomisjoni tööd, organiks.

Kauplusekomisjonid viivad läbi oma töö koordineeritult Töörahva Saadikute Nõukogude kaubanduskomisjonidega, samuti kohalike partei-, ametiühingute ja kommunistlike noorte organisatsioonidega.

5. Kauplusekomisjonid annavad igakvartaliliselt aru oma tööst neid valinud liikmete (volinike) koosolekutele ja igakuuliselt — tarbijate kooperatiivi juhatusele, rajoonikaupluste kauplusekomisjonid aga — tarbijate kooperatiivide rajooniliidu juhatusele.

Kauplusekomisjonide terve koosseisu või üksikute liikmete tegevusetuse juhtumitel võib neid enne tähtaega tagasi kutsuda neid valinud liikmete koosoleku (volinike koosoleku) otsuse alusel.

6. Oma töös juhinduvad kauplusekomisjonid tarbijate kooperatiivi põhikirjast, käesolevast põhimäärusest ja tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse juhtnöörídest.

II. Kauplusekomisjonide töö sisu

7. Kauplusekomisjon:

a) kontrollib kaupluses kõigi kaupade müügilolekut, mis on loetletud kinnitatud kohustuslíkus sortimentmiinimumis;

b) kontrollib mõõduriistade (kaalud, vihid, mõõdud) korrasolekut ja nende õigeaegset tembeldamist;

c) valvab selle üle, et kaup väljastataks täiskaalus ja -mõõdus ning määratud hindadega, samuti, et ei lubataks muid nõukogude kaubanduse eeskirjade rikkumisi, et kaupluste töötajad oleksid ostjatega käitumises vastutulelikud ja viisakad;

d) teostab kontrollostmisi kaupade hinna ja mõõdu õigsuse kontrollimiseks;

e) jälgib seda, et kaupluses oleks üles riputatud jaehindade hinnakiri ja et kaupadel oleksid hinnalipikud; kontrollib hinnakirjades ja hinnalipikutel märgitud hindade vastavust saatekirjades ning arvetes tähendatud hindadele;

g) jälgib kauplusesse saabuvate kaupade õigeaegset ja täielikku arvelevõtmist; kontrollib kaupade õiget hoidmist ja valvab selle järele, et ei esineks kauplusse halvakvaliteediliste kaupade vastuvõtmise või tarbijale müümise juhtumeid;

h) neil juhtudel, kui liikmete üldkoosolek (volinike koosolek) on vastu võtnud otsuse mõningate kaupade eeliskorras müügi kohta liikmetele, valvab, et seda määrust kaupluste töötajad rangelt järgiksid;

i) valvab kaupluste juhatajate poolt rahaliste laekumiste juhatuste poolt määratud tähtaegadeks äraandmise üle;

j) kontrollib kaupluste avamise ja sulgemise õigeaegsust vastavalt kauplemise aegadele, mis määratud tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse poolt;

k) valvab selle järele, et kaupluses oleks kultuurseks kaubanduseks vajalik seadistu; valvab puhtuse ja korra järele kaupluse sees kui ka tema lähemas ümbruses, samuti müüjate isikliku puhtuse järele;

l) valvab selle järele, et antaks kaebuste ja avalduste raamatusse sissekantud kaebustele õigeaegselt vastused ja et võetaks tarvitusele abinõud kaebajate poolt märgitud puuduste kõrvaldamiseks;

m) võtab osa ootamatutest revisjonidest ja kontrollimistest kauplustes;

n) täidab tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse muid korraldusi, mis on suunatud kaupluse töö parendamiseks.

8. Kauplusekomisjonil ei ole administratiivset võimu, ei või määrata karistusi kaupluse töötajatele, läbi viia iseseisvalt ilma tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivi rajooniliidu) juhatuse korralduseta kaupluse revisjone, alla kirjutada mahakandmise aktidele kaupade praagi ja riknemise kohta.

Lahkarvamused ja vaidlused kaupluse juhataja ja kauplusekomisjoni vahel lahendatakse juhatuse poolt nende juuresolekul.

Kauplusekomisjoni liikmed ei tohi tegelda kauplusele kaupade ostmise ja kohale toimetamisega.

9. Kõikidest kaupluse töös tähelepandud puudustest, samuti ettepanekutest kaupluse töö parendamiseks teatab kauplusekomisjon tarbijate kooperatiivi juhatusele (rajoonikaupluse kauplusekomisjon — tarbijate kooperatiivide rajooniliidu juhatusele).

10. Kauplusekomisjoni poolt riisumiste, raiskamiste ja teiste kuritarvituste avastamise juhtumitel kaupluse juhataja ja müüjate poolt koostab kauplusekomisjon akti, mis kohe antakse üle tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivi rajooniliidu) juhatusele.

Kui kauplusekomisjoni poolt koostatud akti järgi tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kohe ei rakendata vajalikke abinõusid, on kauplusekomisjon kohustatud nõudma liikmete üldkoosoleku kokkukutsumist vajalike abinõude rakendamiseks.

III. Kauplusekomisjonide õigused

11. Kauplusekomisjonil on õigus:

a) tõsta tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivi rajooniliidu) juhatuse ees küsimus isikute viivitamatuks töölt kõrvaldamiseks ja seaduse järgi vastutusele võtmiseks, kelle süü riisumistes ja muudes kuritarvitustes on tõestatud, samuti kaupluse töötajatele distsiplinaarkaristuste määramiseks;

b) nõuda kaupluse juhatajalt riknenud kaupade viibimatut müügilt kõrvaldamist, mittekorras, tembeldamata või aegunud tähtajaga tembeldatud mõõduriistade tarvitamiselt kõrvaldamist;

c) nõuda kaupluse juhatajalt kaupluse ruumide, ladude, kaupluse ümbruse viimist vajalikku korda, samuti tulekaitse eeskirjades ja valve eeskirjades avastatud rikkumiste kõrvaldamist;

d) vajalikkudel juhtudel nõuda tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuselt ja revisjonikomisjonilt kaupluses ootamatu revisjoni läbiviimist.

12. Juhtudel, kui tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt ei võeta tarvitusele abinõusid kauplusekomisjoni poolt avastatud puuduste kõrvaldamiseks, on kauplusekomisjon kohustatud seda teatavaks tegema liikmete (volinike) üldkoosolekule.

IV. Kauplusekomisjonide töö organiseerimine

13. Kauplusekomisjon valib oma hulgast esimehe ja selle asetäitja. Kauplusekomisjoni esimees seab sisse tarbijate kooperatiivi juhatusega ja kohalike ühiskondlike organisatsioonidega pideva side, koostab komisjoni tööplaani, kontrollib komisjoni otsuste täitmist.

Komisjoni istungitel jaotatakse komisjoni liikmete vahel ülesanded, määratakse valvekord kaupluses.

Valves olevate komisjoniliikmete nimekiri riputatakse üles kaupluses.

14. Kauplusekomisjoni istung kutsutakse kokku tema esimehe poolt mitte harvemini kui kord kuus.

Komisjon peab oma istungite kohta protokolle. Protokollid hoitakse tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuses.

15. Neil juhtudel, kui kauplusekomisjoni liikmeid tõmmatakse kaupade jääkide inventeerimisele, tasutakse nende töö samade määrade järgi kui revisjonikomisjoni liikmete töö.

16. Tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatus võib esitada liikmete üldkoosolekule (volinike koosolekule) otsustamiseks ettepaneku hästi töötavate kauplusekomisjonide liikmete premeerimiseks summade arvel, mis eraldatud tarbijate kooperatiivi parimate töötajate premeerimiseks, samuti premeerima kauplusekomisjoni parimaid liikmeid preemia arvel, mis on määratud tarbijate kooperatiivile (tarbijate kooperatiivide rajooniliidule) üleliidulise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete alusel.

17. Kui kauplusele määratakse preemia üleliidulise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete alusel, siis hästi töötanud kauplusekomisjoni liikmeid võib juhatus samuti premeerida määratud preemia arvel.

TARBIJATE KOOPERATSIOONI SÖÖKLATE (TEEMAJA, TOIDUBAARI, RESTORANI) KOMISJONIDE PÕHIMÄÄRUS

Kinnitatud Tsentrosojuzi juhatuse määrusega 26. maist 1949. a. (istungi protokoll nr. 41)

I. Üldeeskirjad

1. Eesmärgiga organiseerida liikmete ühiskondlikku kontrolli tarbijate kooperatiividele või tarbijate kooperatiivide rajooniliitudele kuuluvate teemajade, toidubaaride, sööklate ja restoranide töö üle, nende ettevõtete poolt määratud kaubanduse eeskirjade, roogade koostisnormide, hinna õigsuse ja sanitaarse seisukorra järgimise üle ning eesmärgiga tõmmata kaasa liikmeid võitlusesse kuritarvituste ja riisumiste vastu ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, valitakse kõikide teemajade, toidubaaride, sööklate ja restoranide juurde sööklakomisjonid.

2. Sööklakomisjonid valitakse lahtisel hääletamisel koosseisus 3—5 inimest tähtajaks 6 kuud:

a) tarbijate kooperatiivides, mida juhitakse liikmete üldkoosolekute poolt — liikmete üldkoosolekutel;

b) tarbijate kooperatiivides, mida juhitakse volinike koosolekute poolt — liikmete piirkondlikel koosolekutel hilisema kinnitamisega volinike koosolekutel;

c) tarbijate kooperatiivide rajooniliitudele kuuluvates ettevõtetes — tarbijate kooperatiivide rajooniliidu volinike koosolekutel.

3. Ei või valida sööklakomisjoni liikmeiks antud ühiskondliku toitlustamise ettevõtte töötajate sugulasi.

4. Sööklakomisjon on tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse, kes juhib sööklakomisjoni tööd, organiks.

Sööklakomisjonid viivad oma töö läbi koordineeritult Töörahva Saadikute Nõukogude kaubanduskomisjonidega, samuti kohalike partei-, ametiühingute ja kommunistlike noorte organisatsioonidega.

5. Sööklakomisjonid annavad igakvartaliliselt aru oma tööst neid valinud liikmete (volinike) koosolekutele ja igakuuliselt — tarbijate kooperatiivide juhatustele (tarbijate kooperatiivide rajooniliidule kuuluva ettevõtte sööklakomisjon aga tarbijate kooperatiivide rajooniliidu juhatusele).

Sööklakomisjoni terve koosseisu või üksikute liikmete tegevusetuse juhtumitel võib neid enne tähtaega tagasi kutsuda neid valinud liikmete koosoleku (volinike koosoleku) otsuse alusel.

6. Oma töös juhinduvad sööklakomisjonid tarbijate kooperatiivi põhikirjast, käesolevast põhimäärusest ja tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse juhtnööridest.

II. Sööklakomisjonide töö sisu

7. Sööklakomisjon:

a) kontrollib määratud koostisnormide (toiduainete koostis roas), toiduainete töötlemisel jäätmete normide ja valmisroa väljatuleku normide järgimist;

b) kontrollib valmistatavate toitude kvaliteeti ja roogade sortimenti; jälgib menüü ja einelaua toodangu mitmekülgsust; jälgib jaotamise mõõdunõude (mõõdulusikad, -kulbid jne.) olemasolu ja portsjonite täismõõdulisust;

c) kontrollib köögitoodangu ja einelaua kaupade kalkulatsioonide õigsust; kontrollib mõõduriistade (kaalude, vihtide, liitrite jne.) korrasolekut, nende õigeaegset tembeldamist; jälgib hinnakirjas ja einelaua kaupadel hinnalipikute olemasolu, menüüs märgitud väljatuleku normide ja hindade vastavust kõrgema kooperatiivse organisatsiooni poolt kinnitatud hindadele ja normidele;

d) valvab selle üle, et ettevõttes oleks tootmiseks ja tarbijate teenindamiseks vajalik seadistus ja inventar (varn ülerõivastele, pesunõu, seep ja puhas rätik);

e) valvab sanitaar-eeskirjade täitmise üle toiduainete kohaletoomisel, hoidmisel ja töötlemisel; valvab teemajasse (sööklasse, toidubaari, restorani) saabuvate toiduainete kvaliteedi üle, valvab kõikides saalides, einelaudades, köögis ja laoruumides puhtuse ja korra üle, samuti ettevõtte ümbruse puhtuse üle;

g) jälgib teemaja (söökla, toidubaari, restorani) töötajate regulaarset meditsiinilisel järelevaatusel käimist, samuti valvab nende isikliku puhtuse üle;

h) kontrollib söökla (teemaja, toidubaari, restorani) poolt määratud kauplemise aegade järgimist;

i) valvab kaebuste ja esilduste raamatu olemasolu üle ja raamatu kättesaadavust tarbijatele sissekirjutamiseks; jälgib kaebustele ja esildustele õigeaegset vastamist;

j) võtab osa teemajas (toidubaaris, sööklas, restoranis) läbiviidavatest ootamatutest revisjonidest ja inventeerimistest;

k) täidab tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse muid korraldusi, mis on suunatud teemaja (toidubaari, söökla, restorani) töö parendamiseks.

8. Kõikidest teemaja (toidubaari, söökla, restorani) töös tähelepandud puudustest, samuti ettepanekutest töö parendamise kohta teatab sööklakomisjon tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatusele.

9. Sööklakomisjoni poolt riisumiste ja teiste kuritarvituste avastamise juhtumitel teemaja (toidubaari, söökla, restorani) juhataja ja töötajate poolt koostab sööklakomisjon akti, mis viibimata antakse üle tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatusele.

Ettevõtte juhataja või töötajate keeldumisel aktile allakirjutamisest teeb sööklakomisjon selle kohta spetsiaalse sissekande akti.

Kui sööklakomisjoni poolt koostatud akti järgi tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt ei rakendata viibimata vajalikke abinõusid, on sööklakomisjon kohustatud nõudma liikmete (volinike) üldkoosoleku kokkukutsumist vajalike abinõude rakendamiseks.

III. Sööklakomisjonide õigused

10. Sööklakomisjonil on õigus:

a) direktori või tootmise juhataja juuresolekul üle vaadata kööki, laoruumi ja abiruume;

b) kontrollida väljaantava köögi- ja einelauatoodangu kalkulatsioone ja koostisnorme;

c) kontrollida, millistelt kaubamuretsejatelt ja missuguste hindadega saadakse toiduaineid söökla jaoks;

d) nõuda söökla (teemaja, toidubaari, restorani) direktorilt riknenud või halvakvaliteediliste toiduainete ja halvasti valmistatud roogade viibimatut müügilt kõrvaldamist, mittekõlblikkude kaalu-mõõduriistade kõrvaldamist; saali, laoruumi, köögi ja ettevõtte ümbruse korrastamist; tulekaitse- ja valve-eeskirjade järgimist;

e) tõsta tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse ees küsimus isikute viivitamata töölt kõrvaldamiseks ja seaduse järgi vastutusele võtmiseks, kelle süü riisumistes ja kuritarvitustes on tõestatud, samuti ühiskondliku toitlustamise ettevõtete üksikutele töötajatele distsiplinaarkaristuste määramiseks;

h) nõuda söökla (teemaja, toidubaari, restorani) direktorilt, et oleks üles riputatud teadaanne kauplemisaegade kohta, et õigeaegselt koostataks menüü, oleks varn ülerõivastele, pesunõu, seep ja rätik;

i) vajalikkudel juhtudel nõuda tarbijate kooperatiivi juhatuselt ja revisjonikomisjonilt teemajas (toidubaaris, restoranis, sööklas) ootamatu revisjoni läbiviimist;

j) läbi viia väljaantava köögi ja einelaua toodangu kontrollülekaalumisi, kontrollida kaebuste ja esildiste raamatut, läbi vaadata meditsiinilise järelevaatuse sissekandeid raamatus ja sanitaarinspektsiooni akte.

11. Sööklakomisjonil ei ole administratiivset võimu, ta ei või määrata karistusi teemaja (toidubaari, söökla, restorani) töötajaile, läbi viia iseseisvalt, ilma tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuse korralduseta ühiskondliku toitlustamise ettevõtte revisjone, alla kirjutada mahakandmise aktidele toiduainete praagi ja riknemise kohta.

Lahkarvamused ja vaidlused ühiskondliku toitlustamise ettevõtte juhataja ning sööklakomisjoni vahel lahendatakse juhatuse poolt nende juuresolekul.

Sööklakomisjoni liikmed ei tohi tegelda teemajale (toidubaarile, sööklale, restoranile) toiduainete ostmisega ja kohaletoimetamisega.

12. Juhtudel, kui juhatuse poolt ei võeta tarvitusele abinõusid teemaja (toidubaari, söökla, restorani) töös avastatud puuduste kõrvaldamiseks, on sööklakomisjon kohustatud seda teatavaks tegema liikmete üldkoosolekule.

IV. Sööklakomisjonide töö organiseerimine

13. Sööklakomisjoni esimene istung pärast valimist kutsutakse kokku tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt. Sööklakomisjon valib oma hulgast esimehe ja selle asetäitja.

Sööklakomisjoni esimees seab sisse tarbijate kooperatiivi juhatusega ja kohalike ühiskondlike organisatsioonidega pideva side, koostab komisjoni tööplaani, kontrollib komisjoni otsuste täitmist.

Komisjoni istungitel jaotatakse komisjoni liikmete vahel üles-anded ja määratakse valvekord sööklas (teemajas, toidubaaris, restoranis).

Valves olevate sööklakomisjoni liikmete nimekiri riputatakse üles söökla saali. Komisjoni liikmete valvesolek märgitakse žurnaali, mis asub söökla direktori juures.

14. Sööklakomisjoni istung kutsutakse kokku tema esimehe (selle puudumisel — asetäitja) poolt mitte harvemini kui üks kord kuus.

Sööklakomisjon peab oma istungite kohta protokolle. Protokollid hoitakse tarbijate kooperatiivi (tarbijate kooperatiivide rajooniliidu) juhatuses.

15. Sööklakomisjoni järelevaatuse alla kuuluvad kõik ettevõtte osakonnad ja filiaalid (einelauad, toidubaarid, kandelauad jm.).

16. Neil juhtudel, kui sööklakomisjoni liikmeid tõmmatakse läbiviidavate inventeerimiste juurde, tasutakse nende töö samade määrade järgi kui revisjonikomisjoni liikmete töö.

17. Kui teemaja (söökla) saab üleliidulise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete alusel preemia, siis sellisel juhtumil hästi töötanud sööklakomisjoni liikmeid võib tarbijate kooperatiivi juhatus premeerida saadud preemia arvel.

III jagu

KAUBANDUSE ÜLDEESKIRJAD

KAUBANDUSLIKE ETTEVÕTETE TÖÖAEGADEST LINNADES JA TÖÖLISASULATES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 1,[1] 2. jaanuarist 1948. a.

Väljavõte

1. Määrata linnades ja töölisasulates riiklike ja kooperatiivsete kaubandusettevõtete kauplemisaegadeks 9 tundi päevas, kaubandusettevõtete sulgemisega 1 tunniks lõuna vaheajaks; toiduainetekauplustes kella 9 hommikul kuni kella 6 õhtul; tööstuskaupade kauplustes[2] kella 11 hommikul kuni kella 8 õhtul.

2. Pühade puhul mitte kaubelda järgmiste eranditega: leivakauplustes kaubelda kella 9 hommikul kuni kella 4 päeval; tarbijate kooperatsiooni toiduainetekauplustes — kella 9 hommikul kuni kella 6 õhtul.

3. Linnades toiduainete valvekauplustes, mille arv on kooskõlas juuresoleva nimekirjaga[3], kaubeldakse tööpäevadel kella 6 õhtul kuni kella 12 öösel, pühadel aga kella 12 päeval kuni 8 õhtul.

4. Määrata tööajaks kõigil nädalapäevadel: sööklates, välja arvatud sööklad ettevõtete juures, kella 12 päeval kuni kella 8 õhtul, teemajades ja toidubaarides — kella 9 hommikul kuni kella 9 õhtul, kohvikutes, baarides ja õllepoodides — kella 9 hommikul kuni kella 12 öösel; restoranides, välja arvatud restoranid vaksalite juures — kella 1 päeval kuni kella 3 öösel.

5. Käesolev käskkiri kehtestada 6. jaanuarist 1948. a.

6. Kaubanduslike organisatsioonide ja ettevõtete juhatajatel teha teatavaks elanikkonnale kaubanduslike ettevõtete kauplemisajad linnades ja töölisasulates.

---

[1] Muudetud NSVL Sise- ja väliskaubanduse ministri käskkirjaga nr. 577, 25. juulist 1953. a. — toimetaja märkus.

[2] Aprillist 1949. a. kauplevad tööstuskaupade kauplused pühapäevadel — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 208, 24. märtsist 1949. a. (vt. allpool — käskkiri nr. 208).

[3] Käesolevasse kogumikku nimekirja ei ole sisse võetud.

TÖÖSTUSKAUPADEGA KAUPLEMISEST LINNADES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 208, 24. märtsist 1949. a.

Väljavõte

Käsen:

1. Kaubelda linnades tööstuskaupadega pühapäevadel.

2. Määrata tööstuskaupade kaupluste töötajatele linnades puhkepäevaks pühapäeva asemel — esmaspäev.

3. Tadžiki NSV linnades, kus puhkepäev on määratud reedele, kaubelda tööstuskaupadega reedel, viies üle tööstuskaupade kaupluste töötajate puhkepäeva laupäevale.

4. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministeeriumidel, kraide, oblastite ja linnade kaubandusosakondade juhatajatel tagada kõikide tööstuskaupade kaupluste ettevalmistamine kauplemiseks pühapäevadel, kaupade täieliku sortimendi olemasolu, töötajate õige paigutamine.

KAUPLUSTES OSTJATE POOLT VÄLJAVALITUD, KUID TASUMATA KAUPADE HOIDMISE AJAST

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 361, 14. juunist 1939. a.

Eesmärgiga korrastada liitsortimendi kaupade müüki jaekaubanduse võrgus,

käsen:

1. Määrata kindlaks ostjate poolt väljavalitud, kuid tasumata kaupadele järgmised hoidmise ajad:

a) kauplustes, kus liitsortimendi kaupade kohta (kangad igas liigis, õmblustooted, mitmesugused jalanõud, trikotaaž, õmblusmasinad, jalgrattad, grammofonid, raadiovastuvõtjad, tasku- ja käekellad) nende müügi puhul müüjate poolt kirjutatakse välja kaubatšekid nende kätteandmisega ostjatele nende hilisemaks tasumiseks kassasse, hoitakse väljavalitud kaubad alal ostude väljastamise kontroll-lauas (või müüja juures, kui kaup väljastatakse vahetult müüja poolt kassatšeki alusel) aja jooksul, mis on vajalik ainult kaubatšeki kassasse tasumiseks ja kauba saamiseks, kuid mitte rohkem kui 30 minutit ostjale tšeki väljakirjutamisest arvates.

Väljavalitud, kuid märgitud aja jooksul tasumata kaup läheb üldisele müügile, ja ostja, kes ei tasunud ega saanud tema poolt

väljavalitud kaupa märgitud aja jooksul, kaotab õiguse selle saamisele;

b) keelatakse hoida müüjate juures väljavalimise ettekäändel ostjate poolt tasumata kaupu, mis ei nõua eelnevat mõõtmist, proovimist jne. ja mis väljastatakse vahetult ostjatele kassatšekkide alusel, ilma müüja poolt eelneva kaubatšeki väljakirjutamiseta;

c) ostjate poolt täielikult tasutud kogukaid kaupu võib hoida ostja soovil üle määratud aja kaupluses kuni nende väljaviimiseni, kuid mitte üle 48 tunni, arvates müügi momendist, kusjuures müüdud ja hoiule jäetud kogukad kaubad peavad olema eraldatud müümata kaupadest ja peavad olema koondatud eri kohta kaupluses.

2. Keelatakse ostjate poolt väljavalitud kaupade eest ositimaksmine.

3. Lugeda kehtetuks NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 151, 19. märtsist 1938. a. «Ostude hoidmise tähtaegadest kontroll-ladudes Ü/K «Sojuzunivermag» eeskujulike universaalkaupluste süsteemis».

4. Panna ette kaubanduslikele organisatsioonidele ja kaupluste direktoritele käesoleva käskkirja alusel üles riputada nähtavale kohale teadaanne ostjate poolt väljavalitud kaupade kindlaksmääratud hoidmise aegade kohta.

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD TÖÖSTUSKAUPADE VAHETAMISE JA TAGASTAMISE KORRA EESKIRJADE KINNITAMISE KOHTA

NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1454,

2. detsembrist 1936. a.

NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaat määrab:

1. Kinnitada juuresolev «Jaekaubandusvõrgust ostetud tööstuskaupade vahetamise ja tagastamise korra eeskiri» [1].

2. Seoses käesoleva eeskirja kehtestamisega lugeda kehtetuks NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1157, 13. novembrist 1936. a.

---

[1] NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 107, 7. märtsist 1941. a. Glavunivermagi universaalkauplustele on kehtestatud uus eeskiri (vt. lk. 47).

Lisa
NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määruse nr. 1454, 2. detsembrist 1936. a., juurde

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD TÖÖSTUSKAUPADE VAHETAMISE JA TAGASTAMISE KORRA EESKIRI

1. Ostjal, kes on ostnud kauplusest ühe käesoleva eeskirja punktis 2 loetletud kaupadest, on õigus seitsme päeva jooksul, arvates ostust, seda tagastada, kauplus aga on kohustatud selle tagasi võtma väärtuse väljamaksmisega või asendama seda teise sordi, mõõdu, tegumoe, värvusega jne. kaubaga.

2. Võetakse tagasi või kuuluvad vahetamisele alljärgnevad tööstuskaubad:

a) valmis kleidid, pesu ja peakatted
b) jalanõud
c) karusnahad
d) tekstiil-tükikaubad (rätikud, tekid, sallid)
e) vaibad
g) mööbel
h) majapidamisnõud
i) muusikariistad (välja arvatud grammofoniplaadid ja suupillid)
j) spordi-jahitarbed
k) elektrisoojendamisseadised
l) reisitarbed
m) tükis pudukaup (daamide käekotid, kaelasidemed jne.)
n) tükis trikotaaž.

3. Ostetud kaubad võetakse tagasi talongide (tšekkide) alusel, mis välja kirjutatud müüjate poolt kaupade väljastamisel, mistõttu ülevalloetletud kaupade müügi puhul on müüjad kohustatud välja kirjutama talongi (tšeki) kauba nimetuse, artikli numbri, hinna ja müügi kuupäeva märkimisega.

Kauplustes, kus kaup väljastatakse müüjate poolt väljakirjutatud tšekita, võib kauba vahetus ja tagasivõtmine toimuda märke alusel kaubalipikutel või kaubapakendil, mis sisaldab kaupluse nimetuse ja numbri ning antud asja müügi kuupäeva. Ostjate poolt väikeste tükikaupade (kaelasidemed, sukad, sokid jt.) tagastamisel kauplustes, kus ei kirjutata välja tšekke, toimub kauba vahetamine ja raha tagastamine direktori või teda asendava isiku äranägemise järgi.

4. Kauba eest raha tagastamine toimub ainult neil juhtumeil, kui kaup tagastatakse ostja poolt müügikorras olevana ja mitte tarvitatuna (mittemäärdunud, mittevigastatud, mitte kaotanud oma esialgset väljanägemist, vabriku lipiku alalolek jne.).

Märkus. Kaupu, mis müüakse vabrikupakendis, viimase rikkumisel (avamine, kägardamine jne.) ei vahetata ja raha ei tagastata.

5. Vahetatakse või raha tagastatakse täielikult või osaliselt tagastatavate kaupade eest. Osaliselt vahetatakse kaupu, samuti tagastatakse raha ainult tingimusel, et ostja ei rikkunud kauba komplektsust.

6. Kauba vahetamine või raha tagastamine toimub sõltumata sellest, kas kaup on ostetud sularaha eest või ülekande korras, individuaaltarbijate või asutiste, ettevõtete või organisatsioonide poolt.

7. Käesolevat kaupade tagastamise ja vahetamise korda ei laiendata kaupadele, mis on ostetud komisjonikauplustest ja juhuslike asjade müügi kauplustest.

8. Raha tagastatakse ostjale viivitamatult pärast kauba vastuvõtmist direktori või teda asendava isiku (direktori asetäitja, osakonnajuhataja jne.) poolt väljakirjutatud orderite alusel. Order raha väljamaksmiseks tagastatava kauba eest peab sisaldama kauba nimetuse, tema sordi, artikli, hinna ja kaupa tagastava ostja aadressi.

9. Kauba vahetamise juures teise väärtusega kaubaga peab ostja saama hinnavahe (kui uus omandatav ese on odavam tagastatavast) või juurde maksma kassasse (kui uus omandatav ese on kallim).

Vahe väljamaksmise juures kaupluse direktor (osakonna-, sektsioonijuhataja) kirjutab välja orderi kassale, märkides sellele ostja poolt tagastatava ja omandatava eseme hinna ja hindade vahe.

10. Raha tagastamine halvakvaliteediliste kaupade eest ja nende vahetamine heakvaliteediliste vastu reguleeritakse NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi spetsiaalinstruktsioonide ja eeskirjadega.

11. Kategooriliselt on keelatud kaupluste töötajatel takistada ükskõik missugusel ettekäändel kaupade vahetamist või raha tagastamist kaupade eest, mis on loetletud käesoleva eeskirja punktis 2.

12. Käesolev eeskiri peab olema riputatud kauplustes, mis kauplevad eeskirja punktis 2 loetletud kaupadega, nähtaval kohal.

NSV LIIDU KAUBANDUSE RAHVAKOMISSARIAADI GLAVUNIVERMAGI SÜSTEEMI UNIVERSAALKAUPLUSTEST OSTETUD KAUPADE VAHETAMISE KORRAST

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 107, 7. märtsist 1941. a.

Erandina Jaekaubandusvõrgust ostetud tööstuskaupade vahetamise ja tagastamise korra eeskirjadest, kinnitatud Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrusega nr. 1454, 2. detsembrist 1936. a.[1], käsen:

1. Vastuvõtmise tähtajaks ostjate poolt vahetamiseks tagastatavatele heakvaliteedilistele kaupadele, mis loetletud ülalmärgitud eeskirja punktis 2, NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi Glavunivermagi süsteemi universaalkauplustele määrata 2 päeva (arvestamata ostmise päeva).

2. Universaalkauplused peavad andma ostjale õiguse tagastatava kauba asendamiseks kaupadega teisest sordist, mõõdust, tegumoest, värvist jne.

Ostetud heakvaliteedilise kauba eest raha ei tagastata.

3. Kauba vahetamise juures teise väärtusega kaubaga maksab ostja juurde universaalkauplusele või saab viimaselt hinna vahe.

4. Kauba vahetamine toimub ainult neil juhtumitel, kui kaup ei ole olnud tarvitamisel ja tagastatakse müügikorras olevana (mitte määrdunud, mitte vigastatud, mitte kaotanud oma esialgset väljanägemist) vabriku lipiku alalolekuga.

5. Ostetud kaupade vastuvõtmine vahetamiseks toimub universaalkaupluste poolt ainult ostjate poolt kaubatšeki ärakirja ettenäitamisel.

Käesolevat käskkirja ei laiendata ostjate poolt nende kaupade tagastamise juhtumitele, millel on kvaliteedilisi defekte või mis ei kannata välja kasutamise garantiiaega; nende kaupade vastuvõtmine raha tagastamisega toimub korras, mis on määratud kaupluse töö põhieeskirja § 4, kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 506, 21. augustist 1939. a.[2]

---

[1] Vt. lk. 44.

[2] Asendatud eeskirjadega, mis on kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 107, 14. veebruarist 1951. a.

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD HALVAKVALITEEDILISTE JALANÕUDE VAHETAMISE JA PARANDAMISE EESKIRJA KINNITAMISE KOHTA

NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 732, 8. augustist 1935. a.

1. Kinnitada ja kehtestada 1. septembrist 1935. a. käesolevale määrusele lisatud jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste jalanõude vahetamise ja parandamise eeskiri.

2. Käesoleva määruse punktis 1 kinnitatud eeskirja kehtestamisega tühistatakse kõik varem väljaantud instruktsioonid jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste jalanõude vahetamise ja parandamise korra kohta.

Lisa

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD HALVAKVALITEEDILISTE JALANÕUDE VAHETAMISE JA PARANDAMISE EESKIRI

1. Jalanõud, mis ostetud jaekaubandusvõrgust ja osutuvad halvakvaliteedilisteks, võib ostja tagastada vahetamiseks, parandamiseks või nende eest makstud raha tagasisaamiseks, kui nende juures on avastatud vead, mis märgitud käesoleva eeskirja punktis 2.

2. Kohustuslikule vahetamisele või parandamisele kuuluvad riikliku tööstuse ja käsitööndusкooperatsiooni I ja II sordi jalanõud nende juures järgmistest vigadest kas või ühe esinemisel:

A. Jalanõu pealis: a) pragunenud, b) õmblusest lahti harunenud, c) väljaveninud.

B. Tald: a) lõhedega või pragunenud, b) kantud auguni, c) lahti kistud.

C. Kand: a) mahavajunud, b) kõverdunud, c) läbiulatuvad lõiked välispinnal, tekkinud kontsa töötlemisel.

D. Põhipinsol: a) pinsoli kõmmeldumine (ääre kõverdumine jne.), b) konarused pinsolil, c) jäme lainelisus, d) naeltega läbilöödud või tootmisprotsessis ribadeks lõigatud pinsol.

E. Konts: a) lahti kistud, b) tunduvalt kõverdunud, c) väljaulatuvate kihtidega.

G. Kontsalapp (-plekk): a) kantud kuni esimese kihini (kontsalapi alune), b) lahti kistud.

H. Jalanõu siseosa: a) väljaulatuvad naelad, b) käristused või vahed kaunistuste all või säärevoodril (läbipaistev liimialune), c) tootmisprotsessis kärisenud vooder või voodri jämedad puhmakuhjumised varvaste, kanna- või ninaosas.

Märkus 1: Jalanõudele, mis müüdud kui «praak» vastava hinnaalandusega, käesolevat eeskirja ei laiendata.

Märkus 2: Lakkjalanõud lakikorra pragunemise põhjusel vahetamisele ei kuulu. Kõigi teiste näitajate osas rakendatakse lakkjalanõude suhtes tingimusi, mis toodud käesolevas eeskirjas.

3. Ei kuulu vahetamisele ja parandamisele:

a) jalanõud vigadega, mis ilmusid mittenormaalsetes tingimustes kandmise resultaadina ja mis ei sõltu kauba kvaliteedist või tema töötlemise protsessist (näiteks: kõrvetamine, lõiked teravate esemetega, vigastused kõvade esemetega löökidest, kõrgendatud temperatuuris mittenormaalselt kuivatatud jalanõude kõmmeldumine, kalossidega kantud jalanõud);

b) jalanõud, mis ostja enda poolt parandatud, ilma nende eelneva näitamiseta kaupluses ja mitte kinni pidades käesoleva eeskirja punktides 14 ja 15 toodud tingimustest.

4. Ostjal on õigus tagastada halvakvaliteedilised jalanõud vahetamiseks, parandamiseks või nende eest makstud raha tagasisaamiseks tähtaegadel, mis märgitud eeskirjale juurdelisatud garantiitähtaegade tabelis, arvestades päevades jalanõude ostmise päevast.

5. Halvakvaliteedilised jalanõud, mis tagastatakse ostjate poolt garantiitähtaegade tabeli esimeses osas märgitud tähtaegadeks, kuuluvad ostja nõudmisel tasuta vahetamisele või tasuta parandamisele või nende eest peab tagastatama ostja poolt makstud raha täies ulatuses.

6. Tähtaegade möödumisel, mis on määratud jalanõude tasuta vahetamiseks või parandamiseks (vt. tabeli I osa), kuid enne garantiitähtaega, mis märgitud garantiitähtaegade tabeli II osas, toimub halvakvaliteediliste jalanõude vahetamine või parandamine ostja poolt juurdemaksuga 40% ulatuses jalanõude või paranduse maksumusest, ostjale raha tagastamise juures aga peetakse kinni 40% jalanõude eest ostmisel makstud esialgsest maksumusest.

7. Spordijalanõudele nende halvakvaliteedilisuse juhtudel (vt. p. 2) laiendatakse järgmisi vahetamise ja parandamise tähtaegu:

a) mägi-suusasaabastele — tähtaegu, mis on määratud juhtnahksetele jalanõudele,

b) uisusaabastele, tennis- ja jalgratturi kingadele nahkpealsetega — tähtaegu, mis on määratud kroomnahksetele jalanõudele;

c) tenniskingadele tekstiilpealsetega — tähtaegu, mis on määratud tekstiilpealsetega jalanõudele.

8. Kõiki liiki jalanõude puust kontsadele garantiitähtaegu vahetamiseks ja parandamiseks ei määrata, kui konts vastab järgmistele tingimustele:

a) kõrget kontsa peab läbima puust tihvt liimiga või metallist pulk,

b) talla lõpposa, mis asetseb (painutatud) kontsa sisemise osa vastu, peab olema kinnitatud kontsalapi alla;

c) kontsal ei tohi olla oksakesi, pindu, lõhenemisi ja muid peidetud vigu, mis võivad endaga kaasa tuua kontsa purunemise jalanõude kandmisel.

Puidust kontsa purunemise juhtumeil, tingituna selle mittevastavusest määratud tehnilistele tingimustele, peab konts ümber tehtama tingimustel ja tähtajaks, mis on määratud käesoleva eeskirja punktides 5 ja 11.

9. Jalanõud lahtiharunenud õmblustega, lahtikistud tallaga või katmata naeltega siseosas, samuti jalanõud kontsa ja kontsalapi juurde kuuluvate vigadega (vt. p. 2, osa A lit. b, osas B lit. c, osad E, G, H lit. a) võetakse vastu tasuta parandamiseks või õiendamiseks ainult tingimustel ja tähtaegadel, mis märgitud käesoleva eeskirja punktis 11 ja tema juurde kuuluvas garantiitähtaegade tabelis.

Märkus. Punktis 9 märgitud jalanõude parandamine peab toimuma 10 päeva jooksul. Mitteparandamise juhtudel 10-päevase tähtaja jooksul on kauplus kohustatud jalanõud vahetama või tagastama ostjale tema poolt jalanõude eest makstud raha täies ulatuses.

10. Jalanõud tootmise iseloomuga voodri vigadega (vt. p. 2, osa H lit. c) võetakse vastu tasuta vahetamiseks 10 päeva jooksul, arvates ostmise päevast.

10-päevase tähtaja möödumisel ostja pretensioone voodri vigade kohta ei rahuldata.

11. Jalanõude parandamine peab toimuma ainult neil juhtudel, kui see ei muuda välisilmet, mõõtu, tegumoodi ja vastupidavust.

12. Halvakvaliteediliste jalanõude vahetamine ja parandamine, samuti ostjale halvakvaliteediliste jalanõude tagastamisel nende eest makstud raha tagasimaksmine toimub selle kaupluse poolt, kust jalanõud olid ostetud.

13. Jalanõude müümisel peab panema jalanõudel olevatele vabrikulipikutele või jalanõude voodrile kaupluse templi müümise kuupäeva märkimisega.

Jalanõudel vabrikulipikute puudumisel või jalanõude voodrile templi panemise võimaluse puudumisel (vooder tume jne.) peab kauplus andma ostjale kätte lipiku kaupluse templiga jalanõude müümise kuupäeva, artikli numbri, tootmis-(protsessi-) numbri ja hinna märkimisega.

Märkus. Ostjat peab hoiatatama lipiku alalhoidmise vajadusest garantiitähtaegade jooksul, mis on määratud jalanõude vahetamiseks ja parandamiseks (vt. tabelit).

14. Ostja, tagastades halvakvaliteedilised jalanõud, peab kauplusesse andma avalduse, lisades selle juurde vabrikulipiku või kaupluselipiku, kui see anti temale jalanõude ostmisel.

15. Kauplus on kohustatud ostja poolt halvakvaliteediliste jalanõude esitamisel ning avalduse andmisel nende vahetamiseks või parandamiseks viibimata andma oma otsuse ostja pretensiooni rahuldamise või pretensiooni rahuldamisest äraütlemise kohta.

Märkus. Üksikutel juhtudel, mis nõuavad pikemat aega jalanõude halvakvaliteedilisuse põhjuste selgitamiseks, peab kaupluse otsus antama mitte hiljem kui 3 päeva jooksul, arvates ostja poolt avalduse esitamise päevast.

TRÜ Raamatukogu

Lisa

Jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste jalanõude vahetamise ja parandamise eeskirjade juurde, kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrusega nr. 732, 8. augustist 1935. a.

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD HALVAKVALITEEDILISTE JALANÕUDE VAHETAMISE JA PARANDAMISE GARANTIITÄHTAEGADE TABEL (PÄEVADES, ARVATES JALANÕUDE OSTMISE PÄEVAST)[1]

Jalanõude liigid	I osa: Garantiitähtajad, mille jooksul jalanõud tasuta vahetatakse või tasuta parandatakse või jalanõude eest makstud raha tagastatakse täies ulatuses				II osa: Garantiitähtajad, milliste tähtaegadeni jalanõud vahetatakse või parandatakse ostja poolt 40%-lise juurdemaksu tingimusel jalanõude või paranduse väärtusest, ostjale raha tagastamise korral aga peetakse kinni 40% jalanõude esialgsest väärtusest			
	Jalanõude alus		jalanõude pealis	jalanõude siseosa	Jalanõude alus		jalanõude pealis	jalanõude siseosa
	tald kand pinsol	kontsad ja kontsalapid			tald kand pinsol	kontsad ja kontsalapid		
I. Jalanõud eritellimistel ja individuaal-õmblusel riikliku tööstuse ja käsitööndusкooperatsiooni toodangust								
1. Juhtnahksed jalanõud								
a) meeste, naiste	40	40	60	30	85	40	160	50
b) poiste, allamõõdulised, laste	45	35	50	30	75	35	125	40
2. Kroomnahksed jalanõud								
a) meeste, naiste	40	40	50	20	60	40	85	30
b) poiste, allamõõdulised, laste	25	25	35	25	45	20	70	30

[1] Poiste, allamõõduliste ja laste jalanõude osas garantiitähtajad antakse tabelis vastavalt NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrusele nr. 1095, 20. oktoobrist 1935. a.

Jalanõude liigid	I osa: Garantiitähtajad, mille jooksul jalanõud tasuta vahetatakse või tasuta parandatakse või jalanõude eest makstud raha tagastatakse täies ulatuses				II osa: Garantiitähtajad, milliste tähtaegadeni jalanõud vahetatakse või parandatakse ostja poolt 40%-lise juurdemaksu tingimusel jalanõude või paranduse väärtusest, ostjale raha tagastamise korral aga peetakse kinni 40% jalanõude esialgsest väärtusest			
	Jalanõude alus		jalanõude pealis	jalanõude siseosa	Jalanõude alus		jalanõude pealis	jalanõude siseosa
	tald kand pinsol	kontsad ja kontsalapid			tald kand pinsol	kontsad ja kontsalapid		
3. Ševrett-jalanõud								
a) meeste, naiste .	40	40	35	20	60	40	60	30
b) poiste, allamõõdulised, laste .	25	25	25	20	40	24	40	25
4. Jalanõud tekstiilpealsetega ja kerged jalanõud (sandaalid, sandaletid)								
a) meeste, naiste .	30	30	30	15	40	30	40	20
b) poiste, allamõõdulised, laste .	25	20	25	20	40	20	40	20
II. Mass-õmbluse jalanõud riikliku tööstuse toodangust								
1. Juhtnahksed jalanõud								
a) meeste, naiste .	30	30	45	20	60	30	120	35
b) poiste, allamõõdulised, laste .	35	25	35	25	50	25	90	30
2. Kroomnahksed jalanõud								
a) meeste, naiste .	30	30	35	15	45	30	60	20
b) poiste, allamõõdulised, laste .	25	20	30	20	40	20	55	25
3. Ševrett-jalanõud								
a) meeste, naiste .	30	30	25	15	45	30	45	20
b) poiste, allamõõdulised, laste .	25	20	30	20	40	20	55	25
4. Jalanõud tekstiilpealsetega ja kerged jalanõud (nahk-								

Jalanõude liigid	I osa				II osa			
	Garantiitähtajad, mille jooksul jalanõud tasuta vahetatakse või tasuta parandatakse või jalanõude eest makstud raha tagastatakse täies ulatuses				Garantiitähtajad, milliste tähtaegadeni jalanõud vahetatakse või parandatakse ostja poolt 40%-lise juurdemaksu tingimusel jalanõude või paranduse väärtusest, ostjale raha tagastamise korral aga peetakse kinni 40% jalanõude esialgsest väärtusest			
	Jalanõude alus		jalanõude pealis	jalanõude siseosa	Jalanõude alus		jalanõude pealis	jalanõude siseosa
	tald kand pinsol	kontsad ja kontsalapid			tald kand pinsol	kontsad ja kontsalapid		
sandaalid ja -sandaletid)								
a) meeste, naiste .	20	20	20	10	30	20	30	15
b) poiste, allamõõdulised, laste .	20	20	20	20	30	20	30	20
III. Mass-õmbluse jalanõud tööndusko arvatud jalanõud utiiltoorainest								
1. Juhtnahksed jalanõud								
a) meeste, naiste .	30	25	40	15	45	25	80	25
b) poiste, allamõõdulised, laste .	25	20	30	25	40	20	60	20
2. Kroomnahksed jalanõud								
a) meeste, naiste .	25	20	30	15	35	20	45	20
b) poiste, allamõõdulised, laste .	20	20	20	20	25	20	40	25
3. Sevrett- ja veluurjalanõud								
a) meeste, naiste .	20	20	20	15	35	20	30	20
b) poiste, allamõõdulised, laste .	20	20	20	20	25	20	25	20
4. Jalanõud tekstiilpealsega ja kerged jalanõud (nahksandaalid ja -sandaletid)								
a) meeste, naiste .	15	15	15	10	20	15	25	15
b) poiste, allamõõdulised, laste .	20	20	20	20	25	20	25	20

16. Jalanõud, mis on tunnistatud vahetamisele kuuluvateks, peab kaupluse poolt viibimata vahetatama, kaupluses vastava liigi ja sordi jalanõude puudumise juhtumil aga peab ostjale tagastatama raha, mis on makstud tema poolt jalanõude eest.

Märkus. Ostja nõusolekul võib halvakvaliteedilised jalanõud vahetada teise liigi ja sordi jalanõudega või vahetamise aega võib pikendada teatud aja peale ostja äranägemisel.

17. Jalanõude parandamine peab toimuma mitte hiljem kui 10 päeva jooksul ostja poolt jalanõude parandamiseks toomise päevast arvates.

18. Halvakvaliteediliste jalanõude vahetamise ja parandamise juures üleskerkivad arusaamatused lahendatakse juhul, kui kaupluse juhataja ostja pretensiooni rahuldamisest keeldub, kahepäevase tähtaja jooksul selle organisatsiooni administratsiooni poolt, kelle alluvuses on antud kauplus.

19. Käesolev eeskiri ja temale juurdelisatud garantiitähtaegade tabel peab olema üles riputatud nähtavale kohale kõigis jalanõudega kauplevates kauplustes.

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD HALVAKVALITEEDILISTE KALOSSIDE VAHETAMISE EESKIRJA KINNITAMISE KOHTA

NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 240, 13. veebruarist 1936. a.

Seoses kalosside uue üleliidulise standardi kehtestamisega 1. veebruarist 1936. a. (OCT 8553 OCT-i 6929 asemel) NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaat määrab:

1. Kinnitada siia juurde lisatud jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste kalosside vahetamise eeskiri.

2. Lugeda kehtetuks

a) NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 827, 29. augustist 1935. a. «Jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste kalosside vahetamise eeskirja kinnitamise kohta» ja tema juurde lisatud jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste kalosside vahetamise eeskiri;

b) NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1084, 17. oktoobrist 1935. a. «Jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste kalosside vahetamise eeskirja muutmise kohta, kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrusega nr. 827, 29. augustist 1935. a.»

JAEKAUBANDUSVÕRGUST OSTETUD HALVAKVALITEEDILISTE KALOSSIDE VAHETAMISE EESKIRI

1. I ja II sordi kalossid, mis on ostetud jaekaubandusvõrgust ja mis osutuvad halvakvaliteedilisteks, võib ostja tagastada vahetamiseks või nende eest makstud raha tagasisaamiseks, kui nende juures arvestatakse kas või üks järgmistest vigadest:

A. Kandmata kalossidel:

a) paaritud kalossid (erinevad tegumoed, suurused, sordid);
b) voodri lahtiolek väljalõike äärisel;
c) laki kleepuvus;
d) väävli väljaeraldumine;
e) taldade eripaksus ühel paaril;
g) kalossi välispinna vigastused;
h) voodri lainelisus (šagrään), kummi muljutised kalossi välispinnal (II sordi kalossidel on lubatud vähemärgatavad);
j) erinevused ühe paari kalossidel:
1) kandade kõrguses, 2) ääriste väljalõigetes, 3) kannustes, 4) esiosa väljalõigete pikkuses — lubatakse vähemärgatavad (I sordil — kuni 3 mm, II sordil — kuni 5 mm).

B. Kantud kalossidel:
a) niiskuse läbilaskvus;
b) talla või kontsa mõne osa lahtiolek;
c) äärise rebenemine;
d) kannakihtide lahtiolek;
e) voodri lahtiolek;
g) kummi rebestused esiosas või kannas;
h) talla, kontsa, esiosa või kanna täielik läbikandmine.

Märkus. Kalossid ei kuulu vahetamisele, kui vead, mis märgitud lõikes B, tekkisid mittevastavas tegumoes ja suuruses kalosside kandmisest erineva tegumoe või suurusega jalanõudega.

2. Vigade olemasolu juures, mis märgitud punktis 1 (osades A ja B), on ostjal õigus 35 päeva jooksul, arvates ostmise päevast, mittekvaliteetsed kalossid vahetada vastavate uute vastu või kaupluses vastavate kalosside puudumise juhtudel saada tagasi raha, mis tema poolt on makstud mittekvaliteetsete kalosside eest.

3. Tarbijale müüdavatesse kalossidesse peab pandama spetsiaalne tehase lipik, millele müüja poolt vajutatakse kaupluse tempel müügi kuupäeva märkimisega. Kaupluse tempel vajutatakse samuti ka kalosside voodrile.

4. Mittekvaliteetsed kalossid vahetatakse selle kaupluse poolt, kust kalossid olid ostetud.

5. Ostja, tagastades mittekvaliteetsed kalossid, peab esitama kauplusesse avalduse, lisades juurde kalosside ostmisel saadud lipiku (vt. punkt 3).

6. Mittekvaliteetsete kalosside vahetamine toimub viibimata pärast ostja poolt avalduse andmist, vastavate kalosside kaupluses puudumise juhtudel aga peab ostjale tagastatama raha, mis tema poolt kalosside eest oli makstud.

7. Arusaamatused, mis tekivad kalosside vahetamisel kaupluse juhataja keeldumise juhtudel ostja pretensiooni rahuldamisest, lahendatakse kahepäevase tähtaja jooksul selle organisatsiooni administratsiooni poolt, kelle alluvusse antud kauplus kuulub.

Käesolev eeskiri peab olema üles riputatud nähtavale kohale kõikides kalossidega kauplevates kauplustes.

INSTRUKTSIOON KAUPLUSE KASSAST RAHA TAGASTAMISE KORRA KOHTA OSTJATE NÕUDMISTEL

Kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt 7. veebruaril 1938. a.

1. Ostjatele tasutud tšekkide järgi raha tagastamine toimub tingimata kassa poolt, kes andis välja tšeki, mille alusel tagastatakse raha.

2. Ostjatele tasutud tšekkide järgi kassast raha tagastamine lubatakse kaupluse direktori, tema asetäitja või valvekorra administraatori korraldusel nende resolutsiooni ja allkirja alusel samal tšekil.

Nendes kauplustes, kus sektsioonide (osakondade) juhatajad on ühtlasi varaliselt vastutavad, võib raha tagastamine toimuda viimaste korraldusel.

3. Punktis 2 tähendatud isikute allkirjade proovid peab hoitama kaupluse kõikides kassades.

4. Kassast raha väljamaksmise juures on kassapidaja kohustatud võrdlema tšekil oleva allkirja ühtelangevust isikute allkirjade proovidega, mis märgitud punktis 2.

Samaaegselt võrdleb kassapidaja tšeki, mille alusel tagastatakse raha, järjekorranumbrit kassast viimasena väljaantud tšeki järjekorranumbriga.

5. Tšekkidel järjekorranumbrite (p. 4) suure vahe esinemise juhtudel on kassapidaja kohustatud välja kutsuma kaupluse direktori või teise isiku, kes tšekile alla kirjutas, ja isiklikult võrdlema tšeki ja sellele tehtud resolutsiooni õigsust raha tagastamise kohta selle tšeki alusel.

6. Kõik tšekid, mille järgi tagastatakse ostjatele raha, säilitatakse kassas kuni tööpäeva lõpuni ja sissetuleku üleandmise juures kustutatakse akti koostamisega kassapidaja ja kaupluse direktori või tema asetäitja osavõtul.

7. Ostjatele nende tšekkide teistkordne kassast väljaandmine, mille järgi raha tagastatud, on kategooriliselt keelatud.

8. Keelata kassapidajatel kõikides kauplustes ostjatelt müüdud kauba eest raha saamisel lüüa mehaanilistel kassadel tšekke arvudega 6 ja 9.

Ostjatelt summade saamise juures, mis sisaldavad arvu 6 ja 9, välja lüüa kaks tšekki, mis kokku annavad nõutava summa.

KAUBANDUSLIKES ORGANISATSIOONIDES KAUPADE VÄLJAANDMISE KEELAMISE KOHTA VÄLJASPOOL JÄRJEKORDA

NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 761, 14. augustist 1935. a.

Keelata kõikidel kaubanduslikel organisatsioonidel anda kaupu välja «väljaspool järjekorda» ükskõik kellele (pensionäridele, endistele punastele partisanidele, endistele punakaardiväelastele jne.).

KÕRVALISTE ISIKUTE KAUPLUSE LETI TAHA JA ABIRUUMIDESSE LASKMISE KEELAMISEST

NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1316, 3. detsembrist 1935. a.

Eesmärgiga tugevdada kauplustes kontrolli ja hügieeni- ning sanitaareeskirjade järgimist leti taga ja abiruumides viimaste külastamisel kõrvaliste isikute poolt NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaat määrab:

1. Keelata kõrvaliste isikute laskmine kaupluse leti teha, abi- ja teistesse ametiruumidesse.

2. Kõrvaliste isikute laskmine leti taha, abi- ja teistesse ametiruumidesse võib toimuda kaupluse administratsiooni loal ainult

pärast vastavate dokumentide kontrollimist, mis kinnitavad selle külastamise vajadust.

Märkus. Ei nõuta luba kauplustes leti taha, abi- ja teistesse ametiruumidesse minekuks isikutelt, kel on õigus teostada kaupluse kaubandusliku tegevuse, sanitaarse seisukorra jm. üle järelevalvet ja kontrolli, nagu: partei ja nõukogude kontrolli esindajatel, ametiühingu, kaubandus- ja sanitaarinspektoritel, tööinspektsioonil, tuletõrje järelevalvel jne., kes on kohustatud sisseminekul esitama kaupluse administratsioonile oma ametitõendid.

3. Eesmärgiga kinni pidada hügieeni- ja sanitaareeskirjadest kauplustes, mis kauplevad toidukaupadega, lastakse kõrvalisi isikuid leti taha ja abiruumidesse ainult kaupluse poolt antavas valges, puhtas kitlis, milleks toiduainetekauplustes peavad olema kitlite tagavara komplektid, määratud spetsiaalselt kõrvaliste isikute jaoks, keda lubatakse kaupluse leti taha ja abiruumidesse.

4. Kaupluste administratsioonid on kohustatud sisse seadma pideva kontrolli leti taha ja abiruumidesse mineku ja tuleku üle, tehes selle ülesandeks kaupluse vastavale töötajale.

KAUPADE HINDADEST OSTJATE INFORMEERIMISE KORRASTAMISE ABINÕUDEST KAUBANDUSVÕRGUS JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 690, 24. augustist 1950. a.

Väljavõte

Ostjate kaupade jaehindadest informeerimise organiseerimises ja hinnalipikute vormistamises kaubanduslikes ettevõtetes leiavad aset tõsised puudused.

Ostjate informeerimise peamine vahend — kaupadele asetatavad hinnalipikud — ei ole küllaldaselt näitlikud ega vasta oma eesmärgile.

Lipikud kuhjatakse üle rekvisiitidega suures koguses, mille tulemusena jaehinda näitavad arvud jäävad ostjatele vähemärgatavaks.

Kaubanduslikud organisatsioonid ei osuta vajalikku tähelepanu lipikute välisele vormistamisele, viimased lastakse välja halval paberil ja halvas trükis.

Hinnalipikute plangid täidetakse real juhtudel räpakalt ja ebaselgelt.

Universaalkauplustes, mis kauplevad liitsortimendi kaupadega, ei ole organiseeritud ostjate informeerimist antud päeval müügil olevatest kaupadest tegumoodide, suuruste ja hindade järgi.

Eesmärgiga korrastada ostjate informeerimist kaupade hindade kohta ja parendada jaehindade lipikute vormistamist kaubanduslikes ettevõtetes, käsen:

1. Kõik kaupade näidised, mis on välja asetatud ostjatele tutvumiseks lettidel, kaupluste sise- ja aknavitriinidel, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete einelaudade lettidel, samuti telkides, kioskides, kärudel ja müügilaudadel, varustada kohustuslikus korras näitlike, kultuurselt vormistatud hinnalipikutega.

2. Määrata kaupade näidistele, mis pannakse välja lettidele ja vitriinidesse, järgmised hinnalipikute liigid.

Toidukaupade osas:

a) kaalukaupade jaoks — lipikud märkimisega: kauba nimetus, sort, ainult ühe kaaluühiku hind: 1 kg — juurviljade ja kartuli, soola, leiva, tangude, makaronide jaoks; 500 g — liha, kala (välja arvatud delikatessid), suhkru, džemmi, povidlo, marjade, puuviljade jaoks; 100 g — kondiitrisaaduste, või, juustu, liha ja kala gastronoomia[1] jaoks;

b) müügil valatavate kaupade jaoks — lipikud märkimisega: kauba nimetus ja ühe mahu- või kaaluühiku hind;

c) tükikaupade jaoks — lipikud märkimisega: kauba nimetus, tüki, karbi, purgi, paki hind;

d) pudelites jookide (vein, viin, viinatooted, õlu, karastavad joogid, keefir jt.) jaoks — lipikud ainult hinna märkimisega.

Mittetoidukaupade osas:

a) kaupade jaoks, mille hinnad määratakse olenedes sordilisusest — lipikud kauba nimetuse, sordi, 1 m, 1 kg või tüki hinna märkimisega;

b) kaupade jaoks, mida ei jaotata sortidesse — lipikud kauba nimetuse, 1 m, 1 kg või tükihinna märkimisega;

c) väikeste tükikaupade jaoks (parfümeeria, pudu-, kultuurkaubad jt.) — lipikud ainult hinna märkimisega.

Kõik teised rekvisiidid hinnalipikutel (kaubandusliku organisatsiooni nimetus, ettevõtte nimetus, artikkel, suurus, direktori (või juhataja) allkiri) ära jätta, et lipikule jääks maksimaalne koht kauba hinna märkimiseks suurte numbritega.

---

[1] Hindade märkimine on muudetud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 97, 1. veebruarist 1952. a. (vt. lk. 68).

Kaubamärgi või organisatsiooni nimetus säilitada hinnalipikutel Glavgastronomi, Glavunivermagi, Glavkurorttorgi, Glavvoentorgi, Glavjuvelirtorgi kauplustes.

3. Kinnitada hinnalipikute näidised NSV Liidu Kaubandusministeeriumi, tööliste varustusosakondade (OPC), Tsentrosojuzi ja teiste kooperatiivsete ning ühiskondlike organisatsioonide süsteemi kuuluvate kaubanduslike ettevõtete jaoks vastavalt lisale nr. 1[1].

4. Ostjate tutvustamiseks kaupluste seinakappides ja riiulitel väljapandud ning väljaasetatud kaupade (liha, või, konservid, viinatooted, kangad, jalanõud, trikotaažtooted, majapidamisnõud jne.) hindadega sisse seada mõõdetelt suured hinnalipikud kauba nimetuse, 1 kg, 1 m, paari või tüki hinna märkimisega, näidiste järgi vastavalt lisale nr. 2[2].

5. Kinnitatud näidiste kohased hinnalipikud sisse seada kõikides NSV Liidu Kaubandusministeeriumi, tööliste varustusosakondade, Tsentrosojuzi ja teiste kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide süsteemi kuuluvates kaubanduslikes ettevõtetes kohe pärast hinnalipikute plankide valmistamist ja kohtadele saabumist.

8. Kaupadele, vastavalt juurdelisatud nimekirjale (lisa nr. 3), hinnalipikud trükitakse tekstiga, kaasa arvatud kauba nimetus ja tema hind.

9. Eesmärgiga parendada ostjate informeerimist antud päeval müügil olevate kaupade ja nende hindade kohta riputada arvates 1. oktoobrist 1950. a. kõikide universaalkaupluste osakondades ja sektsioonides teadaanded — juurdelisatud näidiste kohased (lisa nr. 4) hinnakirjad üles, kus on märgitud kaupade nimetused, suurused ja hinnad, valmisrõivaste jaoks ka materjal, millest toode õmmeldud.

11. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusel kontrollida igapäev käesoleva käskkirja täitmist.

12. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 539, 23. juunist 1949. a. «Kaupade hinnalipikute vormistamise korrastamise kohta kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» lugeda kehtetuks.

---

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 293, 14. aprillist 1951. a. (vt. lk. 67), on tehtud muudatused.

[2] Käesolevasse kogumikku lisa nr. 2 ei ole sisse võetud.

Lisa nr. 1
NSV Liidu Kaubandusministeeriumi
käskkirja nr. 690, 24. augustist
1950. a. juurde

HINNALIPIKUTE NÄIDISED

I. Glavunivermagi jaoks	Lipikute nr.
a) suurte kaupade jaoks (mööbel, pianiinod, jalgrattad jt.)	1, 2, 3[1]
b) keskmiste suurustega kaupade jaoks, mis välja pandud vitriinidesse ja lettidele (kangad, pits, trikotaaž, nõud jt.)	4, 5[1], 6, 7, 8, 9
c) väikeste tükikaupade jaoks (pudu-, kultuurkaubad, parfümeeria, majatarbed jt.)	10, 11, 12, 13, 14, 15, 16
d) raadiokaupade, nahkpudukaupade, jalanõude ja kristalli jaoks	17, 18, 19, 20
e) Moskva kaupluse «Kingitused» jaoks	21, 22, 23[1], 24, 25, 26
II. Glavgastronoomia jaoks	
a) kaalukaupade jaoks ja kaupade jaoks, mida müüakse valades	27
b) tükikaupade jaoks	28, 29, 30, 31[1]
c) pudelites kaupade jaoks	32, 33
d) kalamarja, juustu, kondiitrisaaduste, tubakasaaduste jaoks	34, 35, 36[1], 37, 38, 39
e) kauba nimetuse ja hinna märkimisega	40, 41, 42, 43
III. Glavkurorttorgi jaoks	
a) kaalukaupade jaoks ja kaupade jaoks, mida müüakse valades	44
b) pudelites kaupade jaoks	45
c) tükikaupade jaoks	46
d) suurte kaupade jaoks	47
e) kauba nimetuse ja hinna märkimisega	48, 49

[1] Tühistatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 293, 14. aprillist 1951. a. (vt. lk. 67).

IV. Glavvoentorgi jaoks 50, 51, 52

V. Glavjuvelirtorgi jaoks 53, 54, 55, 56, 57, 58

VI. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi, tööliste varustusosakondade, Tsentrosojuzi ja teiste kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide süsteemide muude organisatsioonide jaoks.

1. Mittetoidukaubad:

a) suurte kaupade jaoks . . . . . 59[1], 60[1], 61, 62
b) metraažkaupade ja kangaste jaoks . 63, 64, 65, 66
c) keskmises suuruses tükikaupade jaoks 67, 68
d) majapidamisnõude jaoks 69
e) väikeste tükikaupade jaoks . . . . 70[1], 71, 72, 73
g) parfümeeria-kosmeetikakaupade jaoks 74
h) raadiokaupade, nahkpudukaupade, jalanõude ja kristalli jaoks 75, 76, 77, 78

2. Toidukaupade jaoks:

a) leiva ja leiva-saiatoodete jaoks . . 79, 80, 81, 82
b) delikatess-kondiitrikaupade jaoks . . 83, 84, 85, 86
c) suhkru jaoks 87, 88
d) piimasaaduste, juustu ja vorstitoodete jaoks 89, 90, 91, 92
e) liha- ja kalakaupade jaoks . . . . 93, 94[1]
g) kalamarja jaoks . . . . . 95[1], 96[1],
h) puuviljade ja juurviljade jaoks . . 97[1], 98
i) väikeste tükikaupade ja paberosside jaoks 99, 100, 101
j) pudelites kaupade jaoks . . . . . 102, 103, 104[1]

3. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtted 93, 98 (välja jättes sõnad «sort», «1 kg») 99, 102, 103

Märkus. Lipikute näidised saadetakse täiendavalt kontori «Sojuztorgreklama» poolt.

Lisa nr. 3

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirja nr. 690, 24. augustist 1950. a. juurde

KAUPADE LOETELU, MILLE HINNALIPIKUD TRÜKITAKSE TSENTRALISEERITUD KORRAS TÄIELIKU TEKSTIGA

1. Rukkileib, vormi
2. Peenleib rukkipüülist, vormi
3. Keevavee-rukkileib
4. Nisuleib, vormi, I s. ülesõela jahust
5. Linnasai I s. jahust 200 g
6. Lihtbatoon I s. jahust 500 g
7. Hirsitangud I s.
8. Hirsitangud II s.
9. Tatrakruubid, kroovitud
10. Kaeratangud
11. Manna
12. Peensuhkur
13. Peensuhkur, rafineeritud
14. Suhkur-rafinaad, pressitud
15. Suhkur-rafinaad, lõhutud
16. Suhkur-rafinaad, tüki
17. Või, soolane, ekstra
18. Või, soolane, kõrgem sort
19. Või, soolane, I sort
20. Või, soolane, II sort
21. Või, mage, ekstra
22. Või, mage, kõrgem sort
23. Või, mage, I sort
24. Või, mage, II sort
25. Sulatatud või, ekstra
26. Sulatatud või, kõrgem sort
27. Sulatatud või, I sort
28. Sulatatud või, II sort
29. Päevalilleõli, rafineeritud
30. Päevalilleõli, rafineerimata
31. Lauamargariin, kõrgem sort
32. Lauamargariin, I sort
33. Keeduvorst «Lemmik»
34. Keeduvorst «Otdelnaja»
35. Keeduvorst «Moskva»
36. Keeduvorst, tee
37. Poolsuitsuvorst «Poltaava»
38. Poolsuitsuvorst «Kraakovi»
39. Poolsuitsuvorst «Ukraina»
40. Poolsuitsuvorst «Poola»
41. Poolsuitsuvorst «Minski»
42. Täissuitsuvorst «Poola»
43. Täissuitsuvorst «Tambovi»
44. Täissuitsuvorst «Moskva»
45. Täissuitsuvorst «Ukraina»
46. Täissuitsuvorst «Lemmik»
47. Tuura teraline kalamari, purkides, kõrgem sort
48. Tuura teraline kalamari purkides, I sort
49. Tuura teraline kalamari purkides, II sort
50. Tuura teraline kalamari purkides, III sort
51. Beluuga teraline kalamari purkides, kõrgem sort
52. Beluuga teraline kalamari purkides, I sort
53. Beluuga teraline kalamari, II sort
54. Beluuga teraline kalamari, III sort
55. Punase kala pressitud kalamari, kõrgem sort
56. Punase kala pressitud kalamari, I sort
57. Punase kala pressitud kalamari, II sort
58. Punase kala pressitud kalamari, III sort
59. Keta teraline kalamari, kõrgem sort
60. Keta teraline kalamari, I sort
61. Keta teraline kalamari, II sort
62. Keta teraline kalamari, III sort

Lisa nr. 4

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirja nr. 690, 24. augustist 1950. a., juurde

TEADAANNETE-HINNAKIRJADE NÄIDISED

TÄNA ON MÜÜGIL

MEESTE

ÜLIKONNAD

Materjali nimetus	Hind rublades	Suurused						
TRIKOO	228— 258							
ŠEVIOT	366— 419							
ŠEVIOT	529— 602							
ŠEVIOT	548— 621							
TRIKOO	647— 738							
TRIKOO	738— 855							
TRIKOO	871—1003							
BOSTON	922—1065							

Mõõt 75×50 sm.

TÄNA ON MÜÜGIL

NAISTE

KEVAD-SÜGISPALITUD

Materjali nimetus	Hind rublades	Suurused						
ŠEVIOT	294— 321							
BAIKA	298— 326							
DRAPP FROTEE	478— 528							
TRIKOO GOFREERITUD	566— 630							
DRAPP	602— 672							
DRAPP	835— 940							
DRAPP	1053—1187							

Mõõt 75×50 sm.

TÄNA ON MÜÜGIL

KALOSSID

JÄRGMISTES SUURUSTES

MEESTE

.....

NAISTE

.....

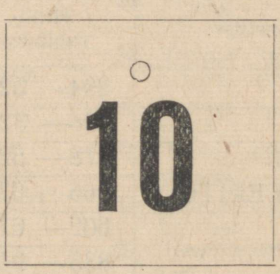
POISTE

.....

Mõõt 75×50 sm.

LIPIK SUURUSE MÄRKIMISEKS

(Pannakse üles teadaande-hinnakirja vastavasse ruutu; maha-müüdud suuruste märkimise lipikud võetakse kohe maha)

Mõõt 4 × 2,5 sm.

KAUPADE HINNALIPIKUTE KVALITEEDI PARENDAMISEST

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 293, 14. aprillist 1951. a.

Väljavõte

1. Teha kaupade hinnalipikute näidistesse muudatused ja täiendused kooskõlas juurdelisatud loeteluga.

2. Hinnalipikud toidu- ja tööstuskaupade kaupluste jaoks välja lasta seeriatena.

Sisse võtta hinnalipikute seeriasse toiduainetekaupluste jaoks hinnalipikute neli liiki: kaalukauba, suurte tüki-, väikeste tüki- ja pudelites kaupade jaoks.

Hinnalipikute seeriasse tööstuskaupade kaupluste jaoks sisse võtta lipikud: suurte ja metraažkaupade jaoks ning kaks liiki tükikaupade jaoks (keskmise ja väikese suurusega).

Lisa
NSV Liidu Kaubandusministeeriumi
käskkirja nr. 293, 14. aprillist
1951. a., juurde

KAUPADE HINNALIPIKUTE LOETELU MUUTMINE JA TÄIENDAMINE 1951. A. NENDE TRÜKKIMISEL

1. Mugavamaks kasutamiseks hinnalipikud lasta välja numereeritult.

2. Lipikud, millele on ette nähtud kauba nimetuse või sordi märkimine, välja arvatud väikeste tükikaupade lipikud, trükkida vastavas koguses (1—3) vaba horisontaaljoonega, mis kergendab lipikute täitmist tekstiga.

3. Kangaste jaoks lipikud nr. 63 ja 64 trükkida lipiku suuruse sulgklapiga.

4. Lipikud nr. 9, 16, 19 lõigata täisnurkses vormis.

5. Välja jätta lipikute tekstidest: nr. 7 — märge «Rbl. ja kop.» ja nr. 83 ja 84 — kaalu märkimine.

6. Glavunivermagi Moskva kaupluse «Kingitused» hinnalipikutel värviline alus trükkida heledamas toonis.

7. Lipikutel nr. 90 ja 91 suurendada 1 sm võrra vaba pinda teksti — kauba nimetus ja sort — paigutamiseks ning lipikul nr. 90 välja jätta sõna «või».

8. Muuta kondiitrisaaduste jaoks lipiku nr. 37 vormi, jättes Glavgastronomi margi alla 2 sm valget pinda kauba nimetuse märkimiseks.

9. Lipiku nr. 29 vormi muuta, vähendades Glavgastronomi marki ja suurendades valget pinda pikkuses 1,5 sm võrra.

10. Hinnalipikuid nr. 3, 5, 23, 31, 36, 59, 60, 70, 94, 95, 96, 97 ja 104 edaspidi mitte trükkida.

JAEKAUBANDUSVÕRGUS TOIDUKAUPADE LIPIKUTEL HINDADE MÄRKIMISE KORRA OSALISE MUUTMISE KOHTA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 97, 1. veebruarist 1952. a.

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirja nr. 690, 24. augustist 1950. a. «Kaupade hindadest ostjate informeerimise korrastamise abinõudest kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes»[1] punkt 2 osaliseks muutmiseks määrata jaekaubandusvõrgus väljapandud toidukaupade näidistele hinnalipikute märkimiseks järgmine kord:

1. Juurviljade, kartuli, soola, liha, kala (välja arvatud delikatessid), leiva, tangu, makaroni, suhkru, džemmi, povidlo, marjade ja puuviljade lipikutel — hind märkida 1 kg eest.

2. Kondiitrisaaduste, või juustu, liha ja kalagastronoomia lipikutel — hind märkida 100 g eest.

3. Müügil valatavate kaupade (taimeõli, piim, vaadiõlu jt.) lipikutel — hind märkida ühe mahu- või kaaluühiku eest (näiteks: 1 l või 1 kg või 100 g eest).

4. Tükikaupade lipikutel hind märgitakse ühe tüki, karbi, purgi või paki eest.

5. Pudelites jookide (vein, viin, viinatooted, õlu, karastavad joogid jt.) lipikutel märgitakse hind ühe pudeli eest ilma nõu maksumuseta, mille kohta peab olema märgitud samal lipikul hinna märke all sõnad «ilma nõuta». Selle kohta peab samuti olema kaupluses nähtavale kohale üles riputatud ostjatele teadmiseks vastav teadaanne.

---

[1] Vt. lk. 59.

TARBIJATE KOOPERATSIOONI KAUBANDUSLIKELE ETTEVÕTETELE KAUPADE ÜHTSETE HINNALIPIKUTE KINNITAMISE KOHTA

Tsentrosojuzi juhatuse määrus 21. augustist 1950. a.

Väljavõte

Märkida ära, et tarbijaskooperatsiooni jaekaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kaupadele pandavad hinnalipikud ei vasta oma eesmärgile.

Hinnalipikuil, mida kasutatakse käesoleval ajal, on suures koguses mittevajalikke rekvisiite, mille tagajärjel arvud, mis näitavad jaehindu, on ostjale vähemärgatavad.

Hinnalipikute planke täidetakse paljudel juhtudel hooletult ja ebaselgelt, üksikutes kaubanduslikes ettevõtetes aga puuduvad hinnalipikud täielikult.

Ostjate laialdaseks tutvustamiseks kaupade hindadega ja lipikute paremaks vormistamiseks tarbijaskooperatsiooni kaubanduslikes ettevõtetes Tsentrosojuzi juhatus määrab:

1. Kinnitada tarbijaskooperatsiooni kaubanduslikele ettevõtetele hinnalipikute näidised[1].

Kinnitatud näidiste kohased hinnalipikud sisse seada kõikides jaekaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes 1. novembrist 1950. a.

2. Määrata, et kõikidel näidiskaupadel, mis on välja pandud ostjatele tutvumiseks kaupluste lettidel ja sisevitriinides, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete einelaudade lettidel, samuti telkides, kioskides, kärudel ja müügilaudadel, peavad olema kinnitatud näidiste kohased hinnalipikud.

3. Kohustada Tsentrosojuzi org-revisjoni valitsust ja tarbijate kooperatiivide vabariiklike, krai- ja oblastiliitude org-revisjoni osakondi rakendama kontrolli kinnitatud näidiste kohaste hinnalipikute sisseseadmise üle tarbijaskooperatsiooni kõikides jaekaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes.

4. Kohustada tarbijate kooperatiivide vabariiklike, krai-, oblasti- ja rajooniliitude juhatusi:

a) varustama kõik kaubanduslikud ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtted kinnitatud näidiste kohaste hinnalipikutega;

---

[1] Käesolevasse kogumikku lipikute näidiseid ei ole sisse võetud.

b) seadma sisse range kord, mille järgi hinnalipikud kaubanduslikes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes täidetakse peale kaupadele määratud jaehindade õigsuse eelnevat kontrolli.

OMA TÄISVÄÄRTUSE KAOTANUD KAUPADE MÜÜGI KORRAST KAUBANDUSVÕRGUS

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 41, 29. jaanuarist 1938. a.

Määrata järgmine kord tööstuskaupade müügiks, mis oma täisväärtuse on kaotanud:

a) kauase hoidmise tulemusena vitriinides, väljapanekute kappides jne;

b) vedamise ajal ja hoidmisel NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi süsteemi kaubandusorganisatsioonide ladudes või kauplustes.

1. Tööstuskaubad, mis on kaotanud oma täisväärtuse kaubandusvõrgus ülalmärgitud põhjustel, kuuluvad ümberhindamisele komisjoni poolt koosseisus: vastutav esindaja kauplusest või baasist, kus toimub kauba allahindamine, ekspert kohaliku kaubandusosakonna määramisel ja esindaja kõrgemast organisatsioonist (kaubastu, kontor, kaubanduse rahvakomissariaadi peavalitsus), mille koosseisu kuulub antud kauplus või baas, kaupluse või baasi asukohas, kus toimub kauba allahindamine, kõrgema kaubandusorganisatsiooni puudumise juhtudel aga — kohaliku kaubandusosakonna esindaja.

(Punkti 1 esimene lõige on antud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirja nr. 326, 25. aprillist 1938. a. redaktsioonis).

Komisjon koostab iga päev kaubagrupi kohta vastava ümberhindamise aruande, märkides täpselt allahindluse määra, mis vajalik nende kaupade kiireks realiseerimiseks, märkides põhjuse, mis tingis allahindamise vajaduse, ja selle määrad. Allahindluse määr peab olema minimaalne ja rangelt vastama allahinnatava kauba kvaliteedi tegelikule langusele. Allahindamise aktid peavad olema kinnitatud organisatsioonide juhatajate poolt, mille koosseisu kuulub antud kaubanduslik ettevõte, Sojuzunivermagi[1] ettevõtete osas aga — vastava univermagi direktori poolt.

[1] 3. aprillist 1938. a. Glavunivermag.

2. Allahinnatud kaubad tuleb üle anda müügiks erilistele müügilaudadele ja telkidele, mis organiseeritakse enamasti turgudel. Nendel müügilaudadel ja telkidel peab olema silt ostjatele teatamiseks, et nendes müüakse allahinnatud mittetäisväärtuslikke kaupu. Igal esemel peab olema lipik, mis näitab kauba mittetäisväärtust, samuti hinda enne ja pärast allahindamist.

Märkus. 1. Sojuzmehtorgi[1] ja Sojuzjuvelirtorgi[2] kauplustel on lubatud neid allahinnatud kaupu müüa vastavate kaupluste spetsiaalosakondades.

2. Sojuzunivermagi süsteemi ettevõtetes oma täisväärtuse kaotanud kaubad peab reeglipäraselt üle antama realiseerimiseks kohalikele kaubastutele vastavate müügilaudade ja telkide kaudu.

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kohalike organite nõusolekul lubatakse Sojuzunivermagi universaalkauplustel realiseerida neid kaupu vastava universaalkaupluse eriruumides, järgides korda, mis on määratud käesoleva käskkirja punktis 2.

3. Kohustada NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi peavalitsusi, üleliidulisi ühendeid ja kontoreid jaekaubanduse alal, samuti NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi Riiklikku Kaubandusinspektsiooni sisse seadma kontrolli korra ja hindade järgimise üle allahinnatud kaupade müügil.

4. NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi pearaamatupidamisel dekaadilise tähtaja jooksul välja töötada instruktsioon bilanssides allahindluse summade läbikandmise korra kohta.

5. Käesoleva käskkirja väljaandmisega lugeda kehtetuks NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi poolt kõik varem antud juhendid kaubandusvõrgus oma täisväärtuse kaotanud tööstuskaupade müügi korra kohta.

MITTESTANDARDSETE JA PRAKEERITUD TOIDUKAUPADE KASUTAMISE KORRA KOHTA

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi ringkiri nr. 0134, 26. maist 1938. a.

Seoses NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadile saabuvate järelepärimistega mittestandardsete ja prakeeritud toidukaupade kasutamise kohta selgitan:

1. Prakeeritud toidukaubad, mis on kõlbmatud müügiks ja ümbertöötamiseks sanitaarinspektsiooni otsuse alusel, peab üle

[1] Likvideeritud 1941. a.

[2] 5. juunist 1948. a. — Glavjuvelirtorg.

antama tehniliseks otstarbeks või hävitatama kaubandusorganisatsiooni esindaja juuresolekul, mille koosseisu ettevõte kuulub.

2. Kaubad, mida võib kasutada ümbertöötamise teel, peab edaspidise riknemise vältimiseks saadetama ümbertöötamiseks kas oma ettevõtteisse või tööstusettevõtteisse ja tööndusküoperatsiooni.

Ümbertöötamise maksumus kantakse kaubandusorganisatsiooni arvele.

3. Toidukaubad, mis on oma kvaliteedilt tunnistatud sanitaarinspektsiooni või tema vastava organi poolt tarbimiskõlblikuks, kuid kauase hoidmise või muude põhjuste tulemusena osutuvad mittestandardseks või on kaotanud oma kaubalise väljanägemise, võib lasta müügile ainult liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubanduse rahvakomissariaatide, kraide, oblastite ja linnade kaubandusosakondade loal, nende kaupade kohustusliku allahindamisega.

Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubanduse rahvakomissariaadid, oblastite (kraide) kaubandusosakonnad määravad kauplused, kus võib toimuda allahinnatud kaupade müük.

Allahinnatud kaubad peavad olema varustatud templiga (kaubal või pakendil) pealkirjaga: «Allahinnatud kaup», vanade ja uute hindade märkimisega.

Allahindamine toimub kaubandusorganisatsiooni arvel.

(Punkt 3 on antud NSV Liidu kaubanduse Rahvakomissariaadi ringkirja nr. 0234, 27. oktoobrist 1938. a. redaktsioonis).

4. Kaubad, mis oma kvaliteediliselt seisundilt nõuavad üleviimist kehtiva standardi madalamasse sorti, müüakse uue sordi hinnaga, kuhu oma kvaliteedilt antud kaup on viidud. Neil juhtudel toimub kaupade ümbersortimine kaupluse poolt kaubandusorganisatsiooni esindaja, mille koosseisu kauplus kuulub, osavõtul.

Kontrollimise ja kuritarvituste vältimise eesmärgil peavad kaubandusorganisatsioonid ülalmärgitud kaupu koguseliselt ja summaliselt arvestama.

Kõigil kuritarvituste avastamise juhtudel, mis tekkisid kaubandusorganisatsioonide ja ettevõtete juhatajate kontrolli puudumise tagajärjel, peab need juhatajad samuti vastutusele võetama.

Käesolev korraldus tehke teatavaks kõikidele kaubandustöötajatele.

INSTRUKTSIOON UURIMIS- JA KOHTUORGANITELT KOHALIKE KAUBASTUTE JA TARBIJASKOOPERATSIOONI KAUBANDUSLIKESSE ETTEVÕTETESSE SAABUVATE TOIDU- JA TÖÖSTUSKAUPADE VASTUVÕTMISE, HOIDMISE JA REALISEERIMISE KORRA KOHTA

Kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt 19. mail 1944. a., kooskõlastatult Tsentrosojuziga, NSV Liidu Kohtu Rahvakomissariaadiga ja NSV Liidu Prokuratuuriga

I. Kaupade vastuvõtmise kord

1. Uurimis- ja kohtuorganitelt toidu- ja tööstuskaupade vastuvõtmiseks ja hoidmiseks eraldavad NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kohalikud organid või tarbijate kooperatsioonid igas linnas ja rajoonis kohalike kaubastute laod või tarbijate kooperatiivide laod (nende puudumisel aga kauplused) või muude kaubanduslike organisatsioonide laod, kohalike kaubastute ja tarbijate kooperatsiooni kaubandusvõrgu puudumisel.

Nende ladude (kaupluste) nimekirjad teatatakse uurimis- ja kohtuorganeile.

2. Vastuvõtmisele kuuluvad toidu- ja tööstuskaubad, samuti kodanike isiklikud tarbimisesemed kaupade nomenklatuuri järgi, mis realiseeritakse kohalike kaubastute ja tarbijate kooperatsiooni jaekaubandusvõrgus.

Märkus. Esemed ja kaubad, mis osutuvad asitõenditeks, lattu ja kauplustesse üleandmisele-vastuvõtmisele hoidmiseks ei kuulu, välja arvatud kiiresti riknevad toiduained, mis võetakse vastu ja kohe realiseeritakse. Nimetatud esemed ja kaubad võib anda lattu ja kauplustesse ainult eesmärgiga realiseerida need peale kohtuotsust või -määrust selles asjas.

2. Kaubad, mis kuuluvad müügile vabrikupakendis (vein, viinatooted, tee, paberossid jt.) ja antakse üle lahtipakitud kujul, vastuvõtmisele ei kuulu.

3. Kaubad peab üle antama uurimis- või kohtuorganite esindajate poolt vahetult kaubandusorganisatsiooni lattu, kuhu need toimetatakse uurimis- või kohtuorganite jõu ja vahenditega lao töötundidel.

4. Lattu vastuvõtmisel peab lao esindaja kaubad üle kaaluma ja üle lugema üleandja isiku juuresolekul. Samaaegselt toimub ka nende kaupade kvaliteediline vastuvõtmine (sordi määramine, kantud esemete juures kandmise astme määra-

mine jt.). Kõik toidukaubad, mis kuuluvad müügile pakkimatult. samuti rikutud vabrikupakendis hangitud, kuuluvad laboratoorsele kontrollile, punktides aga, kus sellist kontrollimist teha ei saa, kuuluvad kontrollimisele sanitaarjärelevalve poolt.

II. Vastuvõetud kaupade hoidmise kord

5. Toidukaubad hoidmisele ei kuulu ja saadetakse lattu saabumisel kohe pärast laboratoorset või sanitaarset kontrolli realiseerimiseks, kooskõlas instruktsiooni p. 4.

6. Tööstuskaubad ja isiklikud tarbimisesemed hoitakse laos kuni kohtu-uurimisorganite erikorralduseni nende realiseerimise või laost väljaandmise lubamise kohta. Üksikutel juhtudel, kui kaupade või esemete edaspidine hoidmine tekitab nende riknemise ohu ja seoses sellega kerkib vajadus nende kaupade kiireks realiseerimiseks, teeb ladu selle kohe teatavaks uurimis- või kohtuorganeile nende kaupade realiseerimiseks korralduse saamiseks.

7. Kõikidele üleantud kaupadele ja isiklikele tarbimisesemetele, mis saabuvad hoidmiseks lattu, riputatakse külge lipik, millele täpselt märgitakse uurimis- või kohtuorgan, kellelt kaup (ese) saabus, lao vastuvõtuakti number ja kauba lattu saabumise kuupäev.

8. Hoiule võetud kaupade alaloleku eest kannab materiaalselt vastutav isik vastava lao osa (osakond, sektsioon) osas võrdset vastutust kaupadega, mis saabuvad lattu teistest allikatest.

9. Ladu võtab kaubad hoiult ainult kõrgema organisatsiooni direktsiooni, kellele tema allub, korraldusel, vastavalt käesoleva instruktsiooni punktidele 6 ja 12, juhtudel:

a) kauba üleandmine kaubandusvõrgule realiseerimiseks;
b) kauba tagastamine tema valdajale.

Laol ei ole õigust iseseisvalt kaupa müüa.

III. Hoiule saabunud kaupade vastuvõtmise ja väljaandmise vormistamise kord

10. Iga lattu vastuvõetud kaubapartii kohta koostatakse vastuvõtja ja üleandja isiku poolt vastuvõtuakt, milles märgitakse:

a) vastuvõtuakti number;
b) kauba saabumise ja akti koostamise kuupäev;

c) milliselt organilt kaup saabus (uurimis- või kohtuorgani täielik nimetus);

d) kauba üleandja ja vastuvõtja ametikoht, perekonnanimi;

e) kauba täielik nimetus, tema sort, kvaliteet (defektsete kaupade ja rikutud isiklike tarbimisesemete vastuvõtmisel aga — avastatud defektide loetelu, kantuse aste ja protsent), kogus (kaalu või arvu järgi), hind ja maksumuse summa.

Vastuvõetavate kaupade hindamine toimub:

toidukaupade — kehtivate jaehindade alusel, kaupade ja esemete, mille kasutamine on võimalik ainult pärast nende kordaseadmist või ümbertöötamist — hindade alusel, mis on määratud ekspertiisi korras;

tööstuskaupade ja isiklike tarbimisesemete — hindade alusel ja korras, mis määratud elanikkonnalt esemete ostmise alal.

Hindamine toimub kaupade ja esemete vastuvõtmisel lattu linna (rajooni) kaubandusosakonna poolt eraldatud esindaja kohustuslikul osavõtul.

Akt kirjutatakse alla üleandja ja vastuvõtja isiku, samuti linna (rajooni) kaubandusosakonna esindaja poolt.

Vastuvõtuakt koostatakse kolmes eksemplaris läbi kopeerpaberi: kaks eksemplari antakse üleandja organi esindajale; üks nendest peab saadetama uurimis- või kohtuorganite poolt sissetulekuna arvelevõtmiseks organisatsiooni raamatupidamisse, kellele ladu allub (kaubastu, tarbijate kooperatiivide rajooniliit, tarbijate kooperatiiv), kolmas koos kaubalise aruandega saadetakse lao poolt raamatupidamisse.

Vastuvõtuaktide plangid peab kõrgemalseisev organisatsioon juba aegsasti ära nummerdama ja arvele võtma kui rangele aruandele kuuluvad plangid. Neid planke ei tohi kasutada kaupade vastuvõtuks, mis saabuvad teistest allikatest.

11. Kauba üleandmine realiseerimiseks vormistatakse hariliku väljumiskirja väljakirjutamisega, märkides sellele vastuvõtuakti numbri, mille alusel kaup saabus lattu.

12. Toidukaupade tagasiandmisel omanikule antakse need välja olenevalt olemasolust kas samade produktidena, mis olid lattu antud, või nende asendajatena nimetuste ja koguste vahekorra järgi, mis kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt.

Tagasiandmise momendiks realiseeritud tööstuskaubad ja isiklikud tarbeesemed asendamisele ei kuulu ja tagastatakse sularahas maksumuse summas, mis määratud kaupade vastuvõtmisel lattu.

Kaupade ja esemete tagasiandmine toimub uurimisorganite määruse, kohtuotsuse või -määruse olemasolul.

Saatekiri esemete ja kaupade tagasiandmise kohta kirjutatakse välja neljas eksemplaris; sellele märgitakse:

a) väljumise saatekirja väljakirjutamise kuupäev;

b) kellele antakse välja kaup (täielik perekonna-, ees- ja isanimi või organisatsiooni täielik nimetus);

c) missuguse dokumendi alusel kaup välja antakse;

d) kellelt, millal ja missuguse vastuvõtuakti alusel saabus kaup lattu;

e) tagasiantava kauba nimetus (toiduainete asendajate väljaandmise juures aga märkida, milliste kaupade asemel need on välja antud);

g) väljaantavate kaupade kogused, nende hind hinnakirja järgi, antud kauba kogu koguse maksumuse summa;

i) väljaantud kaupade maksumuse üldsumma.

Väljumise saatekiri kirjutatakse alla kaupa üleandva ja vastuvõtva isiku poolt.

Väljumise saatekirja üks eksemplar (konts) jääb lattu, üks eksemplar antakse kauba saaja kätte, kaks eksemplari aga antakse üle kõrgema organisatsiooni raamatupidamisele, millest viimane ühe eksemplari saadab vastavale uurimis- või kohtuorganile.

13. Kaubanduslikud organisatsioonid peavad uurimisorganitelt saabuvate kaupade kohta eriarvestust, nagu kaupade, mis saabuvad vastutavale hoiule, kohaldades korda, mis ette nähtud NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadi instruktsioonis nr. 311, 31. maist 1943. a. «Natsionaliseeritud, konfiskeeritud, vaibe- ja peremeheta varade arvestamise ja kasutamise korra põhimäärus». Nimetatud kaubad hoitakse laos eraldi kaupadest, mis saabuvad teistest allikatest.

IV. Kaupade realiseerimise kord

14. Normeeritud toidukaubad müüakse üldiselt määratud korras, leiva-toiduainete kaartide või ühekordsete talongide vastu.

Normeerimata toidukaubad müüakse samas korras kui analoogilised kaubad, mis saabunud teistest allikatest.

Tööstuskaubad ja isiklikud tarbimisesemed müüakse korras, mis määratud elanikkonnalt ostupunktide kaudu omandatud kaupade ja esemete müügi jaoks.

15. Kõik toidukaubad müüakse määratud riiklike jaehindadega, tööstuskaubad ja isiklikud tarbimisesemed aga hindadega, mis määratud elanikkonnalt ostupunktide kaudu ostetud kaupadele.

V. Vastuvõetud, realiseeritud ja tagasiantud kaupade arvestamise kord

16. Kuni vastuvõetud kaupade realiseerimise momendini ei teosta kaubanduslikud organisatsioonid mingisugust maksmist.

17. Pärast vastuvõetud kaupade realiseerimist kannavad kaubanduslikud organisatsioonid uurimis- või kohtuorganite korralduse alusel vastuvõtuaktides määratud hindesummade väärtused liidueelarve tuludesse või organisatsiooni, asutise, ettevõtte või isiku arveldus- (jooksvale) arvele karistatu poolt tekitatud kahju katteks, arvestades maha kaubanduslike organisatsioonide kasuks kuuluvad summad.

Seejuures kaubanduslike organisatsioonide kasuks peetakse kinni iga kaubaliigi kehtivad kaubanduslikud mahahindlused või juurdehindlused ja vastuvõtuaktides jaehindadega (instruktsiooni p. 10) hinnatud kaupade osas täiendavalt 1,5% hoidmise ja muude kulude katmiseks.

18. Vastuvõetud toidukaupade asendajate tagasiandmise korral omanikule toimetatakse vastav ümberarvestamine nii koguseliselt kui ka maksumuselt. Tagasiantavate kaupade maksumuse vahe reguleeritakse sularaha väljaandmisega (või saamisega).

VI. Kontroll

19. Kohaliku kaubastu direktsioon või tarbijate kooperatiivide rajooniliidu juhatus on kohustatud:

a) üks kord kuus inventeerima alluvates ladudes uurimis- ja kohtuorganitelt saabunud toidu- ja tööstuskaupade alalolekut;

b) mitte harvemini kui kord kvartalis dokumentaalselt revideerima nimetatud kaupade sissetulekut-väljaminekut.

20. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubanduse rahvakomissariaadid, oblastite (krai, linna) kaubandusosakonnad, tarbijaskooperatiivide vabariiklikud, krai- ja oblastiliidud, samuti kohalike kaubastute direktorid ja tarbijate kooperatiivide rajooniliitude esimehed, kelle süsteemis on eraldatud laod uurimis- ja kohtuorganitelt saabuvate kaupade vastuvõtmiseks, hoidmiseks ja realiseerimiseks, kindlustavad süstemaatilist kontrolli käesoleva instruktsiooni õige täitmise üle.

LINNADES JA TÖÖLISASULATES ÜHELE ISIKULE VÄLJAANTAVATE TOIDUKAUPADE PIIRNORMID

Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 550, 26. novembrist 1947. a., antud muudatustega, mis tehtud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjadega nr. 532, 19. juulist 1948. a. ja nr. 840, 4. detsembrist 1948. a.

Küpsetatud leib	mitte üle	2	kg
Sööklates, teemajades, restoranides, kohvikutes ja einelaudades 100 g viisi iga roa, klaasi kuuma joogi, piima või piimasaaduse juurde, III kategooriasse kuuluvates sööklates kuni 200 g, kokku aga mitte üle 300 g ühele tarbijale			
Leiva-saiatooted, kuivikud, barankad, prääniкud, kulitšid	mitte üle	500	g
Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes 100 g ühele tarbijale			
Tangud, makaronid	„ „	1	kg
Liha- ja kalasaadused	„ „	2	„
Linnud tükiviisi, olenemata kaalust			
Vorstisaadused ja suitsetatud saadused	mitte üle	1	kg
Kala, elus, värske ja värskelt külmutatud	„ „	2	„
Kalasaadused	„ „	2	„
Heeringad	„ „	500	g
Pekk, margariin	„ „	300	„
Loomarasv	„ „	500	„
Taimerasv	„ „	400	„
Juust	„ „	500	„
Koor	„ „	500	„
Piim	„ „	1	l
Koore-kohupiima magusad iga liiki pudingid ja kohupiimamass	„ „	500	g
Kohupiim	„ „	1	kg
Munad	„ „	5	tk
Suhkur	„ „	500	g
Küpsised	„ „	500	g
Kondiitritooted, välja arvatud keedis, džemm, povidlo	„ „	500	g
Tee	„ „	50	g

Kartuli väljaandmise normid määravad vabariikide ministrite nõukogud ja oblasti (krai) täitevkomiteed, olenevalt kaubandusorganisatsioonides olevatest varudest.

Nimetatud ühele isikule väljaantavad toidukaupade piirnormid laiendatakse samuti kooperatiivsele kaubandusele maal.

LINNADES JA TÖÖLISASULATES ÜHELE ISIKULE VÄLJAANTAVATE TÖÖSTUSKAUPADE PIIRNORMID

Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 550, 26. novembrist 1947. a., antud muudatustega, mis tehtud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 840, 4. detsembrist 1948. a.

Puuvillased kangad	mitte üle	6 m
Villased (välja arvatud jämevillased) ja poolvillased kangad	„ „	3,5 m
Siid-, poolsiid-, viskooskangad	„ „	4,5 m
Linased kangad	„ „	6 m
Pearätikud, igasugused	„ „	1 tk
Sukad, sokid	„ „	2 paari
Jalanõud, nahast, vildist, tekstiilist	„ „	1 paar
Kummijalanõud	„ „	1 paar
Vahariie	„ „	4 m
Tuletikud	„ „	2 toosi
Petrooleum	„ „	2 l
Majapidamisseep	„ „	1 tükk
Tualettseep	„ „	1 tükk

Nimetatud ühele isikule väljaantavad tööstuskaupade piirnormid laiendatakse samuti kooperatiivsele kaubandusele maal.

ABINÕUDEST KAUBANDUSE EESKIRJADE JÄRGIMISE ÜLE TARBIJATE KOOPERATSIOONI ORGANISATSIOONIDES

Tsentrosojuzi juhatuse määrus 4. jaanuarist 1950. a.

Väljavõte

Tsentrosojuzi juhatus määrab:

1. Kohustada tarbijate kooperatiivide vabariiklike, kraide ja oblastite liitude juhatusi:

a) tegema teatavaks kõikidele oblasti (krai, vabariigi) kooperatiivsetele organisatsioonidele käesoleva määrusega kinnita-

tud «Tarbijaskooperatsiooni jaekaubandusettevõtete kauplemise ajutised eeskirjad» (p. 7) ja kindlustama range kontrolli kaubandusvõrgus nende eeskirjade järgimise üle.

2. Tegema ülesandeks:

a) instruktoritel, revidentidel ja kõikidel tarbijate kooperatiivide kaubandusala töötajatel igal kaubanduse jaeettevõtte külastamisel kohustuslikult kontrollida kaubanduse eeskirjade järgimist, eriti kohustuslikus sortimentmiinimumis kaupade olemasolu ja riiklike jaehindade järgimist;

kontrollimise käigus rakendama abinõusid esinevate puuduste kõrvaldamiseks ja antud ettevõttes puudunud kaupade juurdeveoks;

hoolikalt kontrollida kooperatiivsete kaubandusorganisatsioonide ja nende ettevõtete halva töö peale saabunud töötajate kaebuste määratud läbivaatamise korra ja tähtaegade järgimist;

b) tarbijate kooperatiivi revisjoni- ja kauplusekomisjonidel, samuti hulgi- ja jae-ettevõtetes revisjoni ja kontrolli teostavatel tarbijate kooperatsiooni töötajatel kohustuslikult kontrollida kaubandusliku ettevõtte poolt riiklike jaehindade ja kaubanduse eeskirjade järgimist, kindlaks teha ja akteerida, kelle süü läbi oli lubatud kaubanduseeskirjade rikkumine ja lüngad iga päev nõutavate kaupadega kauplemises.

Kontrollimise tulemused ja ettepanekud, mis tehtud seoses kontrolliga, kaupluste juhatajail sisse kirjutada kontrollžurnaali;

c) tarbijate kooperatiivide vabariikide, kraide ja oblastite liitude revisjonikomisjonidel revisjonide tegemisel tarbijate kooperatiivide liitude rajoonidevahelistes baasides ja tarbijate kooperatiivide rajooniliitude hulgiladudes, samuti ametiisikutel, kes inventeerivad hulgiladudes kaupu, kindlaks teha, missugused kaubad kohustuslikust sortiment-miinimumist puuduvad kaubanduslikes ettevõtetes ja teha see teatavaks vastava kooperatiivorganisatsiooni juhatusele;

d) tarbijate kooperatiivide liitude, rajooni tarbijate kooperatiivide, tarbijate kooperatiivide, sovhoositööliste kooperatiivide ja kalurite kooperatiivide juhatustel läbi vaadata jaekaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kontrollimiste tulemuste alusel tehtud sissekirjutised kontrollžurnaalides ning rakendada kohe abinõusid avastatud puuduste kõrvaldamiseks ja karistada isikuid, kes on süüdi kaubanduseeskirjade rikkumises.

Kõikide kaubanduseeskirjade kuritahtlike rikkumiste ja kuritahtliku hoolimatuse juhtudel kaupluste varustamises iga päev nõutavate kaupadega (soolaga, petrooleumiga, tuletikkudega,

seebiga) kõrvaldada süüdlased selles töölt ja võtta seaduse järgi vastutusele;

nõuda kaupluste juhatajatelt igal viispäevakul (samaaegselt kauba-rahalise aruandega) kohustuslike sortiment-miinimumi kaupade tellimiste esitamist vastavalt Tsentrosojuzi Nõukogu määrusele;

e) kooperatiivsete organisatsioonide juhatajatel ja nende asetäitjatel kaubanduse alal, samuti pea- (vanem-) raamatupidajatel läbi vaadata kaupade igakuulised inventeerimise nimekirjad iga jaeettevõtte osas ja kontrollida, kuidas need on vormistatud, kas hinnad on õigesti pandud ja kas vastavad olemasolevad kaubad seatud sortiment-miinimumile.

Inventeerimise nimestikkude läbivaatamise kohta peab olema tehtud märge kooperatiivse organisatsiooni juhataja või tema asetäitja, samuti pearaamatupidaja allkirjaga.

Tarbijate kooperatiivide rajooniliidud peavad määrama oma rajooni kõikidele tarbijate kooperatiividele jaehinnad kaupadele, millel puuduvad ühtsed riiklikud jaehinnad, väljudes nende kaupade väljumishindadest, andes tarbijate kooperatiividele iga kauba osas jaehindadelt diferentseeritud mahahindlusi.

5. Määrata, et kauba jääkide inventeerimine tarbijate kooperatiivide oblastite, kraide ja vabariiklike liitude rajoonidevahelistes baasides peab toimuma mitte üle 3 päeva, kaasa arvatud lähim puhkepäev, tarbijate kooperatiivide rajooniliitude hulgiladudes aga mitte üle 2 päeva, kaasa arvatud puhkepäev.

Jaevõrgus kauba jäägid üle lugeda mitte kauplemise tundidel (õhtul ja öösel või puhkepäeval), mitte lubada kaubandusliku ettevõtte sulgemist jääkide ülelugemise ajaks.

6. Anda tarbijate kooperatiivide oblastite, kraide ja vabariiklike liitude juhatustele õigus, väljudes Tsentrosojuzi juhatuse poolt määratud kohustuslikust sortiment-miinimumist, kinnitada kaupade sortiment-miinimumid spetsialiseeritud kaubandusvõrgule (rajoonikauplustele, peakauplustele, majapidamistarvete kauplustele), arvestades kohalikke tingimusi ja rahvuslikku nõudlust.

7. Kinnitada:

kooperatiivsete organisatsioonide jaekaubanduse ajutised eeskirjad (lisa nr. 1).

* *
*

Tsentrosojuzi juhatus nõuab tarbijate kooperatiivide oblastite, kraide ja vabariiklike liitude juhatuste esimeestelt otsustavat kontrolli tugevdamist kõikides tarbijate kooperatsiooni jaekaubanduse ettevõtetes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kaubanduse eeskirjade järgimise üle ja hoiatab kooperatiivsete organisatsioonide juhatajaid, et nad kannavad isiklikku vastutust määratud kaubanduseeskirjade range järgimise tagamise üle ja tarbijaskooperatsiooni kaubandusvõrgu töö üle nõutava kontrolli organiseerimises.

Lisa nr. 1
Tsentrosojuzi juhatuse määruse
4. jaanuarist 1950. a. juurde

KOOPERATIIVSETE ORGANISATSIOONIDE JAEKAUBANDUSE AJUTISED EESKIRJAD

I. Jaekaubanduse ettevõtete avamise kord

1. Tarbijate kooperatsiooni jaeettevõtted (kauplused, paviljonid, telgid, müügilauad, kioskid) avatakse kooperatiivsete organisatsioonide juhatuste otsuste alusel.

2. Enne ettevõtte avamist peab olema välja võetud kohalikust rahandusorganist patent kauplemise õigusele.

Kaupluste kaubanduslikud ruumid peavad olema järele vaadatud TSN täitevkomitee esindajate poolt koos ettevõtteid avavate kooperatiivsete organisatsioonide esindajatega. Kaubandusliku ruumi avamiseks valmisoleku kohta peab koostatama akt.

Toiduainetekaupluste avamisel peab nende järelevaatamisest ja akti allakirjutamisest osa võtma ka tervishoiuorgani esindaja.

Spetsialiseeritud kaubanduslike ettevõtete (rajoonikaupluste, peakaupluste, kultuurkaupade kaupluste, majapidamistarvete kaupluste) avamisel kuulub vastuvõtukomisjoni koosseisu kõrgemaastmelise kooperatiivse organisatsiooni esindaja, samuti avatava kaupluse direktor.

3. Patent kauplemise õigusele peab olema üles riputatud igas ettevõttes nähtavale kohale.

4. Igal ettevõttel peab olema silt, mis vastab Tsentrosojuzi juhatuse poolt antud ettevõtte liigile kinnitatud näidisele.

5. Jaekaubanduse ettevõtted peavad vastama sanitaar- ja tulekaitse nõudeile, mis määratud Riikliku Snitaarinspektsiooni ja Riikliku tuletõrje järelevalve poolt.

Kauplused, mis kauplevad kiiresti riknevate toiduainetega, peavad olema varustatud külmutusseadistega või jääga.

Kauplemise ajad

6. Kauplemise ajad ja puhkepäevad tarbijate kooperatsiooni jaekaubanduse ettevõtetele määratakse kooskõlas seadusega, samuti TSN täitevkomitee otsustega kooperatiivsete organisatsioonide juhatuste ettepanekute alusel.

Turgude territooriumidel asuvad tarbijate kooperatsiooni jaeettevõtted peavad olema avatud samal ajal, kui töötab antud turg.

7. Igas kaubanduslikus ettevõttes peab olema sissekäigu juures üles riputatud teadaanne antud ettevõtte avamise, sulgemise ja vaheaja aegade ning puhkepäevade kohta.

8. Lubatakse sulgeda ostjatele sissepääs kaubanduslikesse ettevõtetesse 15 min. enne selle sulgemist, kusjuures kõiki ettevõttes olevaid ostjaid peab teenindatama.

9. Jae-ettevõtete sulgemine remondiks on lubatud kooperatiivse organisatsiooni juhatuse otsuse alusel, mis kooskõlastatud kohaliku TSN täitevkomiteega.

Mitte vähem kui 5 päeva enne ettevõtte sulgemist remondiks peab olema sissekäigu juures üles riputatud teadaanne, mis teadustab ostjatele eelseisvast sulgemisest ja selle kestvuse ajast.

III. Kaupade vastuvõtmine ja hoidmine

10. Ettevõte peab kauplema heakvaliteediliste kaupadega.

11. Kaupade toimetamine (väljaandmine) ühest jae-ettevõttest teise võib toimuda ainult kooperatiivse organisatsiooni juhatuse loal.

12. Kaupade hoidmine jaekaubanduse ettevõtetes peab kindlustama nende esialgse kvaliteedi säilitamise, samuti nende koguselise säilitamise.

13. Keelatakse asetada kõrvuti kaupu:

a) terava lõhnaga — kõrvalisi lõhnu kergelt vastuvõtvatega;

b) tolmavate ja määrivate — koos kergelt määrduvatega.

Tulekardetavaid kaupu (petrooleum, bensiin jt.) peab hoidma isoleeritult, vastavalt tulekaitse nõudeile.

14. Kaubad jae-ettevõtetes peavad olema asetatud selliselt, et nad oleksid ostjatele nähtavad.

Kaupade näidised peavad olema välja pandud vitriinides, kappides, pultides, lettidel ja muudel selleks vastavatel kohtadel.

15. Keelatud on hoida müügisaalis leti all kaupu, mida ei ole riiulitel.

IV. Mõõteriistad

16. Jae-ettevõtetes lubatakse kasutada ainult korrasolevaid ja mitteaegunud templiga kaalusid, vihte, meetreid, liitreid ja muid mõõdunõusid, mis vastavad määratud standardidele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Kaalu- ja Mõõduriistade Komitee eeskirjadele ja instruktsioonidele.

17. Keelatud on hoida müügisaalis mõõteriistu, mis ei vasta ülaltähendatud nõudeile.

18. Kaalud müügisaalis peavad olema üles seatud nähtavale kohale, mitte üle kuhjatama kaupade või teiste esemetega, et ostjal oleks võimalus pealt vaadata kauba õiget kaalumist.

Enne kauba kaalumist peavad kaalud asuma tasakaalus ja nendel ei tohi olla vihte.

Kaalutav kaup ja vihid peab asetatama kaalukaussidele tõugeteta ja löökideta.

Vihtide iga liiki asendajate kasutamine on keelatud.

19. Kõikides tarbijate kooperatsiooni rajooni toiduainete-kauplustes peavad olema kontrollkaalud.

V. Hinnad

20. Kaupu müüakse jae-ettevõttes määratud jaehindadega.

21. Igas jae-ettevõttes peab olema üles riputatud nähtavale kohale kõigi müügilolevate põhimiste kaupade hinnakiri, samuti teadaanne üksikasjalise hinnakirja või muude hindu kinnitavate dokumentide asukoha kohta.

22. Kõigi müügilolevate kaupade näidistel peavad olema lipikud kauba nimetuse, sordi, artikli ja hinna näitamisega. Õmmeldud ja trikotaažtoodetel, jalanõudel, peakatetel ja kangastel peavad hinnalipikud olema kauba igal tükil.

VI. Kaupade müük

23. Kaupluste juhatajad ja müüjad peavad tarvitusele võtma kõik abinõud ostjate nõudmiste rahuldamiseks, on kohustatud tagama ostjale vajalike kaupade täielikku valiku võimalust, tutvumist nende kvaliteediga ja kasutamise korraga.

Ostjatele neile mittevajalikkude kaupade pealesurumine on kategooriliselt keelatud.

24. Ettevõtte juhataja (direktor) ja töötajad on kohustatud tarvitusele võtma kõik abinõud ostjate kiireks teenindamiseks ja kaupade müügi kiirendamiseks.

25. Kooskõlas tarbijate kooperatiivi (rajooni tarbijate kooperatiiv, linna tarbijate kooperatiiv, sovhoositööliste tarbijate kooperatiiv, kalurite tarbijate kooperatiiv) põhikirjaga kasutavad liikmed eelisõigust kooperatiivse organisatsiooni mitteliikmete ees kaupade omandamises, mille kohta liikmete üldkoosolek (volinike koosolek) on kehtestanud eelise.

Selliste kaupade nimekiri peab olema üles riputatud ettevõtte müügisaalis üldsusele teadmiseks.

26. Igas kaubanduslikus ettevõttes peavad alati olema Tsentrosojuzi juhatuse poolt määratud kohustusliku sortimendi kaubad.

Kohustusliku sortiment-miinimumi kaupade plakat-nimekiri (määratud antud ettevõttele) riputatakse üles nähtavale kohale müügisaalis.

27. Kaupade müük peab toimuma puhtas kaalus, täies mõõdus, sularaha eest.

Kaupade väljaandmine võlgu on kategooriliselt keelatud.

28. Kaaluga müüdavad kaubad (välja arvatud kartulid ja juurviljad) peab välja antama ettevõtte pakendis või paberis.

29. Kõik operatsioonid pakkimata kaupade juures (lõikamine, valamine, kaalumine, mõõtmine) toimetatakse ostjale nähtavalt. Ostja nõudmisel peab müüja väljaantava kauba lahti lõikama väikesteks tükkideks.

31. Kaalu järgi väljaantavate kaupade juures (leib, vorst, juust jm.) lubatakse 1—2 lisatükki kaaluga mitte üle 10% ostu üldisest kaalust. Lisatükid peavad vastama väljaantava kauba sordile ja kvaliteedile.

Metraaškaupade (kangad, lindid jt.) müügil keelatakse tükkide lisamine ostja nõusolekuta selleks.

31. Keelatakse kaupade müük enne ja pärast ettevõtte tööaega, ettevõtte mittetööpäevadel, abi- ja laoruumidest, samuti kaupade jätmine üksikutele isikutele.

Kategooriliselt keelatakse ükskõik milliste kaupade müük, mis ei kuulu antud kaubanduslikule ettevõttele, samuti sissetulekus arvestamata kaupade müük.

32. Ettevõtte kassas peab olema vahetusraha ostjatele tagasiandmisele kuuluva raha täielikuks väljamaksmiseks.

Kategooriliselt keelatakse sundida ostjaid ostma mistahes kaupa täiendavalt tagasisaadava raha asemel.

33. Igas jae-ettevõttes peab olema määratud vormikohane kaebuste ja esildiste raamat, mis peab esitatama ostjale tema nõudmisel.

Kaebuste ja esildiste raamat hoitakse kaubandusliku ettevõtte juhataja või tema asetäitja juures, ettevõttes kassa olemasolul aga — kassas. Kaebuste ja esildiste raamatu asukoha kohta peab ettevõttes nähtavale kohale olema üles riputatud teadaanne.

34. Jae-ettevõtte juhataja (direktor) on kohustatud hiljemalt 48 tunni jooksul, arvates ostja poolt kaebuste ja esildiste raamatusse avalduse sissekandmise momendist, tarvitusele võtma sellel alal vajalikud abinõud.

35. Kooperatiivse organisatsiooni juhatus, kellele kuuluvad jae-ettevõtted, on kohustatud mitte harvemini kui kord dekaadis kontrollima kaebuste raamatut, toimetama juurdlust iga kaebuse osas ja resultaatidest ja rakendatud abinõudest teatama kaebajale.

VII. Ettevõtte ruumide sanitaarne seisukord ja töötajate isiklik hügieen

36. Ettevõtte ruumid, seadistuse ja inventari peab pidama puhtuses. Keelatakse taara hoidmine ettevõtte müügisaalis; selleks otstarbeks peab olema vastav spetsiaalne koht.

37. Kaubanduslike ettevõtete töötajad peavad olema rõivastatud puhtaisse ja terveisse rõivaisse; käed peavad olema hoolikalt pestud. Söömine ja suitsetamine müügisaalis on keelatud.

Käte pesemiseks peab kaubanduslikus ettevõttes olema pesunõu, seep ja rätik.

38. Isikuid, kes asuvad tööle toidukaupadega kauplevatesse ettevõtetesse, võib lubada tööle ainult pärast meditsiinilist järelevaatust, samuti pärast batsillikandvuse uurimist. Ettevõtte

töötajad, kes vahetult puutuvad kokku toiduainetega. on allutatud meditsiinilisele järelevaatusele mitte harvemini kui kord kuus.

39. Kõikides linna toiduainetekauplustes peab olema Riikliku Sanitaarinspektsiooni poolt määratud vormikohane sanitaaržurnaal sissekannete tegemiseks toimunud sanitaarkontrolli tulemuste kohta.

VIII. Kaubajääkide inventeerimine

40. Kõikides jaeettevõtetes peab igakuuliselt toimuma kaubajääkide inventeerimine. Inventeerimine peab toimuma ootamatult. Keelatakse teha teatavaks ettevõtte töötajatele kavatsetud inventeerimise ajad.

41. Inventeerimine peab toimuma reeglipäraselt mittetööaegadel (kaupluse mittetööpäevadel, õhtul ja öösel), et inventeerimisega ei kaasneks kaupluse sulgemine tema tööajaks.

IX. Kontrollžurnaal

42. Ettevõtte kontrollimise resultaatide sissekandmiseks peab igas kaubanduslikus ettevõttes olema kontrollžurnaal.

Kontrollžurnaali hoitakse kaubandusliku ettevõtte juhataja (direktori) või tema asetäitja juures ja antakse välja isikutele, kel on õigus kontrollida kaubandusliku ettevõtte tööd.

43. Kooperatiivsete organisatsioonide juhatused, kelle alluvusse kuuluvad kaubanduslikud ettevõtted, peavad mitte harvemini kui kord kuus kontrollima kaubandusliku ettevõtte kontrollžurnaali sissekantud esildiste täitmist.

* * *

Käeolevad eeskirjad riputatakse üles nähtavale kohale kõikides jaekaubanduse ettevõtetes.

Ostjad võivad pöörduda avaldustega nende poolt avastatud käesolevate eeskirjade rikkumiste kohta kooperatiivse organisatsiooni juhatusse, aadressil . . . . . .

OMA VÄÄRTUSE KAOTANUD KAUPADE LÄBITÖÖTAMISE JA MAHAKANDMISE KORRA KOHTA

Tsentrosojuzi juhatuse kiri nr. SP 359, 4. septembrist 1950. a.

Tsentrosojuzi keskraamatupidamise instruktsioonis «Kaupade arvestus tarbijate kooperatsiooni liitude hulgiladudes» (1947. a. väljaanne, V osa — Kaupade purunemise, murru ja

riknemise mahakandmine) pole küllaldaselt valgustatud abinõusid oma esialgse väärtuse kaotanud kaupade kasutamise kohta.

Eesmärgiga kasutada majanduslikult-otstarbekalt kaupu, mis tunnistatud elanikkonnale müügiks kõlbmatuks, pannakse ette juhinduda järgmistest juhtnööridest:

a) tööstuskaubad, mille puudused võib kõrvaldada remondi, restaureerimise, puuduvate või rikutud osade komplekteerimisel heakvaliteediliste osadega, peab viidama täielikku kasutamiskorda ja realiseeritama vastavate hindadega;

b) restaureerimiseks (remondiks) kõlbmatud tööstuskaubad peab üle kantama utiilibaasidele või vastavatele kokkuostupunktidele, kaubad aga, mida ei saa kasutada kui utiilitooraine (portselan-fajanssnõude murd, klaas jt.), peab hävitatama või vedama prügimäele, mille kohta tehakse akti vastav sissekanne;

c) toidukaubad, mida sanitaar-järelevalve otsusel ei või kasutada toitudeks, peab saadetama loomatoiduks või ümbertöötamiseks, erandjuhtudel aga, kui riknenud kaupu ei saa kasutada loomatoiduks või ümbertöötamiseks, tuleb need hävitada kõigi komisjoniliikmete ja sanitaar-järelvalve esindaja, kes võtsid osa akti koostamisest, juuresolekul, mille kohta tehakse akti vastav sissekanne.

Ülaltoodud juhtnööridega täiendatakse Tsentrosojuzi instruktsiooni «Kaupade arvestus tarbijate kooperatsiooni liitude hulgiladudes» (1947. a. väljaanne, V osa — Kaupade purunemise, murru ja riknemise mahakandmine).

Selles instruktsioonis märgitud komisjoni koosseisu, oma esialgse väärtuse kaotanud kaupade mahakandmise aktide vormistamise, läbivaatamise ja registreerimise korda peab rangelt järgitama.

Kategooriliselt on keelatud võtta organisatsiooni kanda kaod praagist, riknemisest ja kaupade allahindamisest seoses kvaliteedi langemisega, mis toimus üksikute isikute või teiste organisatsioonide süü tõttu. Sellised kaod kuuluvad kohustuslikule sissenõudmisele, nendes süüdiolevad isikud aga vastutusele võtmisele.

Viibimata teha käesolev korraldus teatavaks kõikidele teile alluvatele organisatsioonidele ja ettevõtetele.

Seadke sisse range kontroll kõrgemate organisatsioonide poolt kõlbmatute kaupade mahakandmise aktide, summas üle 100 rubla, õigeaegse läbivaatamise üle.

NSV LIIDU RAHANDUSMINISTEERIUMI INSTRUKTSIOON NR. 1525, 13. SEPTEMBRIST 1951. A., KOOPERATIIVSETE ORGANISATSIOONIDE ETTEVÕTETE PATENDIMAKSU KOHTA

Väljavõte

17. Tööndusliikud ja kaubanduslikud ettevõtted, kel on veo- ja kandekaubandus, arvestavad selle kaubandusliku tegevuse oma ettevõtte üldisesse käibesse ja seda liiki kaubandusele eraldi patente ei võta.

18. Veo- ja kandekaubandust võib teostada ainult õiendi olemasolul, välja antud ettevõtete poolt, mille juurde nad on organiseeritud, seda liiki kaubanduse käivete sissearvamise kohta nende käibesse (õiendi vorm — lisa nr. 4).

Õiendid vorm nr. 4 järgi antakse välja elanikkonna eluolustikuliseks teenindamiseks tellimiste vastuvõtmise ja tagastamise punktidele, meistritele-üksiktöötajatele (fotograaf, kingsepp, saapapuhastaja jt.), keda ühendab artell või nende punktid (filiaalid), samuti kooperatiivsete organisatsioonide kaubanduslikele ettevõtetele, mis avatakse laatadel, ja ettevõtetele, mis avatakse pühade-eelseks kauplemise perioodiks ja kauplemiseks pühapäevadel.

40. Õiendid vorm nr. 4 antakse välja käesoleva instruktsiooni § 19 märgitud ettevõtete jaoks organisatsioonidele, mille juurde nad on loodud. Nende õiendite väljaandmine toimub järgmises korras:

a) tarbijate kooperatiivi ettevõtetele — kauplemiseks ainult koopereerimise rajoonis ja rajooni täitevkomitee lubade alusel;

b) tööndusкooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni ettevõtetele — kauplemiseks koopereerimise rajoonis ja rajooni täitevkomitee, oblasti tööndusliidu (inkoopliidu) ja oblasti kaubandusosakonna lubade olemasolul, väljaspool koopereerimise rajooni aga liiduvabariigi piires — liiduvabariigi ministrite nõukogu määruse olemasolul.

Õiendid vorm nr. 4 peavad olema kinnitatud õiendi väljaandnud ettevõtte asukoha järgse rahandusorgani poolt.

Veo- ja kandekaubanduse teostamise juhtudel väljaspool kooperatiivse organisatsiooni koopereerimise rajooni peavad nimetatud õiendid peale selle, et need peavad olema kinnitatud rahandusorganite poolt patendi väljaandmise koha järgi, kinnitatama ja registreeritama viie päeva jooksul, arvates nende õiendite saamise päevast, rahandusorganites veo- ja kandekaubanduse teostamise koha järgi.

Vorm nr. 4
Õiend välja antud ilma õiguseta teistele isikutele üleandmiseks

Lisa nr. 4
NSV Liidu Rahandusministeeriumi instruktsiooni nr. 1525, 13. septembrist 1951. a. juurde

ÕIEND

Käesolev antud .....
(perekonna-, ees- ja isanimi)
selle kohta, et tema on .....
(töökoja juh., tsehhi juh., meister-üksiktöötaja, müüja jne.)
ja käibed .....
(tehtava töö, osutatava teenuse, teostatava kaubanduse liigi nimetus)
võetakse sisse .....
(ettevõtte täielik nimetus ja kellele allutatud)
..... käibesse, välja võtnud .....
Riigipanga kontoris ..... liigi patendi nr. ..... „.....” ..... 195.... a., registreeritud ..... rahandusosakonnas.
Kauplemise (töötamise) koht .....
(linn, küla, asula, tänav, laat)
.....
Kaupade kogus (kui võimalik) .....
Missuguste hindadega toimub kauplemine .....
(linna, maa, missuguse vööndi)
.....
Õiendi kehtivus kuni ..... 195.... a.

Märkused. 1. Andmed patentide väljavõtmise kohta täidetakse käesolevas õiendis ainult kooperatiivsete ettevõtete ja organisatsioonide poolt.

2. Käesoleva õiendi kehtivuse aja lõppemisel või kauplemise (tööonduse) katkestamisel käesolev õiend kuulub äraandmisele rahandusorganile, kelle poolt see on kinnitatud.

„.....” ..... 195.... a.

Ettevõtte juhataja .....
(allkiri)
Pearaamatupidaja .....
(allkiri)

Ettevõtte
p. k.

Ülaltoodud õiend kinnitatakse:
Kontrollžurnaalis õiend sisse kantud nr. ..... all .....
..... rahandusosakonna juhataja .....
(allkiri)
Riigitulude van. inspektor .....
(allkiri)

Rahandusorgani
p. k.

VÕITLUSE TUGEVDAMISE ABINÕUDEST TOIDU- JA TÖÖSTUSKAUPADE KVALITEEDI JA SORTIMENDI PARENDAMISEKS

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 185, 28. aprillist 1947. a.

Väljavõte

Eesmärgiga tugevdada võitlust kaupade kvaliteedi ja sortimendi eest, käsen:

1. Kategooriliselt keelata kõikidel kaubanduslikel organisatsioonidel vastu võtta kaupu ilma kvaliteedilise vaatluseta, ilma reale kaupadele ettenähtud nende kvaliteeti määravate saatedokumentideta (sertifikaadid, kvaliteeditunnistused); kaupu, mis ei vasta standardidele, tehnilistele tingimustele, ilma määratud markeeringuta, mittekomplektseid, pakendis, mis ei vasta tehnilistele tingimustele või lepingutele, ja kinnitamata hindadega.

2. Kaubanduslike organisatsioonide juhatajatel määrata alluvates ettevõtetes kvalifitseeritud töötajate ring, kellel lubatakse kaupu sisse osta ja vastu võtta.

3. Organisatsioonide ja ettevõtete (kaubastute, kontorite, osakondade, kaupluste, sööklate, restoranide, baaside, ladude jne.), töötajailt, kes on süüdi halvakvaliteediliste kaupade sisseostmises, vastuvõtmises ja müügile laskmises, võtta õigus preemia saamiseks, mis kuuluvad väljaandmisele vastavalt NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kehtivatele määrustikkudele, käskkirjadele ja instruktsioonidele[1] kaubakäibe ja toodangu väljalaskeplaanide, detsentraliseeritud sisseostu ülesannete ületamise ja kvaliteediliste näitajate täitmise eest.

4. Töötajailt, kes saavad personaaltasu ja on võimaldanud halvakvaliteediliste kaupade sisseostmist ja vastuvõtmist, võtta ära personaaltasu tähtajaga kuni 3 kuud. Vastavalt sellele NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel, kontorite

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 70, 26. jaanuarist 1950. a.

direktoritel ja liiduvabariikide kaubandusministritel õigeaegselt ette kanda NSV Liidu Kaubandusministeeriumile halvakvaliteediliste kaupade sisseostmise ja vastuvõtmise faktidest töötajate poolt, kellele NSV Liidu Kaubandusministeerium on määranud personaaltasud.

5. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblastite, kraide ja linnade (vabariikliku alluvusega linnad) kaubandusosakondade juhatajatel, NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel ja kontorite direktoritel tagada:

a) kaupade kõigi sisseostmiste kohustuslik vormistamine lepingute või kirjalike ühekordsete tehingute sõlmimisega, määrates nendes kindlaks tingimused üleantavate kaupade kvaliteedi ja sortimendi kohta;

b) iga lepingu ja tehingu täitmise süstemaatiline arvestamine koguse, sortimendi ja üleandmise tähtaegade järgi ning korratute hankijate vastu vastavate pretensioonide ja hagide õigeaegne esitamine;

c) hankijate-praagitootjate kohta materjalide üleandmine prokuratuurile kohtulikule vastutusele võtmiseks vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele 10. juulist 1940. a.[1], samuti kaubandustöötajate kohta, kes lasksid müügile halvakvaliteedilisi kaupu;

d) kaubanduslikes ettevõtetes üleliiduliste standardide (ГОСТ-ide, ОСТ-ide), tehniliste tingimuste, riikliku arbitraaži instruktsiooni «Ühtede riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide poolt teistele hangitud kaupade puhul pretensioonide esitamise korrast ja tähtaegadest», 29. augustist 1939. a. ja kehtivate kaupade vastuvõtmise eeskirjade olemasolu;

e) kaupade nõutavat vedamist ja hoidmist kaubanduslikes ettevõtteis, keelates transportimise, mis ei taga kaupade kvaliteedi säilimist;

g) baaside, ladude ja suurte kaupluste komplekteerimine kvalifitseeritud kaubatundjatega, praakeritega kaupade kvaliteediliseks vastuvõtmiseks.

6. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministeeriumidel, oblastite (kraide) kaubandusosakondadel ja vabariikliku alluvusega linnade kaubandusosakondadel:

[1] NSV Liidu Ülemnõukogu Teataja nr. 23, 1940. a. vt. lk. 233

b) välja töötada abinõud riikliku (liidu, vabariikliku, kohaliku) ja kooperatiivse tööstuse poolt nõutava kvaliteedi ja sortimendi kaupade tootmise kohta ja esitama need abinõud kinnitamiseks vabariigi ministrite nõukogudele, obl. (krai, linna) täitevkomiteele;

c) keelata kõikidel kaubanduslikel organisatsioonidel sisse osta ja vastu võtta kaupu, mis on prakeeritud teiste kaubanduslike organisatsioonide poolt;

vabariikide kaubandusministeeriumidel, obl. (krai, linna) kaubandusosakondadel rakendada selle üle range kontroll ja prakeeritud kaupade vastuvõtmises süüdiolevad isikud võtta rangele vastutusele;

d) süstemaatiliselt kontrollida tootvates ettevõtetes, tööstuse välje- ja turustusbaasides toidu- ja tööstuskaupade, mis määratud kaubanduslikele organisatsioonidele väljalaskmiseks, kvaliteeti;

e) teatada NSV Liidu Kaubandusministeeriumile ettevõtetest, mis süstemaatiliselt lasevad välja halvakvaliteedilisi kaupu;

g) praktiseerida laiatarbekaupu tootvates ettevõtetes konverentside läbiviimist kvaliteedi ja sortimendi küsimuste alal nende ettevõtete tööliste ja ITR ning kaubanduslike organisatsioonide esindajate osavõtul;

h) organiseerida laiatarbekaupade näitusi, demonstreerides parimaid näidiseid, samuti prakeeritud tooteid, laialdaselt kasutada kohalikku ajalehte võitluses praagitootjate vastu, kaupade kvaliteedi ja sortimendi parendamise eest.

12. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, obl. (krai) kaubandusosakondade juhatajatel ja vabariikliku alluvusega linnade kaubandusoskondade juhatajatel ning NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel ja kontorite direktoritel tagada kaubandusvõrgus kaupade täieliku kontrolli läbiviimine, halvakvaliteediliste kaupade väljaselgitamine, nende allahindamine tegelikule väärtusele ja realiseerimine spetsiaalselt eraldatud kaupluste, osakondade, sektsioonide, lettide, telkide, kandekastide kaudu, veo- ja kandekaubanduse teel laatadel ja turgudel — ühe kuu jooksul.

13. Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusel:

a) tagada süstemaatiline järelevalve käesoleva käskkirja täitmise üle kohalikkude kaubanduslikkude organite ja kaubanduslike organisatsioonide poolt;

b) tugevdada kontrolli määratud hindade järgimise üle, nende vastavuse üle kaupade kvaliteedile, võttes vastutusele kaubandusvõrgu töötajad mittesordiliste kaupade või madalama sordi kaupade müümise eest kõrgema sordi hindadega.

ABINÕUDEST KAUBANDUSLIKES ORGANISATSIOONIDES LEIDUVA PRAKTIKA KERGETÖÖSTUSE SORDITU JA DEFEKTSE TOODANGU VASTUVÕTMISE JA ELANIKKONNALE MÜÜMISE LIKVIDEERIMISE KOHTA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 879, 17. oktoobrist 1951. a.

Väljavõte

1. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, kraide, oblastite ja linnade kaubandusosakondade juhatajatel, NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel ja kontorite direktoritel ning kaubanduslikkude organisatsioonide juhatajatel:

a) sisse seada range kontroll tööstuslikkude ettevõtete ja tööstuse turustusbaaside poolt hangitavate kaupade kvaliteedi üle, mitte lubades mittesordiliste, defektsete kaupade sattumist kaubandusvõrku;

b) keelata kaubanduslikel organisatsioonidel tööstusettevõtetelt ja baasidelt mittesordilise ja defektse toodangu vastuvõtmine;

d) kõikidel kaubanduslikesse organisatsioonidesse halvakvaliteediliste kaupade sattumise juhtudel saata materjalid prokuratuuriorganitele süüdlaste kriminaalkorras vastutusele võtmiseks, vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele 10. juulist 1940. a.[1];

e) keelata kaubanduslikel organisatsioonidel hankijatele mittekvaliteetsete kaupade tagastamine ekspertiisiaktide koostamiseta, sanktsioonide sissenõudmisteta ja süüdlaste vastutusele võtmiseta.

2. Välja jätta hinnakirjades, mis kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 120 — 1950. a., näidatud mahahindluse määrad mittesordilistele kaupadele:

[1] NSV Liidu Ülemnõukogu Teataja nr. 23, 1940. a. (vt. lk. 233).

a) hinnakirjadest nr. 162 ja 163 jaehindade kohta nahkjalatsitele välja jätta mahahindluse määrad mittesordilistele mudeljalanõudele 35%, spordijalanõudele 40% ja muudele jalanõudele 30%;

b) hinnakirjast nr. 202 jaehindade kohta pitsidele, kardinatüll- ja tikandtoodetele välja jätta mahahindluse määrad mittesordilistele kaupadele 20% suuruses.

JALANÕUDEVABRIKU MARKEERINGU LIIKIDEST SORTIDE JÄRGI

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ja Tsentrosojuzi ringkiri nr. 0268/PM-403, 28. juulist 1949. a.

Eesmärgiga selgitada ostjatele jalanõudevabriku kindlaksmääratud markeeringut sortide järgi ja kõrvaldada võimalikud kuritarvitused jaekaubandusvõrgus jalanõude müügil elanikkonnale kohustame teid kuu aja jooksul üles riputama jalanõude spetsialiseeritud kauplustes, tööstuskaupade kauplustes, rajoonikauplustes ja peakauplustes, millel on osakonnad jalanõude müügiks, hästi vormistatud või trükikojas trükitud plakatid järgmise sisuga:

«Ostjatele teadmiseks!

Kodanikud ostjad, kauplustes jalanõude (nahk, kombineeritud, tekstiil, kummi, vilt) ostmisel pöörake tähelepanu jalanõude sordile.

Olenevalt kvaliteedist kuuluvad jalanõud I, II ja III sorti.

Jalanõude nimetus	Vabriku markeeringu märkide liigid			Koht jalanõudel, kuhu pannakse sordilisuse märk
	I sordi	II sordi	III sordi	
1. Nahk, kombineeritud, tekstiil . . .				jalanõude ülemise osa voodrile
2. Kummi				talla voodrile I sordi märki ei panda
3. Vilt				talla varvaste osale

Jaehindade hinnakirjades on hinnad määratud I sordi tootedele.

Madalama sordi jalanõude müügil tehakse jalanõude jaehinnakirjade hindadest järgmisi mahahindlusi protsentides:

	Mudel-jalanõudele	Muudele jalanõudele	Kummi-jalanõudele	Vilt-jalanõudele
II sordi jalanõudele	10	5	10	5
III sordi jalanõudele	20	15	25	10

INSTRUKTSIOON KAUBANDUSLIKES ETTEVÕTETES MÖÖBLI ÜMBERMARKEERIMISE, SORDI ALANDAMISE VÕI PRAAKI VIIMISE KORRA KOHTA

Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 202, 21. märtsist 1951. a.

Väljavõte

1. Mööbli kohta, mille kvaliteet ei vasta markeeringule või hankija saatedokumentidele, koostatakse akt korras, mis määratud NSV Liidu RKN juures asuva Riikliku Arbitraaži instruktsiooniga 29. augustist 1939. a. ja kooskõlas hanke põhitingimustega ning lepingutega.

2. Mööbel markeeritakse ümber hankija kirjaliku nõusoleku omasolul mööbli sordi muutmise või praaki üleviimise kohta, ostja ja hankija vahel lahkarvamuste juhul aga või viimase esindaja mitteilmumisel akti koostamiseks mööbli kvaliteedi kohta — markeeritakse mööbel ümber ekspertiisiakti alusel.

3. Igas mööbliga kauplevas ettevõttes markeeritakse mööbel ümber, vastavalt käesoleva instruktsiooni punktile 2, praakeri poolt, tema puudumisel aga — kaubandusliku ettevõtte direktori poolt.

Ümber markeeritakse pesukindla värviga kahe templi abil:

esimene tempel ristuvate diagonaaljoontega vajutatakse vanale markeeringule;

teise templiga vana annulleeritud markeeringu kõrvale kantakse uus markeering.

Tempel peab hoitama ainult töötaja juures, kellel määratud korras on lubatud ümber markeerida.

5. Kaubanduslike ettevõtete poolt kantud uus markeering peab sisaldama järgmisi andmeid:

organisatsiooni nimetus, kellele kuulub kaubanduslik ettevõte, number ja tema aadress; toote sort, millele kantakse markeering, või märge, et toode kantakse praaki; uue markeeringu tegemise kuupäev, kuu ja aasta.

6. Ümbermarkeerimine peab läbi viidama viibimata, kuid mitte hiljem kui teisel päeval pärast kaubanduslikes ettevõtetes dokumentide saamist, mis märgitud käesoleva instruktsiooni punktis 2.

Mööbel markeeritakse ümber eksperdi või rajooni kaubandusosakonna esindaja või erapooletu organisatsiooni esindaja juuresolekul.

Mööbli ümbermarkeerimine vormistatakse aktiga isikute osavõtul, kes viibisid ümbermarkeerimise juures, märkides aktis isikud, kes ümber markeerisid.

7. Kaubanduslikel ettevõtetel on keelatud mööbli tagastamine, hankijale, sealhulgas praaki arvatu, ilma ümbermarkeeringuta.

8. Ekspertiisi alusel ümbermarkeeritud mööbli kohta on kaubanduslik ettevõte kohustatud mitte hiljem kui 5 päeva jooksul saatma teate hankijale, märkides juurdelisatud ümbermarkeeritud mööbli nimekirjas: tehiste artiklid hinnakirja järgi, hankija-ettevõtte TKO kontrolöride numbrid, sordid annulleeritud hankija markeeringu ja uue markeeringu järgi.

9. Sordis alandatud mööbli eest teostatakse ümberarvestamine korras, mis on ette nähtud ostjate ja hankijate vahelistes lepingutes.

10. Kaubanduslikel ettevõtetel on keelatud sordis alandatud mööbli realiseerimine ilma ümbermarkeeringuta.

SANITAARLABORATOORIUMIDES UURIMISEKS VÕETAVATE TOIDUAINETE PROOVIDE VÕTMISE EESKIRJAD

Kinnitatud NSV Liidu Tervishoiu Ministeeriumi poolt 2. septembril 1949. a. (laiali saadetud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkirjaga nr. 0300, 21. juulist 1950. a.)

Toiduainete proovide võtmine sanitaarseks uurimiseks võib toimuda:

a) toorainete ja valmistoodangu sanitaar-hügieeniliseks kontrolliks nende vastavuse kohta standardide, ATT ja teiste määratud konditsiooni nõudeile;

b) spetsiaalsetel toitmürgistuste nähete juhtudel, toiduainete riknemisel, pakendi ja taara rikkumisel, prügistumisel, kõrvaliste lisandite kahtlusel, parasiitide olemasolul jm.

2. Proovide võtmisel peab sanitaarjärelevalve esindaja juhinduma vastavate toiduainete kohta kehtivatest standardidest, TT, määratud konditsioonidest, samuti käesolevatest eeskirjadest, arvestades asja konkreetset seisukorda kohapeal.

A. Proovide võtmise üldeeskirjad

3. Enne proovide võtmist on sanitaarjärelevalve esindaja kohustatud tutvuma antud toiduainete partii kohta olemasoleva dokumentatsiooniga (saatekirjad, kvaliteediinspektsiooni sertifikaadid, veterinaar-sanitaartõendid, sanitaarjärelevalve organite eelmiste ülevaatuste aktid partii kvaliteedi kohta jne.), vaatama kogu partii väliselt üle, osutades tähelepanu taara seisukorrale (terviklus, mustus, deformeerunud), toiduainete välisele ilmele (taarastamata), hoidmise tingimustele, vedamisele.

4. Mittekorras taara avastamise puhul, mis võib mõjustada toiduainete kvaliteeti, avatakse iga mittekorras pakkeüksus (välja arvatud juhud, mis ette nähtud standardides).

5. Pärast partii ülevaatamist avatakse üksikud pakkeüksused (taarastatud kaupade juhul) ja võetakse proovid organoleptiliseks uurimiseks kohapeal ja laboratooriumides uurimiseks (sanitaar-keemiliseks ja sanitaar-bakterioloogiliseks).

Avamisele kuuluvate pakkeüksuste kogus (tünnid, kastid, korvid jne.) määratakse kindlaks vastavate toiduainete kohta kehtivate standardidega või TT (tehnilised tingimused).

Toiduainete ülevaatamisel, mille kohta ei ole olemas standarde või TT, avatakse 5—10% pakkeüksusi kogu partii üksuste kogusest, kuid mitte alla 5 üksuse.

Märkus. Kui partiis ei ole üle 5 pakkeüksuse, tuleb avada kõik üksused.

6. Avamisel mitte üheliigiliste või kaheldavate toiduainete avastamise juhtudel tuleb avada kõik kohad (välja arvatud juhud, mis ette nähtud standardides) ja nõuda partii jaotamist üheliigilistesse osadesse (sortidesse jagamine). Proovid võetakse sellistel juhtudel igast üheliigilisest partiist eraldi.

7. Kõikide avatud pakkeüksuste toiduaine kuulub kohapeal organoleptilisele uurimisele.

8. Keskmine proov peab iseloomustama üheliigilist partiid või üheliigilist partii osa, üheliigilist pakkeüksust jm.

Selleks on vaja:

a) vedela ja poolvedela konsistentsiga toiduained (piim, koor, taimeõli, mesi, keedis jm.) enne proovi võtmist hoolikalt läbi segada;

b) puistekaupu, samuti selliseid toiduaineid nagu kõvad rasvad, juustud, võtta sondiga pakkeüksuse ülemistest, keskmistest ja alumistest osadest (jahu, vili) või tunduvast sügavusest toiduaines (või, juust);

c)) proovid soolalihast, kalast, kondiitritoodetest, juurviljadest jm. võtta samuti pakkeüksuse ülemistest, keskmistest ja alumistest osadest või lahtisest kuhjast (taarastamata toiduainete juhul).

9. Bakterioloogiliseks uurimiseks võetakse proov steriilsete instrumentidega steriilsesse nõusse.

Selliste puudumisel võetakse proov mistahes nõusse ja mistahes käepärast oleva instrumendiga pärast nende eelnevat keetmist 15 minutit.

B. Proovide võtmine toiduainete sanitaarhügieeni kontrollimiseks nende vastavuse kohta standardidele ja ATT

10. Ülalnimetatud eesmärgil proovide võtmisel tuleb juhinduda kehtivate standardide ja ATT juhtnööridest vastavate toiduainete näidiste võtmise ja keskmiste proovide koostamise korra kohta (vt. samuti lisa nr. 1).

Toiduainete ülevaatamisel, mille kohta ei ole olemas standarde või ATT, mis näevad ette näidiste võtmise reeglid, tuleb viimased võtta juhindudes käesolevatest eeskirjadest ja tabelitest (vt. p. 16).

11. Toiduainete proovide võtmisel bakterioloogiliseks uurimiseks tuleb juhinduda kindlaksmääratud bakterioloogiliste näitajate olemasolust.

12. Proovide võtmine ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes võib toimuda kahel eesmärgil:

a) eesmärgiga kontrollida valmistoitu toorainete täielikku asetamist vastavalt koostisnormidele.

Sel juhul tuleb juhinduda NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi «Instruktsioonist toiduainete ja kulinaartoodete proovide võtmise kohta laboratoorseks uurimiseks» 22. juunist 1945. a. (vt. väljavõte — lisa nr. 3);

b) eesmärgil kontrollida toiduainete ja valmistoidu kvaliteeti.

Sel juhul on vaja järgida vastavate standardide nõudeid proovide võtmise kohta; kulinaartooteid, mille kohta ei ole kehtestatud standarde, tuleb võtta ettekandja kandikult või tarbija laualt koguses üks portsjon.

Kahtlastel juhtudel tuleb võtta paralleelproovid tootmisest ja jaotamisest ühe portsjoni viisi.

C. Proovide võtmine spetsiaalsete näitajate järgi

13. Pakkeüksused avatakse ja proovid võetakse sanitaarjärelevalve esindaja poolt vastavalt käesoleva instruktsiooni jagudele A ja B.

14. Bakterioloogiliseks uurimiseks võetakse proovid järgmistel juhtudel:

a) toitmürgistuste juhul, milles kahtlustatakse bakteriaalset põhjust;

b) toiduainete (toorained, pooltooted, valmistooted) bakteriaalse reostumise kahtluse olemasolu juhul;

c) tootmise uurimisel tehnilise protsessi käigu järgi, eesmärgiga selgitada välja bakteriaalse reostumise allikas.

15. Proovide võtmisel toitmürgistuste puhul, milles kahtlustatakse bakteriaalset põhjust, on vaja juhinduda juhtnööridest, mis on esitatud «Bakterioloogiliste uurimiste metoodikas toitmürgistuste puhul», kinnitatud Üleliidulise Riikliku Sanitaarinspektsiooni poolt 12. mail 1948. a. (vt. väljavõte — lisa nr. 4).

16. Toiduainete proove võtta sanitaar-keemiliseks ja sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks kogustes, mis märgitud alljärgnevas tabelis.

Toiduainete kogused, mis kuuluvad saatmisele sanitaarsetesse laboratooriumidesse uurimiseks spetsiaalsete sanitaar-hügieeniliste näitajate järgi

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Näidise kaal uurimiseks spets. sanitaarhügieeniliste näitajate järgi		Märkused
		Sanitaar-keemiliseks uurimiseks	Sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks	
1	Keedis, džemm, povidlo, želee, puuviljapüree	500 g või 1 pakkeüksus kuni 1 kg	—	—
2	Vaadivein	1—2 pud.	1 pud.	2 pudelit raskete metallide määramise vajadusel
3	Vein originaalpakendis	1—2 „	1 „	sama
4	Veed, kunstlikud, mineraalsed, puuvilja .	1—2 „	1 „	Ühest väljatöötamise partiist
5	Viin ja likööriviinatooted	viin 0,5 l, likööri-viinatooted 0,5 l	—	—
6	Sinepipulber	100 g	—	—
7	Kuivatatud seened (valged ja mustad)	200 g	—	—
8	Keedetud, soolatud, marineeritud seened	1 kg	—	—
9	Pärm, pressitud . .	100 g	50 g	—
10	Želatiin	100 g	50 g	—
11	Rasvad:			
	a) taimeõli . . .	250 ml	—	
	b) või ja sulatatud või	100 g	50 g	
	c) margariin . . .	150 g	50 g	
	d) köögirasvad . .	150 g	—	
	e) sulatatud loomsed rasvad . .	150 g	50 g	
	g) mineraalsed õlid leivavormide jaoks	1 pud.	—	
12	Kakao pulbris . . .	100 g	—	
13	Kali:			
	a) leiva	1—2 pud.	1 pud.	
	b) puuvilja-marja (vaadi) . .	1—2 „	1 „	

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Näidise kaal uurimiseks spets. sanitaarhügieeniliste näitajate järgi		Märkused
		Sanitaar-keemiliseks uurimiseks	Sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks	
14	Kondiitritooted:			
	a) toidukuivikud .	250 g (pakk)		
	b) karamell monpansjee . . .	250 g (pakk)	50 g	
	c) kompvekitooted	200 g	50 g	
	d) marmelaad, pastilaa	300 g	100 g	
	e) küpsised . .	250 g (pakk)	—	
15	Purgikonservid ja kala preservid . . .	5 purki	5 purki	Purkidel väliste muutuste puudumisel võib san.-keem. uurimine toimuda pärast bakterioloogilist, s. o. piirdutakse 5 purgiga nii üheks kui teiseks uurimiseks
16	Toidukontsentraadid .	500 g (1 pakk)	1 pakk	
17	Kohv:			
	a) naturaalne, jahvatatud	250 g (1 pakk)	—	
	b) surrogaat . . .	250 g (1 pakk)	—	
18	Toiduvärvid	20 g	—	
19	Tärklis	250 g	—	
20	Tangud	500 g, metallisandite ja kahjurite määramisel aga 2 kg	500 g	
21	Mesi	500 g	—	
22	Piimasaadused:			
	a) piim, lahtine .	250 ml	250 ml	Piima uurimise jaoks piimakontrolljaamades võetakse piim olenevalt piima laktomeetrite ja katseklaa-

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Näidise kaal uurimiseks spets. sanitaarhügieeniliste näitajate järgi		Märkused
		Sanitaar-keemiliseks uurimiseks	Sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks	
				side suurustest kogustes 150—200 g
	b) piim, pudeli . .	1 pud.	1 pud.	
	c) keedetud ja hapendatud . . .	1 pakkeüksus (pud. või klaas)	1 pakkeüksus (pud. või klaas)	
	d) kefiir	sama	sama	
	e) hapupiim . . .	„	„	
	g) rõõsk koor, pudelites	„	„	
	h) piimakonservid: kondenseeritud piim, lahtine	300 g	200 g	
	kondenseeritud piim, pakitud väikesesse taarasse	1 purk	1 purk	
	kondenseeritud piim, pakitud suurde taarasse	300 g	200 g	
	piimapulber . .	300 g	200 g	
	i) jäätis, pakitud	2—3 üksust	1 üksus	
	jäätis, kestades .	200 g	100 g	
	j) hapukoor . . .	100 g	50 g	
	k) juust, lambapiimast juust . .	100 g	100 g	
	l) juust, sulatatud	100 g	100 g	
	m) kohupiim . . .	100 g	100 g	
	n) kohupiimamass .	100 g	100 g	
	o) kohupiimamass, magus	1—2 toodet	1 toode	
	p) kohupiim, kuiv .	200 g	100 g	
	r) juust, magus .	250 g	50 g	
23	Piimasegud, laste . .	1 portsjon	1 portsjon	
24	Jahu	250 g	—	Kahjurite, reostumise ja metallilisandi sisaldavuse määramise juures mitte alla 1 kg

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Näidise kaal uurimiseks spets. sanitaarhügieeniliste näitajate järgi		Märkused
		Sanitaar-keemiliseks uurimiseks	Sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks	
25	Jahutooted:			
	a) makaronid . .	150 g	—	
	b) barankad, kuivikud, bublikud .	6—10 tk	—	
	c) leib	1 leib	—	
	d) koogid	2 tk.	2 tk.	
	e) pirukad, lihtsad	5 tk.	—	
	g) kuivikud, lihtsad	300 g	—	
26	Liha	400 g	200 g	
27	Liha subproduktid (keel, maks jne) .	mitte alla 400 g	200 g	
28	Lihasaadused:			
	a) rammuleem lihakontidest ja toidukontidest . .	500 ml	200 ml	
	b) rammuleeme kuubikud . . .	5—10 kuubikut	5—10 kuubikut	
	c) vorst	mitte alla 400 g	terve väike vorst või suure vorsti osa	
	d) kotletid hakitud lihast (pooltooted)	1—2 toodet	1—2 toodet	
	e) kulinaartooted lihast, paneerimiskuivikuis (praetud) . . .	1—2 „	1—2 „	
	g) lihast pooltooted, naturaalsed . .	1—2 „	1—2 „	
	h) lihast pooltooted, paneerimiskuivikuis	1—2 „	1—2 „	
	i) singid, ruletid, suitsetatud saadused sealihast .	400 g	200 g	
	j) soolatud vasika- ja lambaliha .	400 g	200 g	
	k) sült	400 g	200 g	
29	Juurviljad:			
	a) hapendatud . .	1 kg	200 g	
	b) kuivatatud . .	100 g	200 g	

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Näidise kaal uurimiseks spets. sanitaarhügieeniliste näitajate järgi		Märkused
		Sanitaar-keemiliseks uurimiseks	Sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks	
30	Juurviljad, värsked: kartulid	2 kg	200 g	
31	Pähklid	500 g	200 g	
32	Inglistina	50 g	—	Tinutamise kaabet 1 g
33	Sinep	500 g	200 g	
34	Õlu	2 pud.	1 pud.	
35	Valmistoidud (road):			
	I roog	2 portsjonit	1 portsjon	garneering ja kaste võetakse peale sellele eraldi
	II ja III roog	1 portsjon	1 portsjon	
36	Puuviljad ja marjad, värsked	1 kg	—	
37	Puuviljad ja marjad, sulfiteeritud	500 g	—	
38	Nõud:			
	a) plastmassist	3 eks.	—	
	b) emailitud, alumiiniumist	2—3 eks.	—	
39	Vürtsid ja konservimisvahendid:			
	a) loorberileht	100 g	—	
	b) pipar, nelk	50 g	—	
	c) viinakivihape, toidu	100 g	—	
	d) sidrunihape, toidu	50 g	—	
	e) piimahape, toidu	200 g	—	
	g) äädikahape, toidu	250 g	—	
40	Kala:			
	a) värske, külmutatud, soolatud, suitsutatud, kuivatatud, marineeritud kala, balõki pooltooted, balõki tooted	500 g	250 g	
	b) kuivatatud kala, kalakuivikud	500 g	250 g	
	c) kalamari	200 g	100 g	

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Näidise kaal uurimiseks spets. sanitaarhügieeniliste näitajate järgi		Märkused
		Sanitaar-keemiliseks uurimiseks	Sanitaar-bakterioloogiliseks uurimiseks	
41	Suhkur	200 g	—	
42	Sahariin	1 g	—	
43	Siirupid, mahlad, puuviljade ekstraktid .	500 g	100 g	
44	Keedusool	500 g	—	
45	Munad	5 tk.	—	
46	Munapulber	200 g	50 g	
47	Munamelanž . . .	400 g	50 g	
48	Tee, must, baihovi, pakitud	50 g	—	
49	Tee, roheline, baihovi, pakitud	100 g	—	
50	Tee, roheline, telliskivi	200 g	—	
51	Tee, must, tahvli . .	200 g	—	

Kulinaartoodete ja vitamiinide preparaatide kogused, mis vajalikud vitamiinide sisaldavuse uurimiseks

Jrk. nr.	Esemete nimetus	Näidise suurus laboratoorseks uurimiseks	Märkused
1	Vitamiinide preparaadid (dražee, tabletid) . .	30—50 tk.	
2	Valmis road (puu-, juurviljad)	2 portsjonit	Roog hangitakse viivitamatult pärast võtmist kinnises nõus. Ei ole lubatud hankimine vaskja raudtaaras (vt. lisa nr. 2)

D. Proovide pakkimine ja dokumentatsioon

17. Iga proov asetatakse puhtasse, kuiva taarasse vastavalt toiduainele (klaaspurk, pudel, kotike jne.).

Pakitud toiduained keemiliseks ja bakterioloogiliseks uurimiseks saadetakse laboratooriumi originaalpakendis.

18. Taara suletakse kindlalt ja proov pitseeritakse riikliku sanitaarinspektori (san.-arsti) pitsatiga.

Proovile võidakse kinnitada toiduaine valdaja nõudmisel viimase pitsat või plomm.

19. Taarale, kuhu on pakitud toiduaine, kleebitakse etikett (tehakse pealekirjutus) produkti nimetusse, kogu partii (grupid, pakkeüksused jne.) ja partii osa markeeringuga, millest on proov võetud, proovi numbri, produkti valdaja nimetuse, proovi võtmise kuupäeva ning kellaaja ja, kui dokumentides või taaras on viide standardile, siis ka viimase märkimisega.

20. Kõrvaliste lõhnadega või kahjuritega reostunud proovid hangitakse tingimata eraldi pakendis.

21. Kõikide toiduainete või kulinaartoodete proovide võtmisel koostatakse võtmise kohta akt kahes eksemplaris, millest üks saadetakse laboratooriumi, teine aga jäetakse kohapeale ettevõtte vastutavale isikule ja on aluseks võetud toiduainete mahakandmiseks.

22. Asjaosalise asutise nõudmisel võib võtta proovide duplikaadi, viimane jäetakse asjaosalisse asutisse või poolte kokkuleppe järgi. Proovide duplikaat jäetakse pitseeritud olekus ja nõutavates hoidmise tingimustes.

Sel juhul tehakse märge akti jaos «Erilised märkused» (vt. alljärgnevat akti vormi).

23. Võetud proovid peab saadetama võimalikult lühikese aja jooksul laboratooriumi.

E. Aktide vormid ja koostamise eeskirjad

24. Toiduainete proovide võtmisel sanitaarseks uurimiseks koostatakse akt vastavalt alljärgnevale vormile.

AKTI VORM
TOIDUAINETE PROOVIDE VÕTMISEKS UURIMISEKS SANITAARSETES LABORATOORIUMIDES

1. Kuupäev ..... asustatud punkti nimetus .....
2. Kelle poolt toimus võtmine (märkida sanitaarasutis, ametikoht, perekonna-, ees- ja isanimi) .....
3. Koht, kus toimus proovide võtmine .....
4. Kes viibis selle juures .....
5. Toiduaine nimetus .....
6. Kust ja millal toiduaine saadud .....
7. Dokumendi number ja kuupäev, mille järgi toiduaine saadud .....
8. Toiduainete partii kogu kohtade kogus ja kaal (mõõt), millest proovid võetud .....
9. Taara liik, tema seisukord ja markeering .....
10. Millisel viisil proovid võetud .....
11. Võetud proovide nimekiri:
    proovide nr. ..... Proovide kaal .....
    millisest kohtade kogusest proov võetud .....
    missuguste pitsatitega või plommidega proov pitseeritud .....
12. Kuhu saadetakse proovid .....
13. Uurimise eesmärk ja iseloom[1] .....
14. Erilised märkused .....
15. Allkirjad .....

25. Kulinaartoodete proovide võtmisel vastavalt koostisnormidele täieliku sissepaneku uurimiseks koostatakse akt juurdelisatud vormi järgi (vt. lisa nr. 5).

26. Varem väljaantud proovide võtmise eeskirjad, kinnitatud VNFSV Riikliku Peasanitaarinspektsiooni poolt 4. augustil 1934. a. ja heaks kiidetud Üleliidulise Riikliku Sanitaarinspektsiooni poolt, tühistatakse.

[1] Uurimisele saatmisel mittebakterioloogilise päritoluga toitmürgituse põhjal tuleb anda täiendavaid andmeid, mis loendatud «Bakterioloogilise uurimise meetodika toitmürgituste puhul» punktis «b», kinnitatud Üleliidulise Riikliku Sanitaarinspektsiooni poolt 12. mail 1948. a. (lisa nr. 4).

TOIDUAINETE KOGUSED, MIS KUULUVAD SAATMISELE SANITAARSETESSE LABORATOORIUMIDESSE UURIMISTE TOIMETAMISEKS VASTAVUSE KOHTA KEHTIVATELE STANDARDIDELE*

Jrk. nr.	Toiduaine nimetus	Standardi nr.	Partiist ülevaatuseks avatavate kohtade ja lähtenäidiste [1] kogus ning ühe väljavõtu kaal (ulatus)	Keskmise näidise [2] kaal	Näidise kaal laboratoorseks uurimiseks
1	2	3	4	5	6
1.	Keedis džemm, povidlo, želee, puuviljapüree	OCT НКПП 559	Taarasse pakitud — 1/30% kogu kogusest, kuid mitte alla 10 pakkeüksust Tünnis — 3% kogu tünnide kogusest	—	Purgid kaaluga 1 kg — 10 tk, 3—15 kg — 3 tk 500 g
2.	Vaadivein	—	—	—	—
3.	Vein originaalpakendis	—	—	—	—
4.	Veed, kunstlikud, mineraalsed, puuvilja	—	—	—	—

* Väljavõte kehtivatest standardidest. Kinnitatud standardide puudumisel (näiteks vein jt.) võetakse proovid vastavalt proovide võtmise tabelitele — vt. käesoleva eeskirja p. 16.

1. Lähtenäidis kujutab endast partiist kõikide üksikute väljavõttude kogu.
2. Keskmine näidis — partii osa, mille järgi toimub partii määramine ja millest eraldatakse näidis laboratoorseks uurimiseks.

Mõnedes standardides osutub lähtenäidis samal ajal ka keskmiseks, sellepärast tabeli lahtris 5 rea toiduainete alal ei tooda andmeid keskmise kaalu kohta. Juhtnööride olemasolul lahtris 6 koostatakse keskmine näidis lähtenäidisest (vt. lahter 4).

1	2	3	4	5	6
5.	Viin ja likööri-viinatooted	a) viin ГОСТ 236-41	Ühest väljatöötamise partiist	—	0,5 l
		b) likööri-viinatooted ГОСТ—4828—49	Partii mitmest kastist 10 pudelit	2 l	1 l
6	Sinepipulber	ОСТ/ВКС 7686	Kogu partii kastidest 3%, igast kastist 3 pakki, lahtise pakendi puhul igast kastist 100 g	mitte alla 10 paki keskmises näidises	100 g
7.	Seened, kuivatatud (valged ja mustad)	ОСТ 5978 КЗСНК 170	Kuni 5% partii kohtadest	—	200—500 g, ole nevalt pakendist
8.	Seened, keedetud, soolatud ja marineeritud	ОСТ 5985 КЗСНК 173	Kuni 5% partii kohtadest	—	1 kg soolveega
9.	Pärm, pressitud	ГОСТ 171—41	Partiis kuni 4 kasti iga kast	Mitte alla 200 g	50 g
			Partiis üle 4 kasti — 5% kõikidest kastidest, kuid mitte alla 4 kasti ja mitte üle 20 kasti		
			Igast kastist mitte alla 40 g		
10.	Želatiin	ОСТ—НКММП 28	Mitte alla 3 koha partiist kuni 10 kohta; mitte alla 10% suurte koguste juures	0,5 kg	170 g

1	2	3	4	5	6
11.	Rasvained: a) taimeõli	OCT BKC 8531	Vaatidest või tõrtest igast kümnendast kohast; tsisternidest ja paakidest: tsisterni, paagi ülemistest, keskmistest ja alumistest osadest. Väljavõtu suurus partiis kuni 16 tonni — 1 l, üle 15— 50 — 2 l „ 50— 200 — 5 l „ 200—1000 — 20 l „ 1000—50 l	—	50 ml
	b) või, sulatatud või	ГОСТ 3622—47	Kohtade arv partiis / Valitavate kohtade arv 2— 10 — 2 11— 20 — 3 21— 30 — 4 31— 40 — 5 41— 60 — 6 61— 80 — 8 81—100 — 10 üle 100 — 10% Sondiga võetakse või sambake valitud kohtadest, pärast seda osa sambakest eraldatakse laboratoorseks näidiseks	—	50 g

1	2	3	4	5	6
	c) margariin	ГОСТ 240—41	Üks koht produkti igalt 5 t, kuid mitte alla 6 koha partiist Pakitud produktsiooni jaoks 3 kangi iga 1000 kangi peale, kuid mitte alla 4 kogu partiist	—	200 g
	d) köögirasvad	ГОСТ 465—41	Kasti või tünni pakkimise korral valitakse üks kontrollkoht produkti igalt 5 t, kuid mitte alla 6 koha partiist	—	200 g
	e) loomsed sulatatud rasvad	ГОСТ 1288—41	Pakitud rasvast — 3 kangi igast 1000 kangist, kuid mitte alla 4 kogu partiist. 10% partiist vagunpartii vastuvõtmisel, väikestelt partiidelt aga (alla 1 vaguni) mitte alla 3 koha Pakitud rasvade jaoks — mitte alla 1 üksuse igast 100 üksusest	600 g	kuni 300 g
	g) mineraalõli leivavormide jaoks	ГОСТ 1860—43	Reservuaaridest õli ärasaatmise ja vastuvõtmise juures	2,5 l	850 ml
12.	Kakao, pulbris	ГОСТ 108—41	Partiis kuni 10 pakkeüksust — 1 üksus, partiis üle 10 üksuse — 2 üksust	900—1000 g	300 g

1	2	3	4	5	6
13.	Kali:				
	a) leiva	OCT НКПП 334	Ühest väljatöötamise partiist — tehase ekspeditsioonist villimise päeval; kaubandusvõrgus mitte hiljem kui 3. päeval, arvates saabumisest	—	5 pud.
	b) puuvilja-marja (vaadi)	OCT НКПП 391	Ühest väljatöötamise partiist tehase ekspeditsioonist villimise päeval; kaubandusvõrgus mitte hiljem kui 3. päeval, arvates saabumisest	—	5 pud.
14.	Kondiitritooted:				
	a) toidukuivikud	ГОСТ 1009—41	5% kastidest, kuid mitte alla 3 ja mitte üle 15 kasti Kastides pakkides kuivikute juures valitakse 2 paki viisi igast avatud kastist. Kaalukuivikute juures igast kastist 15 kuivikut	—	500 g
	b) karamell monpansjee	OCT 1867	Mitte alla 5% üleandmisele kuuluva partii kastide kogusest	—	250 g
	c) kompvekitooted	OCT 1867	Mitte alla 5% üleandmisele kuuluva partii kastide kogusest	—	250 g
	d) marmelaad, pastilaa	OCT 554	1/30% kogu kogusest, kuid mitte alla 3 pakkeüksuse	1500 g	500 g
	e) küpsised	—	—	—	—
15.	Purgikonservid ja kalapreservid	OCT НКПП 559	1/30% kogu kogusest, kuid mitte alla 10 pakkeüksuse	—	Purgid kuni 1 kg — 10 purki. Purgid 3—15 kg — 3 purki

järg

1	2	3	4	5	6
16.	Toidukontsentraadid	ГОСТ 2066	Partii suurusest: 1— 100 kohta; 100—1000 „; 1000—2000 „; 2000—2500 „. Ühe koha netokaalu juures 18 kg ja üle: 1— 6; 7—21; 22—30; 31—34. Ühe koha netokaalu juures alla 18 kg: 1— 3; 4—11; 12—15; 15—17	Mitte alla 5 kg	Keemiliseks uurimiseks mitte üle 3 kg. Mehaaniliste lisandite määramiseks ja organoleptiliseks hindamiseks 0,5—1,0 kg
17.	Kohvi				
	a) naturaalne, jahvatatud	ОСТ НКПП 493	Mitmesugustes kohtades avatud 5% kastidest, kuid mitte alla 2 kasti. Igast kastist 1 paki (250 g) viisi. Suure pakendi juures plekkpurkides (kuni 5 kg) ja paberpakkides (kuni 1 kg) — mitte alla 2 plekkpurgi või 3 paberist paki	—	250—500 g
	b) surrogaat	—	—	—	—
18.	Toiduvärvid	—	—	—	—
19.	Tärklis	ОСТ 8622 НКПП 260	Partiist üle 1 vaguni igast 20. kohast	Partiist kuni 16 t — 1000 g, üle 16 t kuni 50 t — 2000 g	250 g
			Partiist alla 1 vaguni — igast 10. kohast, kuid mitte vähem kui 5 kotist. Pakitud tärklise jaoks — 5—10% pakendi arvust.	Partiist üle 50 t — 500 g igalt 16 t	

1	2	3	4	5	6
20.	Tangud	ГОСТ 275—41	Partiis: kuni 10 kotti — igast kotist, 10—50 kotti 10 kotist, üle 10 — igast 3. kotist; 50—250 kotti — 23 kotist ja üle 50 igast 10. kotist, 250—500 kotist — 43 kotist ja üle 250 igast 20. kotist. Avatud kottidest võetakse 0,5 kg viisi pakkeüksusest	Mitte alla 1,5 kg	Mitte üle 2 kg
21.	Mesi	—	—	—	—
22.	Piimasaadused				
	a) piim, lahtine	ГОСТ 3622—47	Igast tsisternist, kui aga piim on plaskudes — igast 20 plaskust — 250 ml viisi iga väljavõtt	—	250 ml
	b) piim, pudeli	ГОСТ 3622—47	Iga 20. pudel. Kui partiis on üle 1000 pud. — iga viieteistkümnes	—	1—2 pud.
	c) keedetud ja hapendatud	ГОСТ 3622—47	sama	—	2—3 „ 2—3 „
	d) keefir	ГОСТ 3622—47	„	—	2—3 „
	e) hapupiim	ГОСТ 3622—47	„	—	2—3 „
	g) rõõsk koor, pudelites	ГОСТ 3622—47	Rõõska koort segatakse ümber hoolikalt 20—25 korda	—	2—3 „
	h) piimakonservid: kondenseeritud piim, lahtine	ОСТ—НКММП—3	3% kõikidest pakenditest, kuid mitte üle 3 vaadi keetmisest	—	500 g

järg

1	2	3	4	5	6
	kondenseeritud piim, pakitud väikesse taarasse	ОСТ—НКММП—3	4—6 purgi viisi mitmesugustest kastidest igast keetmisest	—	2 purgi viisi keetmisest
	kondenseeritud piim, pakitud suurde taarasse	ОСТ—НКММП—3	1—2% keetmise kõikidest pakenditest, kuid mitte üle 3 purgi	—	500 g
	piimapulber	ОСТ—НКММП—3	Samuti kui kondenseeritud piima jaoks	—	—
	i) jäätis	ГОСТ 3622—47	Väikese pakendi partiist 0,10—0,20% pakkeüksuste üldisest kogusest	—	2—3 pakkeüksust
			Kestades jäätise partiist — iga 20. kest, kui aga partii on alla 20 kesta — üks kest		200 g
	j) hapu koor	ГОСТ 3622—47	Partiist iga 10. koht, kuid mitte alla 10 avatud koha. Partiis alla 10 koha — kontrollitakse iga koht		100 g
	k) juust, lambapiimast juust	ГОСТ 3622—46	Kohtade arv partiis: Avatud kohad 1— 5: 1 6— 15: 2 16— 25: 3 26— 40: 4 41— 60: 5 61— 85: 6 86—100: 7 üle 100: 5%, kuid mitte alla 7 koha.		

1	2	3	4	5	6
			Igast avatud kohast 3—5 tükki, nendest sondiga valitakse keskmine proov		
	l) juust, sulatatud	ГОСТ 3622-47	Iga 10. koht ja igast avatud kohast — 2—3 juustu	250 g	50 g
	m) kohupiim	ГОСТ 3622—47	Iga 10. koht — avatud kohtade üldarv mitte alla 10. Kui partiis on alla 10 koha — kontrollitakse iga kohta sama	—	100 g
				—	100 g
	n) kohupiimamass	ГОСТ 3622—47		—	100 g
	o) kohupiimamass, magus	ГОСТ 3622—47	Iga 50. koht, kui partiis on alla 50 koha, valitakse üks partiist:	—	2—5 toodet (üld kaal 250 g)
	p) kohupiim, kuiv	ГОСТ 3622—47		—	300 g
			10 kohta iga koht 11—20 „ 25% 21—40 „ 20% 41—60 „ 15% üle 60 „ 10%		
	r) juust, magus	ГОСТ 523—41	partiist: avatakse:	—	100 g
			1— 5 kohta 1 koht 6— 15 „ 2 kohta 16— 25 „ 3 „ 26— 40 „ 4 „ 41— 60 „ 5 „ 61— 85 „ 6 „ 86—100 „ 7 „ üle 100 koha 5%, kuid mitte alla 7 koha		

järg

1	2	3	4	5	6
			Igast avatud kohast, kui pakendis on kuni 10 juustu, valitakse 1 juust, pakendis üle 10 juustu olemasolul valitakse 1—2 juustu		
23.	Piimasegud, laste	—	—	—	—
24.	Jahu	OCT BKC 6292	Väljavõtmist teostatakse igast kümnendast kotist. Partiist 16 t — 500 g üle 16 kuni 50 t — 1000 g „ 50 „ 100 t — 2000 g „ 100 t — 350 g igast 16 t	500 g	250 g
25.	Jahusaadused:				
	a) makaronitooted	ГОСТ 875—46	1,5% kastidest, kuid mitte alla 3 kasti	300 g, pakitud toodetest aga mitte alla 1 karbi	150 g
	b) barankad, kuivikud, bublikud	ОСТ НКПП 494	Partiist kuni 0,5 t 5-st kastist 0,5—1,0 t 10-st	Mitte alla 500 g	Barankad — 6 tk Kuivikud — 12 tk Bublikud — 4 tk
	c) leib	OCT BKC 5540	Igalt riiulilt, vagonetilt või suuremalt, igast 10-st kastist valitakse:		Leivalt kaaluga üle 250 g lõigatakse keskelt kogu leiva pikkuses mitte alla 12 sm paksune tükk Leivast kaaluga 250 g ja vähem — 2 toodet

Üksiku kaalu juures (kg-des)	Valitavate leibade kogus
1—3	0,5%, kuid mitte alla 10 tk
alla 1	0,4%, kuid mitte alla 15 tk

1	2	3	4	5	6
	d) koogid	—	—	—	—
	e) pirukad, lihtsad	ГОСТ 3573—47	Mitmesugustest kandekastidest või kastidest valitakse ühe piruka viisi, kokku aga mitte üle 0,4% partii kogu pirukate kogusest, kuid mitte alla 15 piruka	—	5 tk
	g) kuivikud, lihtsad	ГОСТ 686—41	Partiis kuni 2 t igast kotist; partiis kuni 4 t igast 13. kotist; partiis kuni 8 t igast 40. kotist	3 kuivikut igast kotist	3—4 kuivikut
26.	Liha	ОСТ НКММП 36	Igalt keemilis-bakterioloogilisele uurimisele kuuluvalt loomakerelt	—	Loomakerelt 3 kohalt 200 g viisi ühes tükis: 1) Tapmiskoha juures 4-da ja 5-da kaelalüli vastas, 2) lihasest abaluu piirkonnas, 3) reielihase jämedatest kohtadest
27.	Liha subproduktid (keel, maks jm.)	ГОСТ 1906—46	5% partii kohtadest	—	200 g ühes tükis
28.	Lihasaadused:				
	a) rammuleem lihakontidest ja toidukontidest	ГОСТ 4363—48	Ühest väljatöötamise partiist	—	1—1,5 l
	b) rammuleeme kuubikud	ГОСТ 796—41	Igast kastist partii, et kuubikute üldkogus näidises koosneks 30—40 kuubikust	—	30—40 kuubikut

1	2	3	4	5	6
	c) vorst	ОСТ НКММП 37	Kuni 10% vorstide üldkogusest	—	Mitte alla 2 vorsti
	d) kotletid hakitud lihast (pooltooted)	ГОСТ 2164—43	Mitte üle 10% taaraüksuse üldkogusest	—	200 g
	e) kulinaartooted lihast, paneerimiskuivikuis (praetud)	ГОСТ 4535—48	—	—	1—2 toodet
	g lihast pooltooted, naturaalsed	ГОСТ 4724—49	Mitte alla 10% taarakohtadest. Partiis 10 kasti olemasolu juures — mitte alla 1 kasti või karbi	—	—
	h) lihast pooltooted paneerimiskuivikuis	ГОСТ 4563—49	Mitte alla 10% taarakohtadest. Partiis alla 10 kasti olemasolul — mitte alla 1 kasti või karbi	—	—
	i) singid, ruletid, suitsutatud produktid sealihast	ГОСТ 1409—42	Kuni 10% partiist, väikestes partiides aga mitte alla 10%	—	200 g ühes tükis
	j) soolatud vasika- ja lambaliha	ГОСТ 1368—42	Mitte üle 10% partii taara kohtadest	—	Värskuse määramiseks 50 g, nitraatide määramiseks — 100 g igast avatud tünnist
	k) sült	—	—	—	—

1	2	3	4	5	6
29.	Juurviljad:				
	a) hapendatud	ОСТ / НКПП 559	1—3 tünni üheliigilisest partiist	—	Tomatid ja kurgid — 1 kg + 0,5 l soolvett, kapsas — 1 kg soolveega
	b) kuivatatud	ОСТ / НКПП 559	3% pakkeüksuste üldkogusest, kuid mitte alla 2 üksuse, 0,5 kg viisi igast üksusest	—	—
30.	Juurviljad, värsked	—	—	—	—
	Kartulid	—	—	—	—
31.	Pähklid	ОСТ 5787 / КЗСНК 132	Kuni 5% kogu partii kohtadest	—	500 g
32.	Inglistina	—	—	—	—
33.	Siirup	ОСТ 8426 / НКПП 239	10% tünnidest	—	700 g
34.	Õlu	ГОСТ 3473—46	5-vaadilisest partiist või väiksemast — igast taara üksusest partiist üle 5-e vaadi, igast teisest, kolmandast üksusest, kuid mitte vähem kui 5-st vaadist	—	Vaadiõlu — 4×0,5 l, pudeliõlu — 4 pud. partiist
35.	Valmis toidud (road)	—	—	—	—
	1-ne roog	—	—	—	—
	2-ne ja 3-s roog	—	—	—	—
36.	Puuviljad ja marjad, värsked	—	—	—	—
37.	Puuviljad ja marjad, sulfiteeritud	ГОСТ 3671—47	Partiis kuni 20 kohta — 1—3 kohta; üle 20 koha — 5%	—	1 kg

järg

1	2	3	4	5	6
38.	Nõud:				
	a) plastmassist	—	—	—	—
	b) emailitud, alumiinium	—	—	—	—
39.	Vürtsid ja konserveerimisvahendid:				
	a) loorberileht	ОСТ НКЗаг 472	Üheviisi igast 10-st kohast. kui aga kohti on alla 10, tuleb avada kõik kohad	—	400 g
	b) pipar, nelk	—	—	—	—
	c) viinakivihape, toidu	ОСТ НКПП 424	10% vaatidest (kastidest)	750 g	250 g
	d) sidrunihape, toidu	ГОСТ 908—41	10% pakkeüksustest, kuid mitte vähem kui 5-st üksusest.	300 „	100 „
	e) piimahape, toidu	ГОСТ 490—41	Valik sondiga kasti või vaadi mitmesugustest kohtadest. 10% valamise üksustest, kuid mitte vähem kui 3 pudelist — partii juures kuni 100 pudelit. 5% partii juures üle 100 pudeli	1,5 l	500 „
	g) äädikahape, toidu	ОСТ НКЛес. 235	5—10% pakkekohtadest, kuid mitte alla 5% kohtadest	800 ml	250 „

1	2	3	4	5	6
40.	Kala:				
	a) värske, külmutatud, soolatud, suitsutatud, kuivatatud, marineeritud kala, balõki pooltooted, balõki tooted	OCT НКРП —28	Mitte üle 5% partii kogu kohtadest		Olenevalt kalade kaalust: a) kuni 100 g eks. — mitte üle 1 kg, b) kuni 2 kg eks — 2—3 kala, c) 2,5 kg ja rohkem — 2—3 kala pooled, d) üle 5 kg — 3 sm laiused ristlõike tükid pea-, keskmisest ja saba-osast kaaluga 500 g kaupa
	b) kuivatatud kala ja kalakuivikud	OCT НКРП —28	Mitte üle 5% partii kogu kohtadest	—	250 g
	c) kalamari	OCT НКРП —28	—	—	kuni 300 g
41.	Suhkur	ГОСТ 23—40	Peensuhkur — 10% kottidest, tüki ja raie — 5-st kotist, pakkides tüki — 2 pakki 1 kg viisi või 4 pakki 0,5 kg viisi	Igast vagunist: peent — 1300 g, rafinaadi 2 g	650 g peent 1 kg rafinaadi
42.	Sahariin	ГОСТ 2150—43	—	25 g	25 g

järg

1	2	3	4	5	6
43.	Siirupid, mahlad, puuviljade ekstraktid	ГОСТ / НКПП 559	10% partii kohtadest; mitte alla 5 koha väikeste partiide juures	5% kohtadest, kuid mitte alla 5, 100—200 ml viisi	600 ml ekstraktid — 300 ml
44	Keedusool	ГОСТ 153—41	1. Soolapartiist väikeses pakendis — igast vagunist või igast 20 t soolast mitmesugustest kohtadest tervete pakkeüksustena järgmistes kogustes: pakendi jaoks kaaluga: 1000 g — 3 tk 500 „ — 6 „ 300 „ — 9 „ 100 „ — 24 „ 2. Soolapartiist suures pakendis 5% kottide arvust, kuid mitte vähem kui 5 kotti. 3. Soolapartiist, mis asub ladudes, kõrvaldatakse määrdunud koorik, võetakse riba ülevalt alla laiusega mitte alla 0,5 m ja sügavusega mitte alla 0,5 m. Mitmesugustest kohtadest 6 väljavõttu 0,5 kg viisi.	Ekstra, jahvatatud, tükeldatud või teralise ja kamakalise soola jaoks — 1,5 kg Jahvatatud soola nr. 3 jaoks — 2,25 kg	500—750 g

1	2	3	4	5	6
45.	Kanamunad	ГОСТ 1635—46	10% partii kohtadest	Ovoskopeerida kohapeal	
46.	Munapulber	ГОСТ 2358-45	10% partii kohtadest, kuid mitte alla 3 koha väikeste partiide juures	—	250 g
47.	Munamelanž	ОСТ НКММП—7	Partiist mitte alla 3 purgi	—	400—1000 g
48.	Tee, must, baihovi pakitud	ГОСТ 1938—46	5% partii kohtadest, kuid mitte alla 2 koha	500 g	250 g
49.	Tee, roheline, baihovi pakitud	ГОСТ 1939—46	—	1200 g	—
50.	Tee, roheline, telliskivi	ГОСТ 3483—46	2% partii kohtadest, kuid mitte alla 3 taara koha	4 tellist	1 tellis + 3-st tellisest ühe tüki viisi
51.	Tee, must, tahvli	ГОСТ 1940—47	5% partii kastidest, kuid mitte alla 2 taara koha	—	500—600 g

Lisa nr. 2

VITAMIINIDE PREPARAATIDE KOGUSED, MIS KUULUVAD SAATMISELE SANITAARSETESSE LABORATOORIUMIDESSE UURIMISEKS VASTAVUSE KOHTA KEHTIVATELE STANDARDIDELE

Jrk. nr.	Preparaatide nimetus	ГОСТ-i nr.	Lähtenäidiste võtmise kord ja üksiku väljavõtu kaal (ulatus)	Keskmine näidise kaal	Laboratoorse näidise kaal
1.	Askorbiinhape	ГОСТ 4815—49	10% kõikidest taara kohtadest, kuid mitte alla 3 kasti või trumli. 1—3 katseklaasi, purgi või pudeli viisi igast kohast — pakitud askorbiinhappe puhul; 50—100 g trumli või kasti mitmesugustest (mitte alla 3) kohtadest	100 g	50 g
2.	Pulber, tabletid, vedelad kontsentraadid, mis sisaldavad vitamiini C, saadud puuviljadest, ja kibuvitsamarjade kontsentraadid	ГОСТ 2267—43	Pulber ja tabletid: 10% kõikidest taara kohtadest (mitte alla 3) ja igast valitud kohast, olenedes partii suurusest, 1—3 katseklaasi või ühe purgi viisi — katseklaasidesse või purkidesse pakitud preparaatide puhul; 10% taaara kohtadest (mitte alla 3) trumlitesse või tünnikestesse jne. pakitute puhul	200 g	200 g
	sama	sama	Vedelad kontsentraadid: pakkimise juures pakkeüksustesse kuni 200 ml — 10% kõikidest taara kohtadest (mitte alla 3) ja igast valitud kohast 1—3 pudelit või purki; pakendi puhul üle 200 ml. — 2% kõikidest pudelitest, kuid mitte alla 3 pakkeüksuse	300 g	300 g
3.	Siirup vitamiiniga C (kibuvitsamarjadest)	ГОСТ 2859—45	Proovide võtmine ГОСТ-i 2267—43 järgi	300 g	300 g
4.	Dražee ja tabletid vitamiinide	ГОСТ 2867—45	10% kõikidest taara kohtadest. Pakendi puhul	100 g	100 g

Jrk. nr.	Preparaatide nimetus	ГОСТ-i nr.	Lähtenäidiste võtmise kord ja üksiku väljavõtu kaal (ulatus)	Keskmine näidise kaal	Keskmine näidise kaal
	C, B, CB sisaldusega		kuni 25 g — 100—150 g igast kohast; pakendi puhul kuni 50 g — 15—300 g igast kohast		
5.	Vitamiin A — dražee	ГОСТ 4412—48	10% kõikidest taara kohtadest; pakendi puhul netokaaluga kuni 50 g kaasa arvatud — 300 g kõikidest kastidest. Pakendi puhul netokaaluga üle 50 g — ühe pudeli või purgi viisi igast kastist	200 g	100 g
6.	Vitamiin D — dražee	ГОСТ 4413—48	sama	200 g	100 g

Lisa nr. 3

VÄLJAVÕTE INSTRUKTSIOONIST TOIDUAINETE JA KULINAARTOODETE PROOVIDE VÕTMISE KOHTA LABORATOORSEKS UURIMISEKS, KINNITATUD NSV LIIDU KAUBANDUSE RAHVAKOMISSARIAADI POOLT 22. JUUNIL 1945. A.

Kulinaartoodete proovide võtmine

E s i m e s e d r o a d võetakse koguses kaks portsjonit igast nimetusest, millest üks võetakse ettekandja kandikult ja üks portsjon võetakse jaotamisel pliidipealsest katlast kulbiga peale katla sisu hoolikat ümbersegamist.

T e i s e d r o a d võetakse koguses üks portsjon igast nimetusest ettekandja kandikult.

Kuna üksikute toodete kaal võib kõikuda ja võetud portsjon ei või iseloomustada antud partii tooteid kaalu järgi, siis portsjoni keskmise kaalu määramiseks tuleb kaaluda jaotamisel 10—15 portsjonit tükitooteid (kotletid, tükis kala, vormiroog, omlett jt.).

Peale selle on vaja mõõta jaotamisest väljaantavate roogade temperatuuri.

Kaalumise ja temperatuuri mõõtmise resultaadid kantakse proovide võtmise akti.

Kuna teised road tihti antakse välja koos rasvaga, kastmega jt., mis segab mõningate füüsikalis-keemiliste näitajate kontrollimist, siis sellistel juhtudel tuleb jaotamisel eraldi võtta garneering ja kaste.

Vajaduse puhul kontrollida toiduaineid kotleti massis, valitakse jaotamisel teine portsjon seda toodet.

Valitud proovid normide sissepaneku ja heakvaliteedilisuse kontrollimiseks valatakse hoolikalt, kõige väiksemate kadudega, või paigutatakse ümber puhtasse kuiva, enne kaalutud laboratooriumi nõusse. Taara peab olema varustatud tihedalt suletava kaane või korgiga.

Proovidele kleebitakse etiketid, nummerdatakse, pitseeritakse ja pakitakse selliselt, mis garanteerib materjali saatmise laboratooriumi nõutavas seisukorras.

Laboratooriumidel soovitatakse omada vineerist kohvreid jne., jaotatud vaheseintega taarade kuju järgi. Proovidega täidetud taarad asetatakse vastavatesse pesadesse.

Proovide saatmine laboratooriumi peab toimuma lühima aja jooksul.

Lisa nr. 4

VÄLJAVÕTE BAKTERIOLOOGILISE UURIMISE METOODIKAST TOITMÜRGITUSTE PUHUL, KINNITATUD ÜLELIIDULISE RIIKLIKU SANITAARINSPEKTSIOONI POOLT 12. MAIL 1948. A.

Proovide võtmine ja saatmine bakterioloogiliseks uurimiseks

Proovide vastuvõtmiseks laboratooriumi peavad olema steriilsed nõud (purgid, suletavad paberiga ja kinniseotavad pudelid korkidega), steriilsed Mora pipetid 50 ja 100 ml, steriilsed katseklaasid puust labidakestega, katseklaasid tampoonidega, piirituselamp, lusikas, labidakesed, noad jm. Proovid võetakse järgides üldiselt omaksvõetud eeskirju steriilsuse suhtes. Steriilsete nõude puudumisel võetakse proovid mistahes klaasi, tassi või purki, pärast nende eelnevat keetmist 15 min. jooksul. Materjali saatmine mittesteriilses taaras ei või saada uurimise takistuseks, kuid selle kohta tehakse märkus uurimise protokolli. Kõvad objektid võib saata mähituna mitmekordselt vahatatud või pergamentpaberisse, nende puudumisel aga — pakkepaberisse.

Võimaluse puudumisel võtta proove allpool soovitatud kogustes võib proove võtta ka väiksemates kogustes. Uurimisele tuleb saata kõigepealt need objektid, mis sanitaarse uurimise esialgsete andmete alusel loetakse kõige tõenäolisemaks mürgistuse põhjuseks (selle hulgas toidu jäägid, mida sõid mürgistatud).

Liha- ja lihasaaduste uurimiseks võetakse umbes 500 g produkti erinevatest kohtadest. Loomakerest või selle osadest võetakse proovid lümfaatilistest sõlmedest ja torukontidest. Lind võetakse tervena või ka selle jäägid.

Tünntaaras asuvate soolalihade ja soolatud produktide uurimiseks võetakse materjali tünni pealt, keskelt ja põhjast. Eraldi nõusse võetakse soolvett (100—200 ml). Suurtelt kaladelt võetakse lülid 2—3 kohast, sealhulgas seljast pea lähedalt. Väike kala võetakse tervena mitmes eksemplaris.

Vedelate ja poolvedelate objektide (piim, supid, kreemid, kastmed jm.) proovid võetakse pärast hoolikat ümbersegamist umbes 200 g koguses.

Teisi roogi võetakse mitte alla 1—2 portsjoni.

Konservide uurimiseks võetakse avatud purkide jäägid, nende puudumisel aga võetakse konservide avamata purgid sellestsamast autoklaavikeedust; ülespundunud purgid võetakse esmajärjekorras.

Inventari uurimisel kuivatatakse nõude ja mitmesuguste tarberiistade-objektide pealispind hoolikalt, kasutades steriilseid pintsette. steriilseid marlist salvrätikuid, mis kokku keeratud tampoonina, või vatist tampoonidega, mis niisutatud steriilses vees või füsioloogilises lahuses; rasvaste pealispindade uurimiseks kasutatakse kuivi tampoone. Salvrätik või tampoon asetatakse viivitamatult vedelikku.

Väljaheite- ja oksemasse võetakse 50—100 g kogustes, uhutud 100—200 ml veekoguses. Väljaheite- ja oksemasse tuleb võtta haigestumise esimestel tundidel. Oksemasse on soovitav neutraliseerida steriilse 10%-lise soodalahusega.

Roa osade (toidujääkide) analüüsiks saatmisel on vaja võimaluse korral saata paralleelselt selle roa täisportsjon, mis võetud jaotamisest või köögist.

Proovidele kleebitakse etiketid, numereeritakse ja pakitakse nii, et on tagatud materjali puutumatus ja kõrvaldatud võimalus nakkuse seemendamiseks või levimiseks. Proovidele või tervele pakendile pannakse plomm või pitser. Näidiste saatmine

peab toimuma lühima tähtajaga, kuna aeg proovi võtmisest kuni analüüsi alguseni võib mõjuda selle resultaadile.

Laboratooriumi uurimiseks saadetavale proovile lisatakse juurde saatedokument, millel peab olema märgitud järgmised andmed:

a) ettevõtte või asutise nimetus, kus toimus proovide võtmine; proovide loetelu nende kaalu märkimisega, taara ja pakendi iseloom (nõude steriilsus, pitserite olemasolu, jahtumine jne.), proovide võtmise ja laboratooriumi saatmise kuupäev ja aeg;

b) sanitaar-epidemioloogilise uurimise põhimised andmed, haigestumise sümptoomide ilmnemise aeg pärast kahtlase toidu tarvitamist, haige kliinilise seisukorra kirjeldus (temperatuur, külmavärin, pööritus, oksendamine, kõhulahtisus, närvisüsteemi seisukord jm.), kannatada saanute ja nendest haiglasse viidute arv; surmaga lõppenud juhtude olemasolu; mitmete toiduobjektide uurimiseks saatmisel on vaja märkida, missugust toiduainet kahtlustatakse kui toitmürgistuse põhjustajat;

c) uurimise eesmärk;

d) aadress, mille järgi peab saatma uurimise resultaadi.

Kogu dokumentatsioon nõuab suurt täpsust, kuna toitmürgistuste juhud osutuvad mitte harva kohtuliku arutamise asjaks.

AKT nr. .....

KULINAARTOODETE VÕTMISED LABORATOORSEKS UURIMISEKS

„.....“ ..... 19..... a. kell ..... toimus roogade võtmine sanitaarjärelevalve esindaja ..... poolt

sööklas nr. ..... aadress .....

.....

Võetud road:

1. ..... koguses ..... portsjonit
2. ..... koguses ..... portsjonit
3. ..... koguses ..... portsjonit

Koostis (bruto, neto)

1. ..... 2. ..... 3. .....

.....

.....

Väljatulek ..... Väljatulek ..... Väljatulek .....

Kontrollitud toodete kaal ..... kogus ..... g

Kõikide portsjonite üldkaal ..... g — toote keskmine kaal .....

Jaotamisest väljaantavate roogade temperatuur:

esimesel ..... °C

teisel ..... °C

kolmandal ..... °C

garneeringul ..... °C

Sanitaarjärelevalve või laboratooriumi esindaja

Allkirjad: Direktor

Kalkulaator

HINNAKUJUNDAMINE

INSTRUKTSIOON HINNA KALKULATSIOONI KOHTA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETE PRODUKTSIOONILE [1]

Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministri käskkirjaga nr. 200 31. märtsist 1952. a.

I. Üldsäte

1. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetesse kuuluvad: vabriku-köögid, sööklad, restoranid, kohvikud, toidubaarid, teemajad, šašlõki-, viineri-, pelmeeni- ja õllebaarid ning einelauad, mis avatakse määratud korras sööklate trustide, kaubastute, tööliste varustusosakondade (OPC) ja teiste riiklike ettevõtete ning asutiste poolt.

2. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtted jaotatakse juurdehindluse määrade järgi kolme kategooriasse. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtted arvab kategooriatesse oblastilise jaotuseta vabariigi kaubandusministeerium, oblasti (krai, linna) kaubandusosakond ühiskondlikku toitlustamise ettevõtet omava organisatsiooni ettepanekul, restoranide ja einelaudade kategooriatesse kuuluvuse laevadel aga — vastavad peavalitsused.

3. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt väljaantavate roogade ja einelaua toodangu hinnad kujundatakse nende valmistamiseks tegelikult kasutatud toorainete maksumusest ja kehtestatud juurdehindluse määrast.

Iga kategooria ettevõttele kehtestatakse mitmesugune juurdehindluse määr.

Väikseim juurdehindluse määr kehtestatakse III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele.

4. **I kategooriasse kuuluvad:** restoranid, kohvikud (välja arvatud kõrgema järgu restoranid ja kohvikud), raudtee restora-

[1] Muudetud NSVL kaubandusministri käskkirjaga nr. 300, 1953. a. — toimetaja märkus.

nid ja einelauad liidulise, vabariikliku ja oblastilise alluvusega teatrite juures.

Märkus. Restoranide ja kohvikute nimekiri, mis kuuluvad kõrgemasse järku, samuti raudteerestoranid, mis kuuluvad I kategooriasse, kehtestatakse NSV Liidu Kaubandusministeeriumi poolt[1].

II kategooriasse kuuluvad: a) raudteerestoranid (välja arvatud I kategooriasse kuuluvad), liini einelauad köögiga ja ilma, paviljonid istumiskohtadega, einelauad ootesaalides, väljakantavad einelauad ja marmiitkärud, mis kauplevad vaksalites ja perroonidel;

b) kohvikud (välja arvatud kohvikud, mis kuuluvad I kategooriasse), teemajad, toidubaarid, einelauad teatrite juures (välja arvatud I kategooriasse kuuluvad), kinoteatrite ja klubide juures, šašlõki-, viineri-, pelmeeni- ja õllebaarid (ettekandjate poolt teenindamisega), samuti sööklad, söökla filiaalid ja einelauad (välja arvatud kooli), mis ei saa tasuta ruume, valgustust, vesivarustust, kütet ja transporti.

III kategooriasse kuuluvad: sööklad, söökla filiaalid ja einelauad, mis asuvad nii tehaste ja vabrikute territooriumidel, asutistes ja õppeasutistes kui ka mitte nende territooriumidel, teenindades ettevõtte, asutise ja õppeasutise töölisi, teenistujaid ja õpilasi, saades asutiselt tasuta ruumid, valgustuse, vesivarustuse, toidu keetmiseks tehnilist kütet ja transporti.

Sellesse kategooriasse kuuluvad samuti laste toitlustamise sööklad, einelauad koolide juures ja sööklad, mis teenindavad keskkoolide, tööstuskoolide, raudteekoolide ja vabriku-tehasekoolide õpilasi.

Märkus. Sööklatele, mis teenindavad kõrgemate ja eri-keskõppeasutiste õpilasi, vastavalt NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 276, 15. aprillist 1949. a., antakse tasuta ruumid, valgustus, vesivarustus ja küte, küte söögi valmistamiseks ja transport aga maksu eest tegeliku maksumuse järgi, kuid mitte üle hindade, mis kehtestatud antud asukohas.

5. Kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kujundatakse hinnad suupistetele, roogadele ja kulinaartoodetele igapäevaste kalkulatsioonide teel, välja arvatud vagun-restoranid ja kupee-einelauad, millele kinnitatakse hinnakirja hinnad.

6. Kalkulatsiooni kord, mis toodud käesolevas instruktsioonis, laiendatakse kõikidele Kaubandusministeeriumi süsteemi, tööliste varustusosakondade ja teiste riiklike ettevõtete ja asutiste ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele.

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjad nr. 162, 28. veebruarist 1950. a. ja nr. 386, 17. maist 1951. a.

Tarbijaskooperatsiooni, tööndusliku kooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtted juhinduvad kalkulatsiooni küsimuse alal oma kõrgemate organisatsioonide korraldustest.

II. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele väljaantavate toiduainete hinnad

7. Toiduained ja teised kaubad tsentraliseeritud fondidest, samuti ettevõtete ja asutiste abimajandite toodang antakse välja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele ühtsete jaehindadega, maha arvates kaubanduslik mahahindlus.

8. Mitteteraviljalised põllumajandussaadused, kokku ostetud korras, mis määratud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 905, 6. oktoobrist 1949. a., ja tarbijaskooperatsioonilt antakse välja peavalitsuste, trustide ja kaubastute baaside poolt ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele tegeliku maksumuse järgi, kaasa arvates kulud kokkuostul (varumisel), hoidmisel ja transportimisel, kuid mitte üle ühtsete jaehindade, maha arvates kaubanduslik mahahindlus [1].

III. Toorainete hinnad köögi- ja einelauatoodangu kalkulatsiooni juures [2]

9. Ühiskondliku toitlustamise ettevõte arvab köögi- ja einelauatoodangu kalkulatsiooni sisse toorained, olenemata saabumise allikatest (tsentraliseeritud fondist, abimajandilt, tarbijaskooperatsioonilt, oma kokkuost), järgmiste hindadega:

a) loomaliha I kategooria ja kõrgema järgu restoranides — kulinaarse lahtiraiumise hindade järgi, mis märgitud käesoleva instruktsiooni lisas nr. 1; kõik teised liha liigid nendes restoranides — liha jaehindade järgi loomakerede viisi vastavalt rammususele;

b) II ja III kategooria ettevõtetes loomaliha, lambaliha ja teised liha liigid — liha jaehindade järgi loomakerede viisi vastavalt rammususele.

Märkus. Ühel ja samal ajal erirammususega lihade kasutamisel nende sissearvamine kalkulatsiooni teostatakse keskmise hinna järgi või kasutatakse erirammususega liha erinevate roogade valmistamiseks.

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 818, 5. oktoobrist 1950. a., on kehtestatud kord värske rohelise kokkuostuks ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt.

[2] Kalkulatsiooni kord on kehtestatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 197, 21. märtsist 1949. a.

c) sealiha — jaehindade järgi loomakerede viisi olenevalt liigist (rasvane, poolrasvane, lõikamata, lõigatud ja taine);

d) soolatud looma- ja lambaliha — hindade järgi, mis on 10% madalamad vastavas rammususes looma- ja lambaliha hindadest;

e) kalakaubad, samuti suitsulihatooted, millele antakse täiendavat mahahindlust jäätmete arvel — jaehindade järgi, maha arvates mahahindlused jäätmetele määrades, mis märgitud jaehindade hinnakirjades;

g) kõik teised toidukaubad — jaehindade järgi;

h) vürtside maksumus, mida kasutatakse roogade valmistamiseks, samuti lauale antav (pipar, sinep), arvatakse sisse kalkulatsiooni 3 kop. suuruses roale ja sool 1 kop. suuruses roale. Vürtside puudumisel nende maksumust kalkulatsiooni sisse ei arvata.

IV. Kaupade ja jookide hinnad

10. Ostetud ja omavalmistatud kaubad ja joogid müüakse järgmiste hindadega:

a) leib, leiva-saiatooted ja pirukad, valmistatud toiduainetetööstusega ühiste retseptuuride järgi, puuviljade ja tomatimahlad, paberossid, tubakas ja tuletikud — jaehindade järgi.

Pirukad, saiakesed, võisaiad ja teised leiva-saiatooted, valmistatud ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaoks kinnitatud retseptuuride järgi — juurdehindlusega tooraine maksumusele kõrgema järgu ja I kategooria ettevõtetes — 40%, II kategoorias — 30%, III kategoorias — 15%.

Pirukad, saiakesed, võisaiad ja teised leiva-saiatooted, mis toodetakse Glavdorrestorani ettevõtete (abitsehhide ja -köökide) poolt ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaoks kinnitatud retseptuuride järgi ja millele ei ole kehtestatud riiklikke ühtseid jaehindu, kalkuleeritakse juurdehindlusega tooraine maksumusele, mis kehtestatud põhiettevõttele, kellele on allutatud abitsehhid või -köögid, ja realiseeritakse selle hinna järgi kogu kaubandusvõrgus (einelaudades, kioskides, telkides, kärudel, kandekastidel jm.), mis asetseb vaksalites, perroonidel, samuti rongidel kandekastide võrgu kaudu.

b) Kondiitritooted, koogid, nii ostetud kui ka valmistatud Koostisnormide kogumiku 1949. a.[1] järgi, mineraalveed, alkoho-

[1] Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 674, 18. septembrist 1948. a. — Gostorgizdati väljaanne, M., 1949. a.

lita joogid, puuviljad, tsitrusviljad ja jäätis — jaehindadele juurdehindlusega kõrgema järgu ja I kategooria ettevõtetes — 20%, II kategooria — 10% ja III kategooria — 5%.

Täiendav portsjon suhkrut roogadele (hapupiim, keefir jm.) ja teele antakse välja kõrgema järgu ja I kategooria ettevõtetes 18 kop., II kategoorias — 17 kop. ja III kategooria — 13 kop. 10 g eest;

c) tee klaasidega ja paaristikku teekannuga.

Ettevõtete kategooriad	Sissepaneku normid g-des [1]		Hind kop.
	naturaal-tee	suhkur	
Kõrgem järk ja I kategooria — klaasi eest suhkruga	0,5	25	55
Kõrgem järk ja I kategooria — klaasi eest suhkruta	0,5	—	10
II kategooria — klaasi eest suhkruga	0,5	15	35
II kategooria — klaasi eest suhkruta	0,5	—	10
II kategooria — paaristikku teekannuga (suhkruga)	2,0	20	70
II kategooria — paaristikku teekannuga (suhkruta)	2,0	—	30
III kategooria — klaasi eest suhkruga	0,25	10	18
III kategooria — klaasi eest suhkruta	0,25	—	5

d) õlu ja alkoholne braaga kõikides ettevõtetes, kus ostjaid teenindatakse ettekandjate poolt, Glavdorrestorani ettevõtetes ettekandjate või einelauapidajate poolt — ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaehindadega.

Ettevõtetes, kus ostjaid ei teenindata ettekandjate poolt, Glavdorrestorani ettevõtetes ettekandjate või einelauapidajate poolt — kaubandusvõrgu jaehindadega;

e) likööri-viinatooted ja vein — juurdehindlusega antud asukoha jaehindadele (ilma pudeli maksumuseta) kõrgema järgu ja I kategooria ettevõtetes — 15% ja II ning III kategooria ettevõtetes — 10%.

Märkus. Hindade kujundamisel likööri-viinatoodetele ja veinidele pudelites, mis realiseeritakse lahtiselt, tuleb väljuda 0,5 l mahuga pudeli maksumusest;

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 500, 19. maist 1952. a. on kehtestatud tee sissepaneku normid klaasi: kõrgema järgu, I ja II kategooria ettevõtetes — 0,75 g, III kategooria — 0,5 g, paaristikku teekannuga — 3 g.

g) viin ja joogipiiritus (rublades ja kopikates 100 sm^3 eest)

Nimetus	Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes		
	kõrgema järgu ja I kategooria	II ja III kategooria	Kaug-Põhja rajoonides ja kaugetes ja mägirajoonides, loetletud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirja nr. 154, 24. veebruarist 1950. a. lisas nr. 1
Viin, harilik 40°	5.20	5.00	5.60
„ Moskva eriline 40° . .	5.90	5.60	6.20
„ Pealinna 40°	6.35	6.10	6.70
„ 50°	7.40	7.10	7.70
„ 56°	8.30	7.90	8.50
Joogipiiritus 95°	—	—	13.20

Moldaavia NSV rajoonides, mis asuvad Dnestri jõe paremal kaldal, ja Tuva autonoomses oblastis müüakse viina juurdehindlustega nendes rajoonides kehtivatele kaubandusvõrgu jaehindadele ühiskondliku toitlustamise kõrgema järgu ja I kategooria ettevõtetes — 15% ja II ning III kategooria ettevõtetes — 10%.

Märkused. 1. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete väike-jaemüügivõrk (telgid, müügilauad, kärud, müügikastid jm.) müüvad kõiki kaupu, välja arvatud köögitooted ja võileivad, kaubandusvõrgu ühtsete jaehindadega, köögitoodangut ja võileibu — II kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtte juurdehindlustega.

2. Toidubaari tüüpi ettevõtetes, sealhulgas õllebaarides, sissepääsuga ja seadistatud einelaudade lettidega, lettidega või lauakestega, kus ostjaid ei teenindata ettekandjate poolt, müüakse kõiki kaupu (välja arvatud õlu ja alkoholne braaga) juurdehindlustega, mis kehtestatud III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele.

3. Sooje viinereid, sardelle ja moskva kotlette müüakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kus tarbijaid ei teenindata ettekandjate poolt, jaehindadega.

V. Juurdehindlused ühiskondliku toitlustamise ettevõtete toodangule

11. Kehtestatakse järgmised piir-juurdehindlused protsentides tooraine maksumusele:

Toodangu liigid	Piir-juurdehindluste määrad ettevõtetele			
	kõrgema järgu	I kategooria	II kategooria	III kategooria
I grupp				
Gastronoomia, mis müüakse ilma kuuma ja kulinaarse töötlemiseta, toidulisanditeta ja garneeringuta (vorst, sink, või, juust, lõhi, balõk, servjuuga suitsutatud jm.) igasugused konservid, ostetud sült, munad, piimasaadused, kõrvitsalised, juurviljad, marjad, magusad road konserveeritud puuviljadest, kapsas provanksõlis, seened ja võileivad	30	30	20	10
Teraline, pressitud ja keta kalamari ning võileivad kalamarjaga	10	10	10	5
II grupp				
Külmad suupisted garneeringuga ja kulinaarse töötlemisega, sink, vorst ja teised gastronoomia liigid garneeringuga, heeringas naturaalne ja garneeringuga, redised hapukoorega; magusad road (kissellid, kompotid, vahud, pannkoogid keedisega jm.), samuti muna- ja jahuroad (omlett, naturaalne munaroog, pliinid, pannkoogid)	50	40	30	15
III grupp				
Külmad road — liha- ja kalasalatid, salatid kodu- ja metslindudest, juurviljasalatid ja rassoljed, praetud, keedetud ja tarrendiga kaetud ning marinaadi all kala	55	45	35	20
Lõunaroad — esimesed ja teised (liha, kala, tangud, juurviljad), jahuroad (välja arvatud pliinid ja pannkoogid), muna (välja arvatud naturaalne munaroog ja omlett) ja kuumad joogid (välja arvatud tee)	65	45	35	20

Toodangu liigid	Piir-juurdehindluste määrad ettevõtetele			
	kõrgema järgu	I kategooria	II kategooria	III kategooria
IV grupp				
Portsjoniroad — esimesed ja teised, valmistatavad külastaja eritellimise järgi	85	65	45	30
Soojad moskva kotletid, viinerid ja sardellid garneeringuga ning ostetud pelmeenid . .	30	30	20	10
Soojad moskva kotletid, viinerid ja sardellid ilma garneeringuta	20	20	10	5

Märkus. Toitude väljaandmisel tööstuskoolide ja NSV Liidu Tööjõureservide Ministeeriumi vabriku-tehaste koolide õpilastele rakendatakse kõikidele toiduainetele (välja arvatud leib) ühtset juurehindluse määra 18% sööklatele teenuste andmise juures, mis ette nähtud tüüplepingus, kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ja NSV Liidu Tööjõureservide Ministeeriumi käskkirjaga nr. 381/115, 27. maist 1948. a.

Seda juurdehindlust võib laiendada poolte kokkuleppel teiste ministeeriumide ja ametkondade vabriku-tehasekoolide õpilastele, kui nende poolt on vastu võetud kohustus sööklatele teenuste osutamise kohta, mis ette nähtud ülalmärgitud tüüplepingus ja on kindlustatud sööklate rentaabel töö.

12. Roogade kalkulatsiooni puhul, mille koosseisu kuulub varajane juurvili (kapsas, porgand ja peet) ja kartul, säilitatakse juurdehindluse absoluutsed määrad, mis arvestatud nende roogade kalkulatsiooni maksumuse juures nimetatud juurviljade ja kartuli sügis-talviste hindade järgi.

Selleks otstarbeks juurviljade ja kartuli kõrgendatud sesoonsete hindade kehtimise ajal tehakse roogade kalkulatsioon kapsale, porgandile, peedile ja kartulile kehtivate sügis-talviste hindade järgi, lisades vastavale roogade grupile kehtestatud juurdehindluse, mille järgi lisatakse juurviljade ja kartuli sügis-talviste ja kõrgendatud sesoonsete hindade vahe (vt. näide — lisa nr. 2).

13. Koju viimiseks antakse lõunaid välja 10% mahahindlusega müügimaksumusest (müügihinnast).

VI. Köögi-, einelaua- ja ostetud toodangu hindade ümardamine ja kalkulatsioonide vormistamine

14. III kategooriasse kuuluvates ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ümardatakse köögi-, einelaua- ja ostetud toodangu hinnad kuni 1 kop. Summad kuni 0,5 kop. kaasa arvatud, jäetakse ära, üle 0,5 kop. ümardatakse kuni terve kopikani.

Kõikides ülejäänud ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ümardatakse hinnad kuni 5 ja 10 kop. Summad kuni 2,4 kop. kaasa aravatud jäetakse ära, üle 2,4 kop. kuni 7,4 kop. võetakse 5 kop. eest, üle 7,4 kop. kuni 12,4 kop. ümardatakse 10 kopikani.

Kaalukaupade, likööri-viinatoodete ja veini hindu ümardatakse kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes arvestades kilogrammi, pudeli või vaadiveini liitri eest kuni 10 kop. Summa kuni 5 kop. kaasa arvatud jäetakse ära, üle 5 kop. ümardatakse 10 kopikani.

15. Kalkulatsioon koostatakse spetsiaalse vormiga plangile (vt. lisa nr. 3). Kalkulatsiooni aruanne enne suupistete, roogade ja kulinaartoodete müügi algust peab olema alla kirjutatud ühiskondliku toitlustamise ettevõtte direktori, tootmise juhataja ja kalkulaatori poolt.

VII. Juurdehindluse määrade kinnitamise kord

16. Juurdehindluse määrad Mosglavrestorani, Lenglavrestorani, Glavdorrestorani, Glavkurorttorgi ja «Inturisti» ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kehtestatakse NSV Liidu Kaubandusministeeriumi [1] poolt, teiste organisatsioonide ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele — oblastilise jaotuseta vabariigi kaubandusministeeriumi, oblasti (krai, linna) kaubandusosakondade poolt, arvestades ettevõtte tootmis- ja käibekulusid.

Juurdehindluse määrad ei tohi ületada juurdehindlusi, mis märgitud käesoleva instruktsiooni punktis 11.

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 302, 31. märtsist 1952. a.

Lisa nr. 1
instruktsiooni juurde ühiskondliku toitlustamise ettevõtete toodangu hindade kalkulatsiooni kohta

VÕÕNDITE HINNAD

lihale kulinaarse lahtiraiumise sortide järgi roogade kalkulatsiooni jaoks kõrgema järgu ja I kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes

Liha sordid kulinaarse lahtiraiumise järgi	Hind 1 kg eest rublades ja kopikates					
	Ülekeskmine rammusus			Keskmine rammusus		
	I vöönd	II vöönd	III vöönd	I vöönd	II vöönd	III vöönd
Kõrgem sort (väljalõige) . . .	23.00	24.10	25.80	23.00	24.10	25.80
I sort	19.10	20.20	20.40	16.35	17.55	18.10
II sort	15.40	16.50	17.60	12.65	14.05	14.80
III sort	12.70	13.70	14.80	10.40	11.25	12.60

Märkus. Väljalõigetest roogade kalkulatsiooni juures võetakse koostisnorm. Koostisnormide kogumiku netolahtri (pooltoote) järgi, kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 674, 18. septembrist 1948. a.[1]

[1] Gostorgizdati väljaanne, Moskva, 1949. a.

Lisa nr. 2

instruktsiooni juurde ühiskondliku toitlustamise ettevõtete toodangu hindade kalkulatsiooni kohta

KALKULATSIOONI NÄIDIS

Roogade ja produktide nimetused	Produktide hind 1 kg eest (rbl-des ja kop-tes)	Koostis-norm (g-des)	Kogus antud väljalaskele (100 roale kg-des)	Tooraine kogumiku maksumus rbl. ja kop.)
Borštš, taimetoiduline				
Peet	0.90	100	10,0	9.00
Värske kapsas	1.28	100	10,0	12.80
Porgand	1.28	10	1,0	1.28
Naerikujuline sibul	5.00	5	0,5	2.50
Nisujahu	3.60	5	0,5	1.80
Loomarasv (sulatatud või) . . .	32.70	5	0,5	16.35
Äädikas	—	—	—	4.00
Kokku . . .	—	—	—	51.73
Juurdehindlus (III kategooria ettevõtetes 20%)	—	—	—	10.35
100 roa maksumus	—	—	—	62.08
Vahe varaste juurviljade maksumuses 1 kg eest (rbl-des ja kop-tes):				
peet (2 rbl. 40 kop. — 0 rbl. 90 kop. = 1 rbl. 50 kop.) . .	—	—	10,0	15.00
värske kapsas (3 rbl. 00 kop. — 1 rbl. 28 kop. = 1 rbl. 72 kop.)	—	—	10,0	17.20
porgand (2 rbl. 50 kop. — 1 rbl. 28 kop. = 1 rbl. 22 kop.) . .	—	—	1,0	1.22
100 roa müügimaksumus kõik kokku				95.50
Ühe roa müügihind (ümardamisega)				0.95

Lisa nr. 3

instruktsiooni juurde ühiskondliku toitlustamise ettevõtete toodangu hindade kalkulatsiooni kohta

KALKULATSIOONI PLANGI VORM

Söökla nr. .....

Kalkulatsiooni kaart (Koostisnormide kogumiku järgi) .....

Roa nimetus .....

Portsjoni, valve või lõuna (alla kriipsutada)

Põhimiste liha-kalaproduktide kaal (g-des) bruto .....

neto ..... Väljatulek .....

Maksumuse arvestus

	Kuupäev			Kuupäev		
	Norm	Hind	Summa	Norm	Hind	Summa
.....						
.....						
.....						
.....						
.....						
Toiduainete üldmaksumus . . .						
Juurdehindlus .....% toiduainete maksumusele						
Müügihind						

Tootmise juhataja .....

Kalkulaator .....

Kinnitan:

Direktor .....

INSTRUKTSIOON HINDADE MÄÄRAMISE KOHTA TARBIJASKOOPERATSIOONI ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES [1]

Kinnitatud Tsentrosojuzi juhatuse määrusega nr. 430, 26. aprillist 1951. a.

I. Üldsätted

1. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hulka kuuluvad: teemajad, sööklad, restoranid, toidubaarid ja einelauad, mis avatakse ettenähtud korras tarbijaskooperatsiooni organisatsioonide poolt.

2. Tarbijaskooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtted jagatakse neis rakendatavate juurdehindluste järgi kolme kategooriasse:

esimesse kategooriasse kuuluvad restoranid;

teise kategooriasse kuuluvad teemajad, sööklad, toidubaarid ja einelauad;

kolmandasse kategooriasse kuuluvad sööklad ja nende filiaalid, mis teenindavad ettevõtete ja asutiste töölisi ja teenistujaid ning õppeasutiste õpilasi, kui asutised annavad sööklatele tasuta ruumid, valgustuse, kütte, kütteained, vesivarustuse ja transpordi. Sellesse kategooriasse kuuluvad samuti sööklad ja einelauad koolide juures.

Märkus. Sööklatele, mis teenindavad kõrgemate ja eri-keskõppeasutiste õpilasi, antakse tasuta ruumid, valgustus, vesivarustus ja küte, aga kütteained toidu valmistamiseks ja transport — tasu eest tegeliku maksumuse järgi, kuid mitte kõrgemate hindadega, mis kinnitatud antud asukohale.

3. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt müüdava toodangu hinnad kujundatakse toodangu valmistamiseks tegelikult kasutatud toorainete maksumusest ja juurdehindlusest kulude katmiseks ning kasumi moodustamiseks.

4. Kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes suupistete, roogade ja kulinaartoodete hinnad kujundatakse igapäevaste kalkulatsioonide teel.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete, tarbijate kooperatiivide ja tarbijate kooperatiivide rajooniliitude juhatajad peavad taotlema omatoodangu müügihindade süstemaatilist alandamist põllumajandussaaduste piir-kokkuostuhindadega kokkuostu suurendamise ja kokkuostu kulude vähendamise, samuti teemajade ja sööklate tootmis- ja käibekulude vähendamise arvel.

---

[1] Muudetud Tsentrosojuzi juhatuse määrusega nr. 754, 4. augustist 1953. a. — toimetaja märkus.

II. Toiduainete ja kaupade hinnad

5. Toiduained ja kaubad antakse välja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele:

a) tsentraliseeritud fondidest ja abimajanditest riiklike jaehindadega, maha arvates kaubanduslikud mahahindlused, mis kehtestatud tarbijaskooperatsiooni jaeorganisatsioonide kasuks.

Tarbijate kooperatiivid annavad välja need toiduained ja kaubad ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele mahahindluste määradest 50%-ga, mis nad saavad hankijatelt;

b) piir-kokkuostuhindadega kokkuostetud põllumajandussaadused ja kala, samuti tarbijaskooperatsiooni ettevõtete poolt valmistatavad toidukaubad — väljalaskehindadega.

6. Tarbijate kooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtted arvavad köögi- ja einelauatoodangu kalkulatsioonidesse tsentraliseeritud fondidest ja abimajanditest saabuvad toorained järgmiste hindadega:

a) looma-, lamba- ja teised liha liigid — vastavas rammususes liha riiklike jaehindadega;

b) soolatud looma- ja lambaliha — 10% madalamalt vastavas rammususes looma- ja lambaliha hindadest;

c) sealiha — riiklike jaehindadega sõltuvalt liigist (rasvane, poolrasvane, lõikamata, lõigatud, taine);

d) kalakaubad ja suitsulihatooted, millelt antakse mahahindlust jäätmete arvel — jaehindadega, maha arvates mahahindlus jäätmetele;

e) kõik ülejäänud toidukaubad — ühtsete vööndi jaehindadega;

g) roogade valmistamiseks tarvitatavate, samuti lauale antavate vürtside maksumus arvatakse sisse kalkulatsiooni 3 kop. suuruses roale ja sool 1 kop. suuruses roale. Vürtside puudumisel nende maksumust kalkulatsiooni sisse ei arvata.

7. Piir-kokkuostuhindadega kokkuostetavad ja rajoonivarumiskontoritelt ja tarbijate kooperatiividelt saadavad põllumajandussaadused ja kala võetakse sisse köögitoodangu kalkulatsiooni tegelike väljalaskehindadega, millesse sisse arvatud piir-kokkuostuhinnad, juurdehindlused kulude katteks ja kasumi kujundamiseks kokkuostu osas ning käibemaks, kuid riiklikest jaehindadest mitte kõrgemalt.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete endi poolt piir-kokkuostuhindadega kokkuostetud põllumajandussaadused ja kala arvatakse sisse köögitoodangu kalkulatsioonidesse piir-kokkuostuhindadega, lisades juurde lisakulud kokkuostu alal tarbijate

kooperatiivi rajooniliitude poolt kinnitatud normide järgi ning käibemaksu kehtestatud määrade järgi, kuid riiklikest jaehindadest mitte kõrgemalt.

Põllumajandussaadused ja kala on tarvis püüda kokkuosta piir-kokkuostuhindadest odavamate hindadega. Hindade vahe sellistel juhtudel jääb ettevõtte kasuks kui täiendav kasum.

Käibemaksu arvestamine ja eelarvesse maksmine toimub korras, mis märgitud NSV Liidu Rahandusministeeriumi kirjas nr. 1271, 5. septembrist 1949. a.

III. Kaupade hinnad ja juurdehindlused ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes

8. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtted müüvad kaupu:

a) nii tsentraliseeritud fondidest kui ka omatoodangust saadavat leiba, leiva-saiatooteid ja pirukaid, mis valmistatakse toiduainetetööstusega ühiste retseptuuride alusel, samuti puuvilja- ja tomatimahlu, paberosse, tubakat, mahorkat ja tuletikke — riiklike vööndi jaehindadega ilma juurdehindluseta;

b) pirukaid, saiakesi, võitaignatooteid, mis valmistatakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kinnitatud retseptuuride järgi — juurdehindlustega tooraine maksumusele I kategooria ettevõtetes — 40%, II kategooria — 30% ja III kategooria — 15%.

Toodang, mis valmistatakse abitsehhides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kinnitatud retseptuuride järgi ja mille kohta ei ole kehtestatud ühtseid riiklikke jaehindu, kalkuleeritakse juurdehindlustega tooraine maksumusele, mis on kehtestatud põhiettevõtetele, millele on allutatud abitsehh;

c) nii ostetud kui ka Koostisnormide kogumiku 1949. a.[1] alusel valmistatavad kondiitritooteid ja kooke, nii omatoodangu kui ka ostetud jäätist, puuvilju, tsitrusvilju, alkoholita jooke, mineraalvett — riiklike jaehindadega juurdehindlusega I kategooria ettevõtteile — 20%, II kategooria — 10% ja III kategooria — 5%.

Täiendav portsjon suhkrut roogade ja tee juurde antakse välja I ja II kategooria ettevõtetes 20 kop. viisi, III kategooria — 15 kop. viisi 10 g eest;

[1] Vt. lk. 141.

d) teed klaasidega ja paaristikku teekannuga:

	Koostisnorm grammides [2]		Hind kopikates [3]
	naturaal-tee	suhkur	
I kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis			
Klaasi eest suhkruga	0,5	25	60
„ „ suhkruta	0,5	—	10
II kategooria ettevõtteis			
Klaasi eest suhkruga	0,5	15	45
„ „ suhkruta	0,5	—	10
Tee paaristikku teekannuga:			
suhkruga	2,0	20	80
suhkruta	2,0	—	40
III kategooria ettevõtteis			
Klaasi eest suhkruga	0,25	10	20
„ „ suhkruta	0,25	—	5

e) õlut ja alkoholset braagat kõikides ettevõtetes, kus külastajaid teenindatakse ettekandjate poolt — ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaehindade hinnakirja järgi.

Ettevõtetes, kus külastajaid ei teenindata ettekandjate poolt kaubandusvõrgu riiklike jaehindade järgi ilma juurdehindluseta;

g) likööri-viinatooteid, puuvilja-, marja- ja viinamarjaveine, konjakeid ja vahuveini — juurdehindlustega antud asukohale kehtestatud riiklikele jaehindadele (pudeli maksumuseta) I kategooria ettevõtteis — 15%, II kategooria — 10%.

Likööri-viinatoodete, viinamarjaveinide, konjakite ja vahuveini, mis realiseeritakse lahtiselt, hindade kujundamisel tuleb lähtuda 0,5 l pudeli maksumusest ilma pudeli maksumuseta.

Märgitud jookide müük lahtiselt väiksema või suurema mahuga nõudest toimub samade hindadega;

h) viina ja joogipiiritust (rublades ja kopikates $^1/_{10}$ l eest).

Moskva eriviina ja hariliku 40° viina üheaegne müük ühest ja samast ettevõttest ei ole lubatud.

---

[2] Tee koostisnormid on muudetud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 500, 15. maist 1952. (vt. lk. 136).

[3] Tee hind on muudetud — vt. instruktsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtete toodangu hinna kalkulatsioonide kohta, kinnitatud NSV Liidu kaubandusministri käskkirjaga nr. 200, 31. märtsist 1952. a. lk. 132.

	Ettevõtete kategooriad		Kaug-Põhja rajoonide ja kaug- ja mägirajoonide ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, loendatud Tsentrosojuzi juhatuse määruse nr. 89 [1], 2. märtsist 1950. a. lisas nr. 1
	I	II	
Viin, harilik 40°	5.20	5.00	5.60
„ Moskva, eri 40°	5.90	5.60	6.20
„ pealinna 40°	6.35	6.10	6.70
Viin 50°	7.40	7.10	7.70
„ 56°	8.30	7.90	8.50
Joogipiiritus 95°	—	—	13.20

Viina müük Moldaavia NSV Dnestri jõe paremal kaldal asuvates rajoonides ning Tuva autonoomses oblastis ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes:

I kategooria — juurdehindlusega 15%, II kategooria — juurdehindlusega 10% nendele asukohtadele kehtestatud riiklikele jaehindadele.

II kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes viina, likööri-viinatoodete, puuvilja-marjaveini, viinamarjaveini müük võib toimuda ainult vastava kaubandusosakonna loal ning ettevõtte või asutise administratsiooni nõusolekul, kelle töölisi ja teenistujaid söökla teenindab.

Kaubandusosakonnalt loa saamisel viina, likööri-viinatoodete, puuvilja-, marja- ja viinamarjaveini müük III kategooria ettevõtetes toimub II kategooria ettevõtetele kehtestatud hindadega.

9. Toidubaarides ja einelaudades, sissepääsuga ja seadistatud einelaudadelettidega, lettidega või lauakestega, kus ostjaid ei teenindata ettekandjate poolt, müüakse kõiki kaupu, sealhulgas alkoholseid jooke (välja arvatud õlu ja alkoholne braaga), juurdehindlustega, mis kehtestatud III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete väike-jaevõrk (kärud, kandekastid) müüb kõiki kaupu, välja arvatud köögitooted ja võileivad, kaubandusvõrgu jaoks kehtestatud jaehindadega, köögitoodangut ja võileibu aga — III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juurdehindlustega.

10. Soojade viinerite, sardellide ja ostetud kotlettide müük ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kus tarbijaid ei teenindata ettekandjate poolt, toimub jaehindadega ilma juurdehindluseta.

[1] Määrus nr. 89 on paigutatud Tsentrosojuzi juhatuse 1950. a. määruste kogumikku nr. 2.

IV. Juurdehindlused köögi- ja einelauatoodangule

11. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kehtestatakse järgmised piir-juurdehindlused protsentides tooraine maksumusest:

Toodangu liigid	Piir-juurdehindluste määrad ettevõtetele		
	I kategooria	II kategooria	III kategooria
1	2	3	4
I grupp			
Gastronoomia — vorst, juust, sink, lõhi, balõkk, servjuuga suitsutatud jm., välja arvatud teraline, pressitud ja keta kalamari, mida müüakse kuumalt ja kulinaarselt töötlematult, toidulisanditeta ja garneeringuta; liha-, juurvilja- ja kalakonservid; keedetud ja praetud munad; piim ja piimasaadused — hapukoor, hapupiim, kohupiim jm.; kõrvitsalised, marjad ja juurviljad, mis valitud, pestud ning tükkideks lõigatud ja müüakse portsjoni- ning tükiviisi; magusad road konserveeritud puuviljadest; kapsas provanksõlis, seened, võileivad ja sandvitšid	30	20	10
Teraline, pressitud ja keta kalamari . . .	10	10	5
II grupp			
Külmad suupisted — sink, vorst ja teised gastronoomia liigid portsjonitena, garneeringuga ja kulinaarse töötlemisega, naturaalne heeringas, heeringas garneeringuga, kilud garneeringuga, seenesalat, redised hapukoorega	40	30	15
III grupp			
Külmad road, — kalasalat, lihasalat, salat kodu- ja metslindudest, juurviljasalatid, juurvilja rassoljed, tuurakala, beluuga, servjuuga, koha, latikas, sazan ja säga marinaadis, koha tarrendis, tuurakala ja beluuga mädarõikaga	45	35	20
IV grupp			
Ostetud soojad lihakotletid, viinerid ja sardellid garneeringuta. Ostetud soojad lihakotletid, viinerid ja sardellid garneeringuga ja pelmeenid	20	10	5
	30	20	10

Toodangu liigid	Piir-juurdehindluste määrad ettevõtetele		
	I kategooria	II kategooria	III kategooria
1	2	3	4
V grupp			
Lõunaroad — esimesed ja teised: liha-, kala-, tangu-, juurvilja-, jahu- (välja arvatud pliinid ja pannkoogid) munaroad (välja arvatud naturaalne munaroog ja omlett), road piimast, kohupiimast ja kohupiimamassist, kuumad joogid (välja arvatud tee)	45	35	20
Magusad road, naturaalsed munaroad, omletid ja tooted jahust — pliinid, pannkoogid, kulebjaka	40	30	15
VI grupp			
Portsjoniroad — esimesed ja teised, mis valmistatakse külastajate eritellimisel . .	65	45	30

Märkus. Võileibade hinna kujundamisel arvestatakse leiva maksumus lähtudes ühtsetest jaehindadest ilma juurdehindluseta.

Tööstuskoolide ja NSV Liidu Tööjõureservide Ministeeriumi vabriku-tehasekoolide õpilastele toitude väljaandmisel rakendatakse kõikidele toiduainetele (välja arvatud leib) ühtset juurdehindlust 18% suuruses, kui osutatakse sööklatele teeneid, mis ette nähtud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ja NSV Liidu Tööjõureservide Ministeeriumi käskkirjaga nr. 381/116, 27. maist 1948. a., kinnitatud tüüplepingus.

12. Roogade valmistamisel kaubandusvõrgust ja teistelt ühiskondliku toitlustamise ettevõtetelt saadavatest pooltoodetest vähendatakse juurdehindluste määrasid 5% võrra.

Pooltooteid väljaandvad ühiskondliku toitlustamise ettevõtted arvestavad juurde pooltoote tooraine maksumusele 5%, mis arvestatud vastavate jaehindade järgi.

13. Varajasele juurviljale ja kartulile sesoonihindade kehtestamisega peab säilitatama absoluutsed juurdehindluse määrad kõikidele roogadele, mille koosseisu kuuluvad varajased juurviljad ja kartul.

Juurviljade ja kartuli sesoonihindade kehtimise ajal tehakse kalkulatsioon järgmiselt:

varajaste juurviljade ja kartuli maksumus arvatakse sisse nende sügis-talviste kehtivate hindadega, lisades kehtestatud juurdehindlused, mille järgi lisatakse juurviljade ja kartuli sügis-talviste ja sesoonihindade vahe.

14. Lõunate väljaandmine koju viimiseks toimub 5% mahahindlusega müügimaksumusest (müügihinnast).

15. Juurdehindluste määrad köögi- ja einelauatoodangule üksikute ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaoks kehtestatakse:

a) tarbijate kooperatiivide vabariiklike, krai- ja oblastiliitude ja kalurite tarbijate kooperatiivide liitude juhatuste poolt — neile majanduslikult alluvate ettevõtete jaoks;

b) tarbijate kooperatiivide rajooniliitude ja kalurite tarbijate kooperatiivide rajooniliitude juhatuste poolt — tarbijate kooperatiivide, tarbijate kooperatiivide rajooniliitude ja kalurite tarbijate kooperatiivide rajooniliitude alluvuses olevate ettevõtete jaoks.

Juurdehindluste määrad ei tohi ületada käesoleva instruktsiooni punktis 11 märgituid.

V. Köögi- ja einelauatoodangu ning ostetud kaupade hindade ümardamine ja kalkulatsioonide vormistamine

16. Omatoodetud köögi- ja einelauatoodangu ning ostetud kaupade hinnad III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ümardatakse kuni 1 kopikani; summad kuni 0,5 kop. kaasa arvatud jäetakse ära, üle 0,5 kop. arvatakse 1 kop. eest.

Kõigis ülejäänud ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ümardatakse hinnad kuni 5 ja 10 kopikani. Summad kuni 2,4 kop. kaasa arvatud jäetakse ära, üle 2,4 kop. kuni 7,4 kop. arvatakse 5 kop. eest, üle 7,4 kop. kuni 12,4 kop. ümardatakse 10 kopikani.

Kaalukaupade, likööri-viinatoodete ja veini hinnad ümardatakse kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes arvestades kilogrammi, pudeli (mahuga 0,5 l) või vaadiveini liitri hinda kuni 10 kop. Summa kuni 5 kop. ümardatakse 10 kopikani.

17. Kalkulatsioonid koostatakse plankidele «Kalkulatsiooni kaart» (lisa nr. 1) või «Toiduainete kulutuse arvestus ja müügihindade kalkulatsioon köögitoodangule» (lisa nr. 2). Kalkulatsioon peab olema enne suupistete, roogade ja kulinaartoodete müügi algust alla kirjutatud ettevõtte juhataja, tootmisjuhataja (vanemkoka) ja kalkulaatori (arveametnik, raamatupidaja) poolt.

Lisa nr. 1
instruktsiooni juurde tarbijaskooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes hindade kehtestamise korra kohta

KALKULATSIOONI PLANGI VORM

Teemaja (söökla) nr. ..... tarbijate kooperatiiv (tarbijate kooperatiivi rajooniliit)

Kalkulatsioonikaart Koostisnormide kogumiku järgi nr. .....

Koostis (retsept)) nr. .....

Roa nimetus .....

Lõuna, portsjoni (alla kriipsutada)

Põhimiste liha-kalasaaduste kaal (grammides) bruto .....

Väljatulek .....

TOORAINE MAKSUMUSE ARVESTUS

Jrk. nr.	Toiduainete kogus	Kuupäev			Kuupäev		
		Norm	Hind	Summa	Norm	Hind	Summa
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
	Toiduainete kogumaksumus						
	Juurdehindlus .....% toiduainete maksumusele . .						
	Kokku roa maksumus . . .						
	Roa müügihind ümardatult						

Juhataja

Vanemkokk

Kalkulaator

Organisatsioon .....

Oblast (krai), vabariik .....

Lisa nr. 2
instruktsiooni juurde tarbijaskooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes hindade kehtestamise korra kohta

TOIDUAINETE KULUTUSE ARVESTUS JA MÜÜGIHINDADE KALKULATSIOON KÖÖGITOODANGULE

teemajas (sööklas) nr. ..... „.....“ ..... 195.... a.

Jrk. nr.	Roa nimetus ja nr. koostise (retsepti) järgi Roogade kogus Vajaliku tooraine nimetus	Mõõtühik	Hind	ühe roa koostis	kokku tooraine: kogus	kokku tooraine: summa	ühe roa koostis	kokku tooraine: kogus	kokku tooraine: summa	Tooraine vajadus kokku: kogus	Tooraine vajadus kokku: summa	Jääk köögis (kogus)	Laost kööki väljaandmiseks (kogus)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	jne.												
	Kokku												
	Juurdehindlus tooraine maksumusele protsentides												
	Juurdehindlus tooraine maksumusele summas												
	Tooraine maksumus koos juurdehindlusega												
	Ühe roa müügihind												
	Müügihind ümardatult												

Teemaja (sööla) juhataja ..... vanemkokk .....
(allkiri) (allkiri)

Kalkulaator .....
(allkiri)

Välja kirjutatud nõudmised nr. .....

INSTRUKTSIOON HINNAKUJUNDAMISE KORRA KOHTA TÖÖNDUSKOOPERATSIOONI JA INVALIIDIDE KOOPERATSIOONI ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES

Kinnitatud Tsentropromsoveti Orgbüroo Presiidiumi määrusega nr. 72, 27. oktoobrist 1950. a.

I. Üldsätted

1. Artellide ühiskondliku toitlustamise ettevõtted nendes rakendatavate juurdehindluste järgi jaotatakse kolme kategooriasse:

I kategooriasse kuuluvad restoranid ja nende filiaalid; II kategooriasse kuuluvad teemajad, sööklad, toidubaarid, einelauad; III kategooriasse kuuluvad sööklad ja nende filiaalid, mis teenindavad ettevõtete ja asutiste töölisi ja teenistujaid ning õppeasutiste õpilasi, kui asutised annavad sööklatele tasuta ruumid, valgustuse, kütte, vesivarustuse ja transpordi.

2. Artelli ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes müüdava toodangu hinnad koostatakse toidu valmistamiseks tegelikult kasutatud toorainete maksumusest ja juurdehindlustest kulude katmiseks ja kasumi kujundamiseks, mis ette nähtud finantsplaanides.

3. Artelli kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes määratakse suupistete, roogade ja kulinaartoodete hinnad kindlaks igapäevaste kalkulatsioonide teel.

Artelli ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhatajad peavad taotlema köögi- ja einelauatoodangu hindade süstemaatilist alandamist, tagama toiduainete kokkuostu alla piirkokkuostuhindu, kokku hoidma kulutusi kokkuostu alal, samuti tootmis- ja käibekulusid.

II. Toiduainete ja kaupade hinnad

4. Toiduained ja kaubad antakse välja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele hindade järgi:

a) põllumajandussaadused ja kala, kokku ostetud piir-kokkuostuhindadega, tegeliku maksumuse järgi, sisse arvestades kulud kokkuostul (varumisel), hoidmisel ja transportimisel, samuti

käibemaksu. Nende toiduainete maksumus ei või olla kõrgem ühtsetest jaehindadest, maha arvatud kaubanduslikud mahahindlused;

b) artelli ettevõtetes valmistatavad toidukaubad ja -tooted, nagu kondiitrikaubad, alkoholita joogid, leiva-saia- ja vorstitooted jne., väljalaskehindade järgi, s. o. jaehindadega, maha arvates kaubanduslikud mahahindlused;

c) toidukaubad tsentraliseeritud fondidest ja abimajanditest — ühtsete jaehindadega, maha arvates kaubanduslikud mahahindlused.

5. Artelli ühiskondliku toitlustamise ettevõte arvab sisse köögi- ja einelauatoodangu kalkulatsiooni tsentraliseeritud fondidest ja abimajanditest saabuvad toorained järgmiste hindadega:

a) looma-, sea- ja lambaliha — vastavas rammususes liha ühtsete vööndi jaehindadega loomakerede viisi;

b) soolatud looma- ja lambaliha — vastavas rammususes looma- ja lambaliha hindadest 10% madalamalt;

c) kalakaubad ja suitsulihatooted, millele antakse täiendavat mahahindlust jäätmete arvel — jaehindade järgi, maha arvates mahahindlused jäätmetele määrades, mis märgitud jaehindade hinnakirjades;

d) vürtside maksumus, mis lähevad roogade valmistamiseks ja antakse lauale (pipar, sinep), arvatakse kalkulatsiooni sisse 3 kop. suuruses roale ja sool — 1 kop. roale;

e) kõik ülejäänud toidukaubad — ühtsete vööndi jaehindade järgi.

6. Toidu- ja tööstuskaubad (suhkur, kondiitri- ja tubakasaadused, viin ja likööri-viinasaadused, viinamarjavein, õlu ja veed) saabuvad ühiskondliku toitlustamise ettevõttesse riikliku hinnakirja jaehindade järgi ettenähtud kaubanduslike mahahindlustega, mis määratud jaehindade hinnakirjades.

7. Põllumajandussaadused ja kala, mis kokku ostetud artellide, liitude ja vahetult ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt piir-kokkuostuhindadega, kalkuleeritakse köögitoodangu valmistamise juures kokkuostu tegeliku hinna järgi, kaasa arvatud juurdehindlused kulude katmiseks kokkuostul (varumisel), hoidmisel ja transportimisel ning käibemaks.

Käibemaksu arvestamist ja selle maksmist eelarvesse põllumajandussaaduste järgi, mis kokku ostetud piir-kokkuostuhindadega, teostatakse korras, mis määratud NSV Liidu Rahandusministeeriumi kirjas nr. 1271, 5. septembrist 1949. a.

III. Kaupade hinnad ja juurdehindlused ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes

8. Artelli ühiskondliku toitlustamise ettevõte müüb kaupu:

a) tsentraliseeritud fondidest saadavat leiba, leiva-saiatooteid ja pirukaid — riiklike vööndi jaehindadega;

b) tsentraliseeritud fondidest kui ka omatoodangust saadavaid kondiitrisaadusi, kooke, alkoholita jooke, mineraalvett, puuvilja, jäätist — juurdehindlustega jaehindadele esimese kategooria ettevõtetes — 20%, teise kategooria — 10% ja kolmanda kategooria — 5%;

c) paberosse, tubakat, tuletikke — riiklike jaehindadega;

d) teed klaasidega ja paaristikku teekannuga:

Ettevõtte kategooria	Kulunorm (grammides) [1]		Hind (kopikates) [2]
	Naturaaltee	Suhkur	
Esimene kategooria — klaasi tee eest suhkruga	0,5	25	60
sama suhkruta	0,5	—	10
Teine kategooria — klaasi tee eest suhkruga	0,5	15	45
sama suhkruta	0,5	—	10
Teine kategooria — tee paaristikku suhkruga	2,0	20	80
sama suhkruta	2,0	—	40
Kolmas kategooria — klaasi tee eest suhkruga	0,25	10	20
sama suhkruta	0,25	—	5

e) õlu ja alkoholne braaga — ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kehtestatud jaehindade hinnakirja järgi;

g) likööri-viinatooteid, puuvilja-marja- ja viinamarjaveini, konjakeid ja vahuveini — juurdehindlustega antud asukohale kehtestatud riiklikele jaehindadele (ilma pudeli maksumuseta) I kategooria ettevõtetes — 15%, II kategooria — 10%.

Likööri-viinatoodete ja viinamarjaveinide 100 sm^3 ($^1/_{10}$ liitri) hindade määramisel tuleb lähtuda likööri-viinatoodete ja konjakite 0,5 l pudeli maksumusest, viinamarjaveinide osas 0,75 l pudelist ilma pudeli maksumuseta.

Nimetatud jookide müük lahtiselt pudelist väiksemal hulgal toimub samade hindadega;

h) viina ja joogipiiritust (rublades ja kopikates $^1/_{10}$ l eest)

[1] Tee kulunormide kohta vt. lk. 136 [2] vt. lk. 136.

Nimetus	Ettevõtte kategooria		Kaug-Põhja rajoonide ja kaug- ning mägirajoonide ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes
	I	II	
Viin, harilik 40°	5.75	5.50	6.15
„ Moskva, eriline 40° .	6.50	6.20	6.90
„ pealinna 40°	7.10	6.80	7.40
Viin 50°	8.20	7.90	8.50
„ 56°	9.20	8.80	9.50
Joogipiiritus 95°	—	—	14.60

Moskva erilise viina ja hariliku 40° viina üheaegne müük ühes ja samas ettevõttes ei ole lubatud.

Viina ja joogipiiritust Moldaavia NSV Dnestri jõe paremal kaldal asuvates rajoonides ja Tuva oblastis müüakse I kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes juurdehindlusega — 15%, II kategooria — juurdehindlusega 10% jaehindadele (ilma pudeli maksumuseta), mis kehtestatud nende kohtade jaoks.

9. Toidubaarides, kus piiritusjooke antakse välja ruumides, mis seadistatud einelaualettidega, lettidega ja lauakestega, kus külastajaid ei teenindata ettekandjate poolt, müüakse kõiki kaupu (välja arvatud õlu ja alkoholne braaga) III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kehtestatud juurdehindlustega.

Õlut ja alkoholset braagat kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kus külastajaid ei teenindata ettekandjate poolt, realiseeritakse jaehindadega.

Sooje viinereid, sardelle ja moskva lihakotlette müüakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kus tarbijaid ei teenindata ettekandjate poolt, jaehindadega.

10. III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes võib viina ja likööri-viinatooteid müüa ainult oblasti (krai, linna) kaubandusosakonna loal ja ettevõtte või asutise administratsiooni nõusolekul, kelle töölisi ja teenistujaid söökla teenindab.

Kaubandusosakonna loa olemasolul viina, likööri-viinatoodete ja veinide müük III kategooria ettevõtetes toimub II kategooria ettevõtetele kehtestatud hindadega.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete väike-jaevõrk (telgid, kioskid, müügilauad, kärud, kandekastid) müüb kõiki kaupu, välja arvatud köögitooted ja võileivad, kaubandusvõrgu jaoks kehtestatud riiklike jaehindadega, köögitoodangut ja võileibu aga III kategooria ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hindadega

IV. Juurdehindlused köögi- ja einelauatoodangule

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele kehtestatakse järgmised piir-juurdehindlused protsentides tooraine maksumusest:

Toodangu liigid	Piir-juurdehindluste määrad ettevõtetele		
	I kategooria	II kategooria	III kategooria
I grupp			
Gastronoomiakaubad (vorst, juust, sink, lõhi, balõkk, servjuuga suitsutatud jm., välja arvatud pressitud, teraline ja keta kalamari), mis müüakse ilma kuuma ja kulinaarse töötlemiseta, toidulisanditeta ja garneeringuta; liha-, kala ja juurviljakonservid, keedetud ja praetud munad, piim ja piimasaadused (hapukoor, hapupiim, kohupiim jm.), kõrvitsalised, marjad, juurviljad, mis valitud, pestud ja tükkideks lõigatud ning müüakse portsjoni- ja tükiviisi; magusad road konserveeritud puuviljadest; kapsas provanksõlis, võileivad ja sandvitšid	30	20	10
Teraline, pressitud ja keta kalamari . . .	10	10	5
II grupp			
Külmad suupisted — sink, vorst jm. gastronoomia liigid — portsjonitena garneeringuga ja kulinaarse töötlemisega, naturaalne heeringas, heeringas garneeringuga, kilud kartulitega ja võiga, seenesalat, redised hapukoorega	40	30	15
III grupp			
Külmad road — salat kalast, lihasalat, salat kodu- ja metslindudest, juurviljasalatid, tuurakala, beluuga, servjuuga, koha, latikas, sazan ja säga marinaadis, koha tarrendis, tuurakala ja beluuga mädarõikaga	45	35	20
IV grupp			
Ostetud soojad lihakotletid, viinerid ja sardellid garneeringuta.	20	10	5
Ostetud soojad lihakotletid, viinerid ja sardellid garneeringuga ja pelmeenid . . .	30	20	10

Toodangu liigid	Piir-juurdehindluste määrad ettevõtetele		
	I kategooria	II kategooria	III kategooria
V grupp			
Lõunaroad — esimesed ja teised (liha-, kala-, tangu-, juurviljaroad jm.), road piimast, kohupiimast ja kohupiimamassist ning kuumad joogid, välja arvatud tee .	45	35	20
Magusad road, munaroad, omletid ja tooted jahust — pliinid, pannkoogid, kulebjakad, pirukad, saiakesed, võitaigna ja teised leiva-saiatooted, koogid, kondiitrisaadused omatoodangust	40	30	15
VI grupp			
Portsjoniroad — esimesed ja teised, mis valmistatakse külastajate eritellimisel . .	55	45	30

Märkus. Võileibade hinna kujundamisel arvestatakse leiva maksumus lähtudes ühtsetest jaehindadest ilma juurdehindluseta.

Mainitud juurdehindluste määrad osutuvad äärmisteks; töönduskooperatsiooni liidud ja artellid ning invaliidide kooperatsioon peab püüdma saavutada nende alandamist.

12. Varajasele juurviljale ja kartulile sesoonihindade kehtestamisega peab säilitatama absoluutsed juurdehindluse määrad kõikidele roogadele, mille koosseisu kuuluvad varajased juurviljad ja kartul. Juurviljade ja kartuli sesoonihindade kehtimise ajal tehakse kalkulatsioon järgmises korras: varajaste juurviljade ja kartuli maksumus arvatakse sisse nende sügis-talviste kehtivate hindadega, lisades kehtestatud juurdehindlused, mille järel lisatakse juurviljade ja kartuli sügis-talviste ja sesoonihindade vahe.

14. Tööndusкooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele juurdehindluste määrad köögi- ja einelauatoodangule kehtestatakse liitude poolt, kelle koosseisu kuuluvad ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid omavad artellid.

Juurdehindluste määrad ei tohi ületada käesoleva instruktsiooni punktis 11 märgitud juurdehindlusi.

V. Köögi- ja einelauatoodangu ning ostetud kaupade hindade ümardamine ja kalkulatsioonide vormistamine

14. Köögi- ja einelauatoodangu ning ostetud kaupade hinnad kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ümardatakse kuni 1 kopikani, summad kuni 0,5 kop. kaasa arvatud jäetakse ära, üle 0,5 kop. võetakse 1 kopika eest.

15. Kalkulatsioon koostatakse spetsiaalse vormiga plangile (vt. lisa). Kalkulatsiooni aruanne enne suupistete, roogade ja kulinaartoodete müüki peab olema alla kirjutatud ettevõtte juhataja, tootmisjuhataja ja kalkulaatori (arveametniku, raamatupidaja) poolt.

Lisa
instruktsiooni juurde tööndusskooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes hinnakujundamise kohta

KALKULATSIOONI PLANGI VORM

Ettevõte .....

Kalkulatsiooni kaart (Koostisnormide kogumiku järgi) .....

Roa nimetus .....

Portsjoni, valve või lõuna (alla kriipsutada)

Põhimiste liha-kalasaaduste kaal (grammides) bruto .....

neto ..... Väljatulek .....

Maksumuse arvestus

Jrk. nr.	Toiduainete kogum	..... 19.... a.			..... 19.... a.			..... 19.... a.		
		Norm	Hind	Summa	Norm	Hind	Summa	Norm	Hind	Summa
1.										
2.										
3.										
4.										

Toiduainete üldmaksumus .....

Juurdehindlus .....% toiduainete maksumusest .....

Kokku roa maksumus .....

Ühe roa müügihind ümardatult .....

Juhataja ..... Tootmisjuhataja .....

Kalkulaator .....

RAJOONIDE TÄITEVKOMITEEDE JA KOOPERATSIOONILIITUDE POOLT KEHTESTATAVATE LAIATARBEKAUPADE HINDADE KOHUSTUSLIKU REGISTREERIMISE TÖÖ PARENDAMISE KOHTA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 821, 6. oktoobrist 1950. a.

Väljavõte

Eesmärgiga parendada tööd rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt kehtestatavate laiatarbekaupade hindade kohustusliku registreerimise alal, käsen:

1. Kinnitada instruktsioon rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt kehtestatavate laiatarbekaupade hindade registreerimise korra kohta (vastavalt lisale).

2. Autonoomsete vabariikide ja oblastilise jaotuseta liiduvabariikide kaubandusministritel, oblasti (krai) kaubandusosakondade, linnade kaubandusosakondade (vabariikliku alluvusega linnades) juhatajatel:

a) tagada rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt kehtestatavate kõikide laiatarbekaupade hindade täielik registreerimine, vastavalt NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 284, 13. aprillist 1950. a. ja juurdelisatud instruktsioonile.

Lisa
NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 821, 6. oktoobrist 1950. a.

INSTRUKTSIOON RAJOONIDE TÄITEVKOMITEEDE JA KOOPERATSIOONILIITUDE POOLT KEHTESTATAVATE LAIATARBEKAUPADE HINDADE REGISTREERIMISE KORRA KOHTA

Väljavõte

Üldsätted

1. Rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt kehtestatavate laiatarbekaupade hindu registreeritakse oblasti, krai, linna (vabariikliku alluvusega linnades) täitevkomiteede kaubandusosakondades ja autonoomsete ning oblastilise jaotuseta liiduvabariikide kaubandusministeeriumides.

2. Registreerimisele kuuluvad laiatarbekaupade hinnad, mis on määratud realiseerimiseks riiklikus ja kooperatiivses kaubandusvõrgus.

3. Registreerimisele kuuluvad hinnad, mis kinnitatakse rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt.

Hindade registreerimise kord

4. Viie päeva jooksul peale rajooni kohaliku tööstuse ja kooperatsiooni ettevõtete poolt oma varutud toorainetest ja jäätmetest valmistatavate laiatarbekaupade hindade kinnitamist rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt esitavad need registreerimiseks vastavatele vabariikide kaubandusministeeriumidele või kaubandusosakondadele:

a) rajooni tööstustrustid, rajooni tööstuskombinaadid — rajooni kohaliku tööstuse ettevõtete poolt toodetavatele kaupadele;

b) kooperatsiooniliidud — tööndusкooperatsiooni ettevõtete poolt toodetavatele kaupadele.

5. Hindade registreerimisel esitatakse:

a) rajooni täitevkomitee otsus või kooperatsiooniliidu määrus hindade kinnitamise kohta kahes eksemplaris;

b) toodete hindade kalkulatsioonid lisadega töötasude ja toorainete maksumuse dešifreerimise kohta;

c) toodete näidised;

d) tehnilised tingimused, mis kinnitatud oblasti (krai) täitevkomiteede, linna täitevkomiteede (vabariikliku alluvusega linnades), autonoomsete vabariikide ja oblastilise jaotuseta liiduvabariikide ministrite nõukogude poolt vastavalt NSV Liidu RKN ja ÜK(b)P KK määrusele nr. 54 [1], 7. jaanuarist 1941. a.

6. Kaubandusministeeriumide või kaubandusosakondade poolt registreeritakse hinnad eri registreerimisraamatutes, eraldi kaubagruppide järgi, vormi järgi vastavalt lisale nr. 1.

Registreerimisel antakse igale tootele vastavas kaubagrupis järjekorranumber.

7. Hindade registreerimine tõestatakse spetsiaalse templi jäljendiga ja vabariigi kaubandusministri, oblasti (krai), linna kaubandusosakonna juhataja või nende asetäitjate allkirjaga registreerimiseks esitatud rajooni täitevkomitee otsustel või kooperatsiooniliidu määrustel, vormi järgi vastavalt lisale nr. 2 Üks eksemplar otsusest või määrusest, kalkulatsioonid ja tehnilised tingimused jäetakse registreerimist teostanud kohalikku

[1] «Izvestija» nr. 10, 12. jaanuarist 1941. a.

kaubandusorganisse, teine eksemplar otsusest või määrusest templiga registreerimise kohta koos toote näidisega tagastatakse organisatsioonile.

8. Rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt ebaseaduslikkude hindade kinnitamise juhtude avastamisel kaupadele, mis valmistatakse täisväärtuslikest fondeeritud toorainetest ja materjalidest, või kaupadele, mis valmistatakse ilma kinnitatud tehniliste tingimusteta, samuti toidukaupade hindade kinnitamisel üle riiklike jaehindade — viimaseid registreerimisele ei võeta ja rajooni tööstustrustidele, rajooni tööstuskombinaatidele või kooperatsiooniliitudele antakse korraldused hindade kinnitamiseks esitamise kohta vastavalt kehtivale seadusandlusele.

9. Rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt kaupadele põhjendamatult kõrgete hindade, võrreldes riikliku tööstusega, kinnitamise juhtudel ja võimaluse olemasolul nende tootmiseks odavamate hindadega, samuti üheliigilisele kaubale mitmesuguste hindade kinnitamisel — registreeritakse sellised ettepanekuga need läbi vaadata viie päeva jooksul, vastava märkusega registreerimisraamatus (lahter «Märkus»).

Märgitud tähtaja jooksul uute hindade registreerimisele mitteesitamise ja hindade kinnitamise kehtiva korra mittejärgimise juhtudel tehakse see teatavaks vastavale oblasti (krai) täitevkomiteele, linnade täitevkomiteedele (vabariikliku alluvusega linnades), vabariikide ministrite nõukogudele, vajalikel juhtudel aga NSV Liidu Kaubandusministeeriumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule.

10. Oblasti (krai) kaubandusosakonnad, linnade kaubandusosakonnad (vabariikliku alluvusega linnades) ja vabariikide kaubandusministeeriumid teatavad oma tegevusrajooni kaubandusorganisatsioonidele registreeritud hindadest registreerimisraamatute vormi järgi ja teadaannete ärakirjad saadetakse NSV Liidu Kaubandusministeeriumile ning oblastilise jaotusega liiduvabariikide kaubandusministritele.

11. Rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt hindade alandamise juhtudel registreeritakse uued alandatud hinnad, andes registreerimisraamatus uue järjekorranumbri. Vana hinna annulleerimise kohta tehakse märge registreerimisraamatu lahtris «Märkus». Uus hind teatatakse üldises korras kaubandusorganisatsioonidele, märkusega, millised hinnad ja registreerimise numbrid kaotasid kehtivuse.

Lisa nr. 1
instruktsiooni juurde laiatarbekaupade hindade registreerimise korra kohta

KAUBAGRUPP

Kaupa tootva ettevõtte nimetus	Toote nimetus	Toote lühike kirjeldus	Kelle poolt ja millal jaehind kinnitatud			Artikkel (antud kaupa tootva ettevõtte poolt)	Jaehind rbl-des ja kop-tes ühe mõõtühiku eest	Registreerimise number	Registreerimise kuupäev	Märkus
			Organi nimetus	Kuupäev	Otsuse nr.					

Lisa nr. 2
instruktsiooni juurde laiatarbekaupade hindade registreerimise korra kohta

HINDADE REGISTREERIMISE TEMPLI VORM

Hinnad registreeritud
..... obl. kaubandusosakonna poolt
„....." ..... 19..... a.
..... obl. kaubandusosakonna
juhataja
(allkiri)

JAEHINDADE ÜMARDAMISE KORRA KOHTA NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 566, 13. septembrist 1939. a.[1]

1. Kehtestada kõikidele kaubanduslikele organisatsioonidele järgmine uus ühtne jaehindade ümardamise kord toidu- ja tööstuskaupadele:

Kaupade maksumusel jaehindades	Jäetakse ära	Ümardatakse jaehindades	Näited
Kuni 1 rbl. kaasa arvatud	Kuni 0,5 kop. kaasa arvatud	Üle 0,5 kop. ümardatakse kuni 1 kopikani	78,5 kop — 78 kop. 78,6 kop. — 79 kop.
Üle 1 rbl. kuni 10 rbl. kaasa arvatud	Kuni 2,5 kop. kaasa arvatud	2,51 kop. kuni 7,5 kop. ümardatakse 5 kop-ni, 7,51 kop. ja üle ümardatakse 10 kop-ni	6 r. 12,5 k. — 6 r. 10 k. 6 r. 12,6 k. — 6 r. 15 k. 6 r. 17,5 k. — 6 r. 15 k. 6 r. 17,6 k. — 6 r. 20 k.
Üle 10 rbl. kuni 100 rbl. kaasa arvatud	Kuni 50 kop. kaasa arvatud	50,1 kop. ja üle ümardatakse 1 rbl-ni	128 r. 50 k. — 128 r. 00 k. 128 r. 50,1 k. — 129 r. 00 k.

Märkused. 1. Jaehinnad 99 kop. ümardatakse 1 rublani.

2. Ülalmärgitud hindade ümardamise korda ei laiendata ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele, samuti mitte kaupadele, mille jaehinnad on kinnitatud reguleerivate organite poolt, välja arvatud kaubad alandatud sortidega, mille esimesele sordile on kehtestatud ühtsed jaehinnad.

[1] Ei rakendata kaalutavate hõbe- ja kuldasjade müügil — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kiri nr. 0135, 20. aprillist 1949. a. (vt. lk. 166).

3. Tüki- ja pakitud kaupade müügil ümardatakse jaehinnad ülal kehtestatud korras, lähtudes tüki jaehindadest.

4. Kaupade jaehinnad, mille prahiraha kaubanduslikus mahahindluses ei ole arvestatud, ümardatakse pärast prahiraha sissearvestamist.

5. Kaupade jaehinnad, mille osas on kehtestatud auto-hobuveo lisandid, ümardatakse pärast autohobuveo lisandite sissearvamist kalkulatsiooni, välja arvatud need kaubad, millele on kehtestatud kindlad hinnad. Selliste kaupade osas auto-hobuveo lisandid lisatakse kehtestatud jaehindadele täis kopikate absoluutses määras ja täiendavalt hindu pärast seda ei ümardata.

II. Kaubandusvõrgus kaupade jäägid jaehindadega, mis ümardatud vana korra järgi, hinnatakse ümber uue korra järgi vastavalt samaliigiliste kaupade saabumisele võrku, kusjuures ümberhindamine peab olema vormistatud vastavate aktidega.

III. Tühistada NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. Ц — 171, 9. novembrist 1937. a. «Jaehindade ümardamise korra kohta».

KAALUTAVATE HÕBE- JA KULDESEMETE MÜÜGIST ÜMARDAMATA JAEHINDADEGA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0135, 20. aprillist 1949. a.

NSV Liidu Kaubandusministeerium teatab, et kõikidele kaubanduslikkudele organisatsioonidele NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 566, 13. septembrist 1939. aastast [1] ettenähtud jaehindade ümardamise ühtset korda ei laiendata kaalutavate hõbe- ja kuldesemete müügi juures.

INSTRUKTSIOONI KINNITAMISEST KAALUTAVATELE KONDIITRITOODETELE TÜKIVIISI REALISEERIMISEL JAEMÜÜGIHINDADE KEHTESTAMISE KORRA KOHTA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 94, 17. veebruarist 1948. a.

1. Kinnitada instruktsioon jaemüügihindade kehtestamise korra kohta kaalutavatele kondiitritoodetele, mis realiseeritakse tükiviisi NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemi kaubandus- ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt, vastavalt lisale.

[1] Vt. lk. 165.

2. Instruktsioon kaalutavatele kondiitritoodetele müügihindade kehtestamise korra kohta, mis realiseeritakse tükiviisi kommertskaubanduse ettevõtetes, kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi poolt 5. veebruaril 1947. a., lugeda kehtetuks.

Lisa
NSV Liidu Kaubandusministeeriumi
käskkirja nr. 94, 17. veebruarist
1948. a. juurde

INSTRUKTSIOON

JAEMÜÜGIHINDADE KEHTESTAMISE KORRA KOHTA KAALUTAVATELE KONDIITRITOODETELE, MIS REALISEERITAKSE TÜKIVIISI NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI SÜSTEEMI KAUBANDUS- JA ÜHISKONDLIKU TOTLUSTAMISE ETTEVÕTETE POOLT

1. Kaalutavaid kondiitritooteid müüakse tükiviisi ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes. Samuti lubatakse neid tükiviisi müüa kioskides, telkides, kärudelt ja kandekastidelt.

2. Tükiviisi müügile lubatakse paberis kompvekkide ja karamelli need sordid, millel kompvekkide ja karamellide arvus standardi järgi ühes kg-s vahe kõigub 10 tüki piires.

Näide: Kompvekkide «Nu-ka otnimi» arv standardi järgi on ette nähtud 64 kuni 72 tükki ühes kg-is, kompvekkide «Kevad» — 60 kuni 65 tk.

Samuti lubatakse tükiviisi müüa präänikuid, millel vahe arvu järgi kg-is standardi järgi kõigub 5 tk. piires.

3. Ei ole lubatud tükiviisi müüa kompvekke ja karamelle, millel vahe arvu järgi ühes kg-is standardi järgi ületab 10 tk. (kompvekid «Union» 60 kuni 72 tk., kompvekid «Rekord» 105 kuni 120 tk., kompvekid «Pähklid» 80—100 tk. ühes kg-is) ja präänikuid, kui vahe arvus ületab 5 tk.

Kui ülelugemisel tehakse kindlaks, et faktiline arv kondiitritooteid (tükkides) ühes kg-is on väiksem standardi järgi lubatud arvust, siis selliseid tooteid tükiviisi müügile ei lasta.

4. Tükiviisi müügiks saadavaid kondiitritooteid on keelatud müüa kaaluga. Samuti ei ole lubatud nende toodete üheaegne müük tükiviisi ja kaaluga.

5. Müügihinnad kaalutavatele kondiitritoodetele, mis realiseeritakse tükiviisi, kinnitatakse kõrgemate kaubandusorganisatsioonide (kaubastu, trusti, kontori, osakonna) käskkirjadega.

6. Kondiitritoodete müügihinnad 1 tüki eest kehtestatakse, lähtudes toote 1 kg maksumusest ühtsete jaehindade hinnakirja järgi ja keskmisest tükkide arvust 1 kg-is faktilise ülelugemise järgi, kuid mitte alla minimaalset arvu riikliku standardi järgi.

7. Kõikide tüki-kondiitritoodete hinnad ümardatakse:

a) kauba maksumuse juures jaehinna järgi kuni 2 rbl. tüki eest — kuni tervete kopikateni, alandamise suunas;

b) kauba maksumuse juures üle 2 rbl. tüki eest — kuni 5 ja 10 kop., kusjuures summad kuni 2,4 kop. kaasa arvatud jäetakse ära, üle 2,4 kop. kuni 7,4 kop. võetakse 5 kop. eest, üle 7,4 kuni 12,4 kop. ümardatakse 10 kopikani.

Märkus. Jaehind 99 kop. tüki eest ümardatakse 1 rublani.

8. Kaalutavad kondiitritooted, mis määratud tükiviisi müügiks, peavad olema täielikult üle loetud väikejaeladudes ja baasides ning peavad olema arvele võetud kui tükikaup.

9. Kondiitritooted loetakse üle komisjoni poolt koosseisus: kõrgema organisatsiooni esindaja (esimees), ettevõtte direktor või tema asetäitja, ühiskondlik esindaja ja materiaalselt vastutav isik.

Komisjoni esimeheks ettevõtetes, mille juhtiv keskus asub teises linnas, on ettevõtte direktor või tema asetäitja, mitte varaliselt vastutust kandev.

10. Kondiitritooted loetakse üle eraldi iga saadud partii järgi ja vormistatakse aktiga (vorm lisatakse).

Märkus. Kondiitritoodete saabumise juhtudel, kus kaal ületab 50 kg iga nimetuse järgi, lubatakse kogu saabunud partii üle lugeda mitte üheaegselt, vaid vastavalt vajadusele, vormistades igal üksikul juhtumil ülelugemise aktiga.

11. Pärast ülelugemise lõpetamist on komisjon kohustatud igale kastile koostama ja peale kleepima lipiku, märkides lipikule järgmised andmed:

a) kondiitritoodete ülelugemise akti number ja kuupäev;

b) kondiitritoodete kaal trafareti järgi;

c) kompvekkide (karamellide, prääniku te) keskmine arv 1 kg-is;

d) kompvekkide (karamellide, prääniku te) üldarv kastis.

Organisatsioon .....

AKT nr. ..... KAALUTAVATE KONDIITRITOODETE ÜLELUGEMISE KOHTA

..... linn „.....“ ..... 195.... a

Komisjon koosseisus .....

.....

luges üle kaalutavad kondiitritooted, mis määratud tükiviisi müügiks, saabunud ..... 195.... a.

..... (hankija) ..... (dokument)

Ülelugemisel tehti kindlaks:

Jrk. nr.	Kondiitritoodete nimetused	Valmistamise kuupäev	Kohtade arv	Netokaal (kg)	1 kg müügi-hind	Kondiitritoodete maksumus (kaalu järgi)	Tükkide arv 1 kg-is	Üldarv (tükk) partiis	1 tüki müügi-hind	Kondiitritoodete maksumus (tükiviisi)	Kaalu ja tüki-maksumuse vahe	Tükkide arv 1 kg-is standardi järgi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Kõik ülalmainitud kondiitritooted on komisjoni poolt täielikult üle loetud.

Käesolevas aktis märgitud kondiitritooted kaaluga ..... kg summa ..... rbl. ..... kop. laohoidja arvelt kustutada, kogus aga ..... tükki, summas ..... rbl. ..... kop. arvele võtta.

Komisjoni esimees: Komisjoni liikmed:

12. Kondiitritooted antakse tükiviisi müügiks välja väikejaeladude ja -baaside poolt ning vormistatakse nõudmiste-saatekirjadega vorm nr. 6[1] järgi.

Kaupade väljaandmine saatekirjades märgitakse kohustuslikult kondiitritoodete ülelugemise komisjoni akti number ja kuupäev.

13. Kondiitritooted, mis määratud tükiviisi müügiks, arvestatakse väikejae-ladudes ja -baasides partiide viisi kaalu ja koguste järgi.

Selleks avatakse laohoidja poolt kompvekkide ja prääniküte iga nimetuse jaoks eraldi isiklik arve kaubaraamatus vorm nr. 74 järgi, kus märgitakse hankija nimetus, arve kuupäev ja number ning kondiitritoodete ülelugemise komisjoni akti kuupäev ja number.

14. Kondiitritoodete kaalu- ja tükimaksumuse vahe (akti lahter 12 kokkuvõte) arvestatakse:

a) jaekaubanduse ettevõtetes — kontole nr. 152 «Juurdearvestused kaupadele kuni jaemüügihindadeni»;

b) ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — kontole nr. 154 «Juurdearvestused toorainetele kuni ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaehindadeni».

TARBIJASKOOPERATSIOONI POOLT SÜGAVRAJOONIDES MÜÜDAVATE KAUPADE HINDADELE JUURDEHINDLUSTE KOHTA

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0351, 18. augustist 1951. a.

Väljavõte

NSV Liidu Kaubandusministeerium teatab teadmiseks ja juhindumiseks, et eesmärgiga tõsta huvi kaupade vedamiseks sügavrajoonidesse on tarbijaskooperatsioonile antud õigus kehtestada juurdehindlusi kaupade ühtsetele jaehindadele kaupade sügavrajoonidesse saatmisega seosesolevate kulude katteks järgmises korras:

1. Juurdehindlused hindadele kehtestatakse kaupadele, mis müüakse tarbijaskooperatsiooni poolt üle 10 km raudteejaamast, sadamast või varustaja baasidest kaugel asuvas kaubandusvõrgus, ning peavad olema ühtlased tarbijate kooperatiivi kõikide kaupluste jaoks.

[1] Nõudmise-saatekirja vorm on lisatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 197, 21. märtsist 1949. a.

2. Juurdehindluste määrad kehtestatakse oblastite, kraide, vabariiklike tarbijate kooperatiivide liitude poolt oblastite, kraide täitevkomiteede ja oblastilise jaotuseta vabariikides ministrite nõukogude kinnitamisega, olenedes tingimustest ja kaupade saatmise maksumusest, järgmistes piirides:

a) kangastele, niitidele, rõivastele, jalanõudele, jalgratastele, mootorratastele, kelladele, muusikatarvetele, kultuurkaupadele, pudu- ja parfümeeriakaupadele, tualettseebile, teele, tubakatoodetele — 1,5% jaehinnast;

b) metallmajapidamiskaupadele, igasugustele nõudele, põllumajandusinventarile, sadulsepatoodetele, suhkrule, kondiitritoodetele, rasvadele, juustule, konservidele, džemmile ja povidlole, jookidele saatmise juures kaugusele kuni 60 km — 2%, kaugusele kuni 120 km — 4% jaehinnast;

c) majapidamisseebile, tuletikkudele ja kalakaupadele saatmise juures kaugusele kuni 60 km — 3%, kaugusele kuni 120 km — 6% jaehinnast;

d) aknaklaasile, saatmise juures kaugusele kuni 60 km — 10%, kaugusele kuni 120 km — 20% jaehinnast.

3. Kaupade vedamisel rajoonidesse, mis kuuluvad Kaug-Põhja, mägi- ja kaugrajoonide gruppi ning nendega võrdsetesse, kaugusega üle 120 km, võib käesoleva kirja punktis 2 märgitud juurdehindlusi vastavalt suurendada, kuid mitte rohkem kui 50%.

Kaupade vedamisel Arhangelski, Vologda, Kostroma, Molotovi, Kuibõševi, Tškalovi, Novosibirski, Omski, Tomski, Irkutski, Tšita ja Amuuri oblasti, Krasnojarski, Altai ja Primorje krai, Mari ANSV ja Kasahhi NSV rajoonide tarbijate kooperatiividesse, mis asuvad raudteejaamadest (sadamatest) kaugemal kui 120 km, kuid ei ole sisse võetud kaugrajoonide gruppi, võib käesoleva kirja punktis 2 märgitud juurdehindlusi suurendada mitte rohkem kui 25%.

4. Juurdehindlused kulude katmiseks metallide, tsemendi ja teiste ehitusmaterjalide vedamisel kaugusele kuni 60 km ei tohi ületada 10%, kaugusele kuni 120 km — 20% jaehindadest.

Mainitud kaupade vedamisel hobutranspordiga või nende saatmisel kaugusele üle 120 km peab need kaubad kohale toimetatama kolhooside transpordiga või kolhoosidega kooskõlastatud tingimustel.

Tsentrosojuz on kohustatud üles riputama kõikides kauplustes teadaanded kaupade jaehindadele juurdehindluste määrade kohta.

Riikliku Kaubandusinspektsiooni valitsuste ülematel liiduvabariikides, riiklikel kaubanduse peainspektoritel oblastites, kraides ja autonoomsetes vabariikides organiseerida süstemaatilist kontrolli tarbijaskooperatsiooni kaubandusvõrgus hindadest kinnipidamise üle, arvestades juurdehindlusi hindadele.

JUURDEHINDLUSTEST KAUPADE HINDADELE, MIDA MÜÜAKSE TARBIJATE KOOPERATSIOONI POOLT SÜGAVRAJOONIDES

Tsentrosojuzi juhatuse määrus nr. 1052, 20. oktoobrist 1951. a.

Väljavõte

Tsentrosojuzi juhatus märgib, et juurdehindlused kaupade hindadele, mida müüakse tarbijaskooperatsiooni poolt sügavrajoonides, on kehtestatud ja oblasti (krai) täitevkomiteede ning vabariikide ministrite nõukogude kinnitusega enamikus tarbijate kooperatiivide liitudes ellu rakendatud. Velikije-Luki ja Kurgaani tarbijate kooperatiivide liidud kehtestasid juurdehindlused protsentide sajandikosadega, mis raskendab nende rakendamist kaupade müügil. Läti tarbijate kooperatiivide liit ja oblasti tarbijate kooperatiivide liidud Leedu NSV-s kehtestasid kõikidele tarbijate kooperatsioonidele ühtsed juurdehindluse määrad, arvestamata transpordikulusid kaupade saatmisel sügavrajoonidesse.

Reas kohtades arvestati juurdehindlusi kaupadele, mis ei olnud ette nähtud Tsentrosojuzi juhatuse määruses 18. augustist 1951. a. (koosoleku protokoll nr. 65 p. 2), ja vastupidiselt, juurdehindlusi ei arvestatud kaupadele, millele oleks pidanud arvestama.

Üksikutel juhtudel ületati juurdehindluste piirmäärasid. Juurdehindlused arvestati kaupade tuhandele, sajale ja kümnele tükile (nõelad, niidid, pliiatsid), aga mitte kauba ühikule, mille tulemusena jaehinnad kujunesid kopikates murdudega.

Esinesid juhud, kus mõnedes kauplustes ei olnud üles riputatud teadaannet kehtestatud juurdehindluste määrade kohta ja osal kaupadel ei olnud lipikuid jaehindade märkustega.

Tsentrosojuzi juhatus määrab:

2. Kohustada tarbijate kooperatiivide vabariiklike, krai-, oblasti- ja rajooniliitude juhatusi:

a) organiseerima k. a. oktoobris-novembris kontrolli kaupade hindadele juurdehindluste õige rakendamise üle kõikides tarbijate kooperatiivide rajooniliitudes, tarbijate kooperatiivides ja

jaeettevõtetes, osutades seejuures erilist tähelepanu juurdehindluste õigele arvestamisele kaupade kalkuleerimisel, hindadest kinnipidamise täpsusele kaubandusvõrgus, nendes juurdehindluste määrade kohta teadaannete ja kaupadel hinnalipikute olemasolule; süüdlased juurdehindluste ja jaehindade rikkumises võtta seaduse järgi rangele vastutusele;

b) edaspidi sisse seada süstemaatiline kontroll juurdehindluste õige rakendamise üle, tehes kohustuseks instruktor-revidentidele, raamatupidajatele, kaubandus- ja finantsala töötajatele kohtadele välja sõites kohustuslikult kontrollida juurdehindluste õiget rakendamist; laialdaselt kaasa tõmmata sellesse revisjoni- ja kauplusekomisjone;

c) sisse seadma pideva side riiklike kaubandusinspektsioonidega ja kasutama nende materjale juurdehindluste ja hindade kontrolli osas avastatud rikkumiste viibimatuks kõrvaldamiseks;

d) k. a. novembris läbi viima seminarid tarbijate kooperatiivide rajooniliitude kalkulaatoritega ja tarbijate kooperatiivide arveametnikkudega, kus põhjalikult välja õpetada kaupade hindadele juurdehindluste rakendamise korda ja abinõusid kontrolli organiseerimise osas juurdehindluste üle.

4. Kohustada tarbijate kooperatiivide vabariiklike, krai- ja oblastiliitude juhatusi kontrollima kehtestatud juurdehindluste vastavust transpordikuludele kaupade vedamisel sügavpunktidesse ja juurdehindluste määrade muutmise vajaduse juhtudel tegema vastavad ettepanekud oblastite (kraide) täitevkomiteedele ja vabariikide ministrite nõukogudele.

PUUDUSTEST TARBIJASKOOPERATSIOONI ORGANISATSIOONIDE TÖÖS KAUPADE HINDADELE JUURDEHINDLUSTE ARVESTAMISES, MIDA MÜÜAKSE SÜGAVRAJOONIDES

Tsentrosojuzi juhatuse määrus nr. 1145, 26. novembrist 1951. a.

Väljavõte

Kontrolliga on kindlaks tehtud, et mõningates tarbijaskooperatsiooni organisatsioonides on aset leidnud rikkumised kaupade hindadele juurdehindluste rakendamisel, mida müüakse sügavrajoonides.

Tsentrosojuzi juhatus määrab:

3. Tarbijaskooperatsiooni organisatsioonid peavad juurdehindluste rakendamisel need ümardama tervete kopikateni kauban-

duses kaupadele üldtarvitatavatele mõõtühikutele (kilogrammile, meetrile, tükile, purgile, karbile jm.). Kaalutavatele kaupadele peab kehtestama juurdehindlused sellise arvestusega, et nende kaupade müügil 500, 250 ja 100 g kogustes juurdehindlus kujuneks tervetes kopikates (ilma murruta).

Juurdehindluste ümardamisel peab rangelt jälgima, et juurdehindlused kopikates pärast ümardamist ei ületaks valitsuse poolt kehtestatud piirjuurdehindlusi.

SELGITUS

KAUPADE KOHTA, MILLELE EI ARVESTATA JUURDEHINDLUSI TRANSPORDIKULUDE HÜVITAMISEKS NENDE VEDAMISEL SÜGAVRAJOONIDESSE

Tsentrosojuzi juhatuse kiri nr. SP 555, 27. novembrist 1951. a.

Väljavõte

Mõnede kaupade osas hüvitati transpordikulud tarbijaskooperatsioonile juba varemgi: leivaviljalt, söödateraviljalt, naftasaadustelt ja soolalt — rahandusorganite poolt, viinalt ja piirituselt — hankijate poolt, mööblilt, metallvooditelt ja metsamaterjalidelt — oblastite (kraide) täitevkomiteede ja vabariikide ministrite nõukogude poolt kehtestatud auto-hobuvedude juurdelisandite arvel.

Kehtestatud transpordikulude hüvitamise kord säilitatakse ja sellepärast neile kaupadele juurdehindlusi ei kehtestata.

Kaug-Põhja rajoonides ja nendega võrdsustatud rajoonides müüakse piiritust, viina, likööri-viinatooteid, viinamarja- ja puuviljaveine juurdehindlusega jaehindadele (14 rbl., 11 rbl. ja 6 rbl. liitrile) transpordikulude hüvitamiseks nende toodete vedude osas. Sellepärast juurdehindlusi nende kaupade hindadele märgitud rajoonides ei kehtestata.

Tarbijate kooperatiivide liidud küsivad, kas juurdehindlusi tuleb arvestada leivale ja leiva-saiatoodetele? Ei, ei tule, kuna jahu osas, mis kasutatud leiva küpsetamiseks, on transpordikulud rahandusorganite poolt hüvitatud.

Saabub järelepärimisi, kas juurdehindlusi võib arvestada õlikookidele, sõmerikule ja kombineeritud söödale? Küsimus transpordikulude hüvitamise kohta nende kaupade osas vaadatakse läbi eraldi; neile juurdehindlusi arvestada ei või.

Rida tarbijaskooperatsiooni organisatsioone küsib, kas võib juurdehindlusi arvestada lihale, lihasaadustele, piimale, piima-

saadustele, munadele, kartulile, aed- ja puuviljadele? Neid kaupu müüakse peamiselt varumiskohtades ega veeta kaugele, sellepärast nende kaupade hindadele juurdehindlusi ei arvestata.

Mõned organisatsioonid küsivad, kas tuleb kehtestada juurdehindlusi sellistele kaupadele, nagu toidukontsentraadid, kuivad kissellid, maisi- ja nisuhelbed, kama, laste toitejahu, kaerahelbed, paneerimise kuivikud, kerge riis ja mais, tärklis, kartulijahu, kunstlik saago, pärm, vürtsid, äädikahape, sinep, vitamiinid, kuivatatud puuviljad, pähklid, jäätis, sojatoodang, sule- ja udusuletooted, elektrikaubad, keemia-rohukaubad (välja arvatud lakid ja värvid), tehnilised kummikaubad, juveliirtooted (välja arvatud juveliirpudukaup), küünlad, tulemasinakivid, heinad ja õled. Transpordikulud nende kaupade osas ei ole suured ja nende kaupade osatähtsus kaubakäibes samuti mitte suur, sellepärast ei ole vajalik neile juurdehindluste arvestamine.

Kõigile ülejäänud kaupadele, millel on riiklikud jaehinnad, võib tarbijate kooperatiivide liitude poolt kehtestada oblastite (kraide) täitevkomiteede kinnitustega juurdehindlusi transpordikulude hüvitamiseks kaupade vedamisel sügavrajoonidesse.

Gruppi «joogid» kuuluvad igasugused joogid, sealhulgas: kohv, tee, kohvi-, kakaojoogid, õlu, alkoholne braaga, alkoholita joogid, mineraalveed, puuvilja-marja- ja viinamarjaveinid, konjakid, vahuvein ja likööri-viinatooted.

Gruppi «rõivad» kuuluvad: pealisrõivad, pesu, spordirõivad, erirõivad, ametkondlikud vormirõivad, peakatted, trikotaažtooted, sukad ja sokid, väljaõmmeldud kaubad (pesu, kleidid jne.), karusnahad ja lambanahksed kasuktooted.

ABINÕUDEST KONTROLLI TUGEVDAMISE KOHTA KAUPADE HINDADELE JUURDEHINDLUSTE ARVESTAMISES, MIDA MÜÜAKSE SÜGAVRAJOONIDES

Tsentrosojuzi juhatuse määrus 3. märtsist 1952. a.

Väljavõte

Tsentrosojuzi juhatus märgib, et Riikliku Kaubandusinspektsiooni ja tarbijate kooperatiivide liitude poolt tehtud kontrollimistega on kindlaks tehtud kaupade hindadele juurdehindluste arvestamise rikkumise ja vigade fakte paljudes tarbijaskooperatsiooni organisatsioonides.

Leidis aset jämedaim rikkumine, mis väljendus viinale ebaseadusliku juurdehindluse arvestamises Rostovi oblasti, Jegorjevski, Salski ja Stepanovi tarbijate kooperatiivide rajooniliitu-

des, Voroneži oblasti Bobrovi ja Grjazini tarbijate kooperatiivide rajooniliitudes, Hersoni oblasti Berislavi tarbijate kooperatiivi rajooniliidus; metallvooditele ebaseaduslikult arvestati juurdehindlust Rostovi oblasti Stepanovi tarbijate kooperatiivide rajooniliidus; mööblile — Hersoni oblasti Berislavi rajooni Melovi tarbijate kooperatiivis.

Esinesid kehtestatud juurdehindluste määrade rikkumise juhud reale kaupadele Voroneži oblasti Kalatševski rajooni Podgornõi tarbijate kooperatiivis, Hersoni oblasti Berislavi rajooni Melovi tarbijate kooperatiivis, Rostovi oblasti Tšertkovski tarbijate kooperatiivide rajooniliidus.

Esineb tükiviisi müüdavatele kaupadele juurdehindluste ebaõige arvestamise fakte. Tarbijate kooperatiivide rajooniliidud Rostovi ja Voroneži oblastis rakendavad juurdehindlusi kaubanduses kaupade mitte üldtarvitatavatele mõõtühikutele, vaid kümnele, sajale, tuhandele ühikule, mis toob kaasa juurdehindluste teistkordse sissearvestamise jaevõrgus, real juhtudel aga juurdehindluste kõrgendamise ja hindade vahe omastamise materiaalselt vastutavate isikute poolt.

Voroneži oblasti Novo-Usmanski tarbijate kooperatiivide rajooniliidu ja Hersoni oblasti Berislavi tarbijate kooperatiivide rajooniliidus ebaõigesti ümardati juurdehindlusi, mis tõi kaasa juurdehindluste piirmäärade kõrgendamise, eriti selliste kaupade osas, nagu tuletikud, paberossid, sigaretid, vihud, sulepead, pliiatsid, õmblusnõelad, žiletiterad.

Mitte kõikides kontrollitud tarbijaskooperatsiooni ettevõtetes Rostovi, Voroneži, Hersoni, Vladimiri ja Orlovi oblastis ei olnud teadaandeid kaupade hindadele kehtestatud juurdehindluste määrade kohta, mitte kõikidel kaupade näidistel ei olnud hipikuid hinna märkimisega.

Tarbijate kooperatiivide liidud ei loonud vajalikku sidet juurdehindluste kontrollimise töös Riikliku Kaubandusinspektsiooni tööga ja kasutavad nõrgalt nende materjale, sellal kui see osutub tähtsaimaks abinõuks tarbijaskooperatsiooni töö parendamisel ja esinevate puuduste kõrvaldamisel. Ei ole veel kehtestatud kontrolli ettevõtteid kontrollinud Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorite korralduste täitmise üle.

Tsentrosojuzi juhatus määrab:

8. Kohustada tarbijate kooperatiivide liitude ja tarbijate kooperatiivide juhatusi kehtestama rangeim kontroll juurdehindluste õige arvestamise üle, jätmata karistamata ainsatki rikkumise juhtu.

10. Teha kohustuseks tarbijate kooperatiivide rajooniliitude pearaamatupidajatel ja tarbijate kooperatiivide raamatupidajatel kohustuslikult kontrollida juurdehindluste õiget arvestamist tarbijate kooperatiivide rajooniliitude ladudest tarbijate kooperatiivile väljaantavate kaupade arvetel.

12. Kohustada tarbijate kooperatiivide liite esinema ettepanekutega vastavatele täitevkomiteedele kaupade juurdehindluste muutmiste osas, mille juurdehindluste määrad ületavad piirmäärasid.

MÕÕDUD JA KAALUD

MÕÕTUDEST JA KAALUDEST

NSV Liidu RKN ja KTK määrus nr. 104/2104
9. septembrist 1934. a.

Väljavõte

1. Kaalud, vihid, liitrid, meetrid ja teised mõõduriistad nimekirja järgi, mis määratud NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu poolt, kuuluvad kohustuslikule tembeldamisele monopoolselt tegutseva Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsuse [1] ja tema kohalike organite poolt spetsiaalsete riiklike kontrollijate kaudu.

2. Mõõtude ja kaalude Keskvalitsus juhib tsentraliseeritult kõikides asjades kaalude, vihtide, liitrite, meetrite ja teiste mõõduriistade kontrollimist ja tembeldamist.

3. Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsusele on pandud tema juures seisvate Üleliidulise Metroloogia Instituudi kõikide NSV Liidus olevate mõõduühikute etaloonide hoidmine ja nende etaloonide monopoolne reprodutseerimine kontrollimistööde vajadusteks.

4. Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsusel on volinikud liidu- ja autonoomsetes vabariikides, kraides, oblastites ja suurtes linnades.

Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsuse volinikkude juures on kõrvuti statsionaarsetega liikuvad kontrollimise laboratooriumid.

5. Kaalusid, vihte, liitreid, meetreid ja teisi mõõduriistu, mis ei vasta kehtestatud standardidele ja Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsuse eeskirjadele, ei või tembeldada ega lubata käibesse andmiseks ja rakendamiseks rahvamajanduses.

6. Kaalude, vihtide, liitrite, meetrite ja teiste mõõduriistade kontrollimine ja tembeldamine toimub nende väljalaskmisel tootmisest ja remondist.

Riiklikes ja ühiskondlikes ettevõtetes, asutistes ja organisatsioonides kasutamisel olevaid kaalusid, vihte, liitreid, meetreid

[1] Praegune Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures .

ja teisi mõõduriistu kontrollitakse perioodiliselt, kuid mitte alla ühe korra kahes aastas.

Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsus võib määrata mõõduriistade üksikutele liikidele lühemad kontrollimise ja tembeldamise tähtajad.

7. Kaalude, vihtide, liitrite, meetrite ja teiste mõõduriistade nõutava seisukorra ja täpsuse eest ning nende õigeaegse esitamise eest kontrollimiseks ja tembeldamiseks vastutavad isiklikult ettevõtete direktorid, kaupluste, ladude ja varumispunktide juhatajad jne.

Kõrvuti sellega vastutavad mõõdumajanduse eest alluvates ettevõtetes kõrgemate organisatsioonide juhatajad.

8. Mõõtude ja Kaalude Keskvalitsuse organid on kohustatud keeldumatult vastu võtma kontrollimiseks ja tembeldamiseks kaalusid, vihte, liitreid, meetreid ja teisi mõõduriistu.

9. Igapäevane järelevalve kaubanduses õigete ja kehtestatud templitega kaalude, vihtide, liitrite ja meetrite tarvitamise üle on pandud Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi ja Töölis-Talupoegade miilitsa organeile.

10. NSV Liidu ja liiduvabariikide prokuratuurid ja kohtuorganid on kohustatud pidama otsustavat võitlust ebaõigete kaalude, vihtide, liitrite, meetrite tarvitamise vastu majanduslikus käibes, tagades vastavate asjade kiire ja täieliku uurimise ja kiire läbivaatamise.

EESKIRJADE KINNITAMISEST MÕÕDURIISTADE KASUTAMISE KORRA KOHTA KAUBANDUSE JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 189, 8. juunist 1945. a.

Eesmärgiga luua vajalik kord kaubanduslikkudes ettevõtetes mõõduriistade arvestamises, hoidmises ja kasutamises, samuti nende õigeaegses kontrollimises ja tembeldamises, käsen:

1. Kinnitada juurdelisatud «Eeskirjad mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» ja kehtestada need 1. augustist 1945. a.

2. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubanduse rahvakomissaridel, oblastite (kraide, linnade) kaubandusosakondade juhatajatel, NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi peavalitsuste ülematel ja kontorite direktoritel, tööliste varustusosakondade ja toiduvarustuste ülematel organiseerida s. a. juulis-

augustis «Eeskirjade mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» õppimist kaubanduslike ettevõtete juhatajatega, nende asetäitjatega, osakondade (sektsioonide) juhatajatega; müüjatega, laohoidjatega ja teiste töötajatega, kes võtavad kaupu vastu ja annavad välja.

3. Seoses juurdelisatud «Eeskirjade mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» kinnitamisega lugeda kehtetuks:

a) NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 339, 4. novembrist 1934. a. «Kaalu-mõõduriistade tembeldamisest, mida tarvitatakse kaubanduslikkudes ettevõtetes»;

b) eeskirjad mõõduriistade kasutamise korra kohta jaekaubanduses, kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi poolt 13. veebruaril 1935. a.;

c) alused mõõduriistade kontrollimise korra kohta, kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrusega nr. 618, 13. juulist 1935. a.;

d) NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1204, 10. novembrist 1935. a. «Näidismõõtmisaparaatide komplekti koosseisust».

Lisa
NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjale nr. 189, 8. juunist 1945. a.

EESKIRJAD MÕÕDURIISTADE KASUTAMISE KORRA KOHTA KAUBANDUSE JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES

Kooskõlastatud Mõõdu ja Mõõduriistade Komiteega NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures

Väljavõte

I. Üldalused

1. Käesolevad eeskirjad laiendatakse kõikide kaubandussüsteemide kaubanduslikkudele ettevõtetele (kauplused, telgid, müügilauad, sööklad, kohvikud, laod jm.).

2. Kaubanduslikkudes ettevõtetes on lubatud kasutada ainult selliseid kaalusid, vihte, meetreid, liitreid ja teisi mõõduriistu, mis vastavad kehtestatud standardidele ja NSV Liidu RKN juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee eeskirjadele ning instruktsioonidele ja on kontrollitud ning tembeldatud nimetatud komitee organite poolt.

3. Kõik kaubanduses tarvitatavad mõõduriistad kuuluvad kohustuslikule riiklikule kontrollimisele ja ümbertembeldamisele NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee organite poolt üks kord kahe aasta jooksul.

Vastavalt sellele kõik mõõduriistad peab määratud tähtaegadeks esitatama NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikele organitele kontrollimiseks ja tembeldamiseks.

Märkused. 1. Areomeetrid kuuluvad kohustuslikule kontrollimisele ja tembeldamisele ainult nende väljalaskmisel tootmisest.

2. Keraamilisi vihte, mis ümbertembeldamisele ei kuulu, lubatakse tarvitada kuni nende õige kaalu säilitamiseni.

3. Pärast remonti kuuluvad mõõdud ja mõõduriistad kohustuslikule kontrollimisele ja ümbertembeldamisele.

4. Kaubanduslikkude ettevõtete juhatajad on kohustatud teostama mõõduriistade õige kasutamise üle igapäevast järelevalvet, samuti õigeaegselt esitama need kontrollimisele ja tembeldamisele.

5. Kõik kaubanduslikes ettevõtetes olevad mõõdud ja mõõduriistad peavad olema kinnistatud teatud müüjatele või brigaadidele, kes on kohustatud kohe teatavaks tegema kaubanduslike ettevõtete juhatajatele kõikidest korratustest, mis avastatud mõõduriistadel.

6. Kaubanduslikes ettevõtetes peab olema sisse viidud mõõtude ja mõõduriistade ja nende kontrollimisele ja tembeldamisele esitamise tähtaegade arvestus, kusjuures igal mõõduriistal peab olema iventarinumber, mis säilitatakse neile kuni tarvitamiskõlbmatuse puhul mahakandmiseni.

Iga kaalu juurde peab olema kinnistatud oma komplekt vihte. Iga kaalu ja tema juures oleva vihtide komplekti jaoks peetakse passi, millele märgitakse tembeldamise ja remondi kuupäevad ja teised andmed (passi vorm lisatakse juurde — lisa nr. 1) [1].

Märkus. Kaalude üleandmisel teisele kauplusele antakse üle ka pass.

7. Mõõduriistade korrasoleku ja õige kasutamise kontrollimine pannakse, peale NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee organite, miilitsa ja NSV Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni organitele, samuti kaubanduslike organisatsioonide volinikele ja ühiskondlikele esindajatele.

[1] NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 991, 11. detsembrist 1950. a. on sisse viidud passi uus vorm (vt. lisa lk. 190).

II. Mõõduriistade ülesseadmine

8. Kaalud ja teised mõõduriistad peavad olema selliselt üles seatud, et ostjad võiksid jälgida kaupade õiget kaalumist ja väljaandmist.

9. Kangkaalud peavad olema riputatud või üles seatud nii, et kaalude tasakaalus oleku juures vahemaa kausi põhja ja laua, leti ja põranda pinna vahel ei oleks alla 5 sm ja mitte üle 10 sm kaaludel kandejõuga kuni 50 kg ja mitte alla 10 sm ja mitte üle 30 sm kaaludel kandejõuga üle 50 kg.

Märkus. Kaalude kaalukangi ülesseadmisel tugipostil peab olema loodlaud, mille järgi määratakse tema vertikaalne seisund.

10. Beranger [1] süsteemi lauakaalud peab üles seadma laua, leti jne. tasasele horisontaalsele pinnale nii, et nende alusraamidel oleks kindel, püsiv alus, ilma mistahes alustükkideta.

Koormiseta kaalud peavad olema tasakaalus, mis määratakse tasakaalu näitajate (kaalunokkade) järgi, mis kinnitatud teineteise vastu ühel tasapinnal.

Kaalude seisundi horisontaalsust määratakse vesiloe järgi, mis asetatakse laua või leti pealispinnale, või kaalude ümberkeeramise teel ülesseadmise kohal 180° (vastupidine külg) võrra; horisontaalse pealispinna juures peavad kaalud säilitama püsiva tasakaalu.

11. Osutikaalud seatakse üles neil olevate vesiloodide järgi, kusjuures ülesseadmine viiakse läbi kaalude aluses asetsevate kruvijalakeste keeramise teel.

Märkus. Beranger süsteemi lauakaalude aluse, samuti osutikaalude jalakeste alla mistahes esemete, nagu: pilpake, nahatükike, kartong jne. panemine on keelatud.

12. Liikuvad kaubakaalud peab üles seadma tasasele ja kõvale põranda kattepinnale jm., mis ei nõtku kaalude raskuse all nende suurima koormise juures.

Kaalude seisundi õigsust määratakse loodlaua järgi, mis kinnitatud nende tugipostile. Seejuures kaalu platvorm peab täielikult toetuma platvormialusele kangile.

Püsivuse säilitamiseks kaubakaaludel, millel on rattad, asetatakse kaalu alla kaks latti nendel rataste jaoks süvendite sisseraiumisega.

Märkus. Eraldi lattide asemel võib tarvitada tervet raami, mis kindlustab kaalule veelgi suurema püsivuse.

[1] Neid kaalusid käesoleval ajal nimetatakse harilikeks lauakaaludeks.

III. Mõõtude ja mõõduriistade kasutamine

13. Enne kaalumist on vaja veenduda koormiseta kaalude tasakaalus olekus ja tasakaalu puudumisel see paigaldada:

a) Beranger süsteemi lauakaaludel raskemate kausside ja ristjalgade puhastamise teel mustusest;

b) osutikaaludel osutite mitte ühtelangemisel skaala null-kriipsuga — tareerimismaterjali abil, mis asetatakse õõnsusesse vihtide kausi all;

c) kaubakaaludel — tareerimisvahendi abil, mis on iga kaalu kaalukangil.

Märkused. 1. Osutikaalusid, mis seotud osalise lahtivõtmisega, võib tareerida kaubandusliku ettevõtte juhataja või tema asetäitja loal.

2. Kaubakaaludel «taara» tunduva muutmise puhul, kui tareerimisvahendite rakendamine osutub mitteküllaldaseks, taastatakse tasakaal vihihoidja kaalu muutmise teel, millel on kausis õõnsus ballasti jaoks.

14. Kaalud peavad säilitama nendes kehtestatud tasakaalu, milles müüja on kohustatud veenduma süstemaatiliselt kogu kaalude töötamise aja jooksul. Kui kaalud ei lange tasakaalu seisundisse, peab nad viivitamatult saatma läbivaatamisele ja korrastamisele.

Märkus. Osutikaaludel näitaja osuti võnkumise vaibumise kiirendamiseks on olemas vahend («rahustaja»), mis asetseb kaalude aluses kaubakausi all ja mille kruvi kinnikeeramisega kella tunniosuti suunas saavutatakse osuti normaalne seisund pärast selle 2—3 võnget.

15. Suurim lubatav koormis iga kaalu jaoks märgitakse kaalukangile; kaalusid koormata üle märgitud koormise (kandejõu) on keelatud.

Samuti on keelatud laadungite kaalumine alla järgmisi norme:

a) Beranger süsteemi lauakaaludel — $^1/_{50}$ kandejõust;

b) osutikaaludel — $^1/_{20}$ skaala üldnäitajast;

c) harilikkudel kangkaaludel ja kaubakaaludel — $^1/_{20}$ kandejõust.

16. On keelatud kaaluda vihtide üheaegse asetamise teel kaalu mõlemale kausile ja kaalu määrata mahaarvamise teel.

Kaalumisel on vaja kasutada võimalikult väiksemas arvus vihte. Kaalumisel suurte vihtide asendamine väikestega on keelatud.

17. Kaalumisel tingimata kasutada seda liiki vihte, mis on määratud antud kaalutüübile, kangkaalude, Beranger süsteemi lauakaalude, osutikaalude ja kümnendikkaalude kasutamisel kuu-

luvad rakendamisele harilikud vihid; kaubakaalude kasutamisel mitte kümnendikkaaludena kuuluvad rakendamisele tinglikud (spetsiaalsed) vihid.

18. Kaalutavad laadungid ja vihid tuleb laduda kaalukausile või -platvormile, hoidudes tõugetest ning löökidest, ja asetada nad kausile või platvormile võimalikult võrdselt.

19. Müüja on kohustatud kontrollima kaalumise õigsust, jälgides kaalude võnkumist, ja võtma maha kaalutava kauba ainult pärast kaalukangi vähemalt kahekordset võnget (kaks korda ühele poole ja kaks korda — teisele) ja tasakaalu kehtestamist.

20. Kaupade kaalumisel, mida võib välja anda ainult taaras (nõus, kastis, korvis jm), on vaja taara eelnevalt tasakaalustada mistahes laadungi abil. Pärast taara tasakaalustamist toimub väljaantava kauba kaalumine.

21. Kaupade kaalumisel, mis antakse välja paberis või pakistes, on vaja asetada vihtidega kausile paber või pakis sama kaaluga.

22. Iga kaalumise järel tuleb vihid kaalult maha võtta ja asetada määratud kohta.

23. Kaubakaaludel raskete laadungite, nagu näiteks pallide, tünnide jm. kaalumisel, tuleb need kaalule laduda kallaksilla abil, mis asetatakse oma ülemise äärega kaalu platvormi kõrgusele.

24. Laadungite lahtipakkimine või avamine nende kaalukausil või platvormil olles on keelatud.

25. Samuti on keelatud:

a) kaaluda kaaludel, mis ei ole kaitstud tuule, vihma, lume jm. tegevuse eest;

b) siduda vihid kaalu või laua külge, samuti siduda need omavahel;

c) tarvitada vihte mistahes otstarbeks, välja arvatud kaalumiseks, näiteks nööri läbilõikamiseks, naelte sisselöömiseks jm.;

d) kasutada lauale või letile tehtud märke kangaste ja pudukaupade mõõtmiseks;

e) kasutada vedelikkude mõõtmiseks muljutud mahumõõte.

26. Kergete kangaste, lintide jm. mõõtmine peab toimuma nende pealekerimise teel meetrilatile ilma pingutuseta, nii et meeter ilma mistahes pingutuseta vabalt eralduks mõõdetavast kaubast.

Raskete kangaste: drapp, kalev jm. mõõtmine peab toimuma meetrilati abil temale mõõdetava kanga asetamise teel või meetri pealeasetamise teel.

Märkus. Kokkupandavate meetrite tarvitamine kangaste mõõtmiseks on keelatud.

27. Vedelikkude — petrooleumi, piima ja jookide mõõtmine mõõdukruuside (metallist ja klaasist) ja mensuuride abil peab toimuma arvestades mõõdu ehitust:

a) klaasist kruusid ja mensuurid täidetakse kriipsudeni, mis tähistavad vastavat mahtu;

b) metallist kruusid täidetakse äärte tasapinnani; iga mõõt tema täitmise momendil peab asuma vertikaalses seisundis ilma kallakuteta.

Märkus. Igasuguste vedelikkude — hapukoore, mee jm., mis kleepub mõõdu seintele, mõõtmine mahuliste vahenditega on keelatud.

Vahutavaid vedelikke — õlut, braagat jm. — peab mõõtu valama sellise arvestusega, et pärast vahu allavajumist vedeliku tasapind asetseks kriipsu vastas.

28. Täpsus-kaalusid ja -vihte (tehnilised 1. ja 2. klassi), mida rakendatakse kalliskivide ja kallite plaatinast ja kullast esemete, briljantide jm. kaalumiseks, tuleb kasutada suure täpsusega ja kinni pidada järgmistest tingimustest:

a) kaalusid peab kaitsma igasugustest põrutamistest ja teistest kahjulikkudest mõjutustest, nagu õhu liikumine, ebaühtlane soojendamine jne.;

b) kaalude ülesseadmine peab olema õige — loodlaua järgi;

c) enne igakordset kaalumist on vaja veenduda koormiseta kaalude tasakaalus ja, kui on vajalik, taastatakse rikutud tasakaal kaalukangil oleva tareeriva raskuse keeramise abil;

d) vihte tuleb rakendada spetsiaalse kahvli, pintseti, seemisnaha jm. abil; paljaste kätega vihte võtta on keelatud;

r) kaalusid lastida ja tühjendada on vaja kinnise arretiiri puhul;

g) kaaluda kaaludel, millel on vitriin, on vaja vitriini kinniste uste juures.

Märkus. On keelatud kaaluda väärismetallidest — plaatinast, kullast, hõbedast esemeid, samuti kalliskive, briljante, smaragde jm. harilikkudel kangkaaludel ja lauakaaludel (Beranger süsteemi jm.).

29. On keelatud hoida kauplemisruumis, kus toimub kaupade väljaandmine ja vastuvõtmine, kaalusid, vihte, pikkuse- ja mahumõõte, mis on korrast ära või mistahes suhtes ei rahulda käesolevate eeskirjadega kehtestatud nõudeid.

IV. Mõõduriistade eest hoolitsemine

30. Kaalud, vihid, pikkus- ja mahumõõdud peab hoidma täielikus korras ja puhtuses.

Neile langev mustus või tolm peab eemaldatama lapi, pehme harja või pintsli abil. Kui kaaludel, vihtidel ja teistel mõõduriistadel ilmub rooste, siis peab viimase viivitamatult eemaldama bensiiniga niisutatud lapiga ja teise täiesti kuiva puhta lapiga pühkimise teel.

31. Harilikkude ja tinglikkude malm- ning terasvihtide oksüdeerimisest hoidumiseks kaetakse nende pind värnitsa-grafiidi segu õhukese kihiga; pärast sellist katmist peab vihid pühkima «kuivaks».

32. Kaalude vastutavate osade (kaalukangi, prismade ja skaalade, samuti vihtide puhastamine liiva- ja smirgelpaberiga ning liivaga on keelatud.

33. Harilikud vihid tuleb hoida selle jaoks sobitatud madalates kastides; vihid, millel on liistud või karbid, asetada tingimata pärast igakordset tarvitamist nende jaoks määratud pesadesse.

34. Pikkusmõõdud peab hoidma mustumise ja rooste eest nende pühkimise teel pehme lapiga ja hoidmisega kuivas olekus. Metallist pikkusmõõtude pikaajalisel hoidmisel (ilma tarvitamiseta) kaetakse nende pind vaseliini kihiga jm. Puidust pikkusmõõte peab kaitsma niiskumise ja neil olevaid jaotusi ja märke deformeerumise eest.

35. Mahumõõte peab kaitsma nende muljumise ja mustumise eest; samuti peab kaitsma mustumise eest ka klaasist mõõte.

Pärast töö lõpetamist peab mõõduriistu pesema kuuma veega ja kuivatama.

Eriti puhtad tuleb hoida mõõdud, mida tarvitatakse vedelate toiduainete mõõtmisel.

Erijuhtudel tuleb mustuse eemaldamiseks tarvitada vastavaid lahuseid: seep, bensiin, mangaanilahus jm.

36. Kantavaid kaalusid tuleb ümber asetada suletud isoleeri ja arreteriiga, hoides neid käepidemeist ja säilitades horisontaalset asendit; ratastega kaalusid veeretada ainult täiesti tasast põrandat, asfalti jm. mööda; teistel juhtudel tuleb neid samuti kanda kätel.

37. Eriti hoolsat hooldamist nõuavad 1. ja 2. klassi tehnilised kaalud ja vihid. Kaalud peab hoidma täielikus puhtuses, kusjuures kaalukangilt tolmu eemaldamiseks võib kasutada pehmet pintslikest, kausikeste puhastamiseks aga puhast, pehmet lappi

Vihte peab puhastama pehme harjaga või seemisnahaga ja hoidma kinnise karbi vastavates pesades.

38. Tehnilisi kaalusid tuleb ümber seada suurima ettevaatusega ja enne kõike tuleb proovida kaalukangi isolatsiooni kindlust.

39. Pärast kaalude kandmist (mistahes konstruktsioon) on vaja need hoolikalt üles seada vesiloe või loodlaua järele ja veenduda kaalude tasakaalus olekus ilma koormiseta.

V. Mõõduriistade kontrollimise abinõud

40. Kaubandusorganisatsioonid on kohustatud läbi viima mõõduriistade ülevaatust ja kontrollimist selleks volitatud töötajate jõududega (vt. lisa nr. 2).

41. Kontrollimise läbiviimiseks peavad mainitud töötajail olema vastavad näidismõõdud ja mõõduriistad, mille loetelu antakse lisas nr. 3.

42. Võrdõlgseid mistahes täpsusega kaalusid võib kontrollida ühel kahest allmärgitud viisist:

Esimene viis: igale kaalukausile asetatakse kaaluvihtide näidiskomplektist ühtlase kaaluga vihid ühekaupa, ja saadav vahe kaalude näitamistes moodustab nende kaalude ebatäpsuse.

Teine viis: kaaluvihtide näidiskomplekti puudumisel moodustatakse harilikkude kaubavihtide abil kaks ühtlase kaaluga laadungit. Nende laadungite ettevalmistamiseks kaalude ühele kausile asetatakse üks moodustatud laadungitest (soovitatakse valida esimene laadung teisest raskem) ja kaalud tasakaalustada mistahes metall-laadungi asetamisega teisele kausile.

Pärast seda esimene laadung võetakse maha ja tema asemele asetatakse teine moodustatud laadung, mis kaalu järgi peab täielikult asendama esimest, s. o. kaalud peavad olema tasakaalus.

Kaalude tasakaalu puudumisel teise laadungi puhul lisatakse vihikesi vihtide komplektist või metallimurdu.

Kahe ühtlustatud laadungiga kontrollitakse kaalusid samuti, nagu on märgitud esimeses viisis.

43. NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee eeskirjade ja instruktsioonide järgi kuuluvad kõik tootmisest ja remondist väljalastavad kaalumõõduriistad kontrollimisele $^1/_{10}$-ga igale kaalule lubatavast suurimast koormisest ja täie koormisega.

Seejuures lubatakse igale kaalule vastav ebatäpsus ja nõutakse tundlikkuse normide kehtestamist. Ebatäpsuste suurused ja tundlikkused kaaludel, mis antakse välja tootmisest ja remondist, samuti ekspluatatsioonis olevatel kaaludel, on märgitud lisas nr. 4[1].

44. Mõõduriistade perioodilistel kontrollimistel, mis viiakse läbi igakvartaliliselt, võib kaalusid kontrollida $^1/_{10}$-ga suurimast koormisest ja ainult üks kord aastas täie koormisega.

45. Vihte kontrollitakse igakvartaliliselt, kusjuures vahed nende kaalus, võrreldes näidis-vihtidega, ei tohi ületada vihtidele määratud suurusi (vt. lisa nr. 5). [2]

46. Pikkus- ja mahumõõtude ülevaatus peab toimuma igakvartaliliselt; mainitud mõõtude kontrollimine võib toimuda üks kord aastas, kui igakvartalilistel ülevaatustel ei avastata nendes mistahes (kas või ka tähtsusetuid) vigastusi.

Pikkus- ja mahumõõtudel lubatud ebatäpsuse normid on märgitud lisas nr. 6. [3]

47. Beranger süsteemi lauakaalude kontrollimine $^1/_{10}$-ga nende suurimast koorimisest peab toimuma laadungite järjestikuse asetamisega kausi erikohtadesse, nagu see on märgitud skeemil lisas nr. 7. Samasuguses korras peab toimuma ka lauaosutikaalude kontrollimine.

48. Kümnendik- ja sajandikkaalude kontrollimine $^1/_{10}$-ga suurimast koormisest peab toimuma laadungi asetamisega platvormi erikohtadele, nagu see on märgitud lisas nr. 8. [4]

Kümnendikkaaludel asetatakse laadung järjestikku kolme punkti: kilbi juurde ja platvormi kahele vastasasetsevale nurgale diagonaali ¼ kaugusele platvormi igast nurgast.

Sajandikkaaludel asetatakse kontrollitav laadung järjestikku platvormi igale neljale nurgale — diagonaali ¼ kaugusele igast nurgast.

49. Kaalude kontrollimine suurima koormisega peab toimuma laadungiga, mis asetatud kaalude kausi või platvormi kogu pinnale.

50. Kaalude tundlikkuse määramiseks lisatakse kausile või platvormile väike laadung, mis on võrdne lubatud ebatäpsuse suurusega, kusjuures see väike laadung peab kallutama tasakaalu näitaja määratud suurusele, ja nimelt:

---

[1] Käesolevasse kogumikku ei ole võetud.
[2] Käesolevasse kogumikku ei ole lisa võetud.
[3] Käesolevasse kogumikku lisa ei ole sisse võetud.
[4] Käesolevasse kogumikku lisa ei ole sisse võetud.

a) Beranger süsteemi lauakaaludel mitte vähem kui 10 mm võrra;

b) laua-osutikaaludel numbrilaua skaala piirides — kontrollskaala ühe (vähemalt) jaotuse võrra;

c) kümnendik- ja sajandikkaaludel — mitte vähem kui 5 mm võrra;

d) 1. klassi tehnilistel kaaludel — mitte vähem kui skaala ühe (vähemalt) jaotuse võrra;

e) 2. klassi tehnilistel kaaludel — mitte vähem kui skaala kolme jaotuse võrra.

51. Laua ja rippuvate osutikaalude skaalat peab kontrollima neljas punktis: esimeses veerandis, teises, kolmandas ja skaala viimasel jaotusel.

Kaalud tunnistatakse rahuldavaks, kui nende ebatäpsus mistahes koormisel numbrilaua piirides ei ületa poolt skaala väikseimat jaotust ja kui laadung, mis võrdne skaala väikseima jaotuse tähendusega, kallutab osuti kõrvale mistahes koormise juures skaala ühe jaotuse võrra.

Märkus. Iga kaalu peab kontrollima pärast kaalu hoolikat ülesseadmist ja tema viimist täieliku tasakaalu asendisse.

52. Vihte peab kontrollima vastavatel näidiskaaludel nende võrdlemise teel suurema täpsusega näidis-vihtidega kahel viisil:

a) näidisviht asetatakse ühele kaussidest ja tasakaalustatakse kontrollitava vihiga teisel kausil;

b) näidisviht asetatakse ühele kaalukausile ja tasakaalustatakse mingisuguse raskusega, selle järel eemaldatakse näidisviht kaaludelt ja tema asemele asetatakse kontrollitav viht; laadung peab seejuures jääma muutmatuna omale kausile.

Mõlemal viisil loetakse kontrollitav viht rahuldavaks, kui tema vahe näidisvihiga ei ületa lubatud ebatäpsuse norme.

Märkus. Kontrollitav viht peab olema puhas ja ilma mingisuguste välisdefektideta.

53. Pikkusmõõte kontrollitakse nende võrdlemisega näidismõõtudega.

Kontrollitav mõõt loetakse rahuldavaks, kui tema vahe näidismõõtudega ei ületa kehtestatud ebatäpsuse norme.

Märkus. Kontrollitavate mõõtude väliskülgedel ei tohi olla mingisuguseid märgatavaid defekte.

54. Mahumõõtusid kontrollitakse nende mahu võrdlemisega näidismõõtudega vee abil. Iga mõõt peab kontrollimise ajal olema rangelt vertikaalses asendis (seatakse horisontaalsele lauale).

Metallist mõõt täidetakse veega ja kaetakse tasase klaasiga, selle järel vesi valatakse ümber lehtri abil näidismõõtu.

Klaasist mõõt täidetakse veega kuni kriipsuni ja pärast seda vesi valatakse ümber näidismõõtu.

Samuti võib mahumõõtu kontrollida sellesse vee ümbervalamisega näidismõõtudest.

Kontrollitavad mõõdud loetakse rahuldavaks, kui nende kontrollimisel avastatud ebatäpsused ei ületa seatud norme.

Märkus. Kontrollitavail mahumõõtudel ei tohi olla mingisuguseid väliseid vigastusi ja mustuse, rooste jm. jälgi.

55. Mõõdud ja mõõduriistad loetakse seaduspärasteks, kui nad oma tehnilise seisukorra poolest rahuldavad NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee eeskirju ja omavad aegumata kontrollimise templeid või tunnistusi tarvitamiskõlblikkuse kohta.

Vorm nr. 11

Ettevõtte nimetus	Pass nr. ..... kaaludele ja vihtidele

1. Kaalude nimetus ....
(analüütilised, laua, kauba, auto, vaguni jm.; õlgade vahekord 1:10; 1:100 jne. skaalaga või numbrilauaga)

2. Lubatud koormise piirid: suurim ..... väikseim .....

3. Valmistaja tehas ....

4. Tehase nr. ..... 5. Inventari nr. .....

6. Kaalude ekspluatatsiooni astumise kuupäev „.....” ..... 1952.

7. Asukoht ....
(kauplus, ladu, söökla jne.)

8. Riikliku tembeldamise kuupäevad ..... a. ..... a. ..... a. ..... a. ..... a.
..... a. ..... a. ..... a. ..... a.

9. Vihtide nimetus ja nende riikliku tembeldamise kuupäevad .....

Vihtide tähendused	Kogus	Tembeldamise või tunnistuse aastad	Vihtide tähendused	Kogus	Tembeldamise või tunnistuse aastad
5 t			50 g		
2 t			20 g		
500 kg			10 g		
200 kg			5 g		
100 kg			2 g		
50 kg			1 g		
20 kg			500 mg		
10 kg			200 mg		
5 kg			100 mg		
2 kg			50 mg		
1 kg			20 mg		
500 g			10 mg		
200 g			5 mg		
100 g			2 mg		
			1 mg		

10. Vihtide ekspluatatsiooni astumise kuupäev „.....“ ..... 195... a.
11. Kaalude ja vihtide riikliku kontrollimise perioodilisus .....
.....
12. Kaalude ja vihtide ametkondliku kontrollimise perioodilisus .....
Erimärkused .....
.....
..... juhataja .....
(järelevalve organi nimetus) (allkiri)
Passi koostamise kuupäev „.....“ ..... a.
.....
(passi koostaja allkiri)

II. Perioodiline kontrollimine

Kontrollimise kuupäev	Kontrollimise tulemused	Kontrollija allkiri

III. Andmed remontide kohta

Remondi kuupäev	Remondi lühike iseloomustus	Remondist vastuvõtja allkiri

IV. Märkused revisjonide kohta

Revisjoni kuupäev	Märkused ja ettepanekud revisjoni tulemuste kohta	Revisjoni teostaja allkiri

Lisa nr. 2

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 189, 8. juunist 1945. a. kinnitatud «Eeskirjad mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» juurde

MÕÕDURIISTADE KONTROLLIMISE KORRA MÄÄRUS KAUBANDUSORGANISATSIOONIDES

1. Mõõduriistade seisukorra, hoidmise ja kasutamise õigsust kontrollitakse pidevalt ja süstemaatiliselt kaubandusorganisatsioonide endi poolt, eraldades selleks spetsiaaltöötajad.

2. Mõõduriistade kontrollimise funktsioonid pannakse kas mõõduriistade kontrollimise eri-inspektoritele või inspektor- ja instruktoraparaadile või ka kaubandusorganisatsioonide teistele töötajatele.

3. Mõõduriistade kontrollimiseks eraldatud töötajad peavad läbi tegema spetsiaalse ettevalmistuse ja neid võib lubada kontrollimisele ainult pärast spetsiaalsete katsete sooritamist.

Märkused. 1. Töötajate ettevalmistamise organiseerimine mõõduriistade kontrollimiseks viiakse läbi kaubandussüsteemide poolt kooskõlastatult NSV Liidu RKN juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalike organitega.

2. Töötajad mõõduriistade kontrollimise alal seisavad arvel nii kaubanduse kohalikkudes organites kui ka NSV Liidu RKN juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkudes organites.

4. Töötajad mõõduriistade kontrollimise alal juhinduvad oma tegevuses nii NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi organite kui ka NSV Liidu RKN juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee korraldustest, eeskirjadest ja instruktsioonidest.

5. Töötajatele mõõduriistade kontrollimise alal pannakse järgmised funktsioonid:

a) järelevalve käibelolevate mõõtjate täpsuse ja nende õigeaegse tembeldamise üle;

b) kaalude, vihtide, pikkusmõõtude, mahumõõtude ja teiste mõõduriistade, mis on tarvitamisel kaubandusorganisatsioonides, ülesseadmise ja seisundi kontrollimine;

c) kontroll mõõduriistade kasutamise kohta käivate seaduste ja eeskirjade täitmise üle kaubanduslikkude ettevõtete poolt, eriti mõõduriistade passide õige pidamise kontrollimine;

d) vajalike abinõude rakendamine mõõduriistade kasutamisel avastatud korratuste ja eeskirjade rikkumiste kõrvaldamiseks;

e) osavõtt vajalikel juhtudel tehastest või hankijatelt kaubandusorganisatsioonidesse saabuvate mõõduriistade vastuvõtmisest;

g) kaubanduslikkude ettevõtete töötajate instrueerimine mõõduriistade kasutamise eeskirjade täitmises ja mõõduriistadega töötavate isikute õpetamine neid õigesti käsitsema ja hooldama;

h) mõõduriistade arvestamine ja nende riistade vajaduse kindlaksmääramine kaubandusorganisatsioonidele.

6. Paragrahvis 5 märgitud funktsioonide täitmiseks on töötajail mõõduriistade kontrollimise alal õigus:

a) sisse minna kõikidesse kaubandusorganisatsiooni kaubanduslikkudesse ruumidesse ja ladudesse, kus asuvad mõõduriistad, eesmärgiga kontrollida riistade seisundit ja tööd ning nende arvestuse eeskirjade täitmist, nende hoidmist ja kasutamist;

b) kinni pitseerida ja kõrvaldada ebaseaduslikud, korratud või kehtestatud standardidele mittevastavad mõõduriistad, keelates neid kasutada;

c) mõõtude ja kaalude kohta käivate seaduste ja eeskirjade rikkumise juhtudel isikute poolt, kes töötavad mõõduriistadega, koostada aktid oma allkirjaga süüdlaste vastutusele võtmiseks;

d) teha kaubanduslikkudele ettevõtetele kohustuslikke ettepanekuid mõõduriistade ülesseadmise, kasutamise, remondi ja käibelt kõrvaldamise kohta.

7. Mõõduriistade järelevalvet ja kontrolli läbi viia plaanipäraselt mitte alla 1 korra kvartalis kaalude $^1/_{10}$ kandejõu kontrollimisega ja vihtide osalise kontrollimisega. Üks kord aastas kontrollida kõiki kaalusid nende täie kandejõu suhtes ja vihte täielikult kontrollides.

8. Töö mõõduriistade kontrollimise alal viiakse läbi aasta ja kvartali tootmisplaanide alusel, mis koostatakse kaubandusorganisatsioonide poolt ja milles nähakse ette antud aastas täitmisele kuuluvad kõik töö liigid, nende jaotamisega kvartalite järgi.

9. Aasta ja kvartali tööplaanid mõõduriistade kontrollimise alal saadetakse teadmiseks kaubanduse rahvakomissariaadi ja Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkudele organitele.

Lisa nr. 3
NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 189, 8. juunist 1945. a. kinnitatud «Eeskirjad mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» juurde

NÄIDISMÕÕDUD JA MÕÕDURIISTAD,

mis on vajalikud kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kaalu-mõõdumajanduse kontrollimiseks

		(ühe punkti jaoks)
1.	Kaalud 3. järk, tüüp Raasche [1] kuni 5 kg	1 tk.
2.	„ 3. „ „ „ „ 30 kg	1 „
3.	„ inspektori kuni 500 g ja 20 g vihtide komplektiga	1 komplekt pesadega kastis
4.	Vihtide komplekt 3. järk 1 mg kuni 200 g. . .	1 komplekt [pesadega kastis]
5.	Vihtide komplekt 3. järk 1 kg kuni 20 kg . .	1 komplekt [pesadega kastis]
6.	Vihid radiaalsete väljalõigetega 0,1 kuni 5 kg .	1 komplekt
7.	Meeter, kokkupandav	1 tk. tupes
8.	Metall-lint 20 m	1 tk. tupes
9.	Mõõdukolvid 0,1 kuni 5 l	1 komplekt
10.	Näidisvihid 20 kg	25 tk.

Märkus. Täpseimad näidiskaalud — 1. ja 2. klassi tehniliste vihtide kontrollimiseks — siin ei ole märgitud; mainitud vihte peab kontrollima NSV Liidu RKN juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkudes organites.

[1] Käesoleval ajal neid kaalusid nimetatakse «Tehnilised kaalud»

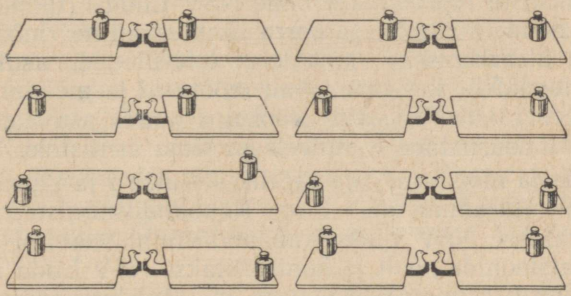
Lisa nr. 7

NSV Liidu Kaubanduse Rahva komissariaadi käskkirjaga nr. 189, 8. juunist 1945. a. kinnitatud «Eeskirjad mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes» juurde

SKEEM

vihtide asetamise kohta Beranger süsteemi lauakaalude kaussidele nende kontrollimisel $^1/_{10}$ kandejõu suhtes

8 erinevat asetamist

PÕHIMÄÄRUSE KINNITAMISEST MÕÕTUDE JA MÕÕDURIISTADE JÄRELEVALVE KOHTA NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI SÜSTEEMI ORGANISATSIOONIDES JA ETTEVÕTETES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0144, 11. aprillist 1950. a.

NSV Liidu Kaubandusministeerium saadab täitmiseks «Põhimääruse mõõtude ja mõõduriistade järelevalve kohta NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemis».

Vastavalt põhimääruse punktile 3 pannakse ette organisatsioonides ja alluvates ettevõtetes nimetada juhtimise ja kontrolliala isikud mõõdumajanduse seisukorra ja sellel alal kehtivate seaduste järgimise üle.

Koos NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee organitega on vaja instrueerida eraldatud töötajaid nende õigustest ja kohustustest.

PÕHIMÄÄRUS MÕÕTUDE JA MÕÕDURIISTADE JÄRELEVALVE KOHTA NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI SÜSTEEMIS [1]

Kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi poolt kooskõlastatult NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komiteega.

I. Üldalused

1. Mõõtude ühtsuse säilitamise ja hoidmise aluseks osutuvad NSV Liidu riiklikud etaloonid, mis reprodutseerivad mõõteüksusi suurima täpsusega.

Mõõteüksuste reprodutseerimine NSV Liidu riiklike etaloonide näol, nende hoidmine ja korra kehtestamine mõõteüksuste tähenduste üleandmiseks kõikidele ettevõtetele, asutistele ja organisatsioonidele, kes tarvitavad mõõtusid ja mõõduriistu, on pandud NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuvale Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komiteele ja tema asutistele.

Mõõtude ja mõõduriistade vajalik seisukord ja täpsus, samuti nende õige kasutamine NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemis tagatakse NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ettevõtete ja organisatsioonide poolt ja kontrollitakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee asutiste poolt.

2. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kõikides ettevõtetes võib tarvitada ainult mõõtusid ja mõõduriistu, mille tarvitamist on lubanud NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee.

Tähendatud mõõdud ja mõõduriistad on allutatud perioodilistele kontrollimistele vahetult ettevõtetes, mille käsutuses nad on, kaubandusorganisatsioonide remonttöökodades või spetsialiseeritud organisatsioonides teistes ametkondades, lepingute järgi nendega.

3. Mõõdumajanduse seisukorra juhtimine ja kontroll kõikide kehtivate seaduste mõõtude ja kaalude alal järgimise üle, NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee eeskirjade ja instruktsioonide järgimise üle pannakse:

---

[1] Analoogiline põhimäärus on kinnitatud Tsentrosojuzi poolt 27. veebruaril 1950. a.

a) NSV Liidu Kaubandusministeeriumi keskaparaadis Kaubanduse Organiseerimise ja Tehnika Valitsusele, mis ühendab kõigi tarvitamisel olevate mõõtude ja mõõduriistade liikide juhtimist ja kontrollimist;

b) NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsustes ja üleliidulistes kontorites, liiduvabariikide kaubandusministeeriumides, kaubandusosakondades — kaubanduse organiseerimise osakondadele (sektoritele);

c) kaubandusorganisatsioonides — antud organisatsiooni töötajate hulgast spetsiaalselt eraldatud isikule;

d) kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes (kauplustes, sööklates, restoranides, ladudes, juurviljahoidlates, varumispunktides, vabrikutes, tehastes jne.) — direktorile või ühele direktori asetäitjatest (ettevõtte juhatajale).

4. Kõik NSV Liidu Kaubandusministeeriumi poolt väljaantavad juhendavad ja instruktiivsed materjalid mõõtude ja mõõduriistade järelevalve kohta peavad olema kooskõlastatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komiteega, liiduvabariikide kaubandusministeeriumide NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ja üleliiduliste kontorite poolt väljaantavad — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Kaubanduse Organiseerimise ja Tehnika Valitsusega.

II. Järelevalve mõõtude ja mõõduriistade üle NSV Liidu Kaubandusministeeriumis

5. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Kaubanduse Organiseerimise ja Tehnika Valitsusele pannakse järgmiste ülesannete täitmine:

a) NSV Liidu Kaubandusministeeriumile alluvate organisatsioonide juhtimine ja kontroll tegevuse üle mõõdumajanduse järelevalve osas;

b) kontroll mõõtude ja kaalude kohta käivate seaduste, NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee eeskirjade ja instruktsioonide, samuti NSV Liidu Kaubandusministeeriumi poolt väljaantava direktiiv- ja juhendavate materjalide mõõdumajanduse organiseerimise ja ekspluateerimise alal järgimise üle;

c) organisatsiooniliste ja tehniliste abinõude läbitöötamine ja ellurakendamine mõõteüksustega varustamise alal ja kogu süsteemi mõõdumajanduse parendamise alal; ratsionaalsete konstruktsioonidega mõõduriistade ja kaasaegsete kontrollimise mee-

todite juurutamise alal, mõõtude ja mõõduriistade remondi organiseerimise alal;

d) mõõtude ja mõõduriistade järelevalve, ekspluateerimise ja remondi küsimustes määrustikkude, instruktsioonide ja tehniliste korralduste ning muude normatiiv- ja direktiivmaterjalide läbitöötamine mõõdumajanduse mitmesuguste küsimuste alal;

e) mõõtude ja mõõduriistade olemasolu, nõudluse ja kasutamise astmete arvestamine ja ümberjaotamine; mõõtude ja mõõduriistade nõudluste kontrollimine ja viseerimine; mitmesuguste ettevõtete jaoks tüüpseadistute nomenklatuuride väljatöötamine ja kehtestamine;

g) materjalide analüüsimine kadude ja kahjude kohta, mis tulenevad korratute mõõtude ja mõõduriistade tarvitamisest või nende ebaõigest kasutamisest; abinõude väljatöötamine ja ellurakendamine nende kadude kõrvaldamiseks ja vältimiseks;

h) järelevalveorganite töö küsimustes nõupidamiste ja konverentside organiseerimine ja läbiviimine;

i) side pidamine NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komiteega ja tema kohalikkude organitega kõikides mõõdumajanduse küsimustes.

6. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Kaubanduse Organiseerimise ja Tehnika Valitsusele on antud õigus:

a) kontrollida mõõtude ja mõõduriistade järelevalve ala organite tegevust NSV Liidu Kaubandusministeeriumile alluvates organisatsioonides;

b) läbi viia mõõdumajanduse seisukorra, kontrolli organiseerimise ja mõõtmiste õigsuse uurimisi ja anda täitmiseks kohustuslikke korraldusi puuduste kõrvaldamiseks mõõdumajanduses; tarvitusele võtta abinõusid NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee ettepanekute ja korralduste realiseerimiseks, mis tehtud tema asutiste poolt läbiviidud uurimiste tulemustel;

c) tõsta küsimusi järelevalvet teostavate üksikute töötajate töölt mahavõtmise kohta ebarahuldava töö pärast, samuti kohtulikule vastutusele võtmise ja distsiplinaarkaristuse määramise kohta isikutele, kes kasutasid või sundisid kasutama ebaõigeid või kontrollimata mõõte ja mõõduriistu.

7. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Kaubanduse Organiseerimise ja Tehnika Valitsuse juhataja kannab täit vastutust kõikide abinõude õigeaegse rakendamise eest mõõtude ühtsuse tagamise ja hoidmise osas NSV Liidu Kaubandusministeeriumile alluvates organisatsioonides ja ettevõtetes.

Vastutavad isikud mõõtude ja mõõduriistade järelevalve osas liiduvabariikide kaubandusministeeriumides, NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsustes, üleliidulistes kontorites, trustides, kaubandusbaasides ja muudes organisatsioonides täidavad ülesandeid, mis esitatud käesoleva põhimääruse punktides 5 a, b, c, d, e, kasutavad õigusi, mis esitatud käesoleva põhimääruse punktis 6, ja kannavad täit vastutust kõikide abinõude õigeaegse rakendamise ja mõõtude ühtsuse hoidmise eest oma süsteemi ettevõtetes ja organisatsioonides.

III. Järelevalve mõõtude ja mõõduriistade üle ettevõtetes

8. Järelevalve NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ettevõtetes tarvitamisel olevate mõõtude ja mõõduriistade üle pannakse ettevõtte direktorile või ühele direktori asetäitjatest (juhatajale), kes määratakse kõrgema organisatsiooni juhataja poolt, ja teostatakse mõõtude ja mõõduriistade ala mehaanikute (meistrite), kaubandusorganisatsioonide spetsiaalsete töökodade või lepingute järgi muude ametkondade poolt.

Pakkimisvabrikutes pannakse järelevalve mõõtude ja mõõduriistade üle vabriku peainsenerile või tehnilisele juhatajale.

9. Järelevalve ala kontrollorganid peavad hõlmama oma kontrolliga kõiki ettevõtteis asuvaid mõõte ja mõõduriistu.

Tehakse kohustuseks müüjatele, laohoidjatele, kaalujatele ja teistele kaubanduse ning ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajatele, kes oma tööliigi järgi kasutavad mõõte ja mõõduriistu, iga päev kontrollida nende käsutuses olevate riistade õigsust.

10. Mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalveks eraldatud töötajad peavad läbi tegema spetsiaalse ettevalmistuse ja võidakse lubada kontrollimisele ainult pärast spetsiaalsete katsete sooritamist.

Mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalve ala töötajate ettevalmistamise organiseerimine viiakse läbi kaubandussüsteemide poolt kooskõlastatult NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkude organitega.

11. Mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalve ala töötajad juhinduvad oma tegevuses nii NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kui ka NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee eeskirjadest ja instruktsioonidest.

Mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalve ala töötajad seisavad arvel NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkudes organites ja kuuluvad kohustuslikule registreerimisele viimase asutistes, mis annavad välja tõendeid õigusele teostada järelevalvet mõõtude ja mõõduriistade üle.

12. Mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalve ala töötajatele pannakse järgmiste ülesannete täitmine:

a) igapäevane järelevalve käibelolevate mõõtjate täpsuse üle;

b) kaalude, vihtide, pikkusmõõtude, mahumõõtude ja kõikide teiste mõõduriistade, mis on käibel nendes organisatsioonides, ülesseadmise ja seisukorra kontrollimise organiseerimine;

c) kontroll ettevõtete poolt mõõduriistade kasutamise seaduste ja eeskirjade täitmise üle, eriti mõõduriistade passide õige pidamise kontrollimine;

d) vajalike abinõude tarvitusele võtmine mõõduriistade kasutamise eeskirjade avastatud rikkumiste kõrvaldamiseks;

e) osavõtt tehastest või hankijatelt kaubandusorganisatsioonidesse saabuvate mõõduriistade vastuvõtmisest;

g) ettevõtete töötajate instrueerimine mõõduriistade kasutamise eeskirjade täitmises ja mõõduriistadega töötavate isikute õpetamine neid õigesti käsitsema ja hooldama;

h) mõõduriistade arvestamine ja kaubanduslikkude ettevõtete või organisatsioonide vajaduse kindlaksmääramine nende riistade järele;

i) korratute, ebaõigete või õigsuses kahtlustäratavate mõõtude ja mõõduriistade kõrvaldamine;

j) järelevalve mõõtude ja mõõduriistade õigeaegse esitamise üle riiklikuks kontrollimiseks;

k) kontroll tehnilise järelevalve, profülaktilise remondi, mitmesuguste tööde mõõduriistade montaaži alal, mis tehakse läbi teiste ministeeriumide ja ametkondade ettevõtete ja organisatsioonide poolt, õigeaegse ja kvaliteetse täitmise üle;

l) kontroll mõõtude ja mõõduriistade õigeaegse üleandmise üle remonti ja nende remondist saamise üle;

m) isemajandavates ettevõtetes läbirääkimiste pidamine lepingute sõlmimise kohta mõõtude ja mõõduriistade tehnilise järelevalve ja profülaktilise remondi kohta ja küsimuste algatamine kehtivate lepingute tühistamise kohta nende täitmata jätmise juhtudel;

n) side pidamine NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkude organitega, mis teostavad tehnilist järelevalvet mõõdumajanduse üle, kõikides küsimustes, mis seotud mõõtude ja mõõduriistade rakendamisega ja nende kontrollimisega.

13. Punktis 12 märgitud ülesannete täitmiseks mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalve ala töötajatel on õigus:

a) kinni pitseerida ja kõrvaldada ebaseaduslikud, korratud või kehtivatele standardidele mittevastavad mõõduriistad, keelates nende kasutamise;

b) mõõtude ja kaalude kohta käivate seaduste ja eeskirjade rikkumise juhtudel isikute poolt, kes töötavad mõõduriistadega, koostada aktid oma allkirjaga süüdlaste vastutuselevõtmiseks;

c) teha ettevõtte kõikidele töötajatele kohustuslikke ettepanekuid mõõduriistade ülesseadmise, kasutamise, remontimise, käibelt kõrvaldamise kohta.

14. Mõõdud ja mõõduriistad peab kohustuslikult esitatama riiklikuks kontrollimiseks NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee asutistesse:

a) riiklikuks kontrollimiseks seatud tähtaja möödumisel;

b) pärast kapitaal- või keskmist remonti, olenemata riikliku kontrolli tähtajast;

c) kui puhastamisel või väikese remondi tegemisel või muudel põhjustel rikuti kontrolltemplit.

15. Mõõduriistade järelevalvet ja kontrollimist teostatakse plaanipärases korras mitte alla 1 korra kvartalis kaalude kontrollimisega $^1/_{10}$-le kandejõust ja vihtide osalise kontrollimisega. Üks kord aastas kontrollitakse iga kaalu nende täie kandejõu suhtes ja kontrollitakse täielikult vihte.

16. Aasta ja kvartali tööplaanid mõõduriistade kontrollimise osas tehakse teatavaks NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee kohalikkudele organitele.

17. Peale punktis 15 märgitud kontrollimiste ja järelevalve mõõtude ja mõõduriistade üle kontrollivad järelevalve ala töötajad mõõte ja mõõduriistu järgmistel juhtudel:

a) nende saabumisel ettevõttesse;

b) pärast justeerimist ja remonti;

c) tagastamisel kasutamise kohast;

d) järelevaatusel ekspluateerimise kohal.

18. Sundkõrvaldamisele kuuluvad mõõdud ja mõõduriistad:

a) ilma või aegunud templi, tunnistuse ja atestatsiooniga;

b) tehniliste tingimuste, instruktsioonide, standardide ja muude direktiivdokumentidega seatud kasutamispiire ületanud;

c) rikutud ja remonti vajavad;

d) mitte sihituse järgi kasutatavad;

e) näitamise õigsuses kahtlust äratavad.

19. Olenevalt kontrollimise tulemustest kõrvaldatud mõõdud ja mõõtevahendid:

a) kõlblikkudeks tunnistatud — atesteeritakse ja saadetakse ekspluateerimise kohale;

b) korratuks tunnistatud — saadetakse defektide loeteluga nende remontimise kohale;

c) kõlbmatuks tunnistatud — kantakse maha ja saadetakse utiililattu.

20. Töötajate määramine ja eraldamine mõõtude ja mõõduriistade üle järelevalveks ei vabasta organisatsiooni või ettevõtte juhatajat vastutusest mõõdumajanduse seisukorra eest, mis tähendatud NSV Liidu RKN ja KTK 9. septembri 1934. a. määruse «Mõõtudest ja kaaludest» § 7.

21. Ettevõtete juhatajad on kohustatud:

a) täitma mõõdumajanduse üle järelevalve ala töötajate kõiki korraldusi puuduste kõrvaldamise kohta mõõdumajanduses;

b) tähtajaks esitama kõik mõõduriistad kontrollimiseks või andma remonti;

c) kindlustama vajalikud tingimused mõõtude ja mõõduriistade hoidmiseks ja ekspluateerimiseks;

d) osutama mõõdumajanduse üle järelevalve ala töötajatele vajalikku kaasabi ebaõigete, ebaseaduslikkude ja kontrollimata mõõduriistade avastamises ja kõrvaldamises, mõõtude ja mõõduriistade järelevalve ala töötajate poolt viimaste kontrollimise juhul nende ekspluateerimise kohal looma vastavad tingimused nimetatud tööde läbiviimiseks.

22. Kõik konfliktid küsimuste osas, mis seotud mõõtude ja mõõduriistadega, mõõdumajanduse üle järelevalve ala töötajate ja organisatsioonide teiste töötajate vahel lahendatakse viimaste juhatajate poolt ranges vastavuses mõõtude ja kaalude kohta kehtivate seaduste ja eeskirjadega.

IV. Kontroll mõõtude ja mõõduriistade järelevalve ala töötajate tegevuse üle

23. Mõõtude ja mõõduriistade järelevalve ala töötajate tegevust kontrollivad:

a) NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Kaubanduse Organiseerimise ja Tehnika Valitsus, kaubanduse organiseerimise osakonnad või spetsiaalselt eraldatud isikud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsustes ja üleliidulistes kontorites, liiduvabariikide kaubandusministeeriumides, oblastite, kraide ja linnade kaubandusosakondades, samuti ettevõtete direktorid (juhatajad) või nende asetäitjad;

b) NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee asutised.

24. Vastavalt kehtivatele seadustele NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Mõõduasjade ja Mõõduriistade Komitee asutised kontrollivad ettevõtetes mõõte ja mõõduriistu, revideerivad nende seisukorda ning kontrollivad mõõtude ja mõõduriistade järelevalve organite tegevust.

Organisatsioonide ja ettevõtete juhatajad on kohustatud osutama Komitee ja tema asutiste esindajatele igakülgset kaasabi nende poolt tähendatud tööde läbiviimisel.

OSUTIKAALUDE KASUTAMISE KORRAST NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI SÜSTEEMI KAUBANDUSETTEVÕTETES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kiri nr. 0135, 20. märtsist 1952. a.

Eesmärgiga korrastada osutikaalude kasutamist NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ettevõtetes pannakse ette kohustada müüjaid:

1. Osutikaalude BHЦ-10 ja Riia tehase toodangu 15-kilogrammiliste kaalude kasutamisel arvestust kuni 1 kg teostada vahetult osuti näitamise järgi numbrilaual.

Laadungit üle 1 kg kaaluda kaalu väikesele alusele vihi kaaluga 1, 2 ja 5 asetamise teel.

2. Osutikaalude BHЦ-2 kasutamisel kuni 200 g kaalu arvestada vahetult osuti näitamise järgi numbrilaual.

Laadungit üle 200 g kaaluda kaalu väikesele alusele vihi 1 kg või 200 g asetamise teel.

Vabariikide kaubandusministeeriumidel, kraide, oblastite ja linnade (vabariikliku alluvusega linnad) kaubandusosakondadel seada sisse range kontroll käesoleva korralduse täitmise üle.

VII jagu

VÕITLUS RIKKUMISTEGA KAUBANDUSES

ABINÕUDEST VÕITLUSE TUGEVDAMISEKS KAUBANDUSE EESKIRJADE RIKKUMISTE VASTU KAUBANDUSE JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 418, 10. septembrist 1947. a.

Väljavõte

Eesmärgiga tugevdada võitlust kaubanduse eeskirjade rikkumiste vastu ja otsustavalt välja juurida ostjate petmise fakte, käsen:

1. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblasti (krai, linna) kaubandusosakondade juhatajatel ning kaubandusorganisatsioonide juhatajatel:

a) süstemaatiliselt kontrollida kõikides kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes tarbijatele kaupade õiget väljaandmist, seatud riiklikest jaehindadest kinnipidamist ja kaalumõõduriistade seisukorda.

Kaubandusala töötajad, kes on tabatud tarbijate petmises ja teistes kaubanduse eeskirjade rikkumistes, võtta rangele vastutusele kuni töölt vallandamiseni ja kohtu alla andmiseni;

b) ühe dekaadi jooksul, arvates käesoleva käskkirja saamisest, koos riiklike kaubanduse peainspektoritega läbi viia kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhatajatega koosolekud, kus välja töötada konkreetsed abinõud võitluse tugevdamiseks kaubanduse eeskirjade rikkumiste vastu;

c) laiendada kaubanduslikkude organisatsioonide poolt eelpakitavate kaupade sortimenti ja koguseid, märkides pakendile kaalu, sordi ja hinna, samuti tugevdada kontrolli tarbijatele väljaantavate kaupade kvaliteedi üle;

d) kohustada väikejae- ja liikuvat kaubandusvõrku (müügilaudu, kioske, kärusid, kandekaste) omavate kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhatajaid aruandealuste kaupade väljaandmisel materiaalselt vastutavatele isikutele tingimata välja andma neile saatekirjad (faktuurid), neile kauba nimetuse, sordi ja hinna täpse märkimisega, samuti ettevõtte direktori poolt allakirjutatud kaupade hinnakirjad ja lipikud hindadega;

e) kategooriliselt keelata kaupade realiseerimine, mille kohta kaubanduslikud ettevõtted või ühiskondliku toitlustamise ettevõtted ei ole saanud hankijatelt arveid ja faktuure kauba sordi ja hinna märkimisega;

g) kohustada kaubandusorganisatsioonide juhatajaid tagama kõikides kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes:

seatud vormikohaste kaebuste ja esitiste raamatute olemasolu ja nende väljaandmist ostjate esimesel nõudmisel;

nähtavale kohale ülesriputatud hinnakirjade ja kaupade hinnalipikute olemasolu, nendel täpse nimetuse, sordi ja hinna märkimisega;

kontrollkaalude olemasolu — kõikides kauplustes, mis kauplevad kaalutavate kaupadega, ja sööklates;

mensuuride, kraadistatud klaaside ja kruuside olemasolu — kõikides kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, mis kauplevad lahtise viina-viinatoodetega, õllega ja alkoholita jookidega;

passide olemasolu — kõikide kaubandusvõrgus olevate kaalu-mõõduriistade jaoks;

h) panna kaubandusorganisatsioonide ja kaubanduslike ettevõtete juhatajatele isiklik vastutus kaubandusvõrgus peene vahetusraha olemasolu eest;

i) riiklikel kaubanduse peainspektoritel vabariikides, kraides, oblastites ja vabariikliku alluvusega linnades kaubanduslikkudes ettevõtetes peene vahetusraha puudumise faktide avastamisel võtta vastutusele peale vahetute süüdlaste ka kaubandusorganisatsioonide juhatajad, kelle kaubandusvõrgus need faktid kindlaks tehti;

j) vabastada töölt kaubandusvõrgus materiaalselt vastutavad isikud, kes on kohtu poolt karistatud puudujääkide ja riisumiste, tarbijatele valemõõtmise, valekaalumise ja valearvestamise eest.

Tugevdada kaubanduse kaadrit läbikontrollitud töötajatega ja teha süstemaatilist tööd nende tööalase kvalifikatsiooni tõstmisel.

5. Liiduvabariikide kaubandusministritel mitte harvemini kui kord kvartalis arutada kolleegiumiistungitel kaubanduse eeskirjadest kinnipidamise kontrolli kokkuvõtteid ja tarvitusele võtta vajalikud abinõud ostjate petmise otsustavaks lõpetamiseks ja kaubandusvõrgu töös vajaliku korra loomiseks.

6. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel ja kontorite direktoritel tagada süstemaatilist kontrolli kaubanduse eeskirjade rangeima järgimise üle neile alluvas kaubandusvõrgus.

7. Riiklikel kaubanduse peainspektoritel vabariikides, kraides ja oblastites tugevdada kontrolli kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt kaubanduse eeskirjadest kinnipidamise üle, jätmata ühtki rikkumise juhtu karistamata.

8. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblasti (krai, linna) kaubandusosakondade juhatajatel, kõikide süsteemide kaubandusorganisatsioonide juhatajatel — käesolev käskkiri teha teatavaks kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete igale töötajale.

NSV Liidu Kaubandusministeerium nõuab vabariikide kaubandusministeeriumidelt, oblasti (krai, linna) kaubandusosakondade juhatajatelt ja kõikide kaubandusorganisatsioonide juhatajatelt abinõude viivitamatut rakendamist, mis on suunatud tarbijate petmise ja halva teenindamise faktide otsustavale väljajuurimisele ning kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö edaspidisele parendamisele ja tõusule.

MOONUTUSTEST KAUBANDUSORGANISATSIOONIDE KAUBANDUSES JA TOOTMISTEGEVUSES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 482, 20. oktoobrist 1947. a.

Väljavõte

K ä s e n:

1. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide kaubandusosakondade juhatajatel, NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel ja kontorite direktoritel, kaubandusorganisatsioonide juha-

tajatel ja riiklikel kaubanduse peainspektoritel kuu aja jooksul läbi viia kõikides riikliku kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, tootmisteenindamise ettevõtetes, samuti kolhoside kaubandusvõrgus kontroll nende tegevuse vastavuse kohta ülesannetele ja funktsioonidele, mis ette nähtud nende organisatsioonide põhikirjades ja põhimäärustes.

Nõukogude kaubanduse põhimõtete moonutamise faktide avastamisel, ettevõtetes tegelinskite ja spekulantide olemasolul, kes kasutavad kaubanduslikke ettevõtteid ja riiklike organisatsioonide vahendeid spekulatiivseks otstarbeks, viivitamatult võtta kohtulikule vastutusele nii need isikud kui ka kaubandusorganisatsioonide juhatajad, kes lubasid eraettevõtjaid ja spekulante riiklikku ja kolhoosikaubandusse.

2. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide kaubandusosakondade juhatajatel:

a) ettevõtted, mis avatud ebaseaduslikult või tegelevad tegevusega, mis ei tulene kaubandusorganisatsioonide põhikirjadest, viivitamatult üle anda seatud korras organisatsioonidele, mis peavad täitma neid funktsioone;

b) uute kaubanduslikkude ja tootmis-teenindamise ettevõtete avamist lubada ainult pärast eelnevat kontrolli ettevõtte funktsioonide vastavuses ametkondliku organisatsiooni põhikirjale;

c) tugevdada kontrolli kolhooside kaubandusvõrgu tegevuse üle. Kolhoosi kaubandusvõrgus selliste produktide müümise faktide avastamisel, mis ei kuulu kolhoosile, või isikute, kes kauplevad kolhooside fiktiivsete õiendite järgi, võtta süüdlased kohtulikule vastutusele;

d) kohustada kõikide kaubandusorganisatsioonide juhatajaid kindlustama kõikides kaubanduse ettevõtetes nähtavatel kohtadel hinnakirjade ja vitriinides ning lettidel olevatel kaupadel hinnalipikute olemasolu;

kõikides ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — menüülaudadel, kassa juures, samuti einelaudade kaupadel hinnalipikud;

kõikides elu-olustikulise teenindamise ettevõtetes — tehtavate tööde maksumuse hinnakirjad;

e) tugevdada kontrolli teemajade jaoks põllumajandussaaduste kokkuostjate tegevuse üle nende töö süstemaatilise kontrollimise teel kokkuostukohtades.

VÕITLUSE TUGEVDAMISEST SPEKULATIIVSETE ELEMENTIDE SISSETUNGIMISE VASTU RIIKLIKKU KAUBANDUSVÕRKU JA MOONUTAMISTE VASTU KAUBANDUSES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 306, 23. aprillist 1950. a.

Väljavõte

Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt tehtud kontrollimisega tehti kindlaks kaubanduse kohalike organite ja kaubandusorganisatsioonide poolt NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade nr. 482, 20. oktoobrist 1947. a.[1] ja nr. 870, 28. septembrist 1949. a.[2] võitlusest spekulatiivsete elementide sissetungimisega kaubandusse ebarahuldava täitmise fakte.

Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, kraide, oblastite ja linnade kaubandusosakondade juhatajatel:

a) kaupluste, väikejaevõrgu, ühiskondliku toitlustamise ja elanikkonna olustikulise teenindamise ettevõtete kontrollimisel erilist tähelepanu osutada vastavate dokumentide olemasolule (saatekirjad, ostulehed, kviitungid) kõikide müügilolevate kaupade ja tehtavate tellimiste kohta;

b) mitte lubada võtta tööle juhatajatena, müüjatena, eine-lauapidajatena, meistritena ja teistele ametikohtadele kaubanduse, ühiskondliku toitlustamise ja elu-olustikulise teenindamise ettevõtetesse ruumide omanikke, kus on avatud need ettevõtted;

c) kategooriliselt keelata tööle võtta tingimustel ehitada vastuvõetavate isikute arvel müügilaudu, telke ja teisi ehitisi või isiklikult neile kuuluvate seadistutega, samuti hüvitada töötajaid neile kuuluvate instrumentide kasutamise eest käibelt protsentide väljamaksmise teel;

d) kaubandusvõrgus, ühiskondliku toitlustamise ja olustikulise teenindamise ettevõtetes tegelinskite ja spekulantide avastamisel nad viivitamatult töölt maha võtta ja materjalid üle anda uurimisorganitele nii nende isikute kui ka kaubandusorganisatsioonide ja ettevõtete juhatajate, kes kaasa aitasid ebaseaduslikule tegevusele, kohtulikule vastutusele võtmiseks.

Isikud, kes on süüdi nõukogude kaubanduse põhimõtete moonutamises ja kaubanduse mistahes kinnise vormi lubamises, võtta rangele distsiplinaarvastutusele kuni töölt vallandamiseni.

---

[1] Vt. lk. 206.

[2] Käesolevasse kogumikku käskkirja nr. 870 ei ole sisse võetud.

3. Kontroll käesoleva käskkirja täitmise üle panna Riikliku Kaubandusinspektsiooni Peavalitsusele.

VÕITLUSEST ERAOMANIKKUDE SISSETUNGIGA TARBIJASKOOPERATSIOONI

NSV Liidu ja VNFSV Tsentrosojuzi presiidiumi määrus nr. 349, 22. aprillist 1948. a.

Väljavõte

Tsentrosojuzi presiidium m ä ä r a b:

1. Kohustada vabariikide, kraide ja oblastite tarbijate kooperatiivide liitude juhatuste esimehi puhastama tarbijaskooperatsiooni ettevõtted spekulatiivsetest elementidest, milleks tarvitusele võtta järgmised abinõud:

b) viivitamatult lõpetama lepingute kehtivus ruumide, tootmis-seadistute ja inventari kasutamise kohta, mis on sõlmitud eraomanikkudega, kes peituvad kooperatiivse sildi taha maksudest vabanemiseks. Kõrvaldama need isikud töölt ja materjalid nende ebaseadusliku tegevuse kohta üle andma prokuratuuriorganitele;

c) kontrollima materiaalselt vastutavate isikute tööle võtmise ja vormistamise õigsust, samuti nende kinnitamist liikmete koosolekute (volinike koosolekute) poolt vastavalt põhikirjale;

d) sisse võtma tarbijate kooperatiivide vabariiklike, krai- ja oblastiliitude poolt kinnitatavate töötajate nomenklatuuri kooperatiivsete linnakaupluste direktorid, kes allutatud linna kooperatiivkaubastutele;

e) kontrollima tarbijaskooperatsiooni kodutöötajatele ja tootmis-töökodade töötajatele töötasu arvestamise kehtiva praktika vastavust määratud normidele ja hinnetele, samuti linnakaubanduse jaoks põllumajandussaaduste kokkuostu eest tasude väljamaksmist.

Kontrollimise käigus kõrvaldama kõik avastatud moonutamised töötasudes. Selles süüdiolevad isikud võtta vastutusele ja kindlustada kehtestatud hinnetest range kinnipidamine;

g) kontrollima tarbijaskooperatsiooni kõikides tootmisettevõtetes arvestuse õiget pidamist ja toorainete kulunormidest, samuti valmistoodangu väljatuleku normidest kinnipidamist. Rakendama ranget kontrolli kooperatiivsete organisatsioonide tootmisettevõtete jaoks toorainete seaduspärase saamise üle;

h) tugevdama revisjonitööd tarbijaskooperatsiooni süsteemis ja otsustavalt parendada ühiskondliku kontrolliorganite — tarbi-

jate kooperatiivide ja tarbijate kooperatiivide rajooniliitude revisjonikomisjonide, kaupluste ja sööklate komisjonide — töö juhtimist;

j) tarbijaskooperatsiooni organisatsioonide kontrollimise tulemused läbi vaatama tarbijate kooperatiivide vabariiklike, kraija oblastiliitude juhatuste koosolekutel;

i) tarbijaskooperatsiooni organisatsioonidesse ja ettevõtetesse spekulatiivsete elementide sissetungimise avastamise kõikidel juhtudel koos eraomanikkude kohtulikule vastutuselevõtmisega võtma samuti vastutusele, kuni kohtu alla andmiseni kooperatiivsete organisatsioonide ja ettevõtete juhatajad, kes lubasid tööle vastu võtta kontrollimata isikuid või oma tegevusetusega soodustasid tegelinskeid-spekulante.

2. Kohustada tarbijate kooperatiivide ja tarbijate kooperatiivide liitude revisjonikomisjone süstemaatiliselt kontrollima laiatarbekaupu tootvate ettevõtete, olustikulise teenindamise ettevõtete ja ülesostupunktide avamise õigsust ja seadusepärasust. Kontrolli tulemustest ette kanda tarbijate kooperatiivide liidu juhatusele või tarbijate kooperatiivi liikmete üldkoosolekule (volinike koosolekule).

VÕITLUSE TUGEVDAMISEST ARVELEVÕTMATA KAUPADE MÜÜGIGA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 1182, 31. detsembrist 1949. a.

Väljavõte

Eesmärgiga tugevdada võitlust arvelevõtmata kaupade müügiga käsen:

1. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblastite (kraide) kaubandusosakondade juhatajatel ja NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülematel, kel on oma koosseisus ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid:

a) tugevdada kontrolli ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle, osutades erilist tähelepanu müügilolevate kaupade arvelevõtmise vormistamisele vastavate dokumentidega.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajad, kes on süüdi kõrvalt hangitud arvelevõtmata kaupadega kauplemises, viivita-

matult vallandada töölt ja materjalid nende kohta üle anda uurimisorganitele kriminaalvastutusele võtmiseks nagu spekulatsiooni eest.

Ettevõtete juhatajad, kes lubasid neid kuritarvitusi, samuti võtta rangele vastutusele kuni töölt vallandamiseni ja kohtu alla andmiseni;

b) seada sisse pakitud kaupade (viinad, õlu, viinamarjaveinid, viina- ja kondiitritooted jne.) väljaandmise kord ühiskondliku toitlustamise ettevõtete ladudest einelaudadesse, paviljonidesse, kioskidesse, müügilaudadele ja liikuvale kaubandusvõrgule ainult markeeritult spetsiaalse templiga, mis vajutatud kaupade etikettidele.

Tähtajaks kuni 1. veebruarini 1950. a. varustada kõik ladusid omavad ühiskondliku toitlustamise ettevõtted spetsiaalsete templitega suurusega 2 kuni 5 sm, nendel ettevõtte nimetuse märkimisega, mis antakse üle ladude juhatajatele, hoiatades neid range vastutuse eest nende templite ebaõigel kasutamisel.

Tähendatud tähtajaks tagada ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes realiseeritavate kõigi pakitud kaupade markeerimine ja edaspidi keelata nendes ettevõtetes markeerimata kaupade realiseerimine, võttes süüdlased vastutusele nagu kaubanduseeskirjade rikkumise eest.

Kaupade markeerimine spetsiaalse templiga ühiskondliku toitlustamise ettevõttes viia läbi selle ettevõtte juhataja ja raamatupidaja osavõtul.

2. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemi ühiskondliku toitlustamise ettevõtete juhatajatel:

a) tagada saatedokumentide (saatekirjade, ostulehtede) õigeaegne ja õige väljakirjutamine nii ostetud kaupade kui ka omatoodangu toodete kohta, mis antakse välja einelaudadesse, paviljonidesse, kioskidesse, müügilaudadele ja liikuvale kaubandusvõrgule;

b) kontrollida iga päev isiklikult dokumentide olemasolu statsionaarses ja liikuvas kaubandusvõrgus müügilolevate kaupade kohta;

c) rangelt arvestada ettevõtete rahalist sissetulekut, jälgida arvestuse korda ja ruloon-markide õiget kasutamist vastavalt NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 197, 21. märtsist 1949. a.;

d) varustada ettevõtetes olevad kassaaparaadid kontroll-lintidega;

e) keelata tootmisest köögitoodete ja laost ostetud kaupade müügiks väljaandmine ilma selle väljaandmise üheaegse vormis-

tamiseta saatekirjadega või ostulehtedega, mis alla kirjutatud ettevõtte juhatajate ja raamatupidajate poolt.

Statsionaarsetes ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kassaaparaatide ja ruloon-markide puudumisel lubada kõrgema organisatsiooni loal ajutiselt sissetulekute arvestamiseks nööritatud ja nummerdatud tšekiraamatuid rebitavate talongidega, mida arvestatakse kui rangele aruandlusele kuuluvaid planke.

VÕITLUSE ABINÕUDEST KAUBANDUSEESKIRJADE RIKKUMISTEGA JA KURITARVITUSTEGA TÖÖSTUSKAUPADE KAUPLUSTES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 140, 24. veebruarist 1951. a.

Väljavõte

Käsen:

1. Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, oblastite (kraide), linnade ja rajoonide kaubandusosakondade juhatajatel, kaubandusorganisatsioonide juhatajatel ja kaupluste direktoritel:

a) vältida spekulatsioonijuhud kauplustes, andes üle spekulatsijoonis tegevad isikud miilitsaorganitele;

b) mitte lubada kaupade müüki enne kaupluse tööaja algust ning pärast selle lõppu, müüki abi- ja laoruumidest, samuti kaupade müüki ükskõik kellele väljaspool järjekorda;

c) rangelt jälgida seda, et kõrvalisi isikuid ei lasta müügisaali enne kaupluse avamist, lõunavaheaegadel ja pärast kauplemise aja lõppu;

d) keelata väljavalitud kuid ostjate poolt tasumata kaupade hoidmine kontrollis üle 30 min., millise aja möödumisel väljaostmata kaubad peab tagastama osakonda või sektsiooni müügiks;

e) kaupade kohta, mille järele on kõrgendatud nõudmine, viia sisse suurtes kauplustes kohustuslik kaubatšekkide väljakirjutamise kord kahes eksemplaris läbi kopeerpaberi, märkides tšeki järjekorra numbri, kauba nimetuse, artikli, koguse, hinna, samuti tšeki väljakirjutamise kuupäeva ja aja (tunni, minuti), müüja allkirjaga. Kaubatšekkide raamatud anda müüjatele välja ainult kauplemise alguse momendil;

g) keelata müügilt puuduvate kaupade hoidmine lettide all ja kinnistes kappides, samuti abiruumides sektsioonide juures;

h) keelata kaupade väljaandmine laost kaupluse sektsiooni või osakonda üksikute esemetena (tükkidena, paaridena jne.), seades sisse korra kaupade väljaandmiseks ainult partiidena. Laost sektsiooni või osakonda saabuvad kaubad viivitamatult lasta müügile;

j) seada sisse range kontroll kaupade saatmise üle kauplustesse. Kaupade kauplusesse mittejõudmise kõikide faktide kohta viivitamatult teostada uurimine ja süüdlased võtta vastutusele;

i) tagada vajalik kord müügisaalis nii avamise momendiks kui ka kogu tööaja jooksul.

13. Kaubandusorganisatsioonide juhatajatel tugevdada poliitilis-kasvatuslikku tööd kaubandusala töötajate keskel bolševistlikus leppimatuse vaimus nõukogude kaubanduse kehtivate eeskirjade iga liiki rikkumistega ja moonutamistega.

Sotsialistliku võistluse alusel mobiliseerida kaubandusala töötajad võitlusele nõukogude kaubanduseeskirjade iga liiki rikkumiste vastu, nõukogude kaubanduse eeskujuliku korraldamise ja ostjate kultuurse teenindamise eest.

14. Riiklikul Kaubandusinspektsioonil seada sisse range kontroll tööstuskaupade kaupluste töö üle, tugevdada võitlust nõukogude kaubanduse eeskirjade rikkumiste ja moonutamiste vastu, võttes nendes rikkumistes süüdiolevad isikud rangeimale vastutusele.

KONTROLLI TUGEVDAMISEST TARBIJASKOOPERATSIOONI ORGANISATSIOONIDE KAUPLEMISE ÜLE KOHALIKKUDEL LAATADEL JA TURGUDEL

Tsentrosojuzi juhatuse määrus, 25. oktoobrist 1950. a.

Tsentrosojuzi juhatus m ä ä r a b:

Kohustada vabariikide, kraide ja oblastite tarbijate kooperatiivide liitude juhatusi:

1. Kohustada tarbijate kooperatiivide rajooniliite ja tarbijate kooperatiive seadma sisse range kontrolli kaupade riiklikest jaehindadest kinnipidamise üle, mida müüakse laatadel ja turgudel, samuti jaekaubanduse teiste eeskirjade järgimise üle.

2. Määrata, et tarbijate kooperatiivide rajooniliidud ja tarbijate kooperatiivid võivad kaubelda kohalikkudel laatadel ja turgudel ainult oma tegevuse rajoonis.

MÜÜDUD KAUPADE JA OSUTATUD TEENUSTE EEST KAUBANDUSETTEVÕTETE POOLT SULARAHA VASTUVÕTMISE JA NENDE OPERATSIOONIDE VORMISTAMISE KORRAST

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0378, 29. septembrist 1950. a.

Vastavalt «Kassaoperatsioonide korraldamise põhimääruse»[1] punktidele 17 ja 18 NSV Liidu Kaubandusministeerium, kooskõlastatult NSV Liidu Rahandusministeeriumiga, seab sisse kaubanduslike ja tootlike olustikuliste ettevõtete poolt müüdud kaupade ja osutatud teenuste eest sularaha vastuvõtmise ja nende operatsioonide vormistamise kohta järgmise korra:

1. Ostjatelt sularaha võstuvõtmine väljastatavate kaupade eest sektsioonidesse jagatud kauplustes ja suurtes kauplustes ning sööklates peab toimuma reeglina mehaaniliste kassaaparaatidega kassade kaudu. Väikestes ettevõtetes, kus ei ole mehaanilisi kassaaparaate, seatakse kõrgemate organisatsioonide poolt teine kord elanikkonnalt sularaha vastuvõtmise kohta:

a) kassa kaudu ruloonmarkidega;

b) kassa kaudu numereeritud kassatšekkide väljakirjutamisega;

c) sularaha vahetu saamine materiaalselt vastutavate isikute poolt ettevõtetes, kus töötab mitte üle kolme müüja.

Märkus. Ruloonmarke ja nummerdatud kassatšekke tuleb hoida ja arvestada kui rangele aruandlusele kuuluvaid dokumente ja planke.

2. Mehaaniliste kassaaparaatide tšekid, ruloonmargid ja nummerdatud tšekid on kehtivad ainult väljaandmise päeval.

3. Kassapidaja saab ostjatelt raha kauba eest vastavalt summadele, mis nimetatakse ostjate poolt või mis on märgitud kaubatšekkidele, mis välja kirjutatud müüjate poolt, järgmise korra järgi:

a) saanud ostjalt raha, on kassapidaja kohustatud saadud summa täpselt üle lugema ja panema need rahad eraldi ostjale nähtavalt;

b) välja andma ostjale täielikult tagasiandmisele kuuluva raha;

c) pärast lõplikku tasaarvestamist välja andma ostjale tšeki (või kaubatšeki ärakirja märkega raha saamise kohta) või ruloonmargid ja panema ostjalt saadud raha kassa laekasse.

---

[1] Pandud kehtima NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 51, 27. jaanuarist 1949. a.

Kassapidajal keelatakse pakkuda ostjale tagasiantava raha asemel mistahes kaupa (tuletikke, postmarke jne.).

4. Kassatšekkidega kuritarvituste hoidumiseks peab nendel märgitama tingarvud, templid, kindlaks määrama tšekkide piirsummad jne., kusjuures kõiki neid kontrollabinõusid peab perioodiliselt vahetatama.

5. Kassa kontroll-linte rakendatakse kõikide mehaaniliste kassaaparaatide töös kohustuslikus korras.

Kasutatud kassa kontroll-lindid ja kassatšekid aruandeperioodi eest säilitatakse pakituna ja pitseerituna (või plommituna), esimesed — kaupluse (söökla) direktori juures, teised — materiaalselt vastutava isiku juures ühe kuu jooksul pärast viimase inventeerimise tulemuste väljatoomist ja allakirjutamist, puudujäägi juhtudel aga kuni asja selgitamise lõpetamiseni.

6. Olustikulise tootmisteenindamise ettevõtetes võetakse elanikkonnalt osutatud teenuste ja täidetud tööde eest sularaha vastu:

a) kassa kaudu mehaaniliste kassaaparaatidega;
b) kassa kaudu kviitungite vorm nr. K-3 väljakirjutamisega;
c) kassa kaudu sissetulnud raha sissekandmisega päevaaruandesse.

7. Olustikulise tootmisteenindamise ettevõtetes, kus ei saa täielikult kasutada vormi nr. K-3 nii tellijatega arvestamiseks kui ka tootmise operatsioonideks, seatakse vajalikkudel juhtudel sisse kviitungi neljas eksemplar — «kviitungi duplikaat».

Nendes olustikulise tootmisteenindamise ettevõtetes, kus tellimise vormistamise ja tootmisoperatsioonide tingimustes ei saa kasutada «kviitungi duplikaati», kirjutatakse välja töökäsud-tellimised või teised neid asendavad algdokumendid, mis kinnitatud seatud korras, vajalikus eksemplaride arvus, tellimise tingimuste, töö, tähtaegade, maksumuse ja teiste rekvisiitide loendamisega.

8. Tellimiste maksumus (avanss, juurdemaks, arvestus) tasutakse kviitungi vorm nr. K-3 väljakirjutamise teel raha iga üksiku sissetuleku kohta, märkides selle töökäskudele-tellimistele templi panemise (kuupäev, kviitungite nr., summa, allkiri) või vastava pealekirjutuse teel.

9. Juuksetööstustes sissetulekud päevaaruannete järgi tööpäeva (vahetuse) lõppemisel võetakse arvele kassades kassapidajate poolt kviitungi vorm nr. K-3 väljakirjutamisega eraldi iga meistri kohta.

Kviitungi tekstis eraldatakse sissetulek tööst ja teenustest ning realiseeritud parfümeeriast.

Kviitungi ärakiri antakse meistrile tema päevase (vahetuse) sissetuleku summade kassas arvelevõtmise kinnitamiseks.

10. Päevaaruanded peavad olema eelnevalt numereeritud, omama kontrollpitserit ja allkirja, registreeritud raamatupidamises ja meistrile välja antud allkirja vastu spetsiaalses žurnaalis, kuhu teisel päeval tehakse märge antud meistri sissetulekute suuruse kohta, märkides kviitungi numbri, mille järgi see sissetulek on kassas arvele võetud.

11. Kassa sissetulekuorderite vorm nr. 1 või kviitungite vorm nr. K-3 (vastavalt Kassaoperatsioonide korraldamise põhimääruse punktidele 11 ja 18) väljakirjutamise aluseks ülalmärgitud korras vastuvõetud sissetuleku kohta on:

a) mehaanilise lugejaga kassade puhul — kassapidaja-operatsionisti õiend päeva (vahetuse) sissetuleku kohta andmete järgi üleandmisele ettevalmistatud sularaha kohta ja väljavõte (õiendi pöördel) kassapidaja-operatsionisti raamatust (lisa nr. 1) [1];

b) ruloonkassade juures — kassapidaja-operatsionisti õiend päeva (vahetuse) sissetuleku kohta andmete järgi üleandmisele ettevalmistatud sularaha kohta ja andmed (õiendi pöördel) sissetuleku kohta kassaruloonide järgi päevas või vahetuses (lisa nr. 2)[1];

c) kassapidajale raha tasumisel tšekkide järgi, mis välja kirjutatud müüjate poolt — kassapidaja-operatsionisti õiend päeva (vahetuse) sissetuleku kohta andmete järgi üleandmisele ettevalmistatud sularaha kohta aktiga pöördel tšekkide kokkulugemise vastastikuse võrdlemise tulemuste kohta (lisa nr. 3)[1];

d) kassapidajale raha tasumisel päevaaruande järgi (juuksetööstustes) — üleloetud ja vastastikku kontrollitud päevaaruanne meistri ja kassapidaja allkirjadega (lisa nr. 4)[1];

e) raha tasumisel vahetult materiaalselt vastutavatele töötajatele väikestes kauplustes, paviljonides, tükikaupade osakondades, telkides jne. — materiaalselt vastutava isiku ettekanne-õiend päevase sissetuleku kohta (lisa nr. 5)[1].

Märkus. Sissetulekute üleandmise juures juhtudel, mis ette nähtud punktides a, b, c, esitatakse kassapidaja õiend enne kassa sularaha ja lugejate näitamist, ruloonmarkide ja tšekkide kontrollimist administratsiooni poolt.

[1] Käesolevasse kogumikku lisa ei ole sisse võetud.

Samaaegselt NSV Liidu Kaubandusministeerium pärast kooskõlastamist NSV Liidu Rahandusministeeriumiga selgitab kassaoperatsioonide korraldamise üksikuid praktilisi küsimusi, mis tekivad süsteemi kaubanduslikkudes organisatsioonides ja ettevõtetes.

1. Sissetulekutest sularaha kulutamise normid ja sularaha jäägi limiidid kassades määratakse kindlaks Riigipanga poolt eraldi iga kaubandusliku, olustikulise tootmisteenindamise ettevõtte jaoks, millel on sularaha laekumisi kaupade ja toodangu müügist ning tehtud töödest, olenemata sellest, kas ettevõte on iseseisval bilansil või mitte. Seejuures kaubandusettevõtete all mõeldakse statsionaarse võrgu ettevõtteid (kauplus, söökla, restoran, kohvik, toidubaar, paviljon, telk, müügilaud, kiosk, einelaud), mis võtavad enda alla eraldi hooned või ruumid.

Juhul, kui kõrgem organisatsioon ei pea võimalikuks lubada temale alluvale kaubandusettevõttele teha kulutusi sissetulekutest (laekumistest), teatab kaubandusorganisatsioon sellest kirjalikult Riigipanga asutisele, kes tähendatud teate alusel keelab vastaval kaubandusorganisatsioonil kulutada sissetulekut.

Kaubandusettevõtted, millel sularaha kulutamine sissetulekutest on keelatud, on kohustatud kogu oma rahalise sissetuleku täielikult üle andma korras, mis sätitud Kassaoperatsioonide korraldamise põhimääruse punktis 3.

2. Väikejaebaasidel, kauplustel, sööklatel, toidubaaridel ja kohvikutel, millel on oma koosseisus ja alluvuses väikejaevõrku, ja nimelt: telgid, müügilaud, kioskid, paviljonid, einelaud ja kandekastid ning mille müüjad on materiaalselt vastutavad ülalmärgitud kaubandusettevõtete ees, määratakse sularaha kulutamise normid sissetulekutest kindlaks Riigipanga poolt, kaasa arvates kulutused sissetulekutest nende telkide, müügilaudade, kioskide, paviljonide, einelaudade ja kandekastide vajadusteks.

Vastavalt sellele:

a) väikejaebaaside, kaupluste, sööklate, restoranide, toidubaaride ja kohvikute koosseisu ja alluvusse kuuluvad telgid, müügilaud, kioskid, paviljonid, einelaud ja kandekastid annavad üle oma sissetulekud täielikult nendele kaubandusettevõtetele korras ja tähtaegadel, mis on seatud ühendatud kassade jaoks;

b) tähendatud väikejaevõrgu sissetulekut võib kulutada vastavate kaubandusettevõtete: väikejaebaaside, kaupluste, sööklate, restoranide, toidubaaride ja kohvikute poolt kogu kaubandusettevõtte vajadustele, kaasa arvates tema väikejaevõrku.

Seda korda ei rakendata kauplustele-filiaalidele, samuti müügilaudadele, kioskidele ja einelaudadele, mis ei kuulu väikejaebaaside, kaupluste, sööklate, restoranide, toidubaaride ja kohvikute koosseisu. Sellistele kaubanduse väikejaeettevõtetele määratakse sularaha kulutamise normid sisstulekutest kindlaks üldises korras.

3. Kaubanduslikkudes ettevõtetes, millel on lubatud kulutada sularaha sissetulekutest töötasude maksmiseks juhtudel, kui päevane sissetulek töötasude väljamaksmiseks ei ole piisav, pärast kooskõlastamist Riigipanga kohaliku asutise ja ametiühinguorganisatsioonidega võib kehtestada töötasude väljamaksmise kord, mille puhul:

a) töötasud makstakse välja järjestikku, erinevatel päevadel vahetuste, sektsioonide ja osakondade kaupa;

b) töötasude väljamaksmise jaoks vajalikud summad saadetakse kaubandusettevõtte arveldusarvelt Riigipangast. Sel juhul vastavalt vähendatakse sularaha kulutamise normi sissetulekutest.

4. Kassa sissetuleku- ja väljaminekuorderid (vormid nr. K-1 ja K-5) kirjutatakse välja ainult nendes ettevõtetes, mis on viidud eraldi bilansile.

Kaubanduslikud ettevõtted, mis ei ole viidud eraldi bilansile ja on tsentraliseeritud bilansil, omades operatsioonikassasid, tükikaupade osakondi, telke, müügilaudu jne., kirjutavad ühendatud kassasse laekuvate sissetulekute arvelevõtmiseks välja kviitungid vormi nr. K-3 järgi.

Kaubandusettevõtte raamatupidamise poolt sissetulekute vastuvõtmiseks väljaantavaid kviitungiraamatuid arvestatakse vastavalt Kassaoperatsioonide korraldamise põhimääruse punktidele 20 ja 21.

6. Kaubanduslikkude ettevõtete sissetulekud, mis antakse üle Riigipanga päevastesse ja õhtustesse kassadesse, Riigipanga inkassaatoritele, Riigipanga poolt organiseeritud inkasseerimise punktidesse, vormistatakse Riigipanga ja Sideministeeriumi poolt seatud vormikohaste kviitungitega.

7. Sissetulekuorderid ja kviitungid (vorm nr. K-1) nende juurde ning väljaminekuorderid (vorm nr. K-5) kirjutatakse välja ettevõtete raamatupidamiste poolt.

Nende orderite väljakirjutamine kassapidaja poolt ei ole lubatud.

8. Sissetulekud võetakse väikejaebaaside, kaupluste, sööklate, restoranide ja kohvikute kassade poolt neile alluvatelt väike-

javõrkudelt ning ühendatud kassade poolt — neile kinnistatud kaubanduslikkudelt ettevõtetelt ja kandekastidelt vastu järgmises korras:

a) kaubanduslikkude ettevõtete juures asuvad iseseisvale bilansile eraldatud kassad ja ühendatud kassad kirjutavad välja vastuvõetud laekumiste summadele kassa sissetulekuorderid vorm nr. K-1 järgi korras, mis seatud Kassaoperatsioonide korraldamise põhimääruse II jaoga;

b) õhtusel ajal tegutsevate samade kassade poolt sissetulekute vastuvõtmist võib vormistada kassapidajale aruande vastu väljaantavate kviitungite vorm nr. K-3 väljakirjutamisega.

Vastuvõetud sissetuleku kohta kirjutatakse välja sissetulekuorder vorm nr. K-1 järgi kviitungite ärakirjade lisandamisega spetsiaalsel loetelul (nimestikul). Loetelus märgitakse kviitungite numbrid (nende numeratsiooni järjekorras), kellelt sissetulek vastu võetud ja vastuvõetud sissetuleku summa;

c) kaubanduslikkude ettevõtete juures asuvad kassad ja ühendatud kassad, mis ei ole iseseisval bilansil ja seisavad tsentraliseeritud arvestusel, kirjutavad välja vastuvõetud sissetulekute summadele kviitungid vorm nr. K-3 järgi, millele võetakse täiendavalt sissetuleku üleandnud isiku allkiri.

9. Riigipangast tšeki järgi saadud sularaha arvelevõtmisel kassa sisestulekuorderi kviitung vorm nr. K-1 järgi antakse pärast kassapidaja poolt allakirjutamist viivitamatult üle organisatsiooni (ettevõtte) raamatupidamisele kontrollimiseks ja lisamiseks Riigipanga väljavõtte juurde.

10. Ettevõtetes, asutistes ja organisatsioonides kassakäibega sissetuleku ja väljamineku alal alla 50 tuh. rbl. kuus — peetakse sissetuleku- ja väljaminekuorderite registreerimise žurnaali vorm nr. K-2 järgi, jättes välja lahtrid, millel ei ole praktilist tähtsust antud ettevõttes (näiteks lahtrid 5, 6, 16, 17 jne.).

Ettevõte, mis kulutab sissetuleku edasilükkamatutele vajadustele ja töötasule, jätab samuti välja lahtrid 3, 4, 7, 8 žurnaali sissetuleku osas, säilitab žurnaali väljamineku osas lahtrid 14, 15, 18, 19.

11. Ühendatud kassa kassapidaja (või teda asendav isik) sissetulekute kogumise (vastuvõtmise) alal määratakse kõrgema organisatsiooni juhataja käskkirjaga organisatsiooni kaadriosakonna ja pea- (vanem-) raamatupidaja ettepanekul ja korras, arvestades materiaalselt vastutavate isikute kohta seatud nõudmisi, mis ette nähtud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjas nr. 706, 31. augustist 1950. a.

Sissetulekute kogumise õiguse jaoks antakse välja volitus tähtajaga mitte üle 15 päeva, mille esitamist on kohustatud nõudma sissetulekut üleandvad isikud igal juhtumil.

12. Materiaalse vastutuse kohta sissetulekute eest annab ühendatud kassa kassapidaja (või teda asendav isik) välja kohustuse vorm nr. K-9 järgi vastavalt Põhimääruse punktidele 42, 43, 44, 45.

13. Ühendatud kassa kassapidaja esitab iga päev aruande saabunud sissetuleku kohta ja selle Riigipanka või postile üleandmise kohta.

Aruanne koostatakse vorm nr. K-7 järgi kassaraamatu vormi nr. K-6 sissekannete alusel.

Aruandele lisatakse sissetulekuorderid vorm nr. K-1 järgi või kviitungite vorm nr. K-3 ärakirjad.

14. Ettevõtte raamatupidamine, mille volituse järgi kassapidaja võtab sissetulekuid vastu, on kohustatud põhjalikult ja iga päev kontrollima ühendatud kassa kaudu sissetulekut üleandvate materiaalselt vastutavate isikute kaubalisi ja rahalisi aruandeid, tehes kindlaks rahaliste operatsioonide samasuse kontrollitava ettevõtte aruande järgi ja ühendatud kassa kassapidaja kassaaruande järgi.

Ühendatud kassa töö tingimused sissetulekute vastuvõtmise alal peavad rangelt vastama Põhimääruse punktide 39, 40, 41 nõudmistele.

15. Iseseisval bilansil olevates kaubanduslikkudes ettevõtetes vormistatakse sularaha väljaandmine korras, mis ette nähtud Kassaoperatsioonide korraldamise põhimääruse III jaos.

Kaubanduslikud ettevõtted, mis ei ole iseseisval bilansil ja seisavad tsentraliseeritud arvestusel ja millel on lubatud sissetulekutest sularaha kulutamine Riigipanga poolt seatud normide piires, annavad sissetulekutest sularaha välja järgmises korras:

a) antud ettevõtte töötajatele töötasude väljamaksmiseks kõrgemate organisatsioonide (ettevõtete) juhatajate ja pea- (vanem-) raamatupidajate poolt allakirjutatud palgalehtede järgi;

b) muude vajaduste tasumiseks, vormistades korras, mis ette nähtud aruandluse summade jaoks.

16. Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide arvete järgi kassast sularaha väljamaksmine võib toimuda ainult summade piirides, mida pank ei võta vastu ülekandmiseks sularahata arvlemise korras.

17. Komisjonikauplustes kassa väljaminekuorderid kirjutatakse välja NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt

kinnitatud vorm nr. 111 3-da eksemplari (komitendi kaart) alusel, kusjuures vormide nr. 111 järgmisel trükkimisel võib 3-da eksemplari pöördele mahutada kassa väljaminekuorderi vormi nr. K-5 (lisa nr. 6) [1].

18. Deponeeritud summade register koostatakse ettevõtte (organisatsiooni) kassapidaja poolt lisatud vormi järgi (lisa nr. 7) [2].

19. Kõik kaubanduslikud ettevõtted, välja arvatud tsentraliseeritud arvestusel seisvad ja mis ei eralda rahalisi operatsioone kaubalistest, peavad kassaraamatut vorm nr. K-6 järgi ja kassa aruandeid vorm nr. K-7 järgi. Nende ettevõtetes tehakse sissekandeid kassaraamatusse orderite vormi nr. K-1 ja K-5 või kviitungite vorm nr. K-3 alusel.

20. Tsentraliseeritud arvestusel seisvais väikejae-ettevõtteis (kauplused, paviljonid, einelauad, telgid, kioskid, müügilauad jne.), kus raha vastuvõtmine toimub vahetult materiaalselt vastutavate isikute poolt, kassaraamatut (vorm nr. K-6) ja kassaaruandeid (vorm nr. K-7) ei peeta, piirdudes NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt kinnitatud vormide nr. 41 ja 41-a kohaste kaubaliste aruannete esitamisega. Selliste ettevõtete nimekiri määratakse kindlaks kaubastute (trustide, kontorite, osakondade) poolt pärast kooskõlastamist Riigipanga kohaliku osakonnaga.

21. Mehaaniliste lugejatega kassaaparaate omavad kaubanduslikud ettevõtted (kauplused, sööklad) peavad peale selle kaubandusliku ettevõtte kassapidaja-operatsionisti raamatut vorm nr. 49 järgi, kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt 23. detsembril 1939. a. (lisa nr. 8)[3].

22. Kaubandusliku ettevõtte kassapidaja-operatsionisti raamat osutub lugeja näitajate kontroll-registreerimise žurnaaliks, kuhu sissekandeid tehakse tindiga kronoloogilises järjekorras, ilma määrimisteta ja õiendatud parandusteta ettevõtte administratsiooni ja kassapidaja allkirjadega.

Kassapidaja-operatsionisti raamat peab olema numereeritud ja kinnitatud ettevõtte (organisatsiooni) juhataja ja pea- (va nem-) raamatupidaja allkirjadega ning ümarguse pitseriga.

23. Ettevõtetes, kus on olemas mitu kassaaparaati, võib igale neist pidada eraldi kassapidaja-operatsionisti raamatut või üldise

---

[1] Lisatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 824, 29. septembrist 1951. a.

[2] Lisa ei ole sisse võetud.

[3] Lisa ei ole sisse võetud.

raamatu olemasolul peab igale aparaadile olema eraldatud raamatus eraldi leheküljed.

24. Suurtes kauplustes, suure hulga kassaaparaatidega lubatakse kanda kõikide kassaaparaatide näitajaid ühte raamatusse antud päeva eest ühele leheküljele. Sel juhtumil peavad sissekanded olema asetatud kõikide kassade rangelt seatud numeratsiooni järjekorras (nr. 1, 2, 3 jne.), olenemata sellest, kas üks või teine aparaat töötab või mitte.

Mittetegutsevate aparaatide näitajad korratakse iga päev, märkides aparaadi mittetegutsemise põhjuse (varus, remondis jne.) tõestatud administratsiooni allkirjadega.

Sellistes ettevõtetes kassapidaja-operatsionist raha dokumentide järgi vastu ei võta ega välja ei anna. Need operatsioonid tehtakse antud ettevõtte direktori või vanemkassapidaja poolt.

25. Iseseisvale bilansile eraldatud ettevõtetes, kus puudub vanemkassapidaja ametikoht, täidetakse viimase kohustusi ettevõtte direktori, kassapidaja-operatsionisti või teiste töötajate poolt ettevõtte direktsiooni määramisel seatud korras, välja arvatud raamatupidajad ja teised isikud, kes on seotud töötasude, ajutise töövõimetuse abirahade, pensionide ja preemiate arvestamisega (Põhimääruse punktid 36, 46). Kassapidaja kohustuste panemine ettevõtte direktorile vormistatakse kõrgema organisatsiooni juhataja käskkirjaga. Materiaalse vastutuse kohta võetakse kohustus vorm nr. K-9 järgi.

26. Kassaraamatut vorm nr. K-6 järgi peetakse ja kassaaruanne vorm nr. K-7 järgi koostatakse ettevõtte, organisatsiooni vanemkassapidaja poolt (või teda asendava isiku poolt), olenemata kassapidaja-operatsionisti raamatute pidamisest.

Jaekaubanduse ettevõtetes kantakse kassaaruande vorm nr. K-7 pöördele andmed, mis ette nähtud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakorissariaadi poolt 23. detsembril 1939. a. kinnitatud vorm nr. 51 pöördel (lisa nr. 9).

Suurtes kauplustes, kus palju kassaaparaate, võib lugejate näitajate andmed asetada spetsiaalsele, aruandest lahutamatule lisale, mille kohta tehakse aruandes viide.

27. Sissekandeid kassaraamatusse vorm nr. K-6 (ja vastavalt kassa aruandesse vorm nr. K-7) tehakse järgmistel alustel:

a) iseseisvale bilansile eraldatud ettevõtetes, sissetuleku osas — kassa sissetulekuorderite vorm nr. K-1 järgi, väljamineku osas — kassa väljaminekuorderite vorm nr. K-5 järgi;

b) tsentraliseeritud arvestusel seisvates ettevõtetes sissetuleku osas — kviitungite vorm nr. K-3 järgi, väljamineku osas

— kviitungi järgi sissetulekute Riigipanka või kõrgema organisatsiooni kassasse üleandmise kohta ja palgalehtede järgi töötasude väljamaksmise kohta.

28. Vanemkassapidajale hoiule antavate pitseeritud pakettide, kohvrite, kastide jne. sisu kontrollitakse eelnevalt vanemkassapidaja poolt, mille kohta koostatakse õiend mõlema poole allkirjaga, mis pannakse pitseeritud pakki.

29. Neil juhtudel, kui kassa sularaha üleandmine toimub vastutava hoidja puudumisel (haigus, surm jne.), samuti pärast vargusi ja röövimisi, toimub hoiukoha avamine, olemasolevate rahaliste vahendite, väärtpaberite, dokumentide jne. kontrollimine ja üleandmine komisjoni poolt koostatud akti järgi, milline komisjon määratakse kõrgema organisatsiooni juhataja käskkirjaga linna (rajooni) TSN täitevkomitee või miilitsa esindaja kohustusliku osavõtuga, kes on varustatud neid inventeerimisest osa võtma saatnud asutise vajalike volitustega.

Märkus. Kõrgematest organisatsioonidest kaugelasuvates ettevõtetes võib vajalikul juhtudel komisjoni määrata kohaliku kaubandusosakonna või teiste administratiivsete organite käskkirjaga (korraldusega).

30. Kassa sularaha ootamatuid kontrollimisi, peale antud ettevõtte administratsiooni, teostatakse kõrgemate organisatsioonide poolt vastavalt NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjale nr. 680, 5. augustist 1949. a. üheaegse kauba-materiaalsete väärtuste inventeerimisega tähtaegadeks, mis ette nähtud selle käskkirjaga, samuti antud ettevõtte (organisatsiooni) dokumentaalrevisjoni teostamisel, mille protsessis kõik kassaoperatsioonid kontrollitakse täielikus järjekorras.

Peakassa ootamatuid kontrollimisi peab olema kuus mitte alla kahe.

31. Olenemata aruandekuu jooksul tehtud kassa sularaha ootamatutest jooksvatest kontrollimistest, kontrollitakse igal aruandekuule järgneva kuu esimesel kuupäeval kassat kohustuslikult akti koostamisega vorm nr. 20 järgi (lisa nr. 10)[1].

32. Kassaaparaadi mehaanilise lugeja näitaja viiakse üle nullile aasta jooksul vastavalt vajadusele ja aruandeaastale järgneva aasta 1. jaanuaril kohustuslikus korras kõrgema organisatsiooni esindaja osavõtul ning akti (lisa nr. 11)[2] koostamisega kahes eksemplaris, millest üks, kui kontrolleksemplar, an-

[1] Lisa ei ole sisse võetud.
[2] Lisa ei ole sisse võetud.

takse üle koos tõendiga kõrgema organisatsiooni raamatupidamisse.

Lugeja otsvõtit, mille abil lugeja näitaja viiakse üle nullile, hoitakse kõrgema organisatsiooni seifis.

Kassaaparaadi otsvõti antakse välja ja lugeja näitaja viiakse üle nullile kõrgema organisatsiooni juhataja ja pearaamatupidaja kirjalikul korraldusel.

Märkus. Teiselinnalistes ettevõtetes, mis asuvad kaugel kõrgematest organisatsioonidest, ja viimaste äranägemisel võib otsvõtit hoida ettevõtte mitte varalist vastutust kandva direktori juures.

ABINÕUDEST OSTJATEGA KASSAARVESTUSTE KORRASTAMISE KOHTA KAUPLUSTES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0431, 9. novembrist 1950. a.

Reas vabariikides ja oblastites üle 950 kolme ja enama töökohaga toiduainete, tööstuskaupade ja segakaupluse kontrollimisel tehti kindlaks, et kassaarvestused ostjatega on organiseeritud ebarahuldavalt.

Enamikus kontrollitud suurtes, nende hulgas toiduainetekauplustes võtavad ostjatelt raha vastu müüjad. Selline teguviis, peale toidukaupade väljaandmise sanitaarsete tingimuste halvendamise, ei aita kaasa võitlusele kuritarvituste ja riisumistega.

Eriti halvasti on varustatud kassaaparaatidega kauplused Jaroslavli, Molotovi ja Groznõi oblastis, Tatari ANSV-s, Moldaavia, Läti ja Leedu NSV-s. Samal ajal nende oblastite ja vabariikide kaubandusorganisatsioonides on olemas 74 korras automaat-kassaaparaati, mida ei kasutata kaubandusvõrgus.

Baškiiria ja Tatari ANSV, Orjoli, Gorki, Groznõi ja Harkovi oblasti, Stavropoli krai, Läti, Leedu ja Moldaavia NSV kontrollitud ettevõtetes avastati üle 150 korratu kassaaparaadi, mille töökorda viimiseks vajalikke abinõusid ei rakendata.

Üldse ei rakendata seal, kus ei ole automaatseid kassaaparaate, ostjatelt raha vastuvõtmist kassa kaudu ruloonmarkidega ja kasutatakse nõrgalt müüdud kaupade eest arvestuse süsteemi numereeritud tšekkide väljakirjutamise abil.

Eesmärgiga korrastada ostjatega arvestamist kauplustes NSV Liidu Kaubandusministeerium paneb ette ellu viia järgmised abinõud:

1. Kõik kassaaparaadid, mis asuvad väikese koormisega kauplustes, anda üle dekaadi jooksul seadistuse üleandmiseks kehtestatud korras suurtele kauplustele, kus nende järele on vajadus, ja peamiselt laialdase kaupade sortimendiga ning suure läbilaskevõimega toiduainetekauplustele.

2. Mitme lugejaga kassaaparaadid koondada kauplustesse, kus on osakonnad või sektsioonid.

3. Korras kassaaparaadid, mis asuvad materjal-tehnilise varustuse laos, dekaadi jooksul üle anda kauplustesse.

4. Kindlustada 1950. a. IV kvartali jooksul kapitaalremonti nõudvate kassaaparaatide korrastamine ja nende üleandmine kaubanduslikkudele ettevõtetele sihipäraseks kasutamiseks.

5. Kaubandusorganisatsioonide sisene kassaaparaatide ümberjaotamine läbi viia arvestusega üks aparaat toiduainetekaupluses 4 töökohale, leivakaupluses 2—3 töökohale ja tööstuskaupade kaupluses 6—7 töökohale.

6. Valmisrõivaste, jalanõude, peakatete, mööbli- ja teiste mitte iga päev nõutavate kaupade kauplustes lubada kassaaparaatide mittepiisavusel ostjatelt raha vastuvõtmist kassa kaudu nummerdatud kassatšekkide väljakirjutamisega.

Muudes kauplustes 3 ja enama töökohaga automaatsete kassaaparaatide mittepiisavusel kasutada kassat ruloonmarkidega.

Selleks liiduvabariikide kaubandusministeeriumidel ja peavalitsustel:

a) 1950. a. IV kvartali ja 1951. a. I kvartali jooksul organiseerida ruloonkassade valmistamist ja kindlustada nendega vajalikus koguses kaubandusorganisatsioone (joonised saadetakse täiendavalt);

b) valmistada tsentraliseeritud korras ruloonmarke igaüks suurusega 30×50 mm ja väärtusega 1, 3, 5, 10, 25 ja 50 kopikat, 1, 2, 3, 5, 10 ja 25 rubla.

Margile peab olema trükitud tüpograafilisel teel: seeria ja järjekorranumber, sõna «tasutud» ja margi väärtus;

c) seada sisse kord, et kassapidaja ostjale ruloonmarkide väljaandmisel lööb margi pöördele spetsiaalse templiga kaubandusorganisatsiooni nimetuse, kaupluse numbri, tasumise kuupäeva ja vastava salamärgi.

7. Kassa ruloonmarke valmistada, hoida ja arvestada NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ettevõtetes ja organisatsioonides vastavalt instruktsioonile, kooskõlas lisaga.

8. Ostjatelt raha vahetu vastuvõtmine müüjate poolt säilitada kassaaparaatide mittepiisavusel ainult kaubanduslikkudes ettevõtetes töökohtade arvuga mitte üle kolme.

Suuremates kauplustes rahade vahetut vastuvõtmist müüjate poolt lubada erandjuhtudel spetsiaalotsuse järgi, kui ökonoomsuselt koormise puudulikkuse tõttu ei ole otstarbekas kassapidaja ametikoha asutamine.

9. Ostjatelt raha vastuvõtmise organiseerimisel kassa kaudu ruloonmarkidega või numereeritud kassatšekkide väljakirjutamisega, samuti raha vahetul vastuvõtmisel müüjate poolt rangelt juhinduda NSV Liidu Kaubandusministeeriumi juhendist nr. 0378, 29. septembrist 1950. a. «Müüdud kaupade ja osutatud teenuste eest kaubandusettevõtete poolt sularaha vastuvõtmise ja nende operatsioonide vormistamise korrast».[1]

Lisa
NSV Liidu Kaubandusministeeriumi
ringkirjale nr. 0431, 9. novembrist
1950. a.

INSTRUKTSIOON KASSA RULOONMARKIDE VALMISTAMISE, HOIDMISE JA ARVESTAMISE KOHTA NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI ETTEVÕTETES JA ORGANISATSIOONIDES

I. Üldsätted

1. Rahaliste sissetulekute arvestamiseks ja kontrollimiseks jaekaubanduse ettevõtetes, kui ei ole või on puudulikult automaatseid kassaaparaate, võib rakendada ruloonkassasid.

2. Ruloonkassad omavad rullide (ruloonide) komplekti mitmesuguses väärtuses markidega, mis ostja poolt raha kassasse tasumisel antakse temale välja kassapidaja poolt vastava summa ulatuses. Ostja, maksnud raha ja saanud kassast margid, annab need üle müüjale.

3. Kassa ruloonmargid on rangel arvestusel olevad dokumendid. Operatsioone nende valmistamise, hoidmise ja kasutamise alal peab rangelt arvestama ja kontrollima korras, mis ette nähtud käesolevas instruktsioonis.

II. Kassa ruloonmarkide valmistamine

4. Kassa ruloonmarke valmistatakse tsentraliseeritud korras organisatsioonide poolt liiduvabariikide kaubandusministeeriu-

[1] Vt. lk. 214.

mide, samuti NSV Liidu Kaubandusministeeriumi peavalitsuste ülesandel.

5. Kassa ruloonmarke valmistatakse tüpograafilisel teel rullidena (ruloonidena), tuhande margi viisi igas rullis, kupüüride järgmiste väärtustega:

a) kopikad — 1, 3, 5, 10, 25, 50;

b) rublad —1, 2, 3, 5, 10, 25.

Ruloonmarke liiduvabariikides soovitatakse trükkida rahvuskeeltes.

6. Margid peavad olema suurusega 30×50 mm. Iga mark peab sisaldama järgmisi rekvisiite:

a) margi seeria;

b) margi järjekorranumber;

c) sõna «tasutud»;

d) margi väärtus.

III. Kassa ruloonmarkide vastuvõtmine, hoidmine ja väljaandmine

7. Organisatsioonides, kus valmistatakse kassa ruloonmarke, hoitakse viimaseid organisatsiooni käskkirjaga määratud materiaalselt vastutavate töötajate poolt.

Marke hoitakse eraldatud kuivas eriruumis (laos) riivi ja plommi või lakkpitseri taga.

8. Kaubanduslikkudes ettevõtetes hoitakse kassa ruloonmarke ettevõtte peakassas ja materiaalselt vastutavaks isikuks nende hoidmisel on vanemkassapidaja, kus aga teda ei ole — ettevõtte direktor.

9. Kassa ruloonmarke võtavad trükikojast ja NSV Liidu Kaubandusministeeriumi organisatsioonide ladudest vastu eranditult materiaalselt vastutavad isikud ühekordsete kirjalike volituste järgi, välja kirjutatud ja vormistatud vastavalt NSV Liidu Rahandusministeeriumi instruktsioonile nr. 309, 9. juunist 1944. a.

Kassa ruloonmarkide vastuvõtmisel kontrollitakse faktiliselt saadud ruloonmarkide koguse, kupüüride väärtuse ja markide nominaalväärtuse summade vastavust väljumiskirjale, samuti ruloonide terviklikkust. Rikutud markidega ruloone (rulle) vastu ei võeta.

10. Kassa ruloonmarke antakse kauplustele välja eranditult kaubandusorganisatsiooni juhataja ja pea- (vanem-) raamatupidaja kirjalike korralduste järgi.

Väljumiskirjad markide väljaandmiseks kirjutatakse kolmes eksemplaris: esimene antakse ruloonmarkide vastuvõtjale, teine antakse üle organisatsiooni raamatupidamisele koos aruandega, kolmas — konts — jäetakse materiaalselt vastutava isiku juurde.

11. Kassa ruloonmarke antakse operatsioonikassade kassapidajatele välja vastavalt vajadusele ja vajalikes kupüürides ettevõtte vanemkassapidaja või direktori poolt väljumiskirja järgi, mis kirjutatakse kahes eksemplaris.

Marke väljaandnud isik ühe eksemplari väljumiskirjast annab üle koos aruandega ettevõtte raamatupidamisele, teise eksemplari aga jätab endale.

IV. Kassa ruloonmarkide arvestamine

12. Materiaalselt vastutavad isikud organisatsioonides ja vanemkassapidajad või direktorid jaeettevõtetes on kohustatud pidama kassa ruloonmarkide liikumise ja jääkide arvestust markide nominaalväärtuses igapäevaste aruannete koostamisega lisatud vormi järgi (lisa nr. 1)[1]. Sissekandeid aruandesse kassa ruloonmarkide sissetuleku ja väljamineku järgi tehakse iga dokumendi kohta eraldi kupüüride lõikes.

Aruanne kassa ruloonmarkide liikumise ja jääkide kohta koostatakse kahes eksemplaris, millest üks koos tõendavate dokumentidega antakse ettevõtte, organisatsiooni raamatupidamisele allkirja vastu teisel eksemplaril.

13. Kassa ruloonmarkide arvestust raamatupidamises peetakse:

a) bilansis — varutud või ostetud väärtuse järgi;

b) väljaspool bilanssi — nominaalväärtuse järgi;

14. Kassa ruloonmarkide varutud või ostetud väärtus arvestatakse bilansi kontol nr. 112 «Pakke- ja muud materjalid majanduslikeks vajadusteks».

Analüütilist arvestust selle konto järgi peetakse materiaalselt vastutavate isikute järgi.

Kasutatud markide väärtus kantakse maha igakuuliselt (kuu lõpul) käibekulude vastavale kontole.

Mahakandmise alusteks on operatsioonikassade väljumiskirjad markide väljaandmise kohta.

15. Kassa ruloonmarkide nominaalväärtus arvestatakse mittebilansilisel kontol nr. 246 «Rangel arvestusel olevad plan-

[1] Käesolevasse kogumikku lisa ei ole sisse võetud.

gid» ja kontol nr. 247 «Rangel arvestusel olevate plankide väljaandmine».

Markide analüütilist arvestamist konto nr. 246 järgi peetakse spetsiaalsetes aruannetes, mis saadakse organisatsioonide materiaalselt vastutavatelt isikutelt ja ettevõtete vanemkassapidajatelt või direktoritelt, kontrollitud ettevõtete, organisatsioonide raamatupidamise poolt.

Marke kontol nr. 247 arvestatakse täies koguses ühel kaardil.

V. Kontroll kassa ruloonmarkide kasutamise üle

16. Kassa ruloonmarke kasutatakse kaupluste operatsioonikassade poolt korras, mis ette nähtud käesoleva instruktsiooni punktis 2.

Operatsioonikassa kassapidaja lööb ostjale väljaantavale igale margile templi ettevõtte lühikese nimetuse, kuupäeva ja salamärgi jäljendiga. Templitega margid on kehtivad nende väljaandmise päeva jooksul ja ainult antud ettevõttes.

Kasutatud margid kustutatakse siinsamas katkirebimise ja purustamise teel.

17. Ruloonkassades töötavad operatsioonikassade kassapidajad peavad ruloonmarkide arvestust ja peegeldavad iga tööpäeva või vahetuse operatsioone raha sissetuleku ja väljamineku osas plangil «Andmed ruloonkassa nr.... sissetuleku kohta» (lisa nr. 2)[1].

Andmed koostatakse iga kassa kohta eraldi markide kupüüride järgi kahes eksemplaris.

Üks eksemplar andmetest koos tõendavate dokumentidega, sularahaga ja ruloonmarkide jääkidega antakse operatsioonikassa poolt ettevõtte direktorile või vanemkassapidajale allkirja vastu andmete teisel eksemplaril.

18. Ettevõtte direktor või vanemkassapidaja on kohustatud kontrollima operatsioonikassade andmete õigsust, võrdlema neid tööpäeva või vahetuse kaubakäibega. Kaubakäive määratakse kindlaks müüjate poolt kasutatud ruloonmarkide kokkulugemise teel.

Ettevõtte vanemkassapidaja või direktori poolt kontrollitud ja allakirjutatud andmed antakse raamatupidamisse koos igapäevase kassaaruandega.

Kassaaruande ja kõikide sellele lisatud dokumentide, kaasa arvatud andmed sissetuleku kohta ruloonkassade järgi, õigsust

[1] Käesolevasse kogumikku lisa ei ole sisse võetud.

kontrollitakse viivitamatult ettevõtte, organisatsiooni raamatupidamise poolt.

19. Kasutatud ruloonmargid peavad olema pakitud ja plommitud ning hoitakse materiaalselt vastutava isiku juures üks kuu peale inventeerimist, kui aga inventeerimisel avastati puudujääk, siis kuni asja selgitamiseni. Peale hoidmise tähtaja möödumist antakse kasutatud margid üle utiiltooraineid varuvatele organisatsioonidele.

20. Kassa ruloonmarke inventeeritakse NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 680, 5. augustist 1949. a. kinnitatud instruktsiooni korras järgmisteks tähtaegadeks:

a) kaubandusorganisatsioonide ladudes — mitte alla ühe korra kuus;

b) kaubandusorganisatsioonide kassades — mitte alla kahe korra kuus;

c) operatsioonikassades — iga päev, igas vahetuses.

Inventeerimise nimekiri koostatakse juurdelisatud vormi nr. 26 järgi (lisa nr. 3)[1].

Inventeerimisel kindlakstehtud kassa ruloonmarkide puudujääk nõutakse sisse materiaalselt vastutavalt isikult puuduvate markide nominaalväärtuse järgi.

JUHTIMISE JA KONTROLLI TUGEVDAMISE ABINÕUDEST KAUBANDUSE ÜLE KÜLAS

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 79, 16. veebruarist 1939. a.

Väljavõte

1. Panna ühele kaubandusministrite asetäitjatest liidu- ja autonoomsetes vabariikides ja oblasti (krai) kaubandusosakondade juhataja asetäitjatele kontroll ja jooksev järelevalve NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kohalike organite töö üle rajoonikeskustes, kus kaubandus täielikult kuulub tarbijaskooperatsiooni süsteemi, samuti järelevalve tarbijate kooperatiivide oblasti- (krai-) liitude kõikide direktiivide üle kaubanduse küsimustes.

2. Keskendada rajoonide kaubandusosakondade kogu töö rajoonides, kus kaubandus täielikult kuulub kooperatsiooni süsteemi, kontrollile kaupade hindade, kaupade kohustusliku sortimentmiinimumi ja kauplemise aegade järgimise üle.

[1] Käesolevasse kogumikku lisa ei ole sisse võetud.

3. Rajoonide kaubandusosakonnad oma kontrollimise töös peavad toetuma kauplusekomisjonidele tarbijaskooperatsiooni kaupluste juures, läbi viima hindade, sortimendi olemasolu ja kauplemise aegade ootamatuid kontrollimisi mitte vähem kui 1—2 korda kuu jooksul tarbijaskooperatsiooni igas kaupluses.

7. Riiklikul Kaubandusinspektsioonil tugevdada tööd kaubanduse kontrollimise alal maal, eriti:

a) suurendada maa kaubanduslikkude ettevõtete haaramist kontrolliga;

b) praktiseerida tarbijaskooperatsiooni ettevõtte kompleksset kontrollimist, alustades kauplustest ja tarbijate kooperatiividest ning lõpetades maakaubanduse varustamise seisukorraga tööstuse ja tarbijate kooperatiivide rajooniliitude baaside poolt sortimentmiinimumi kaupadega;

c) osutada erilist tähelepanu kaubanduse korrastamisele iga päev nõutavate kaupadega — suhkur, tuletikud, sool, mahorka, petrooleum, kaalumajanduse kordaseadmisele ja hindadest kinnipidamisele;

d) tugevdada praktikat vajalike abinõude rakendamises kohapeal tarbijate teenindamises avastatud puuduste likvideerimise alal.

ABINÕUDEST VÕITLUSEKS RIIKLIKE JAEHINDADE JA KAUBANDUSEESKIRJADE RIKKUMISTEGA TARBIJASKOOPERATSIOONI ORGANISATSIOONIDES

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 1175, 29. detsembrist 1949. a.

Väljavõte

K ä s e n:

Liidu- ja autonoomsete vabariikide kaubandusministritel, kraide ja oblastite kaubandusosakondade juhatajatel:

1. Juhtida rajoonide kaubandusosakondade töö maarajoonides igapäevasele range kontrolli teostamisele kaubandusvõrgus riiklikest jaehindadest ja kaubanduseeskirjadest kinnipidamise üle.

2. Kohustada rajoonide kaubandusosakondade juhatajaid:

a) teostama hindade, hinnakirjade ja kaupadel hinnalipikute olemasolu, kaubanduseeskirjadest ja kohustuslikust sortimentmiinimumist, seatud kauplemisaegadest kinnipidamise ja kaalumõõduriistade seisukorra ootamatuid kontrollimisi tarbijaskooperatsiooni kaubandusvõrgus;

b) võtma tarvitusele praktilised abinõud maakaubanduses avastatud rikkumiste ja puuduste kõrvaldamiseks kohapeal ja esitama rajoonide TSN täitevkomiteedele otsustamiseks ettepanekud elanikkonna kaubandusliku teenindamise korrastamiseks;

c) kaasa tõmbama tarbijaskooperatsiooni kaubanduslike ettevõtete kontrollimise läbiviimisele kohalike TSN kaubanduskomisjonide liikmeid, samuti kaupluste kauplusekomisjonide liikmeid.

3. Osutada rajoonide kaubandusosakondade juhatajatele praktilist abi igapäevase kontrolli teostamisel riiklikest hindadest ja kaubanduseeskirjadest kinnipidamise üle tarbijaskooperatsiooni ettevõtetes ja perioodiliselt kontrollida kaubanduse olukorda maarajoonides.

VIII jagu

VASTUTUSEST KAUBANDUSEESKIRJADE RIKKUMISE EEST

VASTUTUSEST TÖÖSTUSETTEVÕTETE POOLT HALVAKVALITEEDILISE VÕI MITTEKOMPLEKTSE TOODANGU VÄLJALASKMISE JA KOHUSTUSLIKE STANDARDIDE MITTEJÄRGIMISE EEST

NSV LIIDU Ülemnõukogu seadlus 10. juulist 1940. a. (NSV Liidu Ülemnõukogu Teataja nr. 23, 1940. a.)

1. Määrata, et halvakvaliteedilise ja mittekomplektse tööstustoodangu väljalaskmine ja toodangu väljalaskmine kohustuslike standardide rikkumisega on riigivastane kuritegu, võrdne kahjurlusega.

2. Halvakvaliteedilise või mittekomplektse toodangu väljalaskmise eest ja toodangu väljalaskmise eest kehtivate standardide rikkumisega tööstusettevõtete direktorid, peainsenerid ja tehnilise kontrolli osakonna juhatajad anda kohtu alla ja kohtu otsuse järgi karistada türmiga 5 kuni 8 aastani.

3. Teha ülesandeks NSV Liidu Prokuratuurile kindlustada seaduse kõrvalekaldumatu ellurakendamine.

VNFSV Kriminaalkoodeksist

95. Teadvalt vale kaebuse esitamine kohtulik-jälitusliku võimu organile või mõnele teisele ametiisikule, kel on õigus algatada kriminaaljälitamist, samuti tunnistaja, eksperdi või tõlgi poolt asja juurdlusel, uurimisel või kohtulikul arutamisel teadvalt vale tunnistuse andmine —

vabaduskaotus või paranduslikud tööd kuni kolme kuuni.

Teadvalt vale kaebus või tunnistus, mis on ühenduses: a) süüdistamisega raskes kuriteos, b) omakasuliste motiividega ja v) süüdistustõendite kunstliku loomisega, —

vabaduskaotus kuni kahe aastani.

96. Eeluurimis-, juurdlus- või revideerimisandmete avaldamine ilma prokuröri, uurija või juurdlust või revideerimist teostava ametiisiku loata —

vabaduskaotus kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni viiesaja rublani.

105. Kaubandust reguleerivate eeskirjade rikkumine, kui neis ei ole eriti ette nähtud jälitamist administratiivkorras —

paranduslikud tööd kuni ühe aastani või rahatrahv kuni kahe tuhande rublani.

Kooperatiiv- või krediitasutiste valitsemisorganite koosseisu kuuluva isiku poolt tegude toimepanemine, mis on keelatud seadusega või asutise põhikirjaga —

paranduslikud tööd kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni viiesaja rublani.[1]

107. Eraisikute poolt põllumajandussaaduste ja massiliselt tarvitatavate esemete ülesostmine ja edasimüümine kasusaamise sihil (spekulatsioon) —

vabaduskaotus mitte alla viie aasta, ühes vara täieliku või osalise konfiskeerimisega.

/10. november 1932. a. (VSKK nr. 87, art. 385)/.

109. Võimu või teenistusliku seisundi kuritarvidus, s. t. seesugused ametiisiku teod, mida ta võis toime panna ainuüksi oma teenistusliku seisundi tõttu ja mis, mitte olles tingitud teenistusliku vajaduse kaalutlustest, tõid kaasa tagajärjena asutise või ettevõtte korrapärase töötamise ilmse rikkumise või tekitasid sellele varalist kahju või tõid kaasa ühiskondliku korra või üksikuile kodanikele seadustega tagatud õiguste ja huvide rikkumise, kui ametiisik pani neid tegusid toime süstemaatiliselt või omakasu kaalutlustel või muudes isiklikes huvides, või kuigi nad ei toonud, kuid ametiisiku teades võisid kaasa tuua raskeid tagajärgi —

vabaduskaotus mitte alla kuue kuu.

Märkus 1. Ametiisikute all mõistetakse isikuid, kes alaliselt on ametis riiklikus (nõukogude) asutises või ettevõttes, samuti organisatsioonides või ühenduses, kellele seadusega on pandud teatavad kohused, õigused ja volitused majanduslikkude, administratiivsete, professionaalsete või teiste üleriiklikkude ülesannete teostamisel.

Märkus 2. Ametiühingute ametiisikud vastutavad nende poolt toimepandud teenistuslikkude kuritegude eest (raiskamine, altkäemaks jne.), kui nad on vastutusele võetud ametiühingute määruste alusel, nagu ametialaste kuritegude eest.

116. Ametiisiku, riikliku või ühiskondliku asutise ülesandel mingit kohust täitva isiku poolt teenistusliku seisundi või

[1] Paragrahv 105 vastab teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite alljärgnevatele paragrahvidele: Ukraina NSV KrK § 135, Valgevene NSV KrK § 152 2. ja 3. osa, Aserbaidžani NSV KrK § 139, Gruusia NSV KrK § 111, Armeenia NSV KrK § 130, Turkmeeni NSV KrK § 92, Usbeki NSV KrK § 185, Tadžiki NSV KrK § 127.

kohuse täitmise tõttu tema käes oleva raha, väärtuste või muu vara omastamine või raiskamine —

vabaduskaotus kuni kolme aastani.

Omastamine või raiskamine samade isikute poolt, kui nad omavad erilisi volitusi, samuti eriti tähtsate riiklikkude väärtuste omastamine —

vabaduskaotus mitte alla kahe aasta, ühes vara konfiskeerimisega /31. oktoober 1927. a. (VSKK nr. 110, art. 737)/.

128-a. Halvakvaliteedilise või mittekomplektilise tööstustoodangu väljalaskmise eest, samuti toodangu väljalaskmise eest kohuslikkude standardide rikkumisega, — karistatakse tööstusettevõtete direktoreid, peainsenere ja tehnilise kontrolli osakondade ülemaid kui kahjurlusega võrdse riigivastase kuriteo eest —

türmiga viiest kuni kaheksa aastani.

(VNFSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 16. novembrist 1940. a.)

Kaubanduslikest ettevõtteist halvakvaliteedilise produktsiooni massiline või süstemaatiline väljalaskmine —

vabaduskaotus kuni viie aastani või paranduslikud tööd kuni ühe aastani /10. veebruar 1934. a. (VSKK nr. 9, art. 51)/.[1]

128-v. Ostjaile valekaalumist ja -mõõtmist, müümisel ebaõigete kaalude, kaalupommide ja teiste ebaõigete mõõduriistade kasutamist, samuti kauplustes, poodides, kioskides, sööklates, einelaudades jne. laiatarbekaupade jaehindadest mittekinnipidamist, madalamasordilise kauba müümist kõrgemasordilise hinnaga, ostjate eest kaupade hinnakirja hindade varjamist —

karistatakse kui tarvitajalt varastamist ja Nõukogude riigi petmist, vabaduskaotusega kuni kümne aastani /10. september 1934. a. (VSKK nr. 35, art. 216)/.[2]

---

[1] Paragrahv 128-a vastab teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite alljärgnevatele paragrahvidele: Ukraina NSV KrK § 135[3], Valgevene NSV KrK § 152[1], Aserbaidžani NSV § 163[1], Gruusia NSV KrK § 143[2], Armeenia NSV KrK § 161-b, Turkmeeni NSV KrK § 124[1], Usbeki NSV KrK § 155[1] ja Tadžiki NSV KrK § 154.

[2] Paragrahv 128-v vastab teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite alljärgnevatele paragrahvidele: Ukraina NSV KrK § 134[4], Valgevene NSV KrK § 196[2], Aserbaidžani NSV KrK § 139[3], Gruusia NSV KrK § 185[1], Armeenia NSV KrK § 130-v, Turkmeeni NSV KrK § 104[1], Usbeki NSV KrK § 165[4], Tadžiki NSV KrK § 154-b.

Peale selle tuleb silmas pidada, et kuni NSV Liidu KrK väljaandmiseni kehtib: (1) VNFSV kriminaalkoodeks — Kasahhi NSV-s, Kirgiisi NSV-s, Läti NSV-s, Leedu NSV-s, Eesti NSV-s ja Karjala-Soome NSV-s ning (2) Ukraina NSV kriminaalkoodeks — Moldaavia NSV-s.

169. Usalduse kuritarvitamine või pettus vara või varalise õiguse või muu isikliku kasu saamise sihil (kelmus) —

vabaduskaotus kuni kahe aastani.

Kelmus, mille tagajärjeks oli kahju tekkimine riiklikule või ühiskondlikule asutisele —

vabaduskaotus kuni viie aastani, ühes kogu või osa vara konfiskeerimisega.

171. Turustamiseks või ühiskondlikuks tarvitamiseks määratud esemete välimuse või omaduste pettuslik muutmine omakasu sihil, kui selle tagajärjeks oli või võis olla tervisele kahju tekitamine, samuti seesuguste esemete turustamine —

vabaduskaotus kuni ühe aastani, ühes osa vara konfiskeerimisega ja kauplemisõiguse keeluga, või rahatrahv kuni ühe tuhande rublani.

178. Kõlvatu võistluse sihil omavoliline võõra kauba-, vabriku- või käsitöömärgi, joonise või mudeli, samuti võõra firma või nimetuse kasutamine —

paranduslikud tööd kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni kolme tuhande rublani.

TÖÖ PIIRITLEMISEST RIIKLIKU KAUBANDUSINSPEKTSIOONI JA KOHTUORGANITE VAHEL NING TUNNUSTE ERALDAMISEST, MILLE JÄRGI ASJAD VALEMÕÕTMISES, VALEKAALUMISES JA HINDADE RIKKUMISES SUUNATAKSE ADMINISTRATIIV- VÕI KRIMINAALKORRAS

VNFSV Kohtu Rahvakomissariaadi ja Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi instruktsioon nr. 13, 14. veebruarist 1935. a.

1. Vahetut võitlust valemõõtmisega, valekaalumisega ja hindade rikkumisega juhivad Riikliku Kaubandusinspektsiooni organid ja kohtuorganid — prokuratuur ja kohus.

2. Oma töös valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise faktide avastamises ja uurimises toetuvad Riikliku Kaubandusinspektsiooni organid ning kohtu- ja prokuratuuriorganid ühiskonna aktiivile (kontroll-postid, «kerge ratsavägi», ametiühingu aktiiv, koostöögrupid jne.) ja ajakirjandusele.

3. Riikliku Kaubandusinspektsiooni organid ja kohtuorganid — kohus ja prokuratuur — piiritlevad oma tööd võitluses valemõõtmisega, valekaalumisega ja hindade rikkumisega, juhindudes järgmistest sätetest.

Riikliku Kaubandusinspektsiooni liinis:

a) Riikliku Kaubandusinspektsiooni organite kohuseks on:

1. valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise osas valitsuse 25. juuli 1934. a. seaduse rikkumise juhtude ennetamine ja paljastamine;

2. üksikute, omakasupüüdmatute ja suuruselt tähtsusetute valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise faktide juhtudel — administratiiv- ja distsiplinaarkaristuste määramine;

3. teistel juhtudel vastutusele võtmine materjalide üleandmise teel prokuratuuriorganeile;

b) kõikide valemõõtmise, valekaalumise ja ebaseaduslikkude juurdehindluste faktide kohta Riikliku Kaubandusinspektsiooni inspektorid koostavad aktid, mis kirjutatakse alla valemõõtmist, valekaalumist või hindade rikkumist lubanud ja kannatanud isikute poolt, nende aadresside märkimisega; akti peab sisse võtma, peale rikkumise täieliku fakti, samuti ka seda rikkumist lubanud isiku seletuse.

Aktile peab lisama: väljavõtte kaubandusettevõtte kaebuste raamatust tarbijate avalduste kohta, ettevõtte õiendi selle kohta, kui kaua töötab antud ettevõttes rikkumist lubanud isik, administratsiooni hinnangu või iseloomustuse tema töö kohta.

Kannatanute allkiri hinna kõrgenduste aktidel, mis põhinevad dokumentaalsetele andmetele, ei ole kohustuslik, samuti mitte aktides valekaalumise ja valemõõtmise kohta, mis koostatud kahtlusealuste juures avastatud kergemaks viilitud vihtide, korratute kaalude ja muude korratute mõõduriistade põhjal, andmete olemasolu puhul selle kohta, et kahtlustatud kasutasid neid mõõdu- või kaalumisriistu.

Korratud mõõduriistad ja kaalumajandus peab saadetama mõõtude ja kaalude kontorisse otsuse saamiseks nende õigsuse kohta; see otsus liidetakse aktile, mõõduriistad ja kaalud ise kõrvaldatakse kui asitõendid asja kohta.

c) Aktid inspektorite poolt avastatud valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise kohta ja nende juurde kuuluvad muud dokumendid antakse samal päeval üle Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalikule organile, kes siis otsustab küsimuse süüdlastele administratiiv- või distsiplinaarkaristuse määramise või materjalide saatmise kohta prokuratuurile süüdlaste kohtu alla andmiseks.

Neil juhtudel, kui Riiklik Kaubandusinspektsioon määrab administratiivkaristusi, materjale rikkumiste kohta prokuratuurile ei saadeta.

d) Kõik materjalid, mis kuuluvad üleandmisele prokuratuuri, saadavad Riikliku Kaubandusinspektsiooni organid kolme päeva jooksul[1], arvates inspektoritelt neile saabumise päevast.

e) Prokuratuuril on õigus üldjärelevalvekorras kontrollida Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt määratud administratiivkaristuste õigsust ja nõuda välja mistahes toimik, samuti administratiivkaristuse tühistamisel anda asi üle kohtusse läbivaatamiseks. Neil juhtudel administartiivkaristused tühistatakse prokuröri ettepanekul administratiivkaristuse määranud Riikliku Kaubandusinspektsiooni poolt.

Prokuratuuri- ja kohtuorganite liinis:

a) Prokuratuuriorganid, saanud materjalid inspektsiooni poolt avastatud valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise kohta, on kohustatud hiljemalt järgmisel päeval läbi vaatama need materjalid ja andma neile suuna.

b) Valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise uurimise asjad koondatakse rahvauurijate või spetsiaalselt eraldatud, pärast kooskõlastamist TT miilitsa kohalike organitega, miilitsatöötajate kätte ja lõpetatakse mitte üle 10-päevase tähtaja jooksul.

Uurimise tähtaja pikendamist lubatakse ainult keeruliste asjade puhul prokuröri kirjaliku loaga.

c) Prokuratuurist asjade tagasisaatmist Riikliku Kaubandusinspektsiooni organitesse rikkujatele administratiivkaristuste määramiseks lubatakse ainult juhtudel, kui pärast uurimise lõpetamist tehti kindlaks aluse puudumine rikkujate kohtulikule vastutusele võtmiseks (KrPK § 202).

Kohtulikus korras asja lõpetamise ja uuritud asja saatmise kohta administratiivkorras lahendamise kohta koostab isik, kes asja uuris, motiveeritud määruse.

d) Kohtuorganid neile saabunud valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise asjad koos süüdistuskokkuvõttega kuulavad ära hiljemalt järgmisel päeval oma ettevalmistavatel istungitel, millistest reeglipäraselt võtab osa ka asja suunanud prokurör.

e) Kohtuistungitel seda liiki asju arutatakse hiljemalt seitsme päeva jooksul, arvates asja kättesaamisest kohtus. Selle tähtaja mistahes pikendamise kohta peab lisama rahvakohtu

[1] Instruktsioonis Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite töö kohta, kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 243, 31. märtsist 1951. a. (vt. lk. 5), on sätitud viiepäevane tähtaeg.

motiveeritud õiendi asja seitsmepäevalise läbivaatamise tähtaja rikkumise kohta.

g) Valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise asjad arutatakse prokuröri või Riikliku Kaubandusinspektsiooni esindajate kui ühiskondlike süüdistajate osavõtul.

h) Kohtu- ja prokuratuuriorganitel ei ole õigust keelduda teatamast Riikliku Kaubandusinspektsiooni organitele neilt saabunud valemõõtmise, valekaalumise ja hindade rikkumise materjalide uurimise ja läbivaatamise tulemustest.

NSV LIIDU JA LIIDUVABARIIKIDE DISTSIPLINAAR-SEADUSANDLUSE PÕHIALUSTEST

NSV Liidu RKN ja KTK määrus 13. oktoobrist 1929. a. (LSKK 1929. a. nr. 71, artikkel 670)

Väljavõte

1. Teenistuskohuste, eriti kohtu korras mitte jälitatavad töödistsipliini rikkumised toovad endaga kaasa distsiplinaarvastutuse.

2. Distsiplinaarvastutus viiakse täide kas alluvuse korras, kooskõlas käesoleva määruse paragrahvidega 6—14, või korras, mis seatud sisekorra eeskirjadega ja nende juurde lisatud karistuste tabelitega.

NSV Liidu ja liiduvabariikide eriseadustega töötajate üksikute liikide jaoks (TT miilits, kinnipidamiskohtade administratiiv-rivi koosseis, TRK teede valve, erilise riikliku tähtsusega ettevõtete ja ehitiste valve jne.) ja üksikute distsiplinaarüleastumise liikide jaoks (raudteetranspordi töötajate poolt tehniliste eeskirjade rikkumised, mis kutsuvad esile raudteeliiklemisega seotud juhtumeid jne.) võidakse ette näha kas kõrvalekaldumisi käesoleva määrusega sätitud vastutuse eeskirjadest alluvuse korras või eeskirjad, mis sätivad muus korras distsiplinaarvastutuse ning käesolevas määruses mitte ettenähtud distsiplinaarkaristused.

3. Alluvuse korras vastutavad allpool tähendatud palgatud teenistujad riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutiste ja ettevõtete ametiisikud:

a) kel on õigus tööle võtta ja vabastada;

b) muud vastutavate töötajate kategooriad, kelle loetelu määrab NSVL ja liiduvabariikide TRK pärast vastavat kooskõlastamist ÜAÜKN-ga ja ametiühingute vabariiklike nõukogudega.

Alluvuse korras vastutavad samuti kõik valitavad ametiisikud.

4. Kõik ülejäänud palgalised isikud vastutavad korras, mis sätitud sisekorra eeskirjadega ja neile lisandatud karistuste tabelitega.

5. Teatud liiki ametiisikud, mis määratakse kindlaks NSV Liidu ja liiduvabariikide eriseadustega, vastutavad alluvuse korras samuti ka üleastumise eest, ehkki need ei osutu teenistus- ja töödistsipliini rikkumisteks, kuid ei ole kohased seda liiki ametiisikute väärikusele ja ülesannetele nende poolt täidetavate kohustuste erilise iseloomu tõttu.

6. Distsiplinaaarkaristus alluvuse korras määratakse kas isikute või organite poolt, kellest, kooskõlas kehtivate eeskirjadega, oleneb antud ametiisiku määramine ametikohale või tähendatud isikute ja organite suhtes alluvuse liinis kõrgemate isikute ja organite poolt.

Karistus määratakse tähendatud isikute ja organite omal initsiatiivil või isikute ja organite ettepanekul, kellele, vastavalt spetsiaalsetele seadustele, on antud õigus teha kohustuslikke ettepanekuid distsiplinaarkaristuste kohta.

7. Distsiplinaarkaristusteks, mis määratakse alluvuse korras on:

a) märkus;

b) noomitus;

c) paigutamine madalamale ametikohale tähtajaga mitte üle ühe aasta;

d) ametikohalt vallandamine.

8. Valitavaid ametiisikuid võib paigutada madalamale ametikohale ainult neid valinud organite määruste järgi.

Nende ametiisikute vallandamine ametikohtadelt toimub nende tagasikutsumise kujul neid valinud organite määruste järgi.

Kuni madalamale ametikohale paigutamiseni või tagasikutsumiseni võib neid ametiisikuid ajutiselt kõrvaldada ametikohalt korras, mis määratud NSV Liidu ja liiduvabariikide spetsiaalsete seadustega kuuluvuse järgi.

9. Distsiplinaarkaristust alluvuse korras ei või määrata hiljem kui 1 kuu, arvates üleastumise avastamise päevast ja vastavail juhtudel — kriminaalasja lõpetamise päevast (§ 13).

Distsiplinaarkaristust alluvuse korras ei või ühelgi juhtumil määrata hiljem kui 6 kuud, arvates üleastumise päevast. Kuid

sellesse tähtaega ei võeta sisse asja kriminaalkorras menetluse aega (§ 13).

10. Kuni distsiplinaarkaristuse alluvuse korras määramiseni on vaja nõuda vastutusele võetavalt isikult seletusi.

11. Motiveeritud otsus alluvuse korras määratud distsiplinaarkaristuse määramise kohta teatatakse viivitamatult isikule, kellel karistus määratud, pärast jõustumist aga tehakse teatavaks asutises või ettevõttes, kuhu kuulub antud isik.

12. Alluvuse korras määratud distsiplinaarkaristuse otsuse peale võib kahenädalase tähtaja jooksul isik, kellel karistus määratud, edasi kaevata.

Kaebused antakse ametiisikule või organile, kes on vahetult kõrgemalseisev selle isiku või organi suhtes, kelle poolt karistus määrati.

Otsused kaebuse peale osutuvad lõplikuks ja neid võib läbi vaadata ainult järelevalve korras kõrgemate organite poolt.

13. Distsiplinaarkaristuse määramine alluvuse korras ei osutu takistuseks sama rikkumise puhul kriminaaljälitamise algatamiseks. Kuid kui määratud karistus ei ole veel täide viidud, siis selle täitmine peatatakse kuni kriminaalasja lahendamiseni.

14. Kui aasta jooksul, arvates distsiplinaarkaristuse määramisest, mis ette nähtud § 7 punktides a, b ja c, sama isikut ei karistata uue distsiplinaarkaristusega, siis sellele isikule vaadatakse kui distsiplinaarselt karistamatule.

MÄÄRUSTIK DISTSIPLINAARVASTUTUSE KOHTA ALLUVUSE KORRAS

VNFSV RKN ja VKTK määrus 20. märtsist 1932. a. (VNFSV SKK 1932. a., nr. 32, artikkel 152)

Väljavõte

I. Palgatud ja valitud teenistujate distsiplinaarvastutusest

1. Alluvuse korras distsiplinaarkaristust teenistusalaste lohakuste ja üleastumiste eest, eriti töödistsipliini rikkumiste eest, mis ei kuulu kriminaalkorras jälitamisele, võib määrata riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutiste ja ettevõtete järgmistele ametiisikutele:

a) kel on õigus töölevõtmiseks ja vabastamiseks;

b) vastutavad töötajad, kelle loetelu määratakse kindlaks VNFSV Töö RK poolt pärast kooskõlastamist ÜAÜKN-ga;

c) valitavad ametiisikud (kooperatiivorganisatsioonide juhatuse liikmed jne.) /10. augusti 1933. a. redaktsioonis (VSKK nr. 46, artikkel 193)/.

Kõik ülejäänud ametiisikud, kes töötavad palgalistena, vastutavad korras, mis sätitud sisekorra eeskirjadega ja neile lisandatud karistuste tabelitega.

Märkus. Distsiplinaarkaristusi asutiste ja majandusorganite keskaparaatide töötajatele tööhoonetes ja -ruumides üldiste ja tuletõrje eeskirjade rikkumise ja teenistuslike dokumentide hoidmise eeskirjade rikkumise eest määratakse selle kohta NSV Liidu RKN ja KTK 7. juuli 1932. a. spetsiaalmääruse alusel (VSKK nr. 53, artikkel 319) 20.septembri 1932. a. redaktsioonis (VSKK nr. 74, artikkel nr. 322).

4. Distsiplinaarkaristusteks, mis määratakse alluvuse korras, on: a) märkus, b) noomitus, c) paigutamine madalamale ametikohale tähtajaga mitte üle aasta, d) ametikohalt vallandamine (valitud ametiisikute jaoks tagasikutsumise vormis organite poolt, kes neid valisid).

5. Valitud ametiisikuid (§ 1 punkt «c»), kelle kohta on algatatud distsiplinaarkaristuse määramise küsimus ametikohalt vallandamise näol, võib kuni selle küsimuse lõpliku lahendamiseni vastavate organite poolt kõrgema organi või ametiisiku otsusel kõrvaldada ametikohalt.

6. Distsiplinaarkaristusi ei määrata muidu kui pärast seletuse nõudmist vastutusele võetavalt isikult. Viimasel on õigus esitada oma seletus kirjalikult 5 päeva jooksul, arvates teadaandest tema distsiplinaarvastutusele võtmisest.

9. Distsiplinaarkaristuse määramise otsuse peale, välja arvatud otsused tagasikutsumise kohta (§ 4), võib isik, kellele karistus määratud, edasi kaevata kümnepäevase tähtaja jooksul.

Kaebused antakse isikule või organile, kes on vahetult kõrgemalseisev selle ametiisiku või organi suhtes, kelle poolt on karistus määratud. Kaebuse andmine ei peata karistuste täideviimist, välja arvatud karistused, mis ette nähtud § 4 punkt d (ametikohalt vallandamine).

Vallandamine toimub pärast seda, kui kaebus on jäetud tulemuseta isiku poolt, kes on vahetult kõrgemalseisev karistusemääraja suhtes.

12. Kui karistuste määramise päevast, mis ette nähtud § 4 punktides a, b, c (märkus, noomitus, paigutamine madalamale ametikohale) ühe aasta jooksul ja karistuse määramise päevast § 4 punktiga d (vallandamine) 3 aasta jooksul, sama isikut, olenemata töökohast, ei karistata uue distsiplinaarkaristusega,

siis sellele isikule vaadatakse kui distsiplinaarselt karistamatule. Vastav sissekanne tööraamatus annulleeritakse ja koostatakse uus tööraamat.

II. Kohalike nõukogude, täitevkomiteede ja nende presiidiumide liikmete distsiplinaarvastutusest

13. Kohalike nõukogude, täitevkomiteede ja nende presiidiumide liikmed kuuluvad distsiplinaarvastutuse alla nii tööalaste lohakuste ja üleastumiste eest kui ka üleastumiste eest, olgugi et need ei osutu teenistuse ja töödistsipliini rikkumiseks, kuid mis ei ole kohased nende väärikusega ja halvustavad nende poolt kantavaid nimetusi, kui nende tegevuses ei sisaldu kriminaalkuriteo tunnuseid.

14. Distsiplinaarkaristusi määratakse:

a) kohalike nõukogude ja täitevkomiteede liikmetele — vastavate nõukogude ja täitevkomiteede pleenumite, samuti kõrgemate täitevkomiteede ja nende presiidiumide, rahvakomissaride nõukogude ja autonoomsete vabariikide kesktäitevkomiteede, VNFSV RKN ja VKTK Presiidiumi poolt;

b) kohalike nõukogude ja täitevkomiteede presiidiumi liikmetele — kõrgemate täitevkomiteede ja nende presiidiumide, rahvakomissaride nõukogude ja autonoomsete vabariikide kesktäitevkomiteede, samuti VNFSV RKN ja VKTK Presiidiumi poolt.

15. Kohalike nõukogude ja täitevkomiteede ning nende presiidiumide liikmeid, kes ei ole mingisugusel ametikohal riiklikes, kooperatiivsetes ja ühiskondlikes organisatsioonides ja ettevõtetes, võib karistada ainult distsiplinaarkaristustega, mis ette nähtud käesoleva määrustiku § 4 punktides a ja b (märkus ja noomitus).

16. Distsiplinaarkaristusi kohalike nõukogude ja täitevkomiteede liikmetele määratakse silmas pidades käesoleva määrustiku paragrahve 6, 7, 8 ja 12.

17. Kohalike nõukogude ja täitevkomiteede ja nende presiidiumide liikmetele, kes samaaegselt on riiklike asutiste, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide aparaatides ametikohtadel, määratakse distsiplinaarkaristusi tööalaste lohakuste ja üleastumiste eest ametikoha järgi nii organite poolt, mis märgitud käesoleva määrustiku § 14, kui ka ametkondliku alluvuse korras, kooskõlas käesoleva seaduse esimese jaoga (VSKK 1932. a. nr. 32, artikkel 152).

TÖÖTAJATE LIIKIDE LOETELU, KELLELE LAIENDATAKSE DISTSIPLINAARVASTUTUS

VNFSV Töö RK määrus nr. 25, 4. augustist 1932. a.

Väljavõte

Alluvuse korras distsiplinaarvastutuse alla tööalaste lohakuste ja üleastumiste eest, eriti töödistsipliini rikkumise eest, mis ei kuulu kriminaalkorras jälitamisele, kuuluvad järgmised riiklikes, kooperatiivsetes ja ühiskondlikes asutistes ja ettevõtetes (välja arvatud transport ja rahvaside) töötavad ametiisikud:

1. Valitud töötajad, kes on palgalistel ametikohtadel neid valinud organisatsioonides.

3. Asutiste ja ettevõtete juhatajad, kes teostavad juhtimist ainujuhtimise korras (ühendite, trustide, kombinaatide juhatajad, tehaste, vabrikute, kaevanduste, šahtide, tööstuste, MTJ-de, metsatööstuskeskuste direktorid jne., metsaülestöötamis-parvetuse ning agrovetosakondade ja punktide juhatajad, kaupluste, ladude juhatajad, kellele alluvad laohoidjad jne.), nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

4. Peainsenerid, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

5. Tsehhide, osakondade ja töökodade juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

6. Vabariiklike, kraide, oblastite, rajoonide riiklike asutiste ja ettevõtete, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad (volinikud), nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

7. Valitsuste, sektorite, osakondade juhatajad, asjadevalitsejad kõikides asutistes ja ettevõtetes, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

8. Osakondade juhatajad ja nende koosseisulised asetäitjad ja abid, üksuste ja büroode juhatajad, gruppide juhatajad.

9. Riiklike asutiste ja ettevõtete, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide kohalike kontorite (osakondade) juhatajad, nende koosseisulised asetäitajd ja abid.

Rahvakomissariaatide ja majandusorganite valitsuste vastutavad sekretärid ning asutiste ja ettevõtete juhatajate isiklikud sekretärid.

11. Tehnilised ja kommertsdirektorid, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

12. Vastutavad toimetajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

13. Pea- ja vanemtoimetajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

14. Ajalehtede, ajakirjade, raamatukirjastuste vastutavad sekretärid ja toimetuse vastutavad sekretärid.

15. Teaduslike, muuseumi ja õppeasutiste (teadusliku uurimise instituudid, muuseumid, kõrgemad õppeasutised, tehnikumid, töölisfakulteedid, vabriku-tehase ja nende tüüpi koolid) juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

16. Iga tüüpi raviasutiste juhatajad, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

17. Pea- (vanem-) arstid, kel on administratiivseid funktsioone, nende koosseisulised asetäitjad ja abid.

18. Apteekide juhatajad.

19. Ekspeditsioonide ja partiide juhatajad ja tööde teostajad.

20. KTK orgosakondade inspektorid autonoomsetes vabariikides, kraide ja oblastite täitevkomiteedes.

21. Kõikide ametkondade tehnilised ja sanitaarinspektorid.

22. Maksuinspektorid.

23. Pea- (vanem-) raamatupidajad ja nende koosseisulised asetäitjad (juhivad finantsarvestuse ja raamatupidamise osakondi, gruppe, üksusi).

24. Riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike asutiste ja ettevõtete ehituste komandandid.

25. Tuletõrjekomandode ülemad ja tuletõrjemeeskondade pealikud.

IX jagu

LISA KOGUMIKU JUURDE

NSV LIIDU KAUBANDUSMINISTEERIUMI (SISEKAUBANDUSE RAHVAKOMISSARIAADI, KAUBANDUSE RAHVAKOMISSARIAADI) JA TSENTROSOJUZI KAUBANDUSEESKIRJADE, INSTRUKTSIOONIDE, TÄHTSAMATE KÄSKKIRJADE, MÄÄRUSTE JA RINGKIRJADE LOETELU KAUBANDUSVÕRGU TÖÖ KONTROLLIMISE KÜSIMUSTES, MIS EI OLE SISSE VÕETUD KÄESOLEVASSE KOGUMIKKU

I. Üldised kaubanduseeskirjad

1. Kaupluse töö eeskirjad — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 107, 14. veebruarist 1951. a. (Gostorgizdat, M. 1951. a.)

2. Väikejaekaubandusvõrgu töö eeskirjad — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 900, 28. oktoobrist 1950. a. (Gostorgizdat, M. 1950. a.).

3. Tüüpeeskirjad kauplemiseks kolhoositurgudel — kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 110, 4. märtsist 1939. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1939. a. nr. 7 art. 34).

4. Kaupluste siltide ehitamise ja sisu eeskirjad — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 167, 16. maist 1946. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1946. a., nr. 12—13).

6. Instruktsioon kaebuste ja esitiste raamatute kasutamise korra kohta jaekaubanduse ettevõtetes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 182, 19. detsembrist 1937. a. (Tähtsamate materjalide kogumik kontrolli organiseerimise küsimustes, Gostorgizdat, M. 1945. a.).

7. Kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise organisatsioonide ja ettevõtete juhatajate vastutuse tugevdamisest kaebuste ja esitiste raamatute kasutamise korra rikkumise eest — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 125, 24. märtsist 1947. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1947. a., nr. 9).

8. Instruktsioon kontrollžurnaali pidamise kohta NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kauplustes (sööklates, restoranides,

kohvikutes, toidubaarides, teemajades) — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 125, 24. märtsist 1947. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1947. a. nr. 9).

9. Näidis-põhimäärused tarbijate kooperatiivide rajooniliitude (rajooni tarbijate kooperatiivi) rajooni isemajandava universaalkaupluse, maakaupluse, mis kaupleb tööstuskaupadega, ja tarbijate kooperatiivi rajooniliidu (rajooni tarbijate kooperatiivi) kultuurkaupade kaupluse kohta — kinnitatud Tsentrosojuzi juhatuse määrusega nr. 245, 30. aprillist 1949. a. (Tsentrosojuzi juhatuse määrused 1949. a. nr. 4).

10. Määrustik tarbijate kooperatiivi (rajooni tarbijate kooperatiivi, linna tarbijate kooperatiivi, tööliste tarbijate kooperatiivi, kalurite tarbijate kooperatiivi) kaupluse juhataja õiguste ja kohuste kohta — kinnitatud Tsentrosojuzi juhatuse määrusega 4. jaanuarist 1950. a. (Tsentrosojuzi juhatuse määrused 1950. a. nr. 1).

11. Võitlusest kaupade peitmisega kaubandusvõrgus — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kiri nr. 0251, 22. oktoobrist 1940. a. (Tähtsamate materjalide kogumik kontrolli organiseerimise küsimustes, Gostorgizdat, M. 1945. a.).

II. Eeskirjad kauplemiseks toidukaupadega

12. Eeskirjad kauplemiseks küpsetatud leivaga ja leiva-saiatoodetega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 106, 14. veebruarist 1951. a. (Gostorgizdat, M. 1951. a.).

13. Eeskirjad kauplemiseks lihaga ja lihasaadustega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 734, 14. oktoobrist 1948. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1948. a. nr. 31).

Muudetud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 187, 15. märtsist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a. nr. 9).

14. Eeskirjad kauplemiseks piimasaadustega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 347, 3. maist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a. nr. 15).

15. Eeskirjad jaekauplemiseks tangudega, makaronitoodetega, suhkruga ja soolaga — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

16. Eeskirjad jaekauplemiseks kalaga ja kalakaupadega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

17. Eeskirjad jaekauplemiseks kondiitrisaadustega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

18. Eeskirjad kauplemiseks piiritusjookidega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

19. Eeskirjad kauplemiseks alkoholita jookidega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

20. Eeskirjad kauplemiseks puu-aedviljasaadustega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

21. Eeskirjad kauplemiseks jäätisega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 895, 22. oktoobrist 1951. a.

22. Eeskirjad kauplemiseks konservidega — kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrusega nr. 732, 23. maist 1936. a. (NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1936. a., nr. 12, art. 287.).

23. Instruktsioon munade sortimise, pakkimise ja väljaandmise kohta kõikidele tarbijatele ja müügiks jaevõrgus — kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 128, 4. märtsist 1938. a.

24. Eeskirjad elanikkonnalt tühjade pudelite vastuvõtmiseks — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi, NSV Liidu Maitseainetetööstuse Ministeeriumi ja Tsentrosojuzi poolt 25. märtsist 1948. a. nr. 27/2-092-220 (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1948. a. nr. 14).

III. Eeskirjad kauplemiseks tööstuskaupadega

25. Eeskirjad jaekauplemiseks tekstiilikaupadega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

26. Eeskirjad jaekauplemiseks õmmeldud kaupadega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

27. Eeskirjad jaekauplemiseks jalanõudega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

28. Eeskirjad jaekauplemiseks trikotaažitoodetega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

29. Eeskirjad jaekauplemiseks pudukaupadega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

30. Eeskirjad jaekauplemiseks mööbliga — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

31. Eeskirjad jaekauplemiseks ehitus- ja värvi-keemiakaupadega — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 896, 22. oktoobrist 1951. a.

32. Eeskirjad kauplemiseks metsamaterjalidega metsamaterjalide ladudes — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 497, 23. juunist 1950. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1950. a., nr. 24.)

Muudetud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 572, 7. juunist 1952. a.

33. Eeskirjad kauplemiseks kooli-kirjutustarvetega — kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 932, 22. septembrist 1935. a. (NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1935. a. art. 285.)

34. Eeskirjad jaekauplemiseks petrooleumiga ja denatureeritud piiritusega — kinnitatud NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 37, 23. jaanuarist 1938. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1938. a. nr. 5, art. 40.)

35. Eeskirjad jaekauplemiseks bensiiniga, avtooliga ja solidooliga — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi poolt 3. aprillil 1947. a., nr. 086.

36. Eeskirjad lihtsate arstimite, sanitaar- ja hügieeni- ning haigete eest hoolitsemise vahendite hoidmiseks ja müügiks riikliku kaubanduse ja tarbijaskooperatsiooni kauplustes — kinnitatud NSV Liidu Tervishoiu Rahvakomissariaadi poolt 17. jaanuaril 1938. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1938. a. nr. 6, art. 55).

37. Eeskirjad elanikkonnalt parfümeeria-kosmeetikakaupade alt tühjade pudelikeste vastuvõtmiseks — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 107, 17. veebruarist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi bülletään 1949. a., nr. 6.)

IV. Komisjoni-ülesostu kaubanduseeskirjad

38. Kaubanduseeskirjad komisjonikauplustes — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 824, 29. septembrist 1951. a.

39. Ülesostupunktide ja ülesostetud esemete müügi kaupluste (telkide) töö eeskirjad — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeeriumi käskkirjaga nr. 304, 17. aprillist 1951. a.

40. Eeskirjad tarvitatud ja antiiksete raamatute ülesostmise ja müümise kohta — kinnitatud NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga nr. 117, 7. detsembrist 1937. a. (NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1938. a., nr. 1 art. 3.)

V. Väikehulgikaubanduse kord

41. Kaubandusvõrgust kaupade müügi korrast asutistele, organisatsioonidele ja ettevõtetele ülekannete järgi — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 680, 29. oktoobrist 1938. a. (Tähtsamate materjalide kogumik kontrolli organiseerimise küsimustes, Gostorgizdat, M. 1945. a.)

42. Kaupade loetelust, mida keelatakse ja lubatakse müüa kaubandusvõrgust asutistele, organisatsioonidele ja ettevõtetele — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 253, 23. aprillist 1939. a. (Tähtsamate materjalide kogumik kontrolli organiseerimise küsimustes, Gostorgizdat, M. 1945. a.)

43. Kaupade täiendavast loetelust, mida keelatakse müüa kaubandusvõrgust ettevõtetele, asutistele ja organisatsioonidele — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 72, 1. märtsist 1946. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjade kogumik 1946. a., nr. 7)

Muudetud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjadega nr. 47, 25. jaanuarist 1949. a., nr. 155, 4. märtsist 1949. a. ja nr. 452, 10. juunist 1950. a.

44. Raamatute väikehulgimüügi korrast — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kiri nr. 0137, 8. juulist 1939. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1939. a., nr. 15, art. 104.)

45. Kaupade limiteeritud väljaandmise muutmisest apteekide peavalitsuse kaubandusvõrgust asutistele, ettevõtetele ja organisatsioonidele — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi ja NSV Liidu Riigipanga kiri nr. 5678/095, 29. aprillist 1940. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1940. a., nr. 11 art. 92.)

46. Kaupade müügikorrast maakohtade jaekaubandusvõrgust asutistele ja ettevõtetele — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kiri nr. 019, 15. jaanuarist 1941. a. (Tähtsamate materjalide kogumik kontrolli organiseerimise küsimustes, Gostorgizdat, M. 1945. a.)

47. Kaupade väikehulgimüügist asutistele, organisatsioonidele ja ettevõtetele ülekannete järgi ja töötasude maksmisest kaupluste töötajatele, kes kauplevad väikehulgi — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi kiri nr. 0267, 20. detsembrist 1938. a. (NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi bülletään 1938. a., nr. 24, art. 180.)

48. Spordikaupade müügi korrast kehakultuuri-organisatsioonidele ja -kollektiividele ülekannete järgi — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 47, 25. jaanuarist 1949. a.

Täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjadega nr. 324, 5. aprillist 1952. a. ja nr. 442, 30. aprillist 1952. a.

49. Kaupade ja materjalide ostmise korrast riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide, ettevõtete ja asutiste poolt — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kiri nr. 039, 14. veebruarist 1948. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1948. a., nr. 5.)

50. Arve- ja kirjutusmasinate müügi korrast ülekannete järgi — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 893, 25. detsembrist 1948. a.

51. Tööstuskaupade ja materjalide müügi korrast riiklikele, kooperatiivsetele ja ühiskondlikele organisatsioonidele, ettevõtetele ja asutistele üldisest kaubandusvõrgust — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 20, 14. jaanuarist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a., nr. 1.)

52. Metallilõike- ja mõõduinstrumentide ning -vahendite, tööpinkide, seadiste ja tarvete hulgimüügi korrast — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kiri nr. 0150, 30. aprillist 1949. a.

53. Tööstuskaupade loetelu müügiks väikehulgikaupluste kaudu lasteasutistele ülekannete järgi — kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 444, 28. maist 1949. a. «Laste tarbekaupade kaubanduse parendamisest».

Osaline muutmine — vt. NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 442, 30. aprillist 1952. a.

54. Kaupade väikehulgi müügi korrast ettevõtetele, asutistele ja organisatsioonidele jaekaubandusvõrgust — NSV Liidu Kau-

bandusministeeriumi käskkiri nr. 337, 4. maist 1950. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1950. a., nr. 18.)

Muudetud ja täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 324, 24. aprillist 1951. a.

55. Tööstuskaupade ja materjalide müügi korrast kohaliku ja kooperatiivse tööstuse remont-parandustöökodadele üldisest kaubandusvõrgust — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 489, 16. juunist 1951. a.

56. Materjalide ja väikeinventari müügi korrast raudteejaamade ülematele riiklikest ja kooperatiivsetest kauplustest — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 539, 4. juulist 1951. a.

57. Kaupade väikehulgimüügist geoloogia-uurimise ekspeditsioonidele ja -partiidele — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kiri nr. 0324, 6. augustist 1951. a.

58. Tootmis-tehnilise sihitusega kaupade müügi korrast kalurite ja põllumajanduslikele kolhoosidele — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 136, 26. veebruarist 1949. a.

59. Kaupade väikehulgimüügi korrast asutistele, organisatsioonidele, ettevõtetele ja kolhoosidele — Tsentrosojuzi juhatuse määrus nr. 173, 19. aprillist 1950. a. (Tsentrosojuzi juhatuse määrused 1950. a., nr. 4.)

60. Abinõudest lastekodude toidukaupadega ja Tööjõureservide Ministeeriumi laste- ja õppeasutiste olustikulise teenindamise vahenditega varustamise parendamise kohta VNFSV territooriumil — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 442, 30. aprillist 1950. a.

VI. Kohustuslikud sortimentmiinimumid

61. Kaubanduse laiendamisest ja parendamisest parfümeeria-kosmeetikakaupadega — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 107, 17. veebruarist 1949. a. ja selle juures kinnitatud nende kaupade sortimentmiinimum.

Muudetud ja täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 193, 18. märtsist 1949. a.

62. Kvaliteedi parendamisest, sortimendi laiendamisest ja kaubanduse parendamisest õmblustoodetega — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 142, 28. veebruarist 1949. a. ja selle juures kinnitatud kohustuslikud sortimentmiinimumid õmmeldud kaupade kohta (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a., nr. 6.).

Sortimentmiinimum muudetud ja täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 193, 18. märtsist 1949. a.

63. Kaubanduse laiendamisest ja parendamisest jalgratastega, mootorratastega, grammofonidega, grammofoniplaatidega, raadiovastuvõtjatega, fotoaparaatidega ja kelladega — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 190-a, 18. märtsist 1949. a. ja selle juures kinnitatud nende kaupade kohustuslikud sortimentmiinimumid (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a. nr. 8).

Muudetud ja täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 289, 14. aprillist 1950. a.

64. Sõrmitsi-mängitavate muusikariistade kohustusliku sortimentmiinimumi rakendamise kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 289, 14. aprillist 1950. a.

65. Tööstuskaupade kohustusliku sortimentmiinimumi rakendamise kohta riikliku kaubandusvõrgu jaoks — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 193, 18. märtsist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a., nr. 8.).

Muudetud ja täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 665, 30. juulist 1949. a.

66. Viina, viinatoodete, veinide ja õlle sortimentmiinimumist kaubandusvõrgu ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jaoks — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 624, 19. augustist 1948. a.

67. Toidukaupade kohustusliku sortimentmiinimumi rakendamise kohta riikliku kaubandusvõrgu jaoks — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 193-a, 18. märtsist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a. nr. 9.).

Muudetud ja täiendatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjadega nr. 633, 2. juulist 1949. a., nr. 981, 27. oktoobrist 1949. a. nr. 1075, 29. novembrist 1949. a. ja NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkirjaga nr. 0370, 23. septembrist 1950. a.

68. Abinõudest kaubanduse parendamiseks konservidega ja mahladega — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 633, 22. juulist 1949. a. ja selle juures kinnitatud nende kaupade kohustuslikud sortimentmiinimumid.

69. Kohustusliku sortimentmiinimumi rakendamisest ühiskondliku toitlustamise ettevõtetele — NSV Liidu Kaubandus-

ministeeriumi käskkiri nr. 712, 17. augustist 1949. a. (NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjade kogumik 1949. a., nr. 22—23).

70. Kaupade sortimentmiinimum Glavgastronomi süsteemi kauplustele, kinnitatud NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkirjaga nr. 597, 14. augustist 1948. a.

71. Kaupade kohustuslikud sortimentmiinimumid tarbijaskooperatsiooni jaekaubanduse ettevõtetele, kinnitatud Tsentrosojuzi Nõukogu IV (järjekordse) koosoleku määrusega 27. juunist kuni 1. juulini 1950. a. (lisad nr. 1, 2, 3, 4, 5).

Tesntrosojuzi Nõukogu V (järjekordse) koosoleku määrusega 11. juulist 1951. a. määrati, et iga kaupluse jaoks kehtestatakse konkreetsed kaupade sortimendid, arvestades selle ettevõtte iseärasusi (asukoht, kohandatus kauplemiseks üksikute kaupadega, ostjate koosseis, sortiment teistes, kõrval asetsevates kaubandusettevõtetes).

SISUKORD lk.

Toimetuselt 3

I jagu. **Riiklik Kaubandusinspektsioon**

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 949, 16. novembrist 1950. a. 5

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni (Gostorginspektsia) põhimäärus 5

Instruktsioon NSV Liidu Kaubandusministeeriumi Riikliku Kaubandusinspektsiooni kohalike organite töö kohta 9

II jagu. **Ühiskondlik kontroll**

Ühiskondlikust kontrollist kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 19, 11. jaanuarist 1951. a. 27

Kaubandusliku võrgu, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete ja abimajandite tööd kontrollivate ühiskondlike kontrolöride põhimäärus . 28

Ametiühingute Keskkomiteede poolt ÜAÜKN presiidiumi määruse 28 novembrist 1950. a. «Ametiühingute ühiskondliku kontrolli seisukorrast kaubanduslike ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle» täitmisest — Üleliidulise Ametiühingute Keskнõukogu sekretariaadi määrus 14. juulist 1951. a. 31

Tarbijate kooperatiivi kauplusekomisjonide põhimäärus 33

Tarbijate kooperatsiooni sööklate (teemaja, toidubaari, restorani) komisjonide põhimäärus 37

III jagu. **Kaubanduse üldeeskirjad**

Kaubanduslike ettevõtete tööaegadest linnades ja töölisasulates — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 1, 2. jaanuarist 1948. a. 42

Tööstuskaupadega kauplemisest linnades — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 208, 24. märtsist 1949. a. 43

Kauplustes ostjate poolt väljavalitud, kuid tasumata kaupade hoidmise ajast — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 361, 14. juunist 1939. a. 43

Jaekaubandusvõrgust ostetud tööstuskaupade vahetamise ja tagastamise korra eeskirjade kinnitamise kohta — NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1454, 2. detsembrist 1936. a. 44

NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi Glavunivermagi süsteemi universaalkauplustest ostetud kaupade vahetamise korrast — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 107, 7. märtsist 1941. a. . . . . lk. 47
Jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste jalanõude vahetamise ja parandamise eeskirja kinnitamise kohta — NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 732, 8. augustist 1935. a. 48
Jaekaubandusvõrgust ostetud halvakvaliteediliste kalosside vahetamise eeskirja kinnitamise kohta — NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 240, 13. veebruarist 1936. a. . . 55
Instruktsioon kaupluse kassast raha tagastamise korra kohta ostjate nõudmisel 57
Kaubanduslikes organisatsioonides kaupade väljaandmise keelamise kohta väljaspool järjekorda — NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 761, 14. augustist 1935. a. 58
Kõrvaliste isikute kaupluse leti taha ja abiruumidesse laskmise keelamisest — NSV Liidu Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi määrus nr. 1316, 3. detsembrist 1935. a. 58
Kaupade hindadest ostjate informeerimise korrastamise abinõudest kaubandusvõrgus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 690, 24. augustist 1950. a. 59
Kaupade hinnalipikute kvaliteedi parandamisest — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 293, 14. aprillist 1951. a. . . 67
Jaekaubandusvõrgus toidukaupade lipikutel hindade märkimise korra osalise muutmise kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 97, 1. veebruarist 1952. a. 68
Tarbijate kooperatsiooni kaubanduslikele ettevõtetele kaupade ühtsete hinnalipikute kinnitamise kohta — Tsentrosojuzi juhatuse määrus 21. augustist 1950. a. 69
Oma täisväärtuse kaotanud kaupade müügi korrast kaubandusvõrgus — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 41, 29. jaanuarist 1938. a. 70
Mittestandardsete ja prakeeritud toidukaupade kasutamise korra kohta — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi ringkiri nr. 0134, 26. maist 1938. a. 71
Instruktsioon uurimis- ja kohtuorganitel kohalike kaubastute ja tarbijaskooperatsiooni kaubanduslikesse ettevõtetesse saabuvate toidu- ja tööstuskaupade vastuvõtmise, hoidmise ja realiseerimise korra kohta 73
Linnades ja töölisasulates ühele isikule väljaantavate toidukaupade piirnormid 78
Abinõudest kaubanduse eeskirjade järgimise üle tarbijate kooperatsiooni organisatsioonides — Tsentrosojuzi juhatuse määrus 4. jaanuarist 1950. a. 79
Kooperatiivsete organisatsioonide jaekaubanduse ajutised eeskirjad . 82
Oma väärtuse kaotanud kaupade läbitöötamise ja mahakandmise korra kohta — Tsentrosojuzi juhatuse kiri nr. SP 359, 4. septembril 1950. a. 87
NSV Liidu Rahandusministeeriumi instruktsioon nr. 1525, 13. septembrist 1951. a., kooperatiivsete organisatsioonide ettevõtete patendimaksu kohta 89

IV jagu. **Kaupade sortiment ja kvaliteet** lk.

Võitluse tugevdamise abinõudest toidu- ja tööstuskaupade kvaliteedi ja sortimendi parandamiseks — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 185, 28. aprillist 1947. a. 91

Abinõudest kaubanduslikes organisatsioonides leiduva praktika kergetööstuse sorditu ja defektse toodangu vastuvõtmise ja elanikkonnale müümise kõrvaldamise kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 879, 17. oktoobrist 1951. a. . . . 94

Jalanõudevabriku markeeringu liikidest sortide järgi — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ja Tsentrosojuzi ringkiri nr. 0268/PM-403, 28. juulist 1949. a. 95

Instruktsioon kaubanduslikes ettevõtetes mööbli ümbermarkeerimise, sordi alandamise või praaki viimise korra kohta 96

Sanitaarlaboratooriumides uurimiseks võetavate toiduainete proovide võtmise eeskirjad 97

V jagu. **Hinnakujundamine**

Instruktsioon hinna kalkulatsiooni kohta ühiskondliku toitlustamise ettevõtte produktsioonile 132

Instruktsioon hindade määramise korra kohta tarbijaskooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes 144

Instruktsioon hinnakujundamise korra kohta tööndusskooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes 154

Rajoonide täitevkomiteede ja kooperatsiooniliitude poolt kehtestatavate laiatarbekaupade hindade kohustusliku registreerimise töö parandamise kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 821, 6. oktoobrist 1950. a. 161

Jaehindade ümardamise korra kohta — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 566, 13. septembrist 1939. a. . . 165

Kaalutavate hõbe- ja kuldesemete müügist ümardamata jaehindadega — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0135, 20. aprillist 1949. a. 166

Instruktsiooni kinnitamisest kaalutavatele kondiitritoodetele tükiviisi realiseerimisel jaemüügihindade kehtestamise korra kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 94, 17. veebruarist 1948. a. 166

Tarbijaskooperatsiooni poolt sügavrajoonides müüdavate kaupade hindadele juurdehindluste kohta — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0351, 18. augustist 1951. a. 170

Juurdehindlustest kaupade hindadele, mida müüakse tarbijate kooperatsiooni poolt sügavrajoonides — Tsentrosojuzi juhatuse määrus nr. 1052, 20. oktoobrist 1951. a. 172

Puudustest tarbijaskooperatsiooni organisatsioonide töös kaupade hindadele juurdehindluste arvestamises, mida müüakse sügavrajoonides — Tsentrosojuzi juhatuse määrus nr. 1145, 26. novembrist 1951. a. 173

Selgitus kaupade kohta, millele ei arvestata juurdehindlusi transpordikulude hüvitamiseks nende vedamisel sügavrajoonidesse — Tsentrosojuzi juhatuse kiri nr. SP 555, 27. novembrist 1951. a. 174

Abinõudest kontrolli tugevdamise kohta kaupade juurdehindluste arvestamises, mida müüakse sügavrajoonides — Tsentrosojuzi juhatuse määrus 3. märtsist 1952. a. 175

VI jagu. **Mõõdud ja kaalud** lk.

Mõõtudest ja kaaludest — NSV Liidu RKN ja TKTK määrus nr. 104/2104, 9. septembrist 1934. a. 178

Eeskirjade kinnitamisest mõõduriistade kasutamise korra kohta kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 189, 8. juunist 1945. a. 179

Põhimääruse kinnitamisest mõõtude ja mõõduriistade järelevalve kohta NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemi organisatsioonides ja ettevõtetes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0144, 11. aprillist 1950. a. 195

Põhimäärus mõõtude ja mõõduriistade järelevalve kohta NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemis 196

Osutikaalude kasutamise korrast NSV Liidu Kaubandusministeeriumi süsteemi kaubandusettevõtetes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi kiri nr. 0135, 20. märtsist 1952. a. 203

VII jagu. **Võitlus rikkumistega kaubanduses**

Abinõudest võitluse tugevdamiseks kaubanduseeskirjade rikkumiste vastu kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 418, 10. septembrist 1947. a. 204

Moonutustest kaubandusorganisatsioonide kaubanduses ja tootmistegevuses — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 482, 20. oktoobrist 1947. a. 206

Võitluse tugevdamisest spekulatiivsete elementide sissetungimise vastu riiklikku kaubandusvõrku ja moonutamiste vastu kaubanduses — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 306, 23. aprillist 1950. a. 208

Võitlusest eraomanikkude sissetungimisega tarbijaskooperatsiooni — NSV Liidu ja VNFSV Tsentrosojuzi presiidiumi määrus nr. 349, 22. aprillist 1948. a. 209

Võitluse tugevdamisest arvelevõtmata kaupade müügiga ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 1182, 31. detsembrist 1949. a. 210

Võitluse abinõudest kaubanduseeskirjade rikkumistega ja kuritarvitustega tööstuskaupade kauplustes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 140, 24. veebruarist 1951. a. 212

Kontrolli tugevdamisest tarbijaskooperatsiooni organisatsioonide kauplemise üle kohalikkudel laatadel ja turgudel — Tsentrosojuzi juhatuse määrus 25. oktoobrist 1950. a. 213

Müüdud kaupade ja osutatud teenete eest kaubandusettevõtete poolt sularaha vastuvõtmise ja nende operatsioonide vormistamise korrast — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0378, 29. septembrist 1950. a. 214

Abinõudest ostjatega kassaarvestuste korrastamise kohta kauplustes — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi ringkiri nr. 0431, 9. novembrist 1950. a. 224

Juhtimise ja kontrolli tugevdamise abinõudest kaubanduse üle külas — NSV Liidu Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkiri nr. 79, 16. veebruarist 1939. a. 230

Abinõudest võitluseks riiklike jaehinnade ja kaubanduseeskirjade rikkumistega tarbijaskooperatsiooni organisatsioonides — NSV Liidu Kaubandusministeeriumi käskkiri nr. 1175, 29. detsembrist 1949. a. lk. 231

VIII jagu. **Vastutusest kaubanduseeskirjade rikkumise eest**

Vastutusest tööstusettevõtete poolt halvakvaliteedilise või mittekomplektse toodangu väljalaskmise ja kohustuslike standardide mittejärgimise eest — NSV Liidu Ülemnõukogu seadlus 10. juulist 1940. a. 233

Töö piiritlemisest Riikliku Kaubandusinspektsiooni ja kohtuorganite vahel ning teenuste eraldamisest, mille järgi asjad valemõõtmises, valekaalumises ja hinnade rikkumises suunatakse administratiiv- või kriminaalkorras — VNFSV Kohtu Rahvakomissariaadi ja Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi instruktsioon nr 13, 14. veebruarist 1935. a. 236

NSV Liidu ja liiduvabariikide distsiplinaar-seadusandluse põhialustest — NSV Liidu RKN i KTK määrus 13. oktoobrist 1929. a. (LSKK 1929. a. nr. 71, artikkel 670) 239

Määrustik distsiplinaarvastutuse kohta alluvuse korras — VNFSV RKN ja VKTK määrus 5. märtsist 1932. a. 241

Töötajate liikide loetelu, kellele laindatakse distsiplinaarvastutus . 244

IX jagu. **Lisa kogumiku juurde**

NSV Liidu Kaubandusministeeriumi (Sisekaubanduse Rahvakomissariaadi, Kaubanduse Rahvakomissariaadi) ja Tsentrosojuzi kaubanduseeskirjade, instruktsioonide, tähtsamate käskkirjade, määruste ja ringkirjade loetelu kaubandusvõrgu töö kontrollimise küsimustes, mis ei olnud sisse võetud käesolevasse kogumikku . . 246

Tõlkinud B. Ambre

Vastutav toimetaja
R. Lemb

Keeleliselt redigeerinud
M. Tedre

Ladumisele antud 3. 7. 1953.
Trükkimisele antud 9. 0. 1953.
Trükiarv 1000. Paber 56 79, 1/16.
Trükipoognaid 16,25. Formaadile
60×92 kohaldatud trükipoognaid 13,0. Arvutuspoognaid 17,28.
MB-12464. Tellimuse nr 1660.

Trükikoda «Bolševik», Tartu,
V. Kingissepa tän. 32/36.

A-19794

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00360550 0